

BELEIDSOVERZICHT EN FACTSHEETS BELEIDSINSTRUMENTEN

Achtergronddocument bij de Klimaat- en Energieverkenning 2021

28 oktober 2021

PBL

Colofon

Beleidsoverzicht en factsheets beleidsinstrumenten. Achtergronddocument bij de Klimaat- en Energieverkenning 2021

© PBL Planbureau voor de Leefomgeving
Den Haag, 2021
PBL-publicatienummer: 4708

Contact

kev@pbl.nl

Auteurs

PBL: Gert Jan van den Born, Bert Daniëls, Gerben Geilenkirchen, Pieter Hammingh, Paul Koutstaal, Robert Koelemeijer, Sander Lensink, Marieke Nauta, Marian van Schijndel, Emma van der Zanden.
TNO: Marijke Menkveld, Renee Kooger, Koen Smekens, Casper Tigchelaar, Wouter Wetzels.
KiM: Gabriëlle Uitbeijerse.

Redactie figuren

Beeldredactie PBL

Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: PBL, TNO, RIVM, CBS (2021), *Beleidsoverzicht en factsheets beleidsinstrumenten. Achtergronddocument bij de Klimaat- en Energieverkenning 2021*. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) is het nationale instituut voor strategische beleidsanalyses op het gebied van milieu, natuur en ruimte. Het PBL draagt bij aan de kwaliteit van de politiek-bestuurlijke afweging door het verrichten van verkenningen, analyses en evaluaties waarbij een integrale benadering vooropstaat. Het PBL is vóór alles beleidsgericht. Het verricht zijn onderzoek gevraagd en ongevraagd, onafhankelijk en wetenschappelijk gefundeerd.

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Beleidsoverzicht	4
2.1	Overzicht instrumenten opgenomen in de beleidsscenario's	4
3	Factsheets beleidsinstrumenten per sector	21
3.1	Factsheets beleidsinstrumenten algemeen 2021	21
3.2	Factsheets beleidsinstrumenten Elektriciteit en hernieuwbare energie KEV 2021	29
3.3	Factsheets beleidsinstrumenten Gebouwde omgeving KEV 2021	35
3.4	Factsheets beleidsinstrumenten Mobiliteit	71
3.5	Factsheets beleidsinstrumenten Industrie	112
3.6	Factsheets beleidsinstrumenten Landbouw en glastuinbouw KEV 2021	128
3.7	Factsheets beleidsinstrumenten Landbouw Veehouderij en Akkerbouw KEV 2021	130
3.7.1	Achtergrondinformatie beleidsmaatregelen Landbouw Veehouderij + Akkerbouw KEV 2021 (geagendeerd beleid)	139
3.8	Factsheets beleidsinstrumenten landgebruik (veenweiden, bomen/bos/natuur en landbouwbodems) KEV 2021	149
3.8.1	Veenweiden	149
3.8.2	Bomen, bos, natuur	154
3.8.3	Landbouwbodems	159

1 Inleiding

In dit achtergronddocument geven we overzichten van en toelichtingen op alle beleidsinstrumenten die zijn beschouwd in de Klimaat- en Energieverkenning 2021 (KEV). Het beleid in de KEV is onderverdeeld in 1) vastgesteld beleid, 2) vastgesteld + voorgenomen beleid en 3) geagendeerd beleid.

In hoofdstuk 2 zijn de overzichten opgenomen van alle beleidsinstrumenten per sector en van algemene instrumenten (sectoroverstijgend). In hoofdstuk 3 geven we per beleidsinstrument een toelichting in een zogenoemde factsheet. In de beleidslijsten is alleen het beleid opgenomen dat direct betrekking heeft op de domeinen klimaat, energie, luchtverontreinigende stoffen en landbouw. Ander beleid met een meer indirect effect, zoals economisch en fiscaal beleid (bijvoorbeeld belastingen op loon en winst), staat niet in dit overzicht, maar is vaak impliciet als uitgangspunt meegenomen.

2 Beleidsoverzicht

2.1 Overzicht instrumenten opgenomen in de beleidsscenario's

Uitleg bij de kolommen

- Id nummer: uniek driecijferig identificatienummer per instrument (het eerste cijfer beschrijft de sector: Algemeen/overig = 1xx, Elektriciteit = 1xx, Gebouwde omgeving = 2xx, Mobiliteit = 3xx, Industrie = 5xx, Landbouw-energie (glastuinbouw)= 6xx, Landbouw-veeteelt en akkerbouw = 6xx, Landgebruik = 8xx).
- Naam: benaming van het beleidsinstrument.
- Sector: Algemeen, Elektriciteit = ELEK, Gebouwde omgeving = GO, Mobiliteit = MOB, Landbouw en landgebruik = LL (energie, veeteelt en akkerbouw, landgebruik), Industrie = IND.
 - V: status vastgesteld beleid.
 - VV: status vastgesteld of voorgenomen beleid.
 - G: status geagendeerd beleid.
 - Niet: niet meegenomen beleid.
- FS: een factsheet is aanwezig. Bij mobiliteit wordt onderscheid gemaakt naar 4 soorten beleid:
 - M1: Duurzame hernieuwbare energiedragers
 - M2: Elektrisch vervoer
 - M3: Verduurzaming in logistiek
 - M4: Verduurzaming van personenmobiliteit

Bij een aantal maatregelen wordt met de toevoeging (Urgenda) aangegeven dat ze onderdeel zijn van het Urgenda-pakket aan maatregelen.

Tabel 1.1
Beleidsinstrumenten Algemeen

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
101	Energiebelasting inclusief belastingschuif Klimaatpakket	Algemeen	X	X			X
102	Opslag Duurzame Energie (ODE)	Algemeen	X	X			X
105	Europese CO ₂ -emissiehandel (ETS)	Algemeen	X				
106	SDE++	Algemeen	X				X
107	Inzet middelen uit begrotingsreserve duurzame energie	Algemeen	X				
110	Topsector Subsidies Energie Innovatie (MMIP en MOOI)	Algemeen	X				
111	MIT (MKB Innovatiestimulering Topsectoren)	Algemeen	X				
113	Investeringssubsidie Duurzame Energie (ISDE)	Algemeen	X				
115	Nationaal Groeifonds	Algemeen	X	X			X
116	Energie-investeringsaftrek (EIA)	Algemeen	X				X
117	MIA- en Vamil-regeling	Algemeen	X				X
118	Ecodesign	Algemeen	X				X
119	Invest-NL	Algemeen	X				X
130	Schone Lucht Akkoord (SLA): Aanscherping emissie-eisen voor biomassastook in kleine en middelgrote installaties	Algemeen		X			

Tabel 1.2
Beleidsinstrumenten Elektriciteit

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
150	Verbod op het gebruik van kolen voor elektriciteitsproductie per 2030	ELEK	X				X
151	Sluiting Hemwegcentrale in 2020	ELEK	X				X
152	CO ₂ -minimumprijs in de elektriciteitsopwekking	ELEK	X				X
153	Urgenda-maatregelen elektriciteitssector: Wijziging van de Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie in verband met beperking van de CO ₂ -emissiebeperking productie kolencentrales	ELEK		X			X
154	Uitrol windenergie op zee inclusief de Routekaart windenergie op zee 2030	ELEK	X				X
155	Omvormen salderingsregeling voor zon-PV vanaf 2023	ELEK		X			X
156	Geen SDE++ voor nieuwe investeringen in hernieuwbare elektriciteit na 2025	ELEK	X				X
157	Productie van windenergie op land en zon-PV (>15 kilowatt) is gemaximeerd tot 35 terawattuur	ELEK		X			X
158	Aansluiting windparken Net-op-Zee wordt bekostigd via de nettarieven	ELEK		X			X
159	Bestuurlijke afspraak navolging 6.000 megawatt windenergie op land	ELEK				X	X
160	Faciliteit voor energiecoöperaties	ELEK				X	
161	Subsidierегeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE)	ELEK	X				X
162	Rijksdaken zonnepanelen	ELEK	X				
102	Opslag Duurzame Energie (ODE)	Algemeen	X	X			X
105	Europese CO ₂ -emissiehandel (ETS)	Algemeen	X				
113	Investeringssubsidie Duurzame Energie (ISDE)	Algemeen	X				

Tabel 1.3
Beleidsinstrumenten Gebouwde omgeving

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
201	Handhaving energiebesparingsplicht Wet milieubeheer, informatieplicht en VUE-regeling 2020 tot en met 2023	GO	X				X
202	Verbreding energiebesparingsplicht, actualisatie erkende maatregelenlijsten en overgang naar Omgevingswet vanaf 2023	GO		X			X
203	BENG-eisen nieuwbouw	GO	X				X
204	Vervallen aansluitplicht aardgas bij nieuwbouw, switchteams en NEF-leenfaciliteit nieuwbouw	GO	X				X
205	Uitrol slimme meters en 10 petajoule-convenant	GO	X				X
206	Regeling reductie energieverbruik woningen (RRE en RREW-regeling)	GO	X				X
207	Retourpremie op koel- en vrieskasten (Urgenda)	GO			X		X
208	ISDE-regeling	GO	X				X
209	Subsidieregeling Energiebesparing Eigen Huis SEEH 2021 voor VVE's	GO	X				X
210	Huurconvenant labelverbetering	GO	X				
211	Stroomversnelling	GO	X				X
212	Regeling Vermindering Verhuurdersheffing Verduurzaming	GO	X				X
213	Verduurzamingstenders Renovatieversneller	GO	X				X
214	Verplichting label C kantoren	GO	X				X
215	Ecodesign-richtlijn	GO	X				X
216	Subsidieregeling sportaccommodaties (BOSA-regeling) t/m 2023	GO	X				X
217	SUVIS-regeling 2021	GO	X				X
218	Routekaarten maatschappelijk vastgoed	GO	X				X
219	Ontzorging verduurzaming maatschappelijk vastgoed	GO	X				X
220	MKB-verduurzamingsregeling	GO		X			X
221	Streefdoel 2030 en eindnorm 2050 utiliteitsbouw	GO			X		X
222	Startmotor en Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH-regeling)	GO	X				X
223	Beleidspakket aardgasvrije wijken:	GO			X		X
	-Proeftuinen aardgasvrije wijken en Kennis- en leerprogramma aardgasvrije wijken	GO	X				
	-Leidraad en ECW ter ondersteuning gemeenten	GO	X				
	-Transitievisie Warmte per gemeente en uitvoeringsplan per wijk, inclusief monitoring-stool en bijsturen via borgingsoverleg	GO			X		

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
	-Financiële ondersteuning proces gemeenten wijkaanpak	GO			X		
	-Wetgevingsagenda wijkgerichte aanpak	GO			X		
	-Standaard voor warmtevraag woningen	GO		X			
	-Arrangementen marktpartijen opschaling en kostenreductie	GO		X			
	-Ontzorgingsconcepten in combinatie met financiering	GO		X			
	-Warmtefonds	GO	X				
	-Gebouwegebonden financiering	GO			X		
	-Handreiking participatie bewoners en gebouweigenaren	GO	X				
	-Ondersteuningsstructuur bewonersparticipatiecoalitie	GO	X				
	-Energieloket voor informatie over wijkaanpak voor gebouweigenaren	GO	X				
	-Digitaal platform	GO		X			
	-Afspraken Rijk en AEDES conform annex KA (huurconvenant labelverbetering)	GO			X		
224	Warmtewet 2.0	GO			X		X
225	Scholenenergiebespaarlening	GO	X				

Tabel 1.4

Andere maatregelen die ook op de gebouwde Omgeving van toepassing zijn

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
101	Energiebelasting inclusief belastingschuif Klimaatpakket	GO	X				X
102	Opslag Duurzame Energie (ODE)	GO	X				X
110	Topsector Subsidies Energie Innovatie (MMIP en MOOI)	GO	X				

Tabel 1.5
Beleidsinstrumenten Mobiliteit

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	Fs
301	CO ₂ -norm bestelauto's 147 g/km per 2020 en aanscherping met 31% per 2030	MOB	X				M2
302	CO ₂ -norm personenauto's 95 g/km per 2021 en aanscherping met 37,5% per 2030	MOB	X				M3
303	CO ₂ -norm vrachtauto's per 2030 van 30% lager dan het gerealiseerde niveau in 2019/2020	MOB	X				M3
304	Nieuwe testprocedure voor brandstofverbruik en emissies van personen- en bestelauto's (WLTP)	MOB	X				
305	Euronormen light duty t/m Euro-6d (incl. RDE-wetgeving)	MOB	X				
306	Euronormen heavy duty t/m Euro-VI (incl. RDE-regelgeving)	MOB	X				
307	Emissienormen NRMM t/m Stage V (binnenvaart, rail & mobiele machines)	MOB	X				
308	Richtlijn Uitrol infrastructuur voor alternatieve brandstoffen (Clean Power for Transport)	MOB	X				
309	Richtlijn inzake de bevordering van schone en energiezuinige auto's	MOB	X				
310	Richtlijn Brandstofkwaliteit (FQD)	MOB	X				
311	Richtlijn hernieuwbare energie (RED I)	MOB	X				
312	Besluit hernieuwbare energie vervoer 2015 (implementatie RED I)	MOB	X				
313	Besluit brandstoffenluchtverontreiniging	MOB	X				
314	ILUC-richtlijn biobrandstoffen	MOB	X				
315	Beleidsbeslissing ILUC-implementatie Nederland	MOB	X				
316	Richtlijn hernieuwbare energie II (RED II)	MOB	X				
317	Integraal duurzaamheidskader biomassa	MOB	X				M1
318	Implementatie RED II in Nederlandse wet- en regelgeving (inclusief 27 petajoule-doel uit KA)	MOB		X			M1
319	Verkenning Green Truck Fuel	MOB				X	M1
320	Investering van 200 miljoen euro in productie en innovatie op geavanceerde biobrandstoffen via SDE++	MOB		X			M1
321	Uitrol alternatieve laad- en tankinfrastructuur	MOB	X	X			M1
322	Uitvoeringsstrategie en convenant waterstof-mobiliteit	MOB			X		M1
323	Bestuursakkoord Zero Emissie Busvervoer (BAZEB)	MOB	X	X			M1

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	Fs
324	Bestuursakkoord Zero Emissie Doelgroepenvervoer (BAZED)	MOB		X			M1
325	Convenant zero-emissie reinigingsvoertuigen	MOB		X			M1
326	Uitbreiding jaarverplichting hernieuwbare energie naar binnenvaart	MOB		X			M3
327	Fiscale en financiële stimulering nulemissiepersonenauto's 2020-2025	MOB	X				M2
328	Verhoging dieselaccijns per 2021 en 2023	MOB	X				M2
329	Communicatiecampagne elektrisch rijden	MOB	X				M2
330	Overig flankerend beleid elektrisch rijden	MOB		X		X	M2
331	Rijkswagenpark emissieloos in 2028	MOB		X			M2
332	Versnellen (regionale) uitrol laadinfrastructuur	MOB	X	X			M2
333	Nationaal toegangspunt laadpuntendata	MOB	X				M2
334	Slimme laadinfrastructuur stimuleren	MOB	X				M2
335	Stimuleren logistieke laadinfrastructuur	MOB				X	M2
336	Zero-emissie inkoop in aanbestedingen regionale overheden	MOB		X			M2
337	Uitwerking varianten van betalen naar gebruik	MOB	X				M2
338	Uitvoeringsagenda Zero Emissie Stadslogistiek	MOB	X			X	M3
339	Stimuleringsprogramma zero-emissie vrachtauto's 2021-2025	MOB				X	M3
340	Stimuleringsprogramma zero-emissie bestelauto's 2021-2025	MOB	X				M3
341	Wettelijke maatregelen om nulemissiezones per 2030 in te stellen	MOB				X	M3
342	Ontwikkelen en implementeren integrale sectorale aanpak logistieke efficiëntie	MOB				X	M3
343	Vrachtwagenheffing	MOB		X			M3
344	Terugsluis vrachtwagenheffing	MOB		X			M3
345	Compensatieregeling bio-Ing	MOB	X				M3
346	Stimulering groen bouwverkeer en zero-emissie bouwmachines	MOB		X		X	M3
347	Klimaatneutraal en circulair aanbesteden bij GWW-projecten	MOB				X	M3
348	Uitwerking duurzame opties voor CO ₂ -reductie in de binnenvaart	MOB				X	M3
349	Lean & Green Logistics	MOB	X				
350	Lean & Green Off-Road	MOB	X				
351	Inzet Lange en Zware Vrachtauto's (LZVs)	MOB	X				
352	Verlaging gebruiksvergoeding spoor t/m 2023	MOB	X				
353	Coalitie Anders Reizen	MOB	X				M4

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	Fs
354	Betrekken regionale netwerken aan MIRT-tafels	MOB	X				M4
355	Normstelling werkgerelateerde mobiliteit	MOB			X		M4
356	Publieksvoorlichting duurzaam reisgedrag werknemers	MOB	X				M4
357	Borging duurzame mobiliteit in CAO's	MOB	X		X		M4
358	Ruimere fietsparkeernormen bij bedrijven en woningen vastleggen binnen de NOVI	MOB	X				M4
359	Internationaal reizen tot 700 km	MOB	X				M4
360	Investering van 75 miljoen euro in fietsenstallingen bij OV-knooppunten	MOB	X				M4
361	Aanpak hyperspits (spreiden en mijden)	MOB			X		M4
362	Mobility as a Service (MaaS)	MOB	X				M4
363	Kies de Beste Band	MOB	X				M4
364	Green Deal Autodelen II	MOB	X				M4
365	Low Car Diet	MOB	X				
366	Tour de Force programma	MOB	X				
367	Regeling fiets van de zaak 2020	MOB	X				
368	Het Nieuwe Rijden 3.0	MOB	X				
369	Lean & Green Personal Mobility	MOB	X				
370	Project Band op Spanning	MOB	X				
371	Meerjaren Afspraken Energie-efficiëntie 2008-2020 Rail	MOB	X				
372	DKTI-regeling	MOB	X				
373	Vamil/MIA (Milieulijst)	MOB	X				
374	Luchtvaart in EU-ETS (intra-Europese vluchten)	MOB	X				M5
375	Capaciteitsrestrictie op 500.000 vliegbewegingen op Schiphol Airport Amsterdam	MOB	X				M5
376	Capaciteitsrestrictie Schiphol groeit na 2020 conform 50/50-beginsel	MOB		X			M5
377	Situatie zonder commercieel verkeer op Lelystad Airport	MOB	X				M5
378	Opening Lelystad Airport voor commerciële vluchten	MOB		X			M5
379	Vliegbelasting	MOB	X				M5
380	CORSIA	MOB	X				M5
381	Stimuleringsregeling elektrisch taxiën	MOB				X	M5
382	Nationale of Europese bijmengverplichting duurzame luchtvaartbrandstoffen	MOB			X		M5
383	Biokerosineproductie in Nederland	MOB	X	X			M5
384	Elektrische afhandeling FPU's en e-GPU's	MOB	X	X			M5

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	Fs
385	CO ₂ -plafond luchtvaart in Nederland	MOB			X		M5
386	SECA Noordzee	MOB	X				
387	NECA Noordzee (per 2021)	MOB	X				
388	Green Deal zeevaart, binnenvaart, havens	MOB	X				
389	Subsidieregeling retrofit binnenvaartschepen	MOB		X			
390	Stimuleringsregeling walstroom zeescheepvaart	MOB		X			
391	Verbod op varend ontgassen binnenvaart	MOB	X				
392	Green Deal Het Nieuwe Draaien	MOB	X				
393	Verlaging maximumsnelheid hoofdwegenet naar 100 km/u gedurende de dag	MOB	X				
394	MIRT	MOB	X				
395	Additionele handhaving op correct gebruik SCR-katalysatoren vrachtauto's	MOB		X			
396	Fijnstoftoeslag MRB	MOB	X				
397	Roetfiltertest APK	MOB	X				
398	Verlaging Energiebelasting op walstroom	MOB	X				
399	Activiteiten Topsector Logistiek	MOB	X				
400	MIPS (Missiegedreven Kennis- en Innovatieprogramma's)	MOB	X				

Tabel 1.6
Beleidsinstrumenten Industrie

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
501	Auditprogramma industriële elektrische aandrijfsystemen	IND	X				X
502	Belasting verbranden en storten buitenslands afval	IND	X				X
503	Beperken van de vraag naar laagcalorisch gas van grote afnemers	IND	X				X
504	Besparingsakkoord energie-intensieve industrie (Addendum op het MEE-convenant)	IND	X				X
505	Circulaire maatregelen in de grond-, weg- en waterbouw (Urgenda)	IND	X				X
506	CO ₂ -heffing industrie	IND	X				X

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
507	EED Energie-auditplicht	IND	X				X
508	Juridisch kader transport en opslag van CO ₂	IND	X				X
509	MEE-convenant (afgelopen per 2021)	IND	X				X
510	MJA3-convenant (afgelopen per 2021)	IND	X				X
511	Nationale Investeringsregeling Klimaatprojecten Industrie (NIKI)	IND			X		X
512	Opschalingsinstrument waterstof uit elektrolyse	IND		X			X
513	Programma Infrastructuur Duurzame Industrie (PIDI)	IND	X				X
514	SDE++: industriële emissiereductieopties	IND	X				X
515	Stimulering specifieke maatregelen in de industrie (Urgenda)	IND	X				X
516	Stimulering toepassing biobased en gerecyclede plastics (Urgenda)	IND	X				X
517	Subsidieregeling indirecte emissiekosten ETS	IND	X				X
518	Subsidieregelingen industrie	IND	X				X
519	Teruggaaf Energiebelasting en Opslag Duurzame Energie (ODE) (verbruik boven 10 miljoen kilowattuur en meerjarenafspraak (MJA))	IND	X				X

Tabel 1.7
Andere maatregelen die ook op de industrie van toepassing zijn

Id nummer	Naam	Sector	V	V V	G	Nie t	F S
101	Energiebelasting inclusief belastingschuif Klimaatakkoord	Algemeen	X	X			X
102	Opslag Duurzame Energie (ODE)	Algemeen	X	X			X
105	Europese CO ₂ -emissiehandel (ETS)	Algemeen	X				
113	Investeringssubsidie Duurzame Energie (ISDE)	Algemeen	X				
116	Energie-investeringsaftrek (EIA)	Algemeen	X				X

Id nummer	Naam	Sector	V	V V	G	Niet	FS
117	MIA- en Vamil-regeling	Algemeen	X				X
118	Ecodesign	Algemeen	X				X
119	Invest-NL	Algemeen	X				X
152	CO ₂ -minimumprijs in de elektriciteitsopwekking	ELEK	X				X
201	Handhaving energiebesparingsplicht Wet milieubeheer, informatieplicht en VUE-regeling 2020 tot en met 2023	GO	X				X
202	Verbreding energiebesparingsplicht, actualisatie erkende maatregelenlijsten en overgang naar Omgevingswet vanaf 2023	GO		X			X

Tabel 1.8
Beleidsinstrumenten Glastuinbouw

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
600	Voortzetting afspraken Kas als Energiebron (KaE)	LL (Energie)	x				x
601	Proof-of-principle , onderdeel van KaE	LL (Energie)	x				x
602	Garantstellingsfaciliteit aardwarmte RNES, onderdeel van KaE	LL (Energie)	x				x
603	Versnellingsplan aardwarmte, onderdeel van KaE	LL (Energie)	x				x
604	Financiering Kas als Energiebron, onderdeel van KaE	LL (Energie)	x				x
605	HNT (Het Nieuwe Telen), onderdeel van KaE	LL (Energie)	x				x
606	Regeling Energie-efficiëntie en Hernieuwbare glastuinbouw (EG): extra energieschermen (V), Uitbreiding met led, verneveling (VV), onderdeel van KaE	LL (Energie)	x	x			x
607	MEI-regeling, onderdeel van KaE	LL (Energie)	x				x
608	Individueel CO ₂ -systeem 2021-2030, onderdeel van KaE	LL (Energie)			x		x
609	Sectoraal CO ₂ -kostenvereveningssysteem 2021-2030, onderdeel van KaE	LL (Energie)	x				x

Tabel 1.9
Beleidsinstrumenten Veeteelt en akkerbouw

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
650	Fosfaatrechten melkvee vanaf 1-1-2018	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
651	Besluit Uitvoeringsbesluit verantwoorde groei melkveehouderij	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
652	Wet grondgebonden groei melkveehouderij vanaf 1-1-2018	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
653	Subsidiereregeling sanering varkenshouderijen (Srv), 120 miljoen euro - Regeerakkoord, ook onderdeel van het Klimaatakkoord	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				X
654	Subsidiereregeling sanering varkenshouderijen (Srv), 1e uitbreiding met 60 miljoen euro – Urgenda-pakket	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				X
655	Subsidiereregeling sanering varkenshouderijen (Srv), 2e uitbreiding met 275 miljoen euro, beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				X
656	Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant; specifiek beleid Noord-Brabant emissiearme stallen	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				X
657	Omgevingsverordening Limburg 2014; specifiek beleid Limburg emissiearme stallen	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
658	Wet Ammoniak en Veehouderij beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing (2007)	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
659	Wet geurhinder en veehouderij (2006)	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
660	Natura 2000	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
661	Wet milieubeheer luchtkwaliteits-eisen 2007: BBT+ /BBT++	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
662	Invoering Omgevingswet 2022	LL (Veeteelt&akkerbouw)			X		
663	Beëindiging gedoogbeleid stoppersregeling ammoniak 1-1-2020	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
664	Besluit emissiearme huisvestingsystemen landbouwhuisdieren	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
665	Aanscherping fijnstof pluimvee bestaande stallen op basis van BBT-conclusie intensieve veehouderij	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
666	Besluit gebruik meststoffen: emissiearme aanwending (verbod sleepvoet grasland)	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
668	Dierrechten varkens/pluimvee	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
669	Geen afschaffing dierrechten varkens/pluimvee vanaf 2018	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
670	Gebruiksnormen en -voorschriften Meststoffenwet uit 6e AP Nitraatrichtlijn	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
671	Derogatie dierlijke mest boven gebruiksnorm EU (toegekend tot en met 2021)	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
672	Mestproductieplafond: wettelijke sectorale plafonds 1-1-2020 in 6e AP	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
673	Verplichte mestverwerking	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
674	Activiteitenbesluit Milieubeheer	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
675	Regeling beoordeling Luchtkwaliteit	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
676	SDE-regeling mestvergisting	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
677	Wet verbod pelsdierhouderij per 08-01-2021	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
678	Subsidieregeling brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen (Sbv) – innovatiemodule en investeringsmodule: Klimaatakkoord	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				X
679	Regeling voor extra investeringssubsidie integraal emissiearme stallen vanaf 2023 in samenhang met aanscherpen normen voor de emissie van ammoniak uit stallen vanaf 2025 (structurele aanpak stikstof)	LL (Veeteelt&akkerbouw)			X		X
680	Subsidie mestverwerking/mestverwaarding – budget vanuit Klimaatakkoord en vanuit structurele aanpak stikstof	LL (Veeteelt&akkerbouw)			X		X
681	Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Gerichtte opkoop piekbelasters veehouderij	LL (Veeteelt&akkerbouw)		X			X
682	Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Landelijke beëindigingsregeling	LL (Veeteelt&akkerbouw)			X		X
683	Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Investeringssubsidie Maatregel mestverdunnen op zandgrond	LL (Veeteelt&akkerbouw)			X		X
684	Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Maatregel weidegang	LL (Veeteelt&akkerbouw)			X		X
685	Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Maatregel optimalisatie melkveevoerrantsoen	LL (Veeteelt&akkerbouw)			X		X

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
686	Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Omschakelprogramma	LL (Veeteelt&akkerbouw)			X		X
687	Extra beleid fijnstofreductie pluimveehouderij in het kader van Schone Lucht Akkoord	LL (Veeteelt&akkerbouw)			X		
688	Rijksmaatregelen Kabinetsbesluit aanpassing NSL 27 september 2018 - knelpunten veehouderij	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				
689	POP3-subsidie deelname erkende kwaliteitsregeling kalversector	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				X
690	Vrijwillige opkoopregeling kalverhouderijen provincie Gelderland	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				X
691	Contouren toekomstig mestbeleid	LL (Veeteelt&akkerbouw)				X	
692	Bestuursovereenkomst grondwaterbeschermingsgebieden	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				X
693	Meerjarige Missiegedreven Innovatie Programma's (MMIP's) - Geïntegreerde aanpak methaan en ammoniak via voer- en dierspoor en Brongerichte maatregelen pilots en demo's	LL (Veeteelt&akkerbouw)	X				X
694	Gebruiksnormen en -voorschriften Meststoffenwet uit 7e AP Nitraatrichtlijn, inclusief eventueel gewasderogatie	LL (Veeteelt&akkerbouw)			X		X
695	Sectorplannen Klimaatakkoord	LL (Veeteelt&akkerbouw)			X		X

Tabel 1.10
Beleidsinstrumenten Landgebruik; veenweiden

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
800	Klimaatvelop 2018 en 2019	Landgebruik	X				X
801a	Veenplan 1e fase	Landgebruik	X				X
801b	Veenplan 2e fase	Landgebruik			X		
802a	Regionale Veenweide Strategie	Landgebruik		X			X
802b	Overige gebieden Regionale Veenweide Strategie	Landgebruik			X		X
803	Impulsgelden	Landgebruik	X				X
804a	Pilots en onderzoek programma Veenweiden: voor inrichting en opstarten van circa 10 meetlocaties	Landgebruik	X				X
804b	Vervolg van het NOBV-onderzoeksprogramma	Landgebruik		X			X
804c	Pilots en onderzoek programma Veenweiden: ten behoeve van het IBP-VP en de Regiodeal Bodemdaling en oprichting Nationaal Innovatie Programma Veenweide	Landgebruik	X				X
804d	Pilots en onderzoeksprogramma Veenweiden: financiering van pilots, deels via GLB	Landgebruik	X				X
804e	Kennis en onderwijs over veenweidemaatregelen (Sabe-regeling)	Landgebruik	X				X
804f	Opstellen van een monitoringssystematiek van veenweidemaatregelen	Landgebruik		X			X
804g	Ondersteuning van het project Valuata voor Veen middels start certificatiesysteem (ingezet voor 2 pilots)	Landgebruik		X			X
804h	Quickscan kansrijke natuurgebieden op veen voor verbetering grondwaterstand	Landgebruik			X		X
804i	Uitrol Innovatie Programma Veenweiden	Landgebruik			X		X
804j	GLB-middelen uit tussenperiode toegankelijk maken ten behoeve van pilots in veenweidegebied: extra tranche(s)	Landgebruik			X		X
804k	Uitrol van maatregelen: effect van opgedane kennis en ervaring van de regionale strategieën en de resultaten van onderzoek (NOBV)	Landgebruik			X		X
804l	Uitrol van maatregelen: NSP-GLB biedt mogelijk een compensatieregeling voor gebieden met natuurlijke beperkingen, zoals bij veenweidegebieden met een hoger peilbesluit	Landgebruik				X	X

Tabel 1.11
 Beleidsinstrumenten Landgebruik; bomen, bos en natuur

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
805	Klimaatenvelop 2019, gericht op initiëren initiatieven	Landgebruik	X				X
806	Compensatie voor ontbossing	Landgebruik		X			X
807a	Vergroten koolstofvastlegging via bestaande bossen, natuur en landschapselementen: door het terugdringen stikstofneerslag in grote boscomplexen	Landgebruik			X		X
807b	Vergroten koolstofvastlegging via bestaande bossen, natuur en landschapselementen: door herstel van watersystemen (prioriteit zandgronden)	Landgebruik			X		X
807c	Vergroten koolstofvastlegging via bestaande bossen, natuur en landschapselementen: via bosverjonging	Landgebruik			X		X
807d	Vergroten koolstofvastlegging via bestaande bossen, natuur en landschapselementen: verbeteren verbindingen tussen bossen	Landgebruik			X		X
807e	Klimaatbestendig bos	Landgebruik					
807e	Vergroten koolstofvastlegging via bestaande bossen, natuur en landschapselementen: kwaliteitsimpuls voor klimaatbestendige bossen (aandacht voor plantmateriaal en financiering)	Landgebruik			X		X
807f	Vergroten koolstofvastlegging via bestaande bossen, natuur en landschapselementen: via regulierbeheer (meer natuurlijk en biodiverser bos)	Landgebruik			X		X
807g	Vergroten koolstofvastlegging via bestaande bossen, natuur en landschapselementen: door anti-verdrogingsmaatregelen in natuur op veen	Landgebruik		X			X
807h	Vergroten koolstofvastlegging via bestaande bossen, natuur en landschapselementen: Blue Carbon (herstel bestaande en aanleg nieuwe kwelders)	Landgebruik				X	
807i	Vergroten koolstofvastlegging via bestaande bossen, natuur en landschapselementen: maatregelen in natuur (niet bos) op minerale gronden	Landgebruik				X	
808a	Uitbreiding bos en landschap: opstellen van een plan	Landgebruik			X		X
808b	Uitbreiding bos en landschap: 2.000 hectare bevorderen bosuitbreiding in beekdalen en kreek-ruggen	Landgebruik			X		X
808c	Uitbreiding bos en landschap: 2.000 hectare bevorderen bosuitbreiding langs grote rivieren	Landgebruik			X		X
808d	Uitbreiding bos en landschap: 3.000 hectare bevorderen bosuitbreiding in combinatie met de energietransitie	Landgebruik			X		X
808e	Uitbreiding bos en landschap: 5.000 hectare bevorderen bosuitbreiding in steden en dorpen	Landgebruik			X		X
808f	Uitbreiding bos en landschap: boomplantdag op scholen	Landgebruik		X			X

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
808g	Uitbreiding bos en landschap: 7.000 hectare bevorderen via bosuitbreiding in combinatie met landbouw (deels via regeling landschapselementen). Er is een link met GLB	Landgebruik			X		
	Idem: maar dan via mix van agroforestry. Ook hier een link met GLB, omschakelprogramma en verder aandacht voor regelgeving, en bescherming via wet natuurbescherming	Landgebruik				X	
809	Koolstofvastlegging in de keten (hout, maaisel en dergelijke, aandacht cascadering)	Landgebruik				X	

Tabel 1.12

Beleidsinstrumenten Landgebruik; Landbouwbodems en vollegrondsteelt (koolstof)

Id nummer	Naam	Sector	V	VV	G	Niet	FS
810	Klimaatenvelop 2018 en 2019	Landgebruik	X				
811	Uitrol via het NSP-GLB: biedt ondersteuning bij vastleggen bodemkoolstof	Landgebruik				X	X
812a	Nationaal Programma Landbouwbodems ten behoeve van kennisontwikkeling en -verspreiding	Landgebruik	X				X
812b	Beleidsimpuls duurzaam beheer	Landgebruik	X				X
812c	Innovatieopgaven in de agroketen	Landgebruik	X				X
812d	Versterken van regionale initiatieven met duurzaam bodembeheer	Landgebruik	X				X
812e	Specifieke maatregelen en pilots ondersteunen via NSP-GLB	Landgebruik				X	
812f	Monitoring van maatregelen	Landgebruik				X	
813	Eiwitstrategie	Landgebruik				X	

3 Factsheets beleidsinstrumenten per sector

3.1 Factsheets beleidsinstrumenten algemeen 2021

Energiebelasting inclusief belastingschuif Klimaatakkoord

Id nr | 101

Naam instrument | Energiebelasting inclusief belastingschuif Klimaatakkoord

Sector | Algemeen

Status | Vastgesteld en voorgenomen

Beschrijving beleidsinstrument

De Energiebelasting is een financieel instrument dat bij de Belastingdienst valt onder belastingen op milieugrondslag. De belasting bestaat sinds 1996, ook al heette die tot 2004 de Regulerende Energiebelasting (REB). Er is een belasting op steenkool, CNG, aardgas en elektriciteit. De belasting voor steenkool en CNG kent één tarief, terwijl de belastingtarieven voor aardgas en elektriciteit uit meerdere schijven zijn opgebouwd. De tarieven voor de eerste kubieke meters gas en kilowatturen elektriciteit zijn beduidend hoger dan de tarieven in de hogere schijven, waar de tarieven dalen naarmate de verbruiken stijgen. Het doel van de Energiebelasting was oorspronkelijk om het energieverbruik af te remmen. De laatste jaren is het beperken van de aan het energieverbruik gerelateerde CO₂-emissies belangrijker geworden dan dat van energie, wat zich heeft vertaald in een verschuiving van de Energiebelastingtarieven op elektriciteit naar die op aardgas. De tariefverandering is kostenneutraal gemaakt door de jaarlijkse heffingskorting te verhogen.

Bronnen

Klimaatakkoord (<https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2019/06/28/klimaatakkoord-in-stukken>)

Belastingdienst, tabellen tarieven milieubelastingen

(https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/overige_belastingen/belastingen_op_milieugrondslag/tarieven_milieubelastingen/tabellen_tarieven_milieubelastingen), 2021

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

In het KEV-rekensysteem dat gebruikt wordt voor de raming spelen energieprijzen een rol bij de toepassing van verschillende technologieën. Zo zorgt de kolenbelasting ervoor dat de inzet van kolencentrales duurder wordt. De Energiebelasting maakt energiebesparende maatregelen aantrekkelijker dan zonder belasting. De verschuiving van de Energiebelastingtarieven op elektriciteit naar die van aardgas maakt specifiek aardgasbesparende maatregelen zoals na-isolatie van woningen en gebouwen aantrekkelijker en stimuleert de toepassing van elektrische warmtepompen.

Opslag Duurzame Energie (ODE)

Id nr | 102

Naam instrument | Opslag Duurzame Energie (ODE)

Sector | Algemeen

Status | Vastgesteld en voorgenomen

Beschrijving beleidsinstrument

De Opslag Duurzame Energie (verder: ODE) is een belasting op het verbruik van aardgas en elektriciteit die is bedoeld als financiering van de Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie (SDE en SDE+) dan wel Stimulering Duurzame Energietransitie (SDE++, vanaf 2020). De SDE is de opvolger van de regeling Milieukwaliteit Elektriciteitsproductie (MEP). De SDE-varianten subsidiëren in tegenstelling tot de MEP naast hernieuwbare elektriciteitsproductie ook de productie van hernieuwbare warmte en hernieuwbaar gas. De SDE++ richt zich niet primair op hernieuwbare energie maar op CO₂-emissiereductie, waardoor meer technieken binnen de regeling vallen. Net als bij de Energiebelasting gelden er verschillende tarieven voor de verschillende verbruiksschijven. De schijven zijn hetzelfde als die voor de Energiebelasting. De hoogte van de ODE-tarieven wordt bepaald door de verwachte uitgaven aan de SDE. De totale opbrengsten van de ODE moeten de SDE-uitgaven dekken. De verdeling van de ODE-opbrengsten was oorspronkelijk gelijk verdeeld over bedrijven en particulieren; per 2020 is het aandeel van particulieren 33% en van bedrijven 67%.

Bronnen

Klimaatakkoord (<https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2019/06/28/klimaatakkoord-in-stukken>)

Belastingdienst, tabellen tarieven milieubelastingen

(https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/overige_belastingen/belastingen_op_milieugrondslag/tarieven_milieubelastingen/tabellen_tarieven_milieubelastingen), 2021

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Door de andere verdeling over huishoudens en bedrijven sinds 2020 zijn de ODE-tarieven voor bedrijven verhoogd. De ODE-tarieven laten een veel minder progressief verloop zien in opeenvolgende schijven dan de Energiebelastingtarieven. Voor huishoudens is het ODE-tarief laag in verhouding tot de Energiebelasting. Voor bedrijven met energieverbruik in hogere schijven geldt dat niet en is de ODE in verhouding tot de Energiebelasting substantieel. Net als de Energiebelasting maakt de ODE energiebesparende maatregelen aantrekkelijker. In de glastuinbouw wordt door de hogere ODE-tarieven de inzet van WKK voor eigen stroomproductie aantrekkelijker ten opzichte van inkoop van elektriciteit uit het net. Door de hogere ODE en de hieruit volgende hogere inzet van WKK, wordt de prikkel om te besparen op warmte of te verduurzamen, lager in deze sector. Dit leidt ertoe dat de CO₂-emissies in de sector eerder toenemen dan verminderen en schiet de maatregel dus zijn doel voorbij. Er wordt in deze KEV geen toename in WKK-capaciteit ten opzichte van nu verondersteld, maar wel een toename in het aantal draaiuren.

SDE++

Id nr | 106

Naam instrument | SDE++

Sector | Algemeen

Status | Verschilt per subcategorie

Beschrijving beleidsinstrument

Deze factsheet geeft een beschrijving van de SDE++ als zodanig, de andere factsheets over de SDE++ gaan specifiek in op subcategorieën van de SDE++ die gericht zijn op bepaalde opties of sectoren, en op wijzigingen in de SDE++ die gelden voor bepaalde opties.

De SDE++ is een productiesubsidie, gericht op het compenseren van de onrendabele top van broeikasgasemissiereductiemaatregelen. Waar de SDE+ (tot voorjaar 2020) specifiek gericht was op het ondersteunen van hernieuwbare energie, is de SDE++ (met ingang van 2020) gericht op het stimuleren van broeikasgasemissiereductie in den brede. Met de SDE++ moet het investeren in maatregelen die leiden tot reductie van broeikasgasemissies, aantrekkelijk worden voor investeerders.

Het subsidiebedrag wordt per categorie van opties vastgesteld door eerst het basisbedrag (de totale jaarlijkse productiekosten) vast te stellen, en daarop het correctiebedrag (de inkomsten uit de markt of de productiekosten van de referentietechniek) in mindering te brengen. Het basisbedrag wordt op voorhand van de openstelling in een bepaald jaar vastgesteld, maar de subsidie die een project met een SDE++-beschikking krijgt, wordt – tot een bepaald maximum – jaarlijks vastgesteld aan de hand van de werkelijke marktprijzen (bijvoorbeeld elektriciteitsopbrengsten, vermeden inzet van gas voor warmte) en eventuele andere subsidies. Op deze manier wordt het risico op zowel oversubsidiëring als exploitatietekorten verminderd. De jaarlijkse subsidie is wel gemaximeerd en daardoor dekt de SDE++ niet alle prijsrisico's af.

Een belangrijke vereiste voor een techniek om in aanmerking te kunnen komen voor de SDE++ is dat er een meetbare productie (warmte, elektriciteit, groen gas, afgevangen CO₂) is waaraan de productiesubsidie te koppelen is. Op grond hiervan kan energiebesparing niet in aanmerking komen.

De SDE++ is een generiek instrument, wat in dit verband wil zeggen dat per categorie van opties het basisbedrag en de verrekeningssystematiek voor het subsidiebedrag vastgesteld worden, en dat er meerdere potentiële projecten binnen een bepaalde categorie moeten zijn. Alle partijen met projecten die onder deze categorie vallen kunnen hierop intekenen. Unieke projecten waarvoor maatwerk nodig is komen dus niet expliciet in aanmerking voor SDE++, maar in sommige gevallen kunnen dergelijke projecten wel intekenen op bestaande categorieën. In dat geval bestaat wel de kans dat de vergoeding die de SDE++ biedt niet toereikend is.

Per jaar van openstellingsrondes van de SDE++ geldt een maximaal budget. Dit is de hoeveelheid subsidie die gedurende de beschikkingsduur van de toegekende projecten zou worden uitgekeerd onder de minst gunstige marktcondities. De daadwerkelijke uitgaven liggen tot dusverre veel lager dan de gereserveerde budgetten. De totale kasuitgaven in 2030 – dus de jaarlijkse uitgaven voor alle openstellingsrondes tot 2030 – zijn gemaximeerd op 3 miljard euro per jaar. Specifiek voor de niet-hernieuwbare opties in de industrie geldt een indicatief plafond van 550 miljoen euro per jaar,

en voor CO₂-afvang en-opslag (CCS) in de industrie geldt een plafond van 7,2 megaton afgevangen CO₂. CCS die tot negatieve emissies leidt (biomassa) en CCS bij de restgassen van de staalindustrie die nu ingezet worden voor elektriciteitsopwekking vallen niet onder dit plafond.

De SDE++ werkt met opeenvolgende rondes met een toenemende maximale subsidiebehoefte waarvoor aanvragers projecten in kunnen dienen. Dit stimuleert aanvragers om projecten voor een zo laag mogelijke subsidie in te dienen. Technieken worden gerangschikt op basis van de subsidiebehoefte per vermeden ton CO₂ (voorheen het basisbedrag per petajoule (PJ) hernieuwbare energie). In 2020 is de subsidie maximaal 300 euro per ton CO₂. Duurdere projecten komen wel in aanmerking maar krijgen dus niet de hele onrendabele top vergoed.

Wisselwerkingen tussen SDE++ en ander beleid bestaan onder meer uit de invloed die heffingen, belastingen, ETS-CO₂-prijzen en subsidies hebben op het correctiebedrag. Een hoger correctiebedrag leidt tot lagere kasuitgaven voor de SDE++. Specifieke interacties komen aan de orde bij de betreffende subcategorieën.

Bronnen

RVO, www.rvo.nl/sde, 2021

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De SDE++ maakt de businesscase van emissiereducerende maatregelen aantrekkelijker, en daarmee de investeringsbereidheid van bedrijven groter. Het belang van een aantrekkelijke businesscase voor daadwerkelijke toepassing kan wel sterk verschillen per techniek en per sector. Het effect van de SDE++ wordt in de verschillende (sector)modellen verwerkt in de simulatie van de investeringsbeslissingen. Of de SDE++ wordt doorgerekend voor een specifieke (categorie van) techniek(en) hangt af van de concreetheid van de beleidsvoornemens.

Nationaal Groeifonds

Id nr | 115

Naam instrument | Nationaal Groeifonds

Sector | Algemeen

Status | Vastgesteld/Voorgenomen

Beschrijving beleidsinstrument

Met het Nationaal Groeifonds trekt het kabinet voor de komende vijf jaar 20 miljard euro uit voor projecten. Het gaat om investeringen op drie terreinen waar de meeste kansen aanwezig zouden zijn voor structurele en duurzame economische groei. Deze drie terreinen zijn: (1) kennisontwikkeling, (2) onderzoek, ontwikkeling en innovatie en (3) infrastructuur. De ministeries van Economische Zaken en Klimaat en Financiën beheren gezamenlijk het fonds namens het kabinet. Er is een onafhankelijke commissie ingesteld die de projecten beoordeelt en adviezen geeft. Het kabinet besluit of aan projecten geld wordt toegekend.

In 2020 zijn projectvoorstellen ingediend voor de eerste ronde. In januari 2021 zijn 14 voorstellen van de eerste ronde doorgeleid naar de beoordelingsadviescommissie. Het kabinet heeft in april 2021 aangegeven dat het de adviezen van de beoordelingsadviescommissie volledig heeft overgenomen. Voor de eerste ronde is voor tien voorstellen een totaalbedrag van 4.117 miljoen euro

toegekend (646 miljoen euro) of gereserveerd (3.471 miljoen euro). Voor de KEV is alleen het project 'Groenvermogen van de Nederlandse economie' direct relevant.

Het voorstel 'Groenvermogen van de Nederlandse economie' investeert in een groene-waterstof-ecosysteem bestaande uit (i) klein- en grootschalige demonstratieprojecten, (ii) een R&D-programma en (iii) een human capital programma. Het doel van het voorstel is om toepassingen van groene waterstof in onder andere chemie, transport en zware industrie versneld mogelijk te maken door innovatie en kostenreductie. Daarmee kan het voorstel ook een waardevolle bijdrage leveren aan de overgang naar een CO₂-neutrale samenleving.

Het kabinet bekostigt dit programma gedeeltelijk. De kleinschalige demonstratieprojecten en het R&D- en human capital programma ontvangen een bijdrage. De totale fondsbijdrage bedraagt maximaal 338 miljoen euro, bestaande uit een voorwaardelijke toekenning van 73 miljoen euro en een reservering van 265 miljoen euro. De voorwaardelijke toekenning van 73 miljoen euro is bestemd voor de eerste twee jaar van het programma en bestaat uit: eerste waterstofprojecten (30 miljoen), onderzoek (35 miljoen), human capital (5 miljoen) en programmamanagement (2,8 miljoen). De reservering van 265 miljoen euro is bestemd voor jaar drie tot acht van het programma en bestaat uit: eerste waterstofprojecten (70 miljoen), onderzoek (142 miljoen), human capital (45 miljoen) en programmamanagement (8,2 miljoen).

Bronnen/referenties

Kamerbrief over Nationaal Groeifonds (1 december 2020)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/01/kamerbrief-over-nationaal-groeifonds>

Kamerbrief Nationaal Groeifonds (7 september 2020)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/09/07/nationaal-groeifonds>

Kamerbrief overzicht voorstellen Nationaal Groeifonds (14 januari 2021)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/01/14/kamerbrief-overzicht-voorstellen-nationaal-groeifonds>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het Nationaal Groeifonds is vastgesteld.

De toekenning van 100 miljoen euro aan middelen voor eerste waterstofprojecten zijn expliciet meegenomen in de KEV. Verondersteld is dat dit volledig wordt ingezet om groene waterstofprojecten te financieren. Omdat de middelen voorwaardelijk zijn of reserveringen betreffen, is dit als voorgenomen beleid meegenomen.

Energie-investeringsaftrek (EIA)

Id nr | 116

Naam instrument | Energie-investeringsaftrek (EIA)

Sector | Algemeen

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

De Energie-investeringsaftrek (EIA) is een fiscale regeling voor investeringen in energiebesparende bedrijfsmiddelen en duurzame energie. Het aftrekpercentage is 45,5% in 2021. Het EIA-budget voor 2021 is 149 miljoen euro. Het aftrekpercentage en het budget worden voor toekomstige jaren constant verondersteld. In de brochure Energielijst 2021 staan alle bedrijfsmiddelen die in aanmerking komen voor EIA.

Bronnen/referenties

RVO (2020), Energie-investeringsaftrek; Energielijst 2021, RVO, 2020

<https://www.rvo.nl/sites/default/files/2021/03/RVO-Energielijst-2021-v2.pdf>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het effect van de EIA is meegenomen in de modellering van investeringsbeslissingen.

MIA- en Vamil-regeling

Id nr | 117

Naam instrument | MIA- en Vamil-regeling

Sector | Algemeen

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

De Milieu-investeringsaftrek (MIA) en de Willekeurige afschrijving milieu-investeringen (Vamil) bieden ondernemers fiscaal voordeel bij investeringen in milieuvriendelijke technieken. Bedrijfsmiddelen die in aanmerking komen voor MIA/Vamil, staan vermeld op de Milieulijst. De Milieulijst wordt jaarlijks bijgesteld. Of een bedrijfsmiddel wordt toegevoegd hangt af van verschillende criteria. Het bedrijfsmiddel moet een aanzienlijke milieuverdienste hebben in Nederland ten opzichte van het gangbare alternatief in de betreffende branche. Ook moet er sprake zijn van duidelijke meerkosten ten opzichte van het minder milieuvriendelijke alternatief. Ook moet de (verdere) marktintroductie op korte termijn gewenst zijn. Investeringen waarop Energie-investeringsaftrek (EIA) is toegepast, komen niet in aanmerking voor MIA. Het jaarlijkse budget voor de MIA is 114 miljoen euro. Het jaarlijkse budget voor de Vamil is 25 miljoen euro.

Bronnen/referenties

RVO (2021), MIA en Vamil voor ondernemers, 2021

<https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/miavamil/ondernemers>

RVO (2020), MIA/Vamil Brochure en Milieulijst 2021, RVO, 2020.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het effect van MIA/Vamil is meegenomen in de modellering van investeringsbeslissingen.

Ecodesign

Id nr | 118

Naam instrument | Ecodesign

Sector | Algemeen

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

De Europese Unie stelt minimumeisen aan de energiezuinigheid of emissie van nieuwe elektrische apparaten en andere energieverbruikende producten met de Ecodesign-richtlijn. Dit betreft eisen aan vrijwel alle apparatuur in woningen en gebouwen. Bij woningen gaat het om eisen aan vaatwassers, wasmachines, wasdrogers, koelkasten, vriezers, beeldschermen en televisies, computers en servers, stofzuigers, set top boxes en decoders, gasgestookte verwarmingsketels, elektrische boilers, ventilatie-units, airco's, ovens, kookplaten en afzuigkappen en eisen aan stand-byverbruik. Bij gebouwen gaat het om ICT, verlichting, koel/vriesapparatuur, circulatiepompen, verwarmingsketels, elektrische boilers en ventilatoren. De richtlijn dateert oorspronkelijk uit 2005 en is herzien in 2009 en 2012 (huidige regeling is 2012/27/EU). Eisen aan apparaten worden gesteld via specifieke wettelijke verordeningen. Voor sommige apparaten bestaan alleen vrijwillige afspraken. In recente jaren zijn verschillende nieuwe of herziene Ecodesign-verordeningen goedgekeurd binnen de Europese Unie. Ook geldt per maart 2021 een nieuwe energielabelverdeling met labels A tot en met G vanuit de gewijzigde energielabelrichtlijn (EU/2017/1369), waarmee ook de grondslag voor Ecodesign-eisen aan apparaten met een energielabel is gewijzigd. Er is verder een Ecodesign-verordening (EU/2015/1185) die eisen stelt aan de emissies van lokale verwarmingstoestellen op vaste brandstoffen, zoals houtkachels en open haarden tot 500 kilowatt. De eisen zullen gelden van januari 2022. De energie-efficiëntie moet minimaal 30% zijn en er gelden eisen aan fijnstof (PM), gasvormige organische verbindingen (OGC) en koolmonoxide (CO) en stikstofoxiden (NO_x).

Bronnen

- Europese Commissie (2020a). Ecodesign richtlijn, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/125/oj>
- Europese Commissie, juni 2005. Europese Commissie (2020b). Ecodesign richtlijn: https://ec.europa.eu/growth/singlemarket/european-standards/harmonised-standards/ecodesign_en
- Europese Commissie, april 2020. European Council for an energy efficient economy (2020). Ecodesign en energielabels richtlijnen, www.eceee.org/ecodesign. eceee, april 2020
- RVO (2019). Nieuwe energielabel en codesign verordeningen. Hans-Paul Siderius, RVO, 5 december 2019
- European Commission (2021), Ecodesign https://ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/ecodesign_en
- Monitoring WoON onderzoek 2019, RVO, CBS, Home (tot en met 2015), Vlehan (tot en met 2017)
- Europese impactassessment en voorbereidende studies, andere apparaatspecifieke bronnen

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Ecodesign betreft energie-technische maatregelen. De besparing op elektriciteitsverbruik van huishoudens en gebouwen in de dienstensector wordt bepaald per apparaat of installatie waar Ecodesign-beleid voor is of komt. Dit gebeurt door aannames over de reductie van het vermogen van apparatuur of over het aandeel zuinige apparatuur in de totale voorraad (zoals de vervanging van traditionele door led-lampen), ten gevolge van Ecodesign.

Invest-NL

Id nr | 119

Naam instrument | Invest-NL

Sector | Algemeen

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Invest-NL heeft tot doel om, indien de markt hierin onvoldoende voorziet, bij te dragen aan het financieren en realiseren van maatschappelijke transitieopgaven door ondernemingen en aan het bieden van toegang tot ondernemingsfinanciering.

Invest-NL heeft de klimaat- en energietransitie en financiering van jonge snelgroeiende innovatieve bedrijven (scale-ups) als prioriteiten geïdentificeerd. Vanuit deze basis wil Invest-NL zich verbreden naar andere transitiedomeinen waar sprake is van marktfalen.

Bronnen/referenties

-Invest-NL (2020), Over ons, <https://www.invest-nl.nl/over-ons?lang=nl>

-Kamerbrief Start Invest-NL (16 januari 2020)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/01/16/kamerbrief-start-invest-nl>

-Bos, W., Stand van zaken Invest-NL, Invest-NL, 2 november 2020

https://www.invest-nl.nl/media/attachment/id/956?utm_campaign=Trends%20in%20MKB%20financiering&utm_medium=email&utm_source=Revue%20newsletter

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het effect van Invest-NL is niet bepaald, omdat er onvoldoende bekend is over het effect van de financieringen, investeringen en ontwikkelactiviteiten.

3.2 Factsheets beleidsinstrumenten Elektriciteit en hernieuwbare energie KEV 2021

Verbod op het gebruik van kolen voor elektriciteitsproductie

Id nr | 150

Naam instrument | Verbod op het gebruik van kolen voor elektriciteitsproductie

Sector | ELEK

Status | Vastgesteld

Beschrijving instrument

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat het gebruik van kolen in de elektriciteitsopwekking wordt afgebouwd. De Amer-9 moet met ingang van 2025 het gebruik van kolen beëindigen, de laatste centrales eind 2029.

Bronnen

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0042905/2019-12-20>

Monitoringsdata

Dit wordt zichtbaar in CBS-data.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De productie met kolen wordt conform het tijdschema in de wet afgebouwd.

Sluiting Hemwegcentrale in 2020

Id nr | 151

Naam instrument | Sluiting Hemwegcentrale in 2020

Sector | ELEK

Status | Vastgesteld

Beschrijving instrument

‘Op 10 december heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel Verbod op kolen bij elektriciteitsproductie aangenomen (Kamerstuk 35 167). Op grond van deze wet is het verboden elektriciteit met behulp van kolen te produceren.

Vier kolencentrales ontvangen nadeelcompensatie in de vorm van een overgangsperiode.

[...] Voor de Hemwegcentrale heeft het verbod al per 1 januari 2020 effect, waardoor een significante bijdrage wordt geleverd aan de doelstelling om 25% CO₂-reductie in 2020 te realiseren.’

(quote uit Brief regering over vervroegde sluiting Hemwegcentrale, Rijksoverheid (2019))

Bronnen

Rijksoverheid (2019), [Brief regering; Nadeelcompensatie vervroegde sluiting Hemwegcentrale - Regels voor het produceren van elektriciteit met behulp van kolen \(Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie\)](#), 31 december 2019

Monitoringsdata

Niet van toepassing.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De sluiting van de Hemwegcentrale is meegenomen in de analyses voor de KEV.

CO₂-minimumprijs in de elektriciteitssector

Id nr | 152

Naam instrument | CO₂-minimumprijs in de elektriciteitssector

Sector | ELEK

Status | Vastgesteld

Beschrijving instrument

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat er een minimum CO₂-prijs wordt ingevoerd in Nederland voor de elektriciteitssector. Deze minimumprijs loopt op van 12,30 euro in 2020 tot 31,90 euro in 2030.

Bronnen

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/06/04/wetsvoorstel-minimum-co2-prijs-elektriciteitsopwekking>

Monitoringsdata

Niet van toepassing.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De ontwikkeling van de CO₂-prijs in het achtergrondscenario van de KEV ligt ruim boven de minimumprijs voor CO₂ in de wet. Daarom heeft de minimumprijs geen effect op de raming voor de KEV.

Urgenda-maatregelen elektriciteitssector

Id nr | 153

Naam instrument | Urgenda-maatregelen elektriciteitssector:

Wijziging van de Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie in verband met beperking van de CO₂-emissiebeperking productie kolencentrales

Sector | ELEK

Status | Voorgenomen

Beschrijving instrument

Om de Urgenda-doelstelling te realiseren wordt de uitstoot van kolencentrales in de periode 2021 tot en met 2024 gebonden aan een maximum jaarlijkse cap van 35% van de maximaal te produceren hoeveelheid elektriciteit uit kolen. De cap geldt niet voor de Amer-9-centrale, deze centrale levert ook warmte en heeft een hoog percentage meestook van biomassa. De wijziging is aangenomen in de Tweede Kamer in mei 2021.

Bronnen

[Wijziging Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Monitoringsdata

Dit wordt zichtbaar in CBS-data.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De productie met kolen wordt 35% beperkt in de periode 2021-2024.

Uitrol windenergie op zee inclusief de Routekaart windenergie op zee 2030

Id nr | 154

Naam instrument | Uitrol windenergie op zee inclusief de Routekaart windenergie op zee 2030

Sector | ELEK

Status | Vastgesteld

Beschrijving instrument

De Routekaart Windenergie op zee geeft aan hoe de uitrol van windenergie op zee wordt ingevuld tot en met 2030. Doel van de routekaart is om hiermee een uitbreiding van windenergie op zee te realiseren tot 11,5 gigawatt in 2030. De routekaart geeft hier invulling aan door het aanwijzen van gebieden waar windparken gerealiseerd gaan worden en door keuzes te maken over de aansluiting van de netwerken op het elektriciteitsnetwerk.

Bronnen

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/04/05/kamerbrief-over-de-voortgang-uitvoering-routekaart-windenergie-op-zee-2030>

Monitoringsdata

Jaarlijkse CBS-gegevens over de productie van windenergie op zee.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Voor de laatste 900 megawatt is weliswaar nog niet expliciet een locatie aangewezen, maar deze capaciteit past binnen de huidige locaties. In de KEV zijn er geen belemmeringen verondersteld voor het realiseren van de 11,5 gigawatt vanwege de beschikbaarheid van locaties of onvoldoende mogelijkheden om parken aan te sluiten op het elektriciteitsnetwerk.

Omvormen salderingsregeling voor zon-PV vanaf 2023

Id nr | 155

Naam instrument | Omvormen salderingsregeling voor zon-PV vanaf 2023

Sector | ELEK

Status | Voorgenomen

Beschrijving instrument

De salderingsregeling is geregeld in de Elektriciteitswet 1998 in samenspel met de Wet belastingen op milieugrondslag. Hierdoor hoeven consumenten geen Energiebelasting en ODE te betalen over

de geconsumeerde elektriciteit, mits de consument dezelfde hoeveelheid elektriciteit ook zelf heeft opgewekt op andere momenten gedurende het jaar. Productie en consumptie worden als het ware met elkaar gesaldeerd, alvorens het volume wordt bepaald waarover de Energiebelasting en ODE worden berekend. De salderingsregeling wordt aangepast, waarbij de details voldoende bekend zijn om de regeling te kunnen doorrekenen.

Bronnen

Wetsvoorstel wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Wet belastingen op milieugrondslag ter uitvoering van de afbouw van de salderingsregeling voor kleinverbruikers op 23 november 2020 (Kamerstuk 35 594, nr. 2)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De mate waarin er gesaldeerd kan worden volgt het zogeheten definitieve afbouwpad in de tabel op pagina 2 van de Kamerbrief. Dit wordt beschouwd als voorgenomen beleid, omdat de behandeling in de Tweede Kamer is uitgesteld; het onderwerp is zogenoemd controversieel verklaard.

Geen SDE++ voor hernieuwbare elektriciteit na 2025

Id nr | 156

Naam instrument | Geen SDE++ voor hernieuwbare elektriciteit na 2025

Sector | ELEK

Status | Vastgesteld

Beschrijving instrument

De SDE++ wordt periodiek (historisch gezien elk jaar of elk halfjaar) opnieuw opengesteld. In het Klimaatakkoord is vastgelegd dat de laatste openstelling voor hernieuwbare elektriciteit 2025 is. Daarna worden geen nieuwe SDE++-subsidiebeschikkingen voor hernieuwbare elektriciteit meer afgegeven. Dit geldt ook voor windenergie op zee, waardoor een subsidietender geen terugvaloptie meer is na 2025, mochten de subsidieelozende tenders geen valide biedingen opleveren.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Opties voor hernieuwbare elektriciteit kunnen in het voorgenomen beleidsscenario vanaf 2026 geen SDE++ meer aanvragen. Projecten die vóór 2026 SDE++ hebben aangevraagd en een beschikking hebben ontvangen, zullen wel na 2026 (zolang als hun subsidiebeschikking loopt) subsidie kunnen blijven ontvangen.

Subsidie voor productie van windenergie op land en zon-PV (>15 kilowatt) is gemaximeerd tot 35 terawattuur

Id nr | 157

Naam instrument | Productie van windenergie op land en zon-PV (>15 kilowatt) is gemaximeerd tot 35 terawattuur

Sector | ELEK

Status | Voorgenomen

Beschrijving beleidsinstrument

In het Klimaatakkoord is vastgelegd dat de productie van windenergie op land en zon-PV (>15 kilowatt) ondersteund wordt tot een maximum van 35 terawattuur per jaar. Dit kan gestuurd worden door de openstellingsruimte in de SDE++ voor deze opties.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

In de KEV 2020 bekijken we aan de hand van informatie van de netwerkbedrijven wat er gerealiseerd kan worden. Daarnaast blijft de beschikbaarheid van SDE++-middelen een randvoorwaarde. De SDE++-subsidie voor hernieuwbare elektriciteit stopt na 2025 (zie beleidsinstrument 607) of bij productie boven de 35 terawattuur. Het is niet noodzakelijk zo dat 35 terawattuur een harde grens is voor de subsidie vanuit de SDE++, het kan er wel wat overheen, mits onder de 40 terawattuur.

Subsidie kan ook eerder dan 2025 naar nul in maatregel 608 als het doel wordt gehaald. Zonder subsidie kan er vanzelfsprekend wel meer capaciteit worden neergezet. Door autonome (subsidie-loze) productie na 2025 zou het totaal in 2030 wel hoger kunnen uitvallen dan 35 terawattuur. Dit hangt af van de ontwikkeling van de elektriciteitsprijzen en de kosten.

Aansluiting windparken Net-op-Zee wordt bekostigd via de nettarieven

Id nr | 158

Naam instrument | Aansluiting windparken Net-op-Zee wordt bekostigd via de nettarieven

Sector | ELEK

Status | Voorgenomen

Beschrijving beleidsinstrument

Het Net-op-Zee ten behoeve van de aansluiting van windparken op zee wordt vergoed door de overheid. De omvang van deze kosten werden in eerste instantie gedekt vanuit de ODE-inkomsten. Door een bekostiging van deze kosten via de nettarieven, kunnen ODE-inkomsten gebruikt worden ter dekking van nieuwe SDE++-projecten.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

In de Routekaart windenergie op zee 2030 is een financiële paragraaf aangekondigd. Deze is niet nader bekend per 1 mei 2020. Daardoor blijft er wat minder geld beschikbaar voor de SDE++-projecten, omdat nu aangenomen wordt (in vastgesteld beleid) dat alle WOZ-aansluitingen via de ODE bekostigd blijven worden.

Bestuurlijke afspraak navolging 6.000 megawatt windenergie op land

Id nr | 159

Naam instrument | Bestuurlijke afspraak navolging 6.000 megawatt windenergie op land

Sector | ELEK

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

In navolging van de bestuurlijke afspraak om 6.000 megawatt vermogen aan windenergie op land in 2020 te realiseren, hebben het Rijk en de provincies besloten om het niet gerealiseerde deel van de afspraak voor 2020, techniek-neutraal te verdubbelen in 2023, waarbij in 2023 wel voor windenergie op land 6.000 megawatt opgesteld vermogen gerealiseerd moet worden.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Omdat het hier een bestuurlijke afspraak betreft en geen beleidsinstrument, wordt het niet meegenomen in de analyse.

Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE)

Id nr | 161

Naam instrument | Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE)

Sector | ELEK

Status | Vastgesteld

Beschrijving instrument

Via de postcoderoosregeling konden (hoofzakelijk) particulieren investeren in een groter project voor hernieuwbare elektriciteit en daarbij de voordelen van de salderingsregeling benutten. Die voorwaarden waren onder andere de geografische eis dat de salderende deelnemers in hetzelfde postcodegebied gevestigd zijn als het hernieuwbare-elektriciteitsproject of in een aangrenzend postcodegebied, vandaar de term 'postcoderoos'. Deze regeling is in 2021 vervangen door de SCE, de Subsidieregeling Coöperatieve Energiewekking.

Bronnen

- Besluit van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van 27 februari 2021, nr. WJZ/20244719, tot openstelling van de Subsidieregeling coöperatieve energieopwekking voor 2021 (Besluit openstelling Subsidieregeling coöperatieve energieopwekking 2021)
- Regeling van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van 27 februari 2021, nr. WJZ/20120093, tot vaststelling van een regeling voor de verstrekking van subsidie voor het lokaal en gezamenlijk opwekken van hernieuwbare elektriciteit (Subsidieregeling coöperatieve energieopwekking)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De SCE wordt meegenomen als een structureel beleidsinstrument, waarvoor jaarlijks een nieuwe subsidieronde wordt opengesteld.

3.3 Factsheets beleidsinstrumenten Gebouwde omgeving KEV 2021

Handhaving energiebesparingsplicht Wet milieubeheer, informatieplicht en VUE-regeling

Id nr | 201

Naam instrument | Handhaving energiebesparingsplicht Wet milieubeheer, informatieplicht en VUE-regeling

Sector | GO en IND

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Al sinds 1993 is er een energiebesparingsverplichting in de Wet milieubeheer opgenomen. In 2008 is dit gedefinieerd als de plicht om alle energiebesparende maatregelen te nemen die zich binnen 5 jaar terugverdienen. In het Energieakkoord is in 2013 afgesproken de handhaving te intensiveren. Het bevoegd gezag (de provincies en gemeenten en de door hen gemandateerde Regionale Uitvoeringsdiensten en omgevingsdiensten) is verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsverplichting. Zij gaven aan dat dit moeilijk was: omdat het overzicht ontbrak welke bedrijven al maatregelen hebben genomen en omdat per inrichting discussie kon ontstaan over te nemen maatregelen en de terugverdientijd daarvan.

Met ingang van 1 juli 2019 is de informatieplicht in werking getreden. Bedrijven zijn verplicht per inrichting in het e-loket van RVO.nl aan te geven welke maatregelen zij hebben getroffen. Bedrijven gebruiken daarvoor de erkende maatregelenlijsten die voor 19 bedrijfstakken zijn opgesteld. De erkende maatregelen zijn vastgesteld op basis van branche-brede karakteristieken. Het kan dus zo zijn dat voor een individueel bedrijf de terugverdientijd hoger of lager ligt dan de branche-brede terugverdientijd. Wanneer een bedrijf afwijkt van de erkende maatregelenlijst, wordt niet automatisch aangenomen dat het bedrijf voldoet aan de energiebesparingsverplichting uit de Wet milieubeheer. Dan kan met de terugverdientijdmethode worden onderzocht welke andere maatregelen in plaats hiervan moeten worden getroffen. Het bevoegd gezag beoordeelt of dit specifieke pakket energiebesparende maatregelen voldoet aan de eisen. In juli 2019 is de methode voor berekening van de terugverdientijd van energiebesparende maatregelen in een wijziging van het Activiteitenbesluit vastgelegd.

Rijkswaterstaat biedt de ondersteuningsregeling 'Versterkte uitvoering energiebesparings- en informatieplicht' (VUE) aan. Gemeenten en omgevingsdiensten kunnen met financiering uit deze regeling extra diensten laten uitvoeren door externe specialisten energiebesparing. Het betreft hulp bij het voorbereiden van toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht tot aan het uitvoeren van controles. Voor gemeenten en omgevingsdiensten is in de eerste ronde van de VUE-regeling 4,7 miljoen euro beschikbaar gesteld. Vanaf september 2020 is een tweede ronde van de VUE-regeling gestart met een budget van 4,9 miljoen euro. EZK wil voor een derde ronde van de VUE-regeling nog eens 9,5 miljoen euro ter beschikking stellen die in de periode 2021-2023 kan worden gebruikt. Rijkswaterstaat verzorgt ook trainingen voor bevoegd gezag.

Referenties

Kenniscentrum InfoMil (2021), Erkende maatregelen voor energiebesparing [Erkende maatregelen voor energiebesparing - Kenniscentrum InfoMil](#)

Kenniscentrum InfoMil (2021), Versterkte uitvoering energiebesparings- en informatieplicht

[3e ronde Versterkte uitvoering energiebesparings- en informatieplicht 2022-2023 - Kenniscentrum InfoMil](#)

Wetzels, W., Menkveld, Oliveira, C. (2021), Verwachte effecten van de energiebesparingsplicht uit de Wet milieubeheer, TNO, 2021: [Verwachte effecten van de energiebesparingsplicht uit de Wet milieubeheer | TNO Publications](#)

Kamerbrief Klimaat- en Energieverkenning 2020 en uitvoering Urgenda-vonnis (9 december 2020): [Kamerbrief over Klimaat- en Energieverkenning 2020 en Urgenda-vonnis | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Monitoring

Op de website van RVO.nl is sinds juli 2019 een aparte webpagina met gegevens over het aantal ingediende rapportages en gegevens per bedrijfstak, zie [Feiten en cijfers informatieplicht energiebesparing | RVO.nl | Rijksdienst](#).

RWS geeft inzicht in de acties die zijn gefinancierd met de VUE-regeling: Rijkswaterstaat (2021), Monitor Versterkte uitvoering energiebesparings- en informatieplicht.

Hoe groot de doelgroep is van de energiebesparingsplicht is niet precies bekend. TNO heeft een inschatting gemaakt in haar rapport uit 2021. Het besparingseffect is afhankelijk van de mate waarin de erkende maatregelen in de praktijk al genomen zijn of autonoom zullen worden gerealiseerd. De mate waarin maatregelen al genomen zijn, wordt door RVO per bedrijfstak wel verzameld uit de gegevens van de informatieplicht. Omgevingsdiensten geven echter aan dat bij het invullen van de informatieplicht ook veel fouten worden gemaakt door bedrijven. Mogelijk zijn de resultaten uit de informatieplicht niet representatief voor de hele doelgroep.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

In de raming voor de dienstensector is bepaald welk deel van de gebouwvoorraad behoort tot de doelgroep van de energiebesparingsverplichting omdat ze meer dan 25.000 m³ aardgas(equivalent) of 50.000 kilowattuur elektriciteit per jaar verbruiken. In dat deel van de gebouwvoorraad wordt verondersteld dat erkende maatregelen worden genomen als effect van toezicht en handhaving op de energiebesparingsverplichting. Voor de industrie is bepaald wat het energieverbruik is van de doelgroep en wordt een rendabel besparingspotentieel van 10% van dat energieverbruik verondersteld.

TNO heeft in het voorjaar van 2020 en in het voorjaar van 2021 telefonische interviews gehouden met zes omgevingsdiensten om te informeren naar hun werkwijze en hun beeld van het tempo van toezicht en handhaving. Het beeld dat hieruit naar voren komt is dat de omgevingsdiensten in 2019 de deadline van de informatieplicht hebben afgewacht. In de jaren 2020 en 2021 werden de mogelijkheden voor handhaving nog beperkt doordat begonnen is met het verbeteren van hun adressenbestanden, administratief toezicht en doordat sectoren moesten worden ontzien vanwege COVID-19. Ook krijgen bedrijven langer dan de gebruikelijke 3 maanden de tijd om maatregelen te nemen.

Controles en bedrijfsbezoeken zijn nodig in aanvulling op administratief toezicht. Omgevingsdiensten geven aan zo'n vier tot zes jaar nodig te hebben om met alle bedrijven die nog niet voldoen aan de energiebesparingsplicht afspraken te maken. Er is verondersteld dat de omgevingsdiensten de periode tot en met 2025 nodig hebben om de volledige doelgroep te bereiken.

Verondersteld wordt dat 80% van het besparingspotentieel als gevolg van handhaving kan worden gerealiseerd. Er zijn diverse redenen waardoor het energiebesparingspotentieel niet volledig gerealiseerd kan worden, bijvoorbeeld omdat niet alle gemeenten meedoen met toezicht en handhaving.

Niet alle maatregelen kunnen in alle bedrijfstakken worden afgedwongen, soms is dat bijvoorbeeld disproportioneel vanwege kortlopende huurcontracten.

Verbreding energiebesparingsplicht, actualisatie erkende maatregelenlijsten en overgang naar Omgevingswet

Id nr | 202

Naam instrument | Verbreding energiebesparingsplicht, actualisatie erkende maatregelenlijsten en overgang naar Omgevingswet

Sector | GO en IND

Status | Voorgenomen beleid

Beschrijving instrument

In december 2020 is in een Kamerbrief een verbreding van de energiebesparingsplicht aangekondigd. De energiebesparingsplicht wordt per 1 januari 2023 aangevuld met de verplichting om – naast energiebesparende maatregelen – ook andere CO₂-reducerende maatregelen te nemen waarvan de terugverdientijd binnen de vijf jaar valt.

Als bedrijven een milieuvergunning hebben zijn ze tot nu toe uitgezonderd van de energiebesparingsplicht. Op dit moment zijn in veel milieuvergunningen nog geen regels opgenomen over energiebesparing. Per 1 januari 2023 wordt de energiebesparingsplicht opgelegd aan ongeveer 14.000 milieuvergunningplichtige bedrijven. Complexe milieuvergunningplichtige bedrijven zijn hiervan uitgezonderd. Een verbreed energiebesparingsonderzoek wordt verplicht voor de processen van bedrijven met een jaarlijks energieverbruik vanaf 10 miljoen kilowattuur of 170.000 m³ aardgas (equivalent).

De energiebesparingsplicht wordt opgenomen in het stelsel van de Omgevingswet. De Omgevingswet treedt naar verwachting op 1 januari 2022 in werking (Omgevingswet | Rijksoverheid.nl). Bij de actualisatie van de erkende maatregelenlijsten voor de volgende ronde van de informatieplicht in 2023 worden de lijsten ingepast in de systematiek van de Omgevingswet. Er wordt een knip gemaakt tussen het energieverbruik van gebouwen en milieubelastende activiteiten (voorheen processen) op een locatie.

De Omgevingswet regelt dat de bevoegdheid tot onder andere het stellen van milieuregels voor activiteiten, waaronder energiebesparing, voor onder meer detailhandel, horeca en kantoren, onderwijsinstellingen, sport en recreatie, culturele instellingen, (welzijns)zorg en dierenpensions, -asielen en -klinieken verschuift van het Rijk naar de gemeenten. Voor deze sectoren zorgt de Rijksoverheid voor een pakket regels dat automatisch onderdeel uitmaakt van het omgevingsplan of de waterschapsverordening, genaamd de bruidsschat, zodat bij inwerkingtreding van het stelsel van de Omgevingswet geen lacune ontstaat.

Het Ministerie van EZK onderzoekt de wenselijkheid van het opleggen van de verbrede energiebesparingsplicht aan ETS-bedrijven.

Referenties

Kamerbrief over de verbreding en verbetering van de energiebesparingsplicht (10 december 2020): [Kamerbrief over de verbreding en verbetering van de energiebesparingsplicht | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De convenantsperiode van de Meerjarenaafsprake Energie-efficiëntie (MJA3) is op 1 januari 2021 geëindigd. De MJA3-bedrijven zijn teruggevallen op hun vergunning.

Het opnemen van afspraken over energiebesparing in milieuvergunningen kan 5 tot 10 jaar duren. Er is verondersteld dat de omgevingsdiensten vanaf het moment van inwerkingtreding van de verbreding (2023) zes jaar nodig hebben om de volledige doelgroep te bereiken. Door de verbreding wordt de doelgroep van de energiebesparingsplicht groter.

In de dienstensector is verondersteld dat het merendeel van het energieverbruik van ziekenhuizen, datacenters en laboratoria hoort bij milieuvergunningplichtige bedrijven of dat handhaving branchegericht plaatsvindt en daarom pas gebeurt in de periode vanaf 2023. Voor autobedrijven en bedrijfshallen is verondersteld dat mogelijk de helft milieuvergunningplichtig is en handhaving plaatsvindt in de periode 2020-2028.

In de raming voor de KEV wordt verondersteld dat erkende maatregelen worden genomen als effect van toezicht en handhaving op de energiebesparingsverplichting. Voor de industrie is een schatting gemaakt van het energieverbruik van de toegevoegde doelgroep en wordt een rendabel besparingspotentieel van 5-10% van dat energieverbruik verondersteld.

Het opleggen van de verbrede energiebesparingsplicht aan ETS-bedrijven is niet meegenomen in de KEV.

Er is geen effect verondersteld van verbreding van de energiebesparingsplicht naar CO₂-reductie. Er is verder verondersteld dat de verschuiving van de bevoegdheden van het Rijk naar de gemeenten niet tot een ander effect leidt.

BENG-eisen

Id nr | 203

Naam instrument | BENG-eisen

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Voor alle nieuwbouw, zowel woningbouw als utiliteitsbouw, geldt dat de vergunningaanvragen vanaf 1 januari 2021 moeten voldoen aan de eisen voor Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG). De BENG stelt eisen aan de energiebehoefte (nettowarmtevraag) van een woning/gebouw, het primair gebouwgebonden energieverbruik en het aandeel duurzame energie.

Referenties

[Energieprestatie indicatoren - BENG | RVO.nl | Rijksdienst](#)

Monitoring

Er zijn voorbeeldberekeningen met referentiegebouwen:

[Referentiegebouwen BENG.pdf \(rvo.nl\)](#).

RVO verzamelt via DGMR informatie over de toepassing van maatregelen in nieuwbouwwoningen via de energieprestatieberekeningen.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Vanwege de tijd tussen bouwaanvraag en oplevering nemen we aan dat alle nieuwe woningen opgeleverd vanaf 2022 en utiliteitsgebouwen vanaf 2024 aan de BENG-eisen voldoen. Qua isolatie verwachten we dat minimaal aan de isolatie-eisen in het bouwbesluit wordt voldaan. Verder wordt vanwege aardgasvrije nieuwbouw al warmtelevering of een warmtepomp toegepast. Door de

BENG-eisen geldt dat ook voor grootverbruikers in de dienstensector. Daarnaast is verondersteld dat elke woning of elk gebouw zal worden uitgerust met zonnepanelen.

Vervallen aansluitplicht aardgas bij nieuwbouw

Id nr | 204

Naam instrument | Vervallen aansluitplicht aardgas bij nieuwbouw

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Sinds 1 juli 2018 is de Wet Voortgang Energietransitie (Wet tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet, hierna: Wet Vet) van kracht. Bij deze wet is bepaald dat de gasaansluitplicht voor nieuwbouw vervalt.

Met de Wet Vet treedt per direct de verplichting tot aardgasvrij bouwen in. De vroegere verplichting voor de netbeheerder om elk verzoek tot een aansluiting op het gas te voorzien van een aansluiting, geldt vanaf 1 juli 2018 niet meer voor een nieuw te bouwen bouwwerk. De ingangsdatum van 1 juli 2018 geldt voor bouwaanvragen vanaf die datum. De afschaffing van de aansluitplicht geldt alleen voor een kleinverbruikersaansluiting.

Referenties

[Staatsblad 2018, 109 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

Het besluit met de inwerkingtreding per 1 juli 2018: [Staatsblad 2018, 129 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

Monitoring

Bij de drie grote regionale netbeheerders Liander, Enexis en Stedin werd in het eerste kwartaal van 2020 voor meer dan 80% van de nieuwbouwwoningen geen gasaansluiting meer aangevraagd (Energeia, 16 april 2020), in het eerste kwartaal van 2019 was dat nog 60% (Energeia, 23 januari 2020). Liander meldt dat in het laatste kwartaal van 2020 het aantal aanvragen voor nieuwbouwwoningen zonder aardgas al boven de 90% lag.

Er zijn monitoringsdata over de toegepaste maatregelen in nieuwe woningen uit de energieprestatieberekeningen van de afgelopen jaren met software van DGMR. Daaruit blijkt dat steeds meer nieuwe woningen aardgasvrij gebouwd worden. In nieuwbouwwoningen met een verwachte opleverdatum in 2018 had nog 57% een aardgasgestookte ketel, 10% een hybride warmtepomp, 21% een all-electric warmtepomp en 11% een aansluiting op een warmtenet. In 2020 heeft nog maar 20% een aardgasaansluiting, is 60% all-electric en heeft 20% een warmteaansluiting. In 2022 heeft 25% een aansluiting op een warmtenet, is 72% all-electric en heeft 3% nog een aardgasaansluiting. Bij all-electric woningen heeft 66% een warmtepomp en 6% infraroodpanelen.

Over het percentage aardgasvrije utiliteitsbouw is geen informatie beschikbaar.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

In totaal worden er in de periode 2021-2030 – bij huidig inzicht - ongeveer 700.000 woningen bijgebouwd. Ongeveer 20% hiervan zal gebouwd worden in gebieden waar bestaande stadsverwarmingsnetten uitgebreid kunnen worden of nieuwe -netten gepland zijn, naar verwachting 75% zal met elektrische warmtepompen worden uitgerust. Slechts 5% van de nieuwbouw zal nog voorzien worden van een gasgestookte cv-ketel, met name omdat de bouwvergunning al was afgegeven

voordat de aansluitplicht voor nieuwbouwwoningen werd afgeschaft. Omdat de afschaffing van de aansluitplicht alleen geldt voor kleinverbruikers, veronderstellen we dat op deze termijn een derde van de utiliteitsgebouwen aardgasvrij opgeleverd wordt.

Uitrol slimme meters en 10 petajoule-convenant

Id nr | 205

Naam instrument | Uitrol slimme meters en 10 petajoule-convenant

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Vanaf 2015 zijn netbeheerders begonnen met het vervangen van analoge meters door digitale 'slimme' meters. Eind 2020 hebben 7,1 miljoen kleinverbruikers een slimme meter. De doelstelling van de netbeheerders was om eind 2020 bij alle 8,6 miljoen kleinverbruikers een slimme meter aan te bieden. Netbeheer Nederland geeft aan dat er in 2020 door de coronacrisis een achterstand is ontstaan. Elk huishouden krijgt voor het einde van 2022 een slimme meter aangeboden van de netbeheerder. Uit de gegevens over plaatsing in 2019 blijkt dat 86% van de huishoudens een slimme meter accepteert en uit laat lezen, bij 2% is plaatsing onmogelijk, 9% weigert de slimme meter en 3% heeft de slimme meter na plaatsing administratief laten uitzetten.

Alle huishoudens met een slimme meter krijgen van hun energieleverancier maandelijks een overzicht van hun energieverbruik.

Energie-Nederland, Netbeheer Nederland, UNETO VNI, NVDE en de ministeries van EZ en BZK hebben in mei 2017 een convenant gesloten om 10 petajoule besparing te realiseren in de gebouwde omgeving. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan de 100 petajoule-besparingsdoelstelling voor 2020 uit het Energieakkoord van 2013. De ambitie van het convenant is om een markt voor energiebesparingsproducten en diensten te laten ontstaan, waarbij de inspanning wordt gericht op energiebesparingsproducten en -diensten die het inzicht in het energiegebruik bij consumenten en zakelijke kleinverbruikers vergroten en/of zorgen voor slimmer, efficiënter of minder gebruik van energie. Het convenant bestaat uit verschillende bouwstenen: verbeterd VKO (Verbruiks- en Kosten Overzicht), energieverbruiksmanagers, een verbeterde lokale marktplaats, onderzoek naar een dataplatform en extra budget voor de ISDE-subsidieregeling.

Referenties

IVAM, 2014: Monitoring en evaluatie van de slimme meter en het tweemaandelijks verbruiksoverzicht

[Monitoringrapportage 2020 Convenant 10 PJ energiebesparing Gebouwde Omgeving | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

Paradijs et al, 2020: Besparingseffect verbeterd VKO, TNO, 2020 [TNO-2020-P10380-Effectmeting-verbeterd-VKO.pdf \(energie-nederland.nl\)](#)

PBL, 2021: Energieverbruiksmanagers in Nederland: [Energieverbruiksmanagers in Nederland | PBL Planbureau voor de Leefomgeving](#)

Marktbarometer Aanbieding Slimme Meters - Voortgangsrapportage 2019: [Marktbarometer Aanbieding Slimme Meters - Voortgangsrapportage 2019 | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

Monitoring

Onderdeel van het convenant is het maandelijks versturen van een verbeterd VKO. Door TNO is het besparingseffect van het verbeterde VKO onderzocht. Het verbeterde VKO wordt beter bekeken, verschaft meer inzicht in het energieverbruik en draagt bij aan een betere bewustwording. Het verbeterde VKO heeft ten opzichte van het oude VKO echter geen significant meetbaar additioneel besparingseffect. Waar in de rapportage over 2018 het besparingseffect nog werd geraamd op 6,1 petajoule op basis van internationale studies, is dat in de monitoringsrapportage van 2019 bijgesteld naar 0 petajoule.

Eind 2020 bedroeg het aantal verkochte, geactiveerde en geïnstalleerde inzicht- en verbruiksdiensten 3,4 miljoen, waarmee het doel van 750.000 ruimschoots is gehaald. De groei in 2019 en 2020 deed zich met name voor bij apps. Ook blijkt dat in 2019 en 2020 het opvragen van verbruiksdata van de slimme meter sterk is toegenomen.

Het PBL heeft onderzoek gedaan naar het besparingseffect van energieverbruiksmanagers. Daaruit blijkt dat alleen in-home-displays een aantoonbaar besparingseffect hebben van 2% voor elektriciteit en 7% voor aardgas. Het PBL vindt bij apps en webapplicaties geen effect. Met dit effect van in-home displays (7% op aardgas en 2% op elektriciteit) zouden 0,34 miljoen displays in totaal circa 1 petajoule besparing opleveren.

De werkgroep lokale marktplaats draagt conform de afspraak de activiteiten over aan de uitvoeringslijn 'Ondersteuning eigenaar-bewoners' van het Klimaatakkoord voor de gebouwde omgeving. De afname van de ontwikkelde producten, de toolbox en het keurmerk Duurzame aanbieder was beperkt.

Er slechts beperkt gebruikgemaakt van de uitbreiding voor energiedisplays of slimme thermostaten in de SEEH en in het Nationaal Energiebespaarfonds.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De uitrol van de slimme meter en maandelijks terugkoppeling leidt tot een kleine besparing op het aardgas- en elektriciteitsverbruik. Deze besparing is gebaseerd op de studie van IVAM uit 2014. Het 10 petajoule-convenant is eind 2020 afgelopen. De resultaten en de geleerde lessen van het convenant zijn gedeeld met de uitvoeringstafel gebouwde omgeving van het Klimaatakkoord. Er zijn nog geen concrete voorstellen voor een vervolg op het convenant. Er wordt conform het onderzoek van TNO geen besparingseffect verondersteld van het verbeterde VKO. De besparingen door de ISDE worden meegenomen bij de ISDE.

Regeling reductie energiegebruik woningen (RRE en RREW)

Id nr | 206

Naam instrument | Regeling reductie energiegebruik woningen (RRE en RREW)

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

De Regeling reductie energiegebruik (RRE) uit 2019 en de RREW-regeling uit 2020 is een financiële uitkering aan gemeenten, waarmee zij particuliere huiseigenaren kunnen stimuleren tot energiezuinig gedrag. Het gaat om kleine energiebesparende maatregelen als het laten inregelen van de cv-installatie, radiatorfolie of tochtstrippen plaatsen of led-lampen installeren. De regelingen kunnen ook gebruikt worden voor advies aan huiseigenaren over energiebesparende maatregelen als isolatie. Gemeenten zijn vrij in de manier waarop zij de maatregelen realiseren.

In de subsidieronde van 2019 hebben 200 gemeenten subsidie gekregen naar aanleiding van hun aanvraag. Het totale budget is 87 miljoen euro. De subsidie bedraagt maximaal 90 euro per woning dus het gaat om bijna 1 miljoen woningen. Gemeenten gaan dat geld besteden aan voorlichting over energiebesparing richting particuliere woningeigenaren. Dat kan door voorlichtingsavonden te organiseren of door energiecoaches op te leiden. Verder kiest zeker de helft van de gemeenten ervoor om vouchers uit te geven waarmee bewoners led-lampen kunnen kopen of radiatorfolie of een infraroodscaan van hun huis of korting krijgen op isolatie. Ook delen sommige gemeenten een energiebespaarbox uit aan woningeigenaren. De meeste gemeenten doen meerdere dingen. Het budget moet besteed zijn voor 31 maart 2021. De regeling is in 2020 weer opengesteld. Er is 100 miljoen euro beschikbaar. In deze tweede ronde maken huurders ook deel uit van de doelgroep. De activiteiten moeten uiterlijk 31 juli 2022 afgerond zijn. In mei 2021 hebben 120 gemeenten een aanvraag gedaan en is 72 miljoen euro uitgekeerd.

Referenties

Berenschot (2020) Tussentijdse evaluatie RRE: [Tussentijdse evaluatie Regeling Reductie Energiegebruik \(RRE\) | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)
[Regeling Reductie Energiegebruik | RVO.nl | Rijksdienst](#)
[Regeling Reductie Energiegebruik Woningen \(RREW\) | RVO.nl | Rijksdienst](#)

Monitoringsdata

Er is een tussentijdse evaluatie geweest van de eerste regeling. Dit betreft niet de effecten van de regeling, maar gaat in op hoe de regeling in elkaar zit. Hieruit blijkt dat bijna alle betrokkenen de regeling belangrijk en goed vinden. Onder andere het concrete karakter, de hoogte van de bijdrage en vrijheid wat betreft invulling worden als positief aangemerkt. Deze vrijheid heeft tegelijkertijd als keerzijde dat doelmatigheid en monitoring lastig kunnen zijn. Ook zijn de verschillen tussen gemeenten groot. Voor sommige (grotere) gemeenten geeft de regeling een extra impuls aan bestaande projecten. Andere (kleinere) gemeenten hebben wel plannen maar soms beperkte capaciteit. De RRE-subsidie kan helpen een eerste stap te zetten. Er is brede overeenstemming dat het niet juist is dat huurders met deze regeling worden uitgesloten. Verder wordt de subsidie afgekeurd op basis van het gerealiseerde bereik. Het lijkt erop dat gemeenten dit criterium wisselend interpreteren. Dit kan leiden tot discussie bij de vaststelling van de subsidies. Veel gemeenten zijn nog niet bezig met de verantwoording en hebben een beperkt beeld bij wat dit van hen gaat vragen. Ook zijn er zorgen bij met name kleinere gemeenten over de continuïteit van de RRE omdat de subsidieperiode eindig is. Deze gemeenten gebruiken de subsidie om nieuwe programma's op te zetten.

Er is geen monitoring van de uitvoering van de regeling. Er wordt niet bijgehouden welke aanpak elke gemeente volgt en hoe succesvol dat is. Er is geen centrale registratie waar de RRE-subsidie aan wordt besteed, er zijn alleen rapportages per gemeente.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Over de doeltreffendheid van de regeling kunnen geen harde uitspraken worden gedaan. We hebben daarom geen effect verondersteld van de RRE en RREW-regeling in de KEV. Bij veel gemeenten is er wel het geloof in indirecte effecten van de inspanningen binnen hun programma. Gemeenten geven aan dat ze hopen dat de (communicatie over de) activiteiten bijdragen aan de bewustwording onder inwoners. En dat het uitdelen van producten zoals LED-led-lampen een eerste stap is en motiveert tot verdere investeringen. Of dit ook op die manier werkt, is niet te zeggen. Er is op dit moment geen overzicht waarin staat aan welke soort maatregelen het budget van de RRE en RREW-regeling wordt besteed.

De RRE-regeling helpt de bewustwording van energiebesparing bij huishoudens te vergroten. Het additionele besparingseffect van de regeling is echter onzeker. Onzeker is wat de respons is op voorlichtingsavonden en adviezen van energiecoaches. Als door de voorlichting over isolatie daadwerkelijk tot investering in isolatie wordt overgegaan en er wordt ook gebruikgemaakt van de SEEH-subsidie dan is er overlap in besparingseffect. We hebben in de KEV wel een effect van de SEEH meegenomen, maar geen additioneel besparingseffect door isolatie door de RRE. Wanneer de vouchers worden gebruikt voor de aankoop van led-lampen is ook de vraag of dit leidt tot een additioneel effect. In de KEV is al verondersteld dat gloeilampen aan het einde van hun levensduur vervangen worden door led-lampen.

Retourpremie koel- en vrieskasten

Id nr | 207

Naam instrument | Retourpremie koel- en vrieskasten

Sector | GO

Status | Geagendeerd beleid

Beschrijving instrument

De maatregel is aangekondigd op 24 april 2020 als onderdeel van maatregelen in het kader van Urgenda. De maatregel ziet toe op het inzamelen en recyclen van oude koel- en vrieskasten met toepassing van een retourpremie van minimaal 35 euro per oude koel- of vrieskast. De retourpremie wordt uitgevoerd binnen de bestaande AEEA-regeling, die regelt dat producenten verantwoordelijk zijn voor de juiste verwerking van afgedankte elektrische en elektronische apparatuur.

Producenten en importeurs van koel- en vrieskasten zijn verantwoordelijk voor de organisatie, bekostiging en het uitkeren van de retourpremie aan de consument. Zij worden in de gelegenheid gesteld uit eigen beweging een landelijk dekkend systeem vorm te geven en alle actoren in de keten daarbij te betrekken. Het voorbereiden en invoeren van een landelijk retourpremiesysteem door producenten en importeurs vergt enige tijd, het ministerie van IenW verwachtte dat in 2021 het systeem in werking kan zijn.

In 2021 wordt een pilot gedaan waarin gedurende 2 maanden een retourpremie wordt gegeven op oude koelkasten. De pilot wordt geëvalueerd en pas daarna wordt besloten of een retourpremieregeling zinvol is en hoe deze wordt ingevuld.

Referenties

Ministerie van EZK (2020). Kamerbrief uitvoering Urgenda-vonnis, Ministerie van EZK, 24 april 2020. [Kamerbrief over uitvoering Urgenda-vonnis | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](https://www.wecycle.nl/nl-nl/nieuws/2020/05/Ministerie-IW-verschaft-meer-helderheid-over-retourpremie-koel-en-vrieskasten)
<https://www.wecycle.nl/nl-nl/nieuws/2020/05/Ministerie-IW-verschaft-meer-helderheid-over-retourpremie-koel-en-vrieskasten>

Monitoring

Geen informatie.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De retourpremie is niet meegenomen in de KEV omdat producenten en importeurs het systeem nog moeten vormgeven en in 2021 alleen een pilot wordt gehouden van 2 maanden. Afhankelijk

van de resultaten van de pilot wordt dan besloten of een retourpremieregeling zinvol is en hoe deze wordt ingevuld.

De retourpremie is slechts 35 euro. Dat lijkt genoeg om te zorgen dat iedereen die een nieuwe koelkast koopt zijn oude ook netjes inlevert. Dat betekent in ieder geval dat alle oude koelkasten op een nette manier gerecycled worden en dat dit leidt tot minder overige broeikasgassen door CFK's. De bedoeling is dat ook meer oude koelkasten bij aankoop van een nieuwe koelkast ingeleverd worden (minimaal 65%) en niet in de schuur worden gezet of gebruikt in een studentenhuis. Dat betekent een snellere vervanging door nieuwe koelkasten in de voorraad. We veronderstellen dat een retourpremie van 35 euro te weinig is om huishoudens te stimuleren een oude koelkast sneller te vervangen dan ze nu doen.

ISDE-regeling

Id nr | 208

Naam instrument | ISDE-regeling

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

De Investeringssubsidie Duurzame Energie (ISDE) is een subsidieregeling die sinds 2016 subsidie verstrekt op warmtepompen, zonneboilers, biomassaketels en pelletkachels. Het gaat om kleine apparaten: warmtepompen tot en met 70 kilowatt, zonneboilers tot en met 200 m², pelletkachels en biomassaketels tot en met 500 kilowatt. ISDE-subsidie kan worden aangevraagd door particulieren maar ook door zakelijke gebruikers, zoals bedrijven en woningcorporaties. Particulieren kunnen na aanschaf subsidie aanvragen, zakelijke gebruikers doen dat vooraf.

Sinds 1 januari 2020 is het niet meer mogelijk subsidie aan te vragen voor pelletkachels en biomassaketels vanwege het effect op luchtmissies. Ook is het vanaf 2020 niet meer mogelijk subsidie aan te vragen voor toepassing van warmtepompen of zonneboilers in nieuwbouw. Er is een overgangsregeling voor particulieren. Particulieren die voor 1 januari 2020 een pelletkachel of biomassa hebben aangeschaft kunnen in de eerste 6 maanden van 2020 nog subsidie aanvragen. Particulieren die voor 1 januari 2020 een warmtepomp of zonneboiler hebben aangeschaft die voor 1 juli in een nieuwbouwwoning wordt geïnstalleerd kunnen ook nog subsidie aanvragen.

In 2016 is 40 miljoen euro subsidie toegekend, in 2017 is dat 69 miljoen, in 2018 is dat 105,5 miljoen. In 2019 is voor 247 miljoen euro subsidie aangevraagd maar zijn alleen de aanvragen tot de budgetgrens van 160 miljoen toegekend. Vanaf 2020 is het budget 100 miljoen euro per jaar.

Vanaf 2021 wordt de subsidie voor isolatie van koopwoningen uit de SEEH-regeling samengevoegd met de ISDE-regeling. Ook is het vanaf 2021 mogelijk subsidie aan te vragen voor de kosten van aansluiting op een warmtenet. Het totale budget is in 2021 124 miljoen euro en daarna 100 miljoen per jaar. In de periode 2021-2023 kunnen zakelijke gebruikers ook een subsidieaanvraag doen voor een kleine windturbine of zonnepanelen. Het budget hiervoor is 40 miljoen euro en concurreert niet met het budget voor warmtepompen, zonneboilers, isolatie en de warmteaansluiting.

Referenties

[Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing \(ISDE\) | RVO.nl | Rijksdienst](#)

Monitoring

De evaluatie van SEO geeft inzicht in de ISDE-aanvragen van 2016 tot en met 2018. Daaruit blijkt dat 60% van de subsidie naar warmtepompen gaat. CBS heeft onderzoek gedaan naar de verdeling van aanvragen uit 2016 en 2017 over sectoren en of het nieuwbouw of bestaande bouw betreft. Het merendeel van de aanvragen voor warmtepompen is voor woningen, een klein deel gaat naar diensten en een nog kleiner deel naar de landbouw. Uit de cijfers blijkt dat de helft van de aanvragen voor warmtepompen nieuwbouw betreft.

Uit monitoringsdata van RVO blijkt dat in 2020 voor ruim 45.000 apparaten subsidie is aangevraagd. Daarvan betreft 72% warmtepompen, 11% zonneboilers en de rest zijn pelletkachels en biomassaketels van particulieren die onder de overgangsregeling werden gesubsidieerd.

Uit monitoringsdata van RVO blijkt dat in het eerste kwartaal van 2021 voor een kleine 3.800 warmtepompen subsidie is aangevraagd en voor circa 600 zonneboilers. De aantallen zijn gehalveerd ten opzichte van 2020 omdat alleen aanvragen voor bestaande bouw mogen worden gedaan. Er is voor 10.000 isolatiemaatregelen subsidie aangevraagd in het eerste kwartaal van 2021.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Door de ISDE-subsidie wordt de toepassing van warmtepompen in de bestaande bouw versneld. In de raming van de KEV kijken we naar petajoules hernieuwbare energie en het aantal bijgeplaatste installaties in woningen en utiliteitsbouw uit de hernieuwbare energiestatistiek van CBS voor de periode 2016-2020. Met de voortzetting van de ISDE tot en met 2030 zal deze groei verder doorzetten.

Voor zonneboilers geldt dat alleen een kleine groei plaatsvindt bij utiliteitsbouw, bij woningen wordt het aantal nieuwe zonneboilers gecompenseerd door het aantal zonneboilers dat aan het einde van de levensduur is volgens de CBS-statistiek.

Voor pelletkachels is in de raming verondersteld dat door het stopzetten van de ISDE-subsidie het aandeel van pelletkachels daalt van 40% van de verkochte kachels vóór en in 2020 (geschat op basis van Woon2018) naar 15% in 2020 en daarna.

Voor biomassaketels wordt in de raming verondersteld dat door het stopzetten van de ISDE-subsidie het aantal nieuw geplaatste biomassaketels in de gebouwde omgeving zeer beperkt zal zijn. Door SDE+-subsidie op grotere biomassaketels voor industrie en stadsverwarming zal vanaf 2020 nog wel groei plaatsvinden bij grotere biomassaketels.

Voor de periode 2021-2030 hebben we in de raming geen rekening gehouden met een tekort aan budget voor de ISDE en SEEH samen. Doordat de ISDE-subsidie vanaf 2021 alleen voor warmtepompen en zonneboilers in bestaande bouw gebruikt mag worden zal minder budget nodig zijn dan in eerdere jaren.

Subsidieregeling Energiebesparing Eigen Huis (SEEH) voor koopwoningen en VVE's

Id nr | 209

Naam instrument | Subsidieregeling Energiebesparing Eigen Huis (SEEH) voor koopwoningen en VVE's

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

De SEEH is een subsidieregeling voor woningeigenaren voor wie de woning ook het hoofdverblijf is of wordt na renovatie, die minimaal 2 energiebesparende isolatiemaatregelen hebben laten uitvoeren door een professionele partij. De SEEH voor eigenaar én bewoner liep van 2 september 2019 tot en met 31 december 2020. Het totale budget voor de SEEH is 84 miljoen euro. Dit budget is later opgehoogd naar 125 miljoen euro.

Ook Verenigingen van Eigenaren (VvE's) kunnen vanaf september 2016 tot heden gebruikmaken van de SEEH-regeling, maar dan met andere voorwaarden. Zij kunnen subsidie aanvragen voor energieadvies door een gecertificeerde energieprestatieadviseur, eventueel in combinatie met procesbegeleiding en/of een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) en voor energiebesparende maatregelen, waaronder isolatiemaatregelen of een samenhangend 'zeer energiezuinig pakket'. Het oorspronkelijke budget is 10,5 miljoen euro voor maatregelen en 4,5 miljoen euro voor advieskosten. Uit monitoring door RVO blijkt dat VvE's in 2017 beperkt gebruikmaakten van deze regeling. Het besluitvormingsproces bij een VvE duurt lang en is moeilijk. De looptijd voor de VvE-regeling is daarom ook langer tot eind 2022. In het kader van de maatregelen gericht op doorbouwen tijdens de coronacrisis is het subsidiepercentage van deze regeling in 2020 tijdelijk verhoogd van 20% naar 30%. Het aantal aanvragen is verdrievoudigd. In 2020 is het budget opgehoogd om deze aanvragen te honoreren en het restantbudget te gebruiken in 2021. De regeling was tijdelijk gesloten tussen 3 februari en 1 april 2021. Het budget vanaf april 2021 is 32 miljoen euro.

Referenties

[Subsidie energiebesparing voor woningeigenaren | RVO.nl | Rijksdienst](#)

[Subsidie energiebesparing VvE aanvragen \(rvo.nl\)](#)

Kamerbrief 1 maart 2021 over Subsidie Energiebesparing Eigen Huis, moties Nationaal Isolatieprogramma en Warmtefonds [Kamerbrief over Nationaal Isolatieprogramma en Warmtefonds | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

RVO (juni 2018), Rapport Monitoring 'Subsidieregeling energiebesparing eigen huis', RVO Utrecht V. Rovers, R. Kooger, C. Tigchelaar, Evaluatie van de Subsidieregeling energiebesparing eigen huis 2016-2020, TNO 2021 P11121

Tigchelaar et al. (2016), Advies subsidieregeling koopwoningen, ECN-E--16-037, ECN Petten: [ECN Publicaties](#)

Monitoring

TNO heeft in 2021 de SEEH-regeling geëvalueerd (Rovers et al.). In totaal hebben bijna 65.000 individuele eigenaren-bewoners ruim 165 miljoen euro subsidie ontvangen. Daarmee hebben ze 150.129 isolatiemaatregelen genomen, met name spouwmuurisolatie, HR++-glas, vloerisolatie en dakisolatie, en 15.825 aanvullende maatregelen. Uit de koppeling met CBS-bestanden blijkt dat huishoudens met lagere inkomens wel gebruikmaken van de subsidieregeling, maar relatief minder dan die met hogere inkomens.

Verder is in de periode 2016-2020 aan 363 VvE's ruim 15,5 miljoen euro subsidie beschikbaar vanuit de SEEH. In totaal hebben de VvE's 861 isolatiemaatregelen genomen, met name spouwmuurisolatie, dakisolatie en HR++-glas, en 156 aanvullende maatregelen.

De SEEH-subsidie die is beschikt in de periode 2016-2020 heeft een besparing opgeleverd van 29 miljoen m³ aardgas per jaar; 26 miljoen m³ additionele gasbesparing is gerealiseerd bij individuele eigenaar-bewoners en 3 miljoen m³ bij VvE's. Het elektriciteitsverbruik neemt jaarlijks, door de toepassing van ventilatie, toe met 51 megawattuur bij individuele eigenaar-bewoners en met 126 megawattuur bij VvE's. De gasbesparing en het elektriciteitsgebruik samen leiden tot een reductie van ruim 52 kiloton CO₂ per jaar. (Rovers et al. 2021).

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De SEEH stimuleert isolatiemaatregelen in koopwoningen. Eigenaren-bewoners nemen jaarlijks meer dan een half miljoen isolatiemaatregelen blijkt uit de RVO monitoring Energiebesparing Gebouwde omgeving (RVO 2019). Het risico op freeriders is daarom groot. Vaak nemen huishoudens echter maar één maatregel tegelijkertijd. Doordat deze subsidie zich richt op 2 maatregelen of meer stimuleert het huishoudens om één extra maatregel te treffen. Hierdoor wordt het additionele effect groter (Tigchelaar et al. 2016).

In totaal is met de door de SEEH gesubsidieerde maatregelen bijna 45 miljoen m³ aardgas per jaar bespaard, maar een deel zou ook gerealiseerd zijn als er geen subsidie beschikbaar zou zijn geweest. Uit een RVO-rapport over de aanvragen van individuele eigenaar-bewoners in 2016 en 2017 kan worden afgeleid dat er een freeridereffect van 38% is: een deel van de aanvragers zou alle of een deel van de maatregelen ook zonder subsidie hebben genomen. (Rovers et al. 2021).

Huurconvenant labelverbetering

Id nr | 210

Naam instrument | Huurconvenant labelverbetering

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving beleidsinstrument

In het Energieakkoord 2013 is met de corporaties in de huursector afgesproken om extra energiebesparing te gaan realiseren door de energielabels van sociale huurwoningen te verbeteren naar gemiddeld energielabel B in 2020. Later zijn alternatieve plannen gemaakt waarmee 5 petajoule extra besparing moet worden gerealiseerd boven op het effect van de STEP en de Stroomversnelling. De afspraken zijn vastgelegd in een convenant met de koepel van woningcorporaties Aedes en betreft het woningbezit van woningcorporaties. In het convenant is vastgelegd dat woningcorporaties hun woningvoorraad naar gemiddelde label B in 2020 moeten renoveren.

In de KEV 2017 is echter geconstateerd dat de corporatiesector de doelstelling van label B in 2020 niet gaat halen. In de Aedes-agenda 2020-2023 hebben corporaties afgesproken om dit door een inhaalslag in 2021 te realiseren.

Referenties

AEDES (bekeken 19 juni 2020), Op weg naar energielabel B in 2021, [Op weg naar energielabel B in 2021 - Aedes.nl](#)

Kamerbrief over convenant energiebesparing huursector [Kamerstuk 29453, nr. 450 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

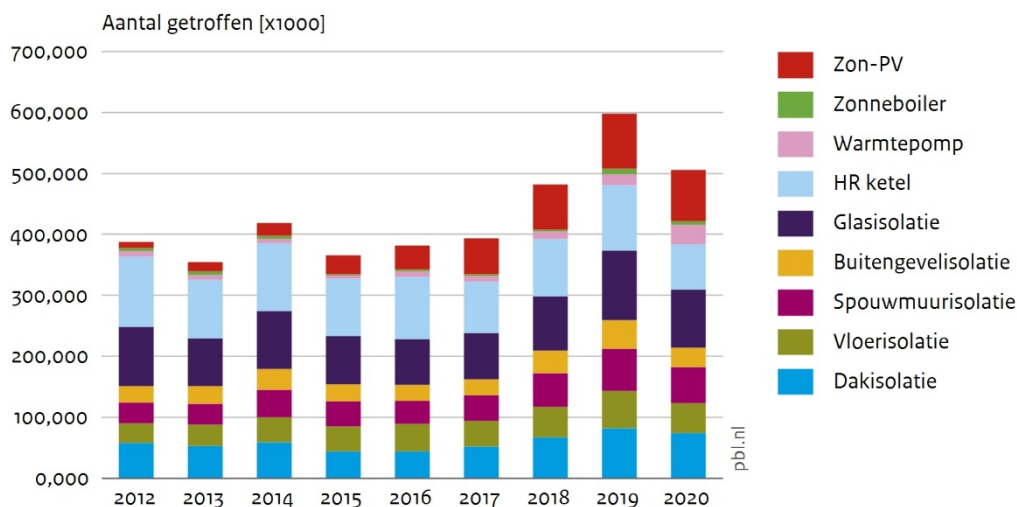
RVO (2020), monitoring Energiebesparing in de Gebouwde omgeving 2019, <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2021/01/monitor-energiebesparing-gebouwde-omgeving-2019.pdf>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het PBL heeft begin 2019 aangegeven dat met de beschikbare monitoring niet is vast te stellen of en op welke wijze invulling gegeven wordt aan dit alternatieve plan. Hoewel het bij de Borgingscommissie ingeleverde plan niet expliciet uitgevoerd lijkt te worden, zijn er wel tekenen dat de inspanningen van corporaties op het gebied van energiebesparing de laatste jaren toenemen. Het aantal aanvragen voor de eerder besproken STEP-subsidie lag in 2018 aanzienlijk hoger dan in de jaren daarvoor. Het budget voor de Regeling Vermindering Verhuurdersheffing Verduurzaming, een regeling waarbij corporaties fiscaal voordeel krijgen bij het met minimaal drie labelstappen verbeteren van een woning, was binnen een halfjaar uitgeput. Verder blijkt uit de investeringsplannen van corporaties dat geplande investeringen in verduurzaming van de bestaande woningvoorraad sterk zijn toegenomen.

Ook de realisaties van verbeterde sociale huurwoningen laten een stijgende lijn zien. Uit de monitoring energiebesparing in de gebouwde omgeving blijkt dat het aantal woningen waar maatregelen getroffen zijn na een terugval in 2013 en 2015, sinds 2015 stijgt. Het aantal woningen waar 2 of meer maatregelen getroffen zijn, was in 2019 het hoogst sinds het begin van de monitoring.

Energiebesparende maatregelen in de sociale huursector

Bron: RVO

Figuur 3.1 Ontwikkeling aantal besparende maatregelen in sociale huursector (RVO 2019)

Een deel van deze stijging is mogelijk te danken aan de extra inspanning als gevolg van de afspraken in het Klimaatakkoord. De trend zal zich mede door de Regeling Vermindering Verhuurdersheffing Verduurzaming (RVV) doorzetten.

Stroomversnelling

Id nr | 211

Naam instrument | Stroomversnelling

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving beleidsinstrument

Het Stroomversnellingsprogramma heeft als doel om bestaande sociale huurwoningen te renoveren naar 'nul-op-de-meter' (NOM) en nieuwe sociale huurwoningen nul-op-de-meter te bouwen. Dit houdt in dat zowel het energiegebruik voor verwarming en warm water als al het andere huishoudelijke energiegebruik, over het jaar heen, in de woning zelf wordt gewonnen uit hernieuwbare energie. Meestal bestaat een NOM-concept uit een sterk verbeterde isolatie van de schil in combinatie met lucht-waterwarmtepompen en zonnepanelen.

Referenties

Stroomversnelling (Juni 2020), Marktmonitor nul-op-de-meter [Aantal nul-op-de-meter woningen blijft stijgen; sociale huursector loopt voorop - Stroomversnelling.nl](#)

Monitoring

Uit de marktmonitor 2020 van de Stroomversnelling blijkt dat er inclusief nog op te leveren renovaties 5.684 bestaande woningen naar NOM-niveau verbeterd zijn eind 2020. Dit is het cumulatieve aantal over de jaren, in 2020 kwamen er naar verwachting 1.821 bij. Het aantal NOM-renovaties stagneert. Dit komt doordat de renovatiemarkt is gekrompen, langdurige processen voor het verkrijgen van draagvlak onder bewoners en voor vergunningen en doordat een aantal corporaties is gestopt met NOM-renovatie vanwege het te grote beslag op de investeringsruimte. Oorspronkelijk waren 11.000 NOM-renovaties het doel voor 2020 zoals geformuleerd in het Energieakkoord van 2013. Het aantal nieuwbouwwoningen dat nul-op-de-meter wordt gebouwd stijgt wel, in 2020 waren dat er bijna 3.800.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Als vastgesteld beleid gaan we nu uit van ruim 5.684 NOM-renovaties in 2020 en een toename van 1.800 per jaar in de jaren daarna. Dat betekent dat er in 2030 circa 24.000 NOM-renovaties zijn. In de KEV 2020 werd nog verondersteld dat 35.000 NOM-renovaties in 2030 zouden worden bereikt bij voorgenomen beleid.

Regeling Vermindering Verhuurdersheffing Verduurzaming

Id nr | 212

Naam instrument | Regeling Vermindering Verhuurdersheffing Verduurzaming

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving beleidsinstrument

De Regeling Vermindering Verhuurdersheffing Verduurzaming (RVV) biedt fiscaal voordeel bij het verduurzamen van sociale huurwoningen voor verhuurders die meer dan 50 sociale huurwoningen verhuren. De heffingsvermindering is onder andere mogelijk voor het aardgasvrij maken en/of verduurzamen van huurwoningen. De heffingsvermindering wordt gebaseerd op verbeteringen in de energieprestaties van een huurwoning. De RVV is per 1 februari 2019 geopend, inmiddels tijdelijk gesloten wegens uitputting van het budget.

Naar aanleiding van de besluitvorming over het Urgenda-vonnis is besloten de regeling weer open te stellen vanaf 1 juli 2021, met een budget van 150 miljoen euro, waarmee naar verwachting 40.000 woningen verduurzaamd kunnen worden. In de jaren 2022-2025 is jaarlijks nog 104 miljoen euro beschikbaar, waarmee circa 110.000 woningen verduurzaamd worden.

Woningcorporaties of verhuurders die meer dan 50 sociale huurwoningen bezitten en die verhuurdersheffing betalen kunnen een verlaging van de betaalde verhuurdersheffing krijgen. Dit kan wanneer ze woningen energetisch met ten minste 3 stappen in de Energie-Index verbeteren en de woningen daarna een Energie-Index van ten hoogste 1,40 krijgen. De verbetering moet gepaard gaan met een vastgestelde minimale investering per woning, afhankelijk van het aantal Energie-Index-stappen en de renovatiewerkzaamheden moeten binnen 3 jaar na de aanvraag zijn afgerond.

Referenties

[RVV Verduurzaming | RVO.nl](#)

[Uitvoering Urgenda-vonnis | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

[Informatie over Kamerstuk 30196, nr. 646 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officieelbekendmakingen.nl\)](#)

Tigchelaar (2014), Nulmeting subsidieregeling voor verhuurders, ECN-N--14-015, ECN Petten [Nulmeting subsidieregeling voor verhuurders | TNO Publications](#)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Woningcorporaties worden financieel ondersteund bij het energetisch verbeteren van woningen, in dit geval door de korting op de verhuurdersheffing. Eerder konden corporaties gebruikmaken van een subsidieregeling, de Stimuleringsregeling energieprestatie huursector (STEP), die een vergelijkbare prikkel gaf.

In de KEV2019 is deze maatregel meegenomen tot en met 2019. In de KEV 2021 wordt verondersteld dat de RVV in 2019, 2020 en 2021 tot en met 2030 tot een vergelijkbare woningverbetering leidt, rekening houdend met het budget. De STEP-regeling is uitgeput. Ook voor de RVV wordt aangenomen dat het budget volledig gebruikt zal worden door corporaties.

Aan de hand van de door ECN voor de STEP-regeling uitgevoerde nulmeting wordt de additionele besparing ingeschat (Tigchelaar 2014).

Verduurzamingstenders Renovatieversneller

Id nr | 213

Naam instrument | Verduurzamingstenders Renovatieversneller

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving beleidsinstrument

Het Rijk werkt samen met brancheorganisaties Aedes, Bouwend Nederland en Techniek Nederland aan het programma de Renovatieversneller. Het bestaat uit een landelijk ondersteuningsprogramma dat een stimulerende leeromgeving biedt waarin grote verhuurders en aanbieders samenwerken aan het bundelen van de vraag en aan de ontwikkeling van standaard

maatregelenpakketten. De Renovatieversneller moet innovatieve renovatieprojecten mogelijk maken, en resulteren in versnelling in de opschaling en kostenreductie door vraagbundeling, industrialisering, standaardisering en ketensamenwerking. Die versnelling en kostenreductie moeten ervoor zorgen dat voor 2030 jaarlijks zo'n 200.000 woningen gerenoveerd en verduurzaamd kunnen worden.

In het kader van de Renovatieversneller is er een subsidieregeling voor de meest veelbelovende projecten waarbinnen grote verhuurders en innovatieve aanbieders op grote schaal gestandaardiseerde renovaties gaan uitvoeren. De subsidieregeling Renovatieversneller wordt in een reeks van vier subsidieregelingen in de jaren 2020 tot en met 2023 jaarlijks door het ministerie van BZK opengesteld. De regeling opent op 29 juni 2020. In totaal is 100 miljoen euro beschikbaar, verdeeld over vier jaar.

In 2020 was circa 20 miljoen euro beschikbaar. Er zijn slechts enkele aanvragen gedaan die op basis van beoordelingscriteria zijn afgewezen. Waarschijnlijk was het voor woningcorporaties aantrekkelijk om een aanvraag in te dienen in de RVV-regeling. De regeling is gesloten en het ministerie van BZK denkt na over aanpassing van de regeling voordat deze in 2021 opnieuw wordt geopend.

Referenties

[De Renovatieversneller](#)

[Renovatieversneller | RVO.nl | Rijksdienst](#)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Kostendaling is belangrijk en hiervoor is innovatie nodig. Daarmee vormt de Renovatieversneller een belangrijk onderdeel van de totale (wijk)aanpak voor het verduurzamen van woningen.

Zoals in de factsheet over wijkaanpak is beschreven, zijn voor een succesvolle transitie meerdere acties tegelijk nodig. Eén onderdeel op zichzelf is niet genoeg om grote hoeveelheden woningen te verduurzamen. Nog niet alle onderdelen zijn op dit moment voldoende uitgewerkt om grote aantallen renovaties te verwachten (buiten de Startmotor). Het specifieke directe effect van de Renovatieversneller zelf werd door de betrokken partijen geschat op 3.000 tot 4.000 renovaties per jaar. Hoewel het belang van een succesvolle Renovatieversneller groot is voor het langetermijndoel van een CO₂-vrije gebouwde omgeving, is het directe effect op emissies beperkt. Op dit moment zijn er heel weinig aanvragen voor subsidie gedaan en helemaal geen aanvragen toegewezen. Dit is een belangrijke tegenvaller voor een succesvolle wijkaanpak (zie ook nr 223 Beleidspakket aardgasvrije wijken)

Verplicht label C kantoren

Id nr | 214

Naam instrument | Verplicht label C kantoren

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Per 1 januari 2023 moet elk kantoorgebouw minimaal energielabel C hebben. Dit betekent een Energie-Index van 1,3 of beter. Voldoet het gebouw dan niet aan de eisen, dan mag het per 1 januari

2023 niet meer als kantoor gebruikt worden. Deze verplichting is vastgelegd in het bouwbesluit. De verplichting geldt niet wanneer de kantoorruimte minder dan 50% van het gebouw betreft of minder is dan 100 m² en voor monumentale panden.

Het ministerie van BZK stelde recentelijk extra financiële middelen beschikbaar aan gemeenten voor de handhaving van de wet. Die kunnen de handhaving weer uitbesteden aan een omgevingsdienst. In een komende communicatiecampagne attendeert BZK de kantooreigenaren en -gebruikers op de energielabel C-plicht.

Referenties

[Ergielabel C | RVO.nl](#)

[Kamerstuk 30196, nr. 485 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

[Meer dan helft kantoren voldoet nog niet aan energielabel-C-verplichting | RVO.nl | Rijksdienst](#)

Monitoring

RVO meldt begin 2021 dat van de 100.000 kantoren er 65.000 aan de labelplicht moeten voldoen. Er is voor 50% van de kantoren nog geen energielabel geregistreerd. Na registratie van het label zal een deel hiervan waarschijnlijk wel aan de verplichting voldoen. Van de wel gelabelde kantoren heeft 77% een label C of beter. Het gaat hierbij om 74 miljoen m², waarvan begin 2021 55 miljoen m² een label heeft en 43 miljoen m² een label C of beter.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Op basis van de trend in de monitoringscijfers mag worden verwacht dat in 2023 het merendeel van het kantorenoppervlak aan de label C-verplichting zal voldoen. We gaan er in de raming van uit dat de grootste kantoren uiterlijk in 2023 aan de verplichting gaan voldoen, waarmee het grootste deel van het vloeroppervlak van kantoren in 2023 aan label C voldoet.

Omdat het vooral kleine kantoren zijn die niet voldoen, maakt dat weinig uit voor het effect. Direct na de aankondiging van een verplicht label C voor kantoren in november 2016 is op deze eis geanticipeerd, doordat banken eisen stellen aan het energielabel voor de financiering van vastgoed. De label C-verplichting levert een besparing van circa 3 petajoule in 2020. Er is echter overlap met de Wet milieubeheer en Ecodesign-eisen. We veronderstellen in de raming dat voor label C extra led-verlichting, HR-ketels en HR+-glas wordt geplaatst.

Ecodesign-richtlijn

Id nr | 215

Naam instrument | Ecodesign-richtlijn

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

De Europese Unie stelt minimumeisen aan de energiezuinigheid of emissie van nieuwe elektrische apparaten en andere energieverbruikende producten met de Ecodesign-richtlijn. Dit betreft eisen aan vrijwel alle apparatuur in woningen en gebouwen. Bij woningen gaat het om eisen aan vaatwassers, wasmachines, wasdrogers, koelkasten, vriezers, beeldschermen en televisies, computers en servers, stofzuigers, set top boxes en decoders, gasgestookte verwarmingsketels, elektrische

boilers, ventilatie-units, airco's, ovens, kookplaten en afzuigkappen en eisen aan stand-byverbruik. Bij utiliteitsgebouwen gaat het om ICT, verlichting, koel/vriesapparatuur, circulatiepompen, verwarmingsketels, elektrische boilers en ventilatoren.

De richtlijn dateert oorspronkelijk uit 2005 en is herzien in 2009 en 2012 (huidige regeling is 2012/27/EU). Eisen aan apparaten worden gesteld via specifieke wettelijke verordeningen. Voor sommige apparaten bestaan alleen vrijwillige afspraken. In recente jaren zijn verschillende nieuwe of herziene Ecodesign-verordeningen goedgekeurd binnen de Europese Unie. Ook geldt per maart 2021 een nieuwe energielabelverdeling met labels A tot en met G vanuit de gewijzigde energielabelrichtlijn (EU/2017/1369), waarmee ook de grondslag voor Ecodesign-eisen aan apparaten met een energielabel is gewijzigd.

Er is verder een Ecodesign-verordening (EU/2015/1185) die eisen stelt aan de emissies van lokale verwarmingstoestellen op vaste brandstoffen, zoals houtkachels en open haarden tot 500 kilowatt. De eisen zullen gelden vanaf januari 2022. De energie-efficiëntie moet minimaal 30% zijn en er gelden eisen aan fijnstof (PM), gasvormige organische verbindingen (OGC) en koolmonoxide (CO) en stikstofoxiden (NO_x).

Referenties

Ecodesign-richtlijn, [EUR-Lex - 32009L0125 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

[Over energielabels en codesign | Europese Commissie \(europa.eu\)](#)

<https://www.eceee.org/ecodesign/>

RVO (2019). Nieuwe energielabel en codesign verordeningen. Hans-Paul Siderius, RVO, 5 december 2019

Monitoring

WoON-onderzoek 2019, RVO, CBS, Home (t/m 2015), Vlehan (t/m 2017), Europese impact assessment en voorbereidende studies, andere apparaatspecifieke bronnen.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Ecodesign betreft energie-technische maatregelen. De besparing op elektriciteitsverbruik van huishoudens en gebouwen in de dienstensector wordt bepaald per apparaat of installatie waar Ecodesign-beleid voor is of komt. Dit gebeurt door aannames over de reductie van het vermogen van apparatuur of over het aandeel zuinige apparatuur in de totale voorraad (zoals de vervanging van traditionele door led-lampen), ten gevolge van Ecodesign. Eisen zijn van kracht geworden sinds 2008, sindsdien zijn er steeds meer verordeningen bij gekomen. Een deel van het effect van Ecodesign is daarmee in afgelopen jaren gerealiseerd.

BOSA-regeling

Id nr | 216

Naam instrument | BOSA-regeling

Sector | GO

Status | Vastgesteld

Beschrijving instrument

Amateursportorganisaties kunnen via de regeling Stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA) subsidie aanvragen voor de bouw- en onderhoudskosten van sportaccommodaties en voor de aanschaf van sportmaterialen. De subsidie bedraagt 20% van de subsidiabele kosten. Activiteiten gericht op energiebesparing, toegankelijkheid, circulariteit, klimaatadaptatie en veiligheidsbeleving ontvangen 10% aanvullende subsidie, dus 30% in totaal. De BOSA-regeling is gestart in 2019 en loopt tot en met 2023. De BOSA-regeling is de opvolger van de EDS-regeling, de subsidieregeling energiebesparing en duurzame energie sportaccommodaties, die is gestart in 2016 en liep tot en met 2018.

De EDS-regeling is geëvalueerd en daaruit blijkt dat met name subsidie werd aangevraagd voor zonnepanelen en energiezuinige sportveldverlichting.

In de BOSA-regeling is in 2019 voor 78 miljoen euro aan aanvragen gehonoreerd. Ongeveer de helft van de aanvragen bevat ook verduurzamingsmaatregelen of verbetering van de toegankelijkheid. Over 2019 is uit de monitoring niet te bepalen aan welke energiebesparende maatregelen de subsidie is besteed en bij hoeveel sportaccommodaties.

In 2020 zijn 2.097 aanvragen ingediend voor bijna 52 miljoen euro subsidie. Het betreft 261 miljoen aan investeringen. Van dat subsidiebudget ging 5 miljoen euro naar sportverlichting, 2 miljoen naar zonnepanelen, bijna 1 miljoen naar warmtepompen en 0,6 miljoen naar led-verlichting, 0,5 miljoen naar isolatie, 0,3 miljoen naar zonnecollectoren en 0,2 miljoen euro naar HR-glas (zie [Infographic Stimulering bouw en onderhoud van sportaccommodaties 2020 | Publicatie | Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen \(dus-i.nl\)](#))

Referentie

[Stimulering bouw en onderhoud van sportaccommodaties | Subsidie | Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen \(dus-i.nl\)](#)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Door de BOSA-regeling worden meer investeringen gedaan in energiebesparende maatregelen. We baseren de raming voor 2021-2023 op de realisaties in 2020.

SUVIS-regeling

Id nr | 217

Naam instrument | SUVIS-regeling

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

De Specifieke uitkering ventilatie in scholen (SUVIS) is een uitkering voor gemeenten om het binnenklimaat van bestaande schoolgebouwen te verbeteren. Het gaat vooral om de financiering van bouw- en installatiekosten. Gemeenten kunnen de aanvraag indienen van 4 januari 2021 tot en met 30 juni 2021. Het gaat om primair en voortgezet onderwijs.

Het totale budget voor deze regeling is 98,7 miljoen euro. De specifieke uitkering is maximaal 30% van de totale kosten. Vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting

kunnen gemeenten en schoolbesturen samen afspraken maken over de overige 70%. Op 30 april 2021 was in 859 aanvragen al voor 115 miljoen euro subsidie aangevraagd. Het budget van 98 miljoen was al bereikt bij circa 700 aanvragen.

Het budget van de SUVIS-regeling is opgehoogd. De SUVIS is daarom weer open van 1 oktober 2021 tot en met 31 januari 2022. De regeling was eerder open van 4 januari 2021 tot 30 juni 2021. Deze verruiming van het budget is nog niet meegenomen in de raming van de KEV 2021.

Referentie

[Specifieke uitkering ventilatie in scholen \(SUVIS\) aanvragen | RVO.nl | Rijksdienst](#)
[Eindrapport Landelijk Coördinatieteam Ventilatie op scholen | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

Monitoring

Uit het eindrapport van het Landelijk Coördinatieteam Ventilatie op scholen blijkt dat 29% van de scholen natuurlijke ventilatie heeft. Ook de scholen die een ventilatiesysteem hebben voldoen niet aan de eisen. Uit het rapport van het Landelijk Coördinatieteam blijkt dat 28% van de scholen balansventilatie heeft, 27% heeft een combinatie van verschillende ventilatiesystemen, 10% heeft mechanische afzuiging en aanvoer via roosters, 5% heeft mechanische invoer van lucht en afvoer via roosters.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Er is verondersteld dat door de regeling meer schoolgebouwen van een ventilatiesysteem worden voorzien en het energieverbruik voor ventilatie stijgt. In de aanvraag kon ook subsidie worden aangevraagd voor andere energiebesparende maatregelen zoals isolatie. Onbekend is bij hoeveel aanvragen dat is gebeurd en voor welke maatregelen en welk budget. Dit is niet meegenomen in de KEV 2021.

Het subsidiebudget is toereikend voor circa 700 schoolgebouwen. Dat is 5% van de 13.653 verblijfsobjecten van lagere scholen en middelbare scholen uit de gebouwenmatrix van het CBS. Realisatie vindt plaats in de periode 2021-2023, zo'n 2% per jaar. Op dit moment heeft 70% van de scholen een ventilatiesysteem. Dat betekent dat het energieverbruik voor ventilatie in de jaren 2021 tot en met 2023 jaarlijks met 3% stijgt.

Routekaarten maatschappelijk vastgoed

Id nr | 218

Naam instrument | Routekaarten maatschappelijk vastgoed

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Twaalf sectoren in het maatschappelijk vastgoed hebben in het voorstel voor het Klimaatakkoord afgesproken dat zij sectorale routekaarten maken waarin duidelijk wordt hoe hun vastgoed CO₂-arm wordt richting 2050. Het gaat hierbij om onderwijs (PO en VO, MBO, HBO, WO) zorg (cure en care), sport, politie, gemeenten, provincies, Rijk en monumenten. Een eerste versie van de routekaarten is in 2019 gemaakt. Deze sectorale routekaarten zijn een vorm van zelfregulering, het ministerie van BZK heeft alleen een coördinerende verantwoordelijkheid. De eerste versies van de sectorale routekaarten lieten onder meer knelpunten zien bij de financiering. In 2020 is in beeld

gebracht wat de benodigde randvoorwaarden en knelpunten zijn voor financiering, wetgeving en organisatie om waar mogelijk praktische oplossingen te bieden. Doel is dat de sectoren hun routekaarten in juni 2020 aanbieden aan de voorzitter van de tafel gebouwde omgeving en daarna tweejaarlijks actualiseren.

Referenties

De routekaarten zijn te vinden op:

[Sectorale routekaarten - het overzicht · Maatschappelijk vastgoed · Energieslag \(rvo.nl\)](#)

Monitoringsdata

Er zijn nog geen monitoringsdata over de uitvoering van de routekaarten.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Omdat van de routekaarten nog niet helder is hoe de financiering van de beoogde verduurzaming is geregeld wordt er geen effect verondersteld in de KEV 2021.

Ontzorging verduurzaming maatschappelijk vastgoed

Id nr | 219

Naam instrument | Ontzorging verduurzaming maatschappelijk vastgoed

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Met de Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed kunnen provincies een ontzorgingsprogramma opzetten. Het ontzorgingsprogramma ondersteunt kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij het verduurzamen van de gebouwen die zij in eigendom hebben. Alle 12 provincies hebben 2 miljoen euro ontvangen.

Kern van het programma is dat kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren worden ontzorgd in het verduurzamingsproces, bijvoorbeeld bij het opstellen van een portefeuillekaart en/of het implementeren van maatregelen. Met dit programma wordt beoogd een doelgroep op weg te helpen die tot nog toe vanwege gebrek aan kennis en/of capaciteit nog weinig handelingsperspectief heeft.

Elke provincie heeft een plan geschreven hoe ze dat willen gaan doen en voor welke doelgroepen en werven de benodigde adviseurs. Verwacht wordt dat rond de zomer van 2021 de eerste ontzorgingstrajecten zullen starten. De ambitie van alle provincies bij elkaar is om tot eind 2023 ongeveer 2.000 eigenaren te begeleiden.

Intentieovereenkomsten tussen vastgoedeigenaren en de ontzorgende partij moeten ervoor zorgen dat de trajecten niet vrijblijvend zijn en de adviezen daadwerkelijk worden omgezet in investeringen door de vastgoedeigenaren. Deze check wordt vooraf gedaan; is er bijvoorbeeld voldoende bestuurlijk en financieel draagvlak bij de eigenaar? Daarnaast is er een landelijke systematiek van monitoring, ondersteuning voor de provincies en een introductieprogramma voor adviseurs opgesteld door RVO. Ook wordt er gekeken naar mogelijkheden voor vraagbundeling en opschaling.

Referentie

[Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed | RVO.nl | Rijksdienst](#)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Er zijn 50.000 gebouwen in maatschappelijk vastgoed. Met 2.000 gebouwen kan 4 daarvan worden bereikt, dat is te weinig om in de ramingen van de KEV terug te kunnen zien.

MKB-verduurzamingsregeling

Id nr | 220

Naam instrument | MKB-verduurzamingsregeling

Sector | GO en IND

Status | Voorgenomen beleid

Beschrijving instrument

MKB-ondernemers kunnen vanaf 1 oktober 2021 subsidie krijgen voor de inhuur van een energieadviseur om zich te laten adviseren en te ontzorgen op het gebied van verduurzaming van hun bedrijfspand en hun bedrijfsvoering. Uit onderzoek van KPMG blijkt namelijk dat in de praktijk mkb'ers vaak onvoldoende tijd of expertise hebben om zich te verdiepen in mogelijke verduurzamingsmaatregelen, ze niet goed bekend zijn met subsidieregelingen op klimaat- en energiegebied en de informatievoorziening van de overheid hierover onduidelijk vinden.

De doelgroep is het klein-MKB, het gaat hier om bedrijven die niet onder de energiebesparingsplicht vallen (en dus minder energie verbruiken dan 25.000 m³ per jaar én minder elektriciteitsverbruik dan 50.000 kilowattuur per jaar) en een bedrijfspand in bezit hebben of huren.

Het advies gaat over welke energie- en CO₂-besparende maatregelen waar uitgevoerd kunnen worden en welke investeringen er nodig zijn. De regeling ziet enerzijds toe op het bedrijfspand (dus zaken als het isoleren van muren, vloeren en daken, het aanbrengen van HR++-beglazing en zonnepanelen en dergelijke), en anderzijds op de bedrijfsvoering (bijvoorbeeld op elektrische bestelwagens, keukenapparatuur en ICT-apparatuur). Bij de ontzorging kan een energieadviseur de ondernemer helpen om de maatregelen uit het advies uit te voeren, bijvoorbeeld door het aanvragen en beoordelen van offertes, aanvragen van subsidie, het opstellen van een businessplan of het regelen van een lening.

De regeling gaat dus uit van advies en ontzorging, en dus niet over het subsidiëren van de maatregelen zelf (hiervoor zijn er andere bestaande subsidieprogramma's, zoals de ISDE en EIA).

Om in aanmerking te kunnen komen voor subsidie moeten ondernemers kunnen aantonen dat ze uit het advies minimaal één maatregel hebben uitgevoerd, of gaan uitvoeren.

Er komt een communicatiecampagne via de brancheorganisaties en RVO. De regeling is in juni 2021 in internetconsultatie gegaan.

Het budget van de regeling is 33 miljoen euro en de looptijd is een jaar van 1 oktober 2021 tot en met 30 september 2022. De subsidieaanvraag bedraagt 80% van de kosten van de adviseur. De subsidie is minimaal 400 euro en maximaal 2.500 euro per aanvraag.

Referenties

[Subsidieregeling Verduurzaming MKB \(SVM\) | RVO.nl | Rijksdienst](#)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Met het budget van 33 miljoen euro kunnen met een bedrag van 1.000 tot 2.500 euro per aanvraag, zo'n 13.000 tot 33.000 mkb'ers advies krijgen. We gaan er in de ramingen van uit dat de meeste MKB-bedrijven die gebruikmaken van de regeling in de dienstensector vallen. Voor de dienstensector geldt dat ongeveer 15% van het vloeroppervlak wordt gebruikt door kleinverbruikers. Dit betreft circa 100.000 tot 150.000 mkb'ers in de dienstensector die hier gebruik van kunnen maken. Als 20.000 mkb'ers in de dienstensector hier gebruik van maken dan is dat circa 20% van de doelgroep. We veronderstellen dat horeca, winkels en hotels weinig gebruik zullen maken van de regeling omdat zij veel last hebben gehad van de coronacrisis. We veronderstellen dat de regeling ook gebruikt gaat worden door kinderopvang, scholen en sportaccommodaties. Aangenomen wordt dat zij eenvoudige maatregelen zullen treffen zoals led-verlichting.

Streefdoel 2030 en eindnorm 2050 utiliteitsbouw

Id nr | 221

Naam instrument | Streefdoel 2030 en eindnorm 2050 utiliteitsbouw

Sector | GO

Status | Geagendeerd beleid

Beschrijving instrument

Voor eigenaren van utiliteitsgebouwen die verduurzamingsmaatregelen willen nemen, is het van belang zicht te hebben op de maatregelen die op weg naar 2030 en 2050 verstandig zijn. Dit is relevant bij het opstellen van meerjarenonderhoudsplannen, het uitvoeren van (groot) onderhoud of het wisselen van huurders of verkoop. Voor de bestaande utiliteitsbouw wordt een wettelijke eindnorm ontwikkeld voor de energieprestatie van gebouwen in 2050, gebaseerd op de nieuwe bepalingmethode energieprestatie van gebouwen (NTA8800) en uitgedrukt in kilowattur per m² per jaar. Een eerste onderzoek naar de eindnorm is uitgevoerd door DGMR, maar er is nog geen voorstel naar de Kamer gestuurd.

Het streefdoel in 2030 voor utiliteitsbouw betreft een afspraak in het Klimaatakkoord over 1 megaton additionele CO₂-reductie in bestaande gebouwen boven op het basispad (de NEV 2017). In een impactanalyse is onderzocht of er voldoende mogelijkheden zijn voor CO₂-reductie in bestaande gebouwen boven op de erkende maatregelen in het kader van de Wet milieubeheer. De conclusie is dat met kosteneffectieve maatregelen (maatregelen die zich binnen hun levensduur terugverdienen) 1 megaton CO₂-reductie haalbaar is in de dienstensector. In de Kamerbrief uit 2020 beschrijft de minister haar aanpak wat betreft het streefdoel: 'Het introduceren van een tussentijdse norm voor de overall energieprestatie van gebouwen in 2030 lijkt mij gelet op de inspanningen van alle partijen op dit moment niet opportuun.' Het monitoren van de voortgang gebeurt via de KEV, de jaarlijkse Monitor Gebouwde Omgeving van RVO en de voortgangsrapportages van de routekaarten maatschappelijk vastgoed. In 2025 staat de eerste integrale evaluatie voor de verduurzaming van de bestaande utiliteitsbouw gepland. Naar aanleiding van deze evaluatie zal worden bezien of aanvullend beleid noodzakelijk is, en welke combinatie van normering en ondersteunende instrumenten daarvoor het meest geschikt is.

Referenties

[Kamerbrief over ontwikkelingen verduurzaming bestaande utiliteitsbouw | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Impactanalyse streefdoel 2030, Brink in opdracht van BZK, april 2020

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Omdat een voorstel voor de eindnorm op 1 mei 2021 nog niet aan de Kamer is gestuurd, wordt deze beleidsmaatregel niet meegenomen in de ramingen van de KEV 2021, maar wel beschreven in de KEV-rapportage als geagendeerd beleid met een potentiële bijdrage aan CO₂-reductie in 2030. Voor realisatie van het streefdoel vertrouwt het ministerie voorlopig op bestaande regelgeving, zoals de energiebesparingsplicht uit de Wet milieubeheer en verplicht label C voor kantoren en de routekaarten maatschappelijk vastgoed.

Startmotor en Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH-regeling)

Id nr | 222

Naam instrument | Startmotor en Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH-regeling)

Sector | GO

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving beleidsinstrument

Vooruitlopend op de wijkgerichte aanpak hebben Aedes, VNG, IVBN, Vastgoed Belang, Bouwend Nederland, Techniek Nederland, Netbeheer Nederland, Energie Nederland en de warmtebedrijven in het Klimaatakkoord afgesproken om zo snel mogelijk bestaande woningen te verduurzamen via de Startmotor-huursector. Deze partijen hebben met elkaar de ambitie om tot en met 2022 minimaal 100.000 woningen in de bestaande bouw aardgasvrij (-ready) te maken. Dat kan door aansluiting op warmtenetten of met (hybride) warmtepompen.

Ongeveer de helft van deze huizen zal worden aangesloten op warmtenetten, meestal in stedelijke gebieden waar deze techniek al veelvuldig wordt toegepast. Dat biedt de kans om tegen relatief lage maatschappelijke kosten snel een flinke eerste stap te zetten.

De kern van dit landelijke kader bestaat uit de volgende elementen:

1. Schaa sprong voor opstarten wijkaanpak
2. Huurders gaan niet meer betalen dan voor hun gasrekening
3. Inzicht in de kosten door een transparante businesscase
4. Particuliere woningeigenaren mee laten profiteren

In maart 2019 heeft Aedes een inventarisatie gemaakt van mogelijke adressen die op warmtenetten kunnen worden aangesloten, resulterend in een potentieel van 200.000 woningen (voldoen aan criteria: label B en in nabijheid van bestaand warmtenet). Er is Startmotorkader openbaar gemaakt, waarin uitgangspunten bij de planning en realisatie van warmtenetten is vastgelegd.

Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen

Warmtebedrijven vragen vaak om een bijdrage voor de aansluitkosten aan een warmtenet om de een betere businesscase te realiseren. Voor woningcorporaties is het moeilijk om deze kosten door te berekenen in de huur, waardoor die uitgaven niet terugverdiend kunnen worden.

Om hieraan tegemoet te komen en corporaties en hun huurders te ondersteunen tijdens de jaren van de Startmotor, stelt de Rijksoverheid per 1 mei 2020 de Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH) ter beschikking. Deze regeling richt zich op het stimuleren van het aansluiten van huurwoningen op warmtenetten. Het beschikbare budget voor de periode 2020-2023 is 194 miljoen euro. Er kan maximaal 5.000 euro subsidie per woning worden verleend voor aansluiting van de woning op het warmtenet. Men krijgt 5 jaar de tijd om dit te realiseren. De EIA is opgegaan in de SAH en de middelen voor de SAH zijn afkomstig uit de EIA-reserve.

Referenties

Publicatie in de Staatscourant: [Staatscourant 2020, 17598 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

en voor meer info het Startmotorkader Warmtenetten:

[20200415-Startmotorkader-incl-Samenvatting.pdf \(dkvwg75oav2j6.cloudfront.net\)](#)

[Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen \(SAH\) voor verhuurders aanvragen | RVO.nl | Rijksdienst](#)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Er zijn in 2020 bij de SAH-regeling 92 subsidieaanvragen ingediend, waarmee 23.711 woningen aardgasvrij gemaakt worden. Het totale budget voor de SAH is 194 miljoen euro. Als we het huidige ritme extrapoleren naar 2023 (het laatste jaar van de regeling), dan hebben verhuurders subsidie gekregen om ongeveer 80.000 woningen te verduurzamen. De gemiddelde subsidie per woning is namelijk 2.429 euro (en $194,3 \text{ miljoen} / 2.429 = 79.991$). De projecten hebben een looptijd van maximaal 5 jaar, dus de meeste van die woningen zijn pas rond 2025, 2026 en 2027 echt aardgasvrij.

In de raming wordt uitgegaan van 80.000 bestaande woningen die extra worden aangesloten op een warmtenet. Daarnaast worden bestaande huurwoningen uitgerust met een hybride warmtepomp. Het toepassen van hybride warmtepompen wordt ook gestimuleerd door andere instrumenten zoals de ISDE-regeling. Hier is dus sprake van overlap.

Beleidspakket aardgasvrije wijken

Id nr | 223

Naam instrument | Beleidspakket aardgasvrije wijken

Programma aardgasvrije wijken

Leidraad en ECW ter ondersteuning gemeenten

Transitievisie Warmte per gemeente en uitvoeringsplan per wijk inclusief monitoringstool en bijsturen via borgingsoverleg

Financiële ondersteuning proces gemeenten wijkaanpak

Warmtefonds

Afspraken Rijk en AEDES conform annex Klimaatakkoord

Wetgevingsagenda wijkgerichte aanpak

Standaard voor warmtevraag woningen

Arrangementen marktpartijen opschaling en kostenreductie

Ontzorgingsconcepten in combinatie met financiering

Gebouwgebonden financiering

Handreiking participatie bewoners en gebouweigenaren

Ondersteuning participatiecoalitie

EnergieLoket voor informatie over wijkaanpak naar gebouweigenaren

Sector | GO

Status | Geagendeerd beleid

Beschrijving beleidspakket wijkgerichte aanpak

De implementatie van de wijkgerichte aanpak wordt sterk gehinderd door het ontbreken van belangrijke beleidsinstrumenten. Om 1,5 miljoen woningequivalenten in 2030 aardgasvrij te hebben gemaakt, is er een pakket aan maatregelen ontwikkeld dat verschillende aspecten van de transitie ondersteunt. Een succesvolle implementatie van het gehele beleidspakket is nodig om dit doel te bereiken. Het pakket bevat maatregelen gericht op financiering, wetgeving en bewonersparticipatie. Ook bevat het beleidspakket een aantal convenanten en ondersteunende maatregelen. De maatregelen richten zich op verschillende actoren en verschillen ook qua tijdsperiode.

In de KEV van 2020 werd reeds beschreven dat veel van de maatregelen die onderdeel zijn van het beleidspakket wijkgerichte aanpak nog niet concreet genoeg waren om een effect aan te kunnen toekennen. Een jaar later moet worden geconcludeerd dat er nog weinig veranderd is. Een aantal van de instrumenten is nog steeds in ontwikkeling, van andere zijn nog geen monitoringsgegevens beschikbaar waardoor effecten lastig in te schatten zijn. In de praktijk betekent dit dat het decentrale overheden en andere uitvoerende partijen ontbreekt aan mogelijkheden om de transitie naar aardgasvrij wonen te versnellen. Voor bekende obstakels – zoals wettelijke bevoegdheden om bestaande woningen van het gas af te halen, voldoende budget voor gemeenten en woningcorporaties, aantrekkelijke financieringsvormen voor woningeigenaren, kennisdeling en een bruikbaar stappenplan voor bewonersparticipatie – zijn de oplossingen nog beperkt.

De Startmotor is een maatregel waarmee werd beoogd 100.000 huurwoningen te verduurzamen in de periode tot en met 2023 (zie factsheet 219). In de KEV 2020 werd deze maatregel aangemerkt als één van de weinige concrete maatregelen waar een effect aan kon worden toegekend binnen het beleidspakket aan maatregelen voor de wijkaanpak. Deze maatregel heeft echter vertraging opgelopen, waardoor de meeste woningen uit de Startmotor pas in de periode 2025 tot en met 2027 aardgasvrij zullen zijn.

Leren en experimenteren in aardgasvrije proeftuinen

In de aardgasvrije proeftuinen wordt er veel geëxperimenteerd en geleerd over randvoorwaarden, kansen en obstakels voor een succesvolle wijkaanpak. Er wordt onder andere relevante kennis opgedaan over het betrekken van verschillende groepen bewoners en de kracht van bewonerscollectieven, geschikte technieken, vormen van financiering en het mandaat en de wisselende rol van de gemeente. Daarnaast is er toenemend inzicht in het diverse karakter van gemeenten wat betreft grootte, ligging en capaciteit. Een kleine, landelijke gemeente heeft andere wensen en behoeftes dan een grotere, Randstedelijke gemeente. Het aantal gemeenten dat zich al in de uitvoeringsfase bevindt, en daarmee het aantal woningen dat aardgasvrij wordt gemaakt, is echter nog beperkt. Hoewel er slechts beperkte aantallen woningen van het aardgas worden gehaald, is het belangrijker dat geleerde lessen hun weerslag vinden in bestaande of nieuwe beleidsinstrumenten die de wijkaanpak kunnen ondersteunen en kunnen zorgen voor de benodigde opschaling binnen en buiten proeftuingemeenten.

Om een beter beeld te krijgen hoe maatregelen onderling samenhangen en wat de status is van de verschillende maatregelen bespreken we hierna wat de voorwaarden zijn van een succesvolle wijkaanpak en hoe de verschillende beleidsmaatregelen daarop inspelen.

Samenhang en status maatregelen

Participatiemaatregelen

Digitaal platform (voorgenomen beleid)

Bewoners vormen een belangrijke schakel in het verduurzamen van woningen. Een belangrijke voorwaarde voor een succesvolle wijkaanpak is goede informatie en advies over het verduurzamen van woningen. Bewoners kunnen hiervoor terecht op een digitaal platform (verbeterjehuis.nl) voor algemene informatie wat voor verduurzaming mogelijk is in verschillende soorten woningen. Op dit moment zijn de mogelijkheden van de site nog beperkt. Op termijn wordt het ook mogelijk via de site te rekenen aan kosten en opbrengsten en het vinden van duurzame aanbieders en financierings- en subsidiemogelijkheden. De aanbestedingsprocedure voor het verder ontwikkelen van de site heeft vertraging opgelopen. De verwachting is dat in het derde kwartaal van 2021 de functionaliteiten van de site zijn uitgebreid. Via de site kan een koppeling gemaakt worden naar de dienstverlening van onder andere energieloketten. Het energieloket kan voor woningeigenaren een startpunt zijn voor oriëntatie en advies wat er in hun woning mogelijk is. In vrijwel alle gemeenten zijn energieloketten actief. De werkwijze en dienstverlening kunnen verschillen tussen verschillende energieloketten. Er is een voorstel uitgewerkt voor minimumcriteria, standaardisering en uniformering van de werkwijze van de energieloketten. De minimumcriteria dienen als handreiking voor gemeenten, die zij kunnen gebruiken bij de inrichting of aanbesteding van hun energieloket. Inmiddels is de handreiking Kwaliteit energieloketten gereed en gedeeld via mailing en via de website van de VNG (<https://vng.nl/artikelen/handreiking-kwaliteit-energieloketten>). Op 1 april 2021 vond een eerste bijeenkomst met gemeenten en energieloketten plaats om over de handreiking te spreken en kennis en ervaring met energieloketten uit te wisselen.

Handreiking participatie bewoners en gebouweigenaren (vastgesteld beleid)

De transitie van aardgas naar duurzame warmte wordt gerealiseerd met betrokkenheid van bewoners, gebouweigenaren en andere partijen in de omgeving waar deze overstap aan de orde is. Hiervoor is een handreiking over participatie opgesteld, mede op basis van de ervaringen in de Proeftuinen Aardgasvrije Wijken. De handreiking kan worden gebruikt om een participatief proces richting aardgasvrij wonen in te richten. De Handreiking Participatie is begin 2020 gelanceerd en tot november 2020 hebben 24.000 mensen de handreiking geraadpleegd. Vanuit gebruikersperspectief heeft een evaluatie plaatsgevonden en de site wordt in 2021 verder doorontwikkeld.

Zie: TK 32847 nr. 587. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32847-587.html> en www.aardgasvrijewijken.nl/handreikingparticipatie

De handreiking kan een goede eerste stap zijn voor gemeenten. De handreiking behandelt echter veel zaken op hoofdlijnen en biedt minder inzicht in belangrijke drijfveren en barrières van bewoners, het wegnemen van obstakels of hoe communicatie met verschillende soorten bewoners het best kan worden georganiseerd. Ook vraagt de handleiding nog veel uitzoekwerk van de gemeente zelf door de vele links naar nieuwe rapporten en informatie.

Ondersteuning participatiecoalitie (vastgesteld beleid)

De participatiecoalitie ontvangt subsidie vanuit BZK (2,5 miljoen euro per jaar voor Aardgasvrij en RES). Op het onderdeel Aardgasvrije Wijken ondersteunt de participatiecoalitie ongeveer 200 bewonersgroepen en gemeenten bij het maken van samenwerkingsafspraken. Bij 40

bewonersgroepen is dit proces inmiddels afgerond via formele afspraken tussen gemeente en bewonersinitiatieven.

Financiële maatregelen

Financiële ondersteuning proces gemeenten wijkaanpak (geagendeerd beleid)

Voor het opstellen van de Transitievisies Warmte ontvangen alle gemeenten een bijdrage van 202.101 euro. Hierdoor komt de totale rijksbijdrage voor Transitievisies Warmte op 71,7 miljoen euro. Deze bijdrage is bedoeld voor het uiterlijk in 2021 opstellen van Transitievisies Warmte door alle gemeenten zoals opgenomen in het Klimaatakkoord van juni 2019. Beoogd is dat alle gemeenten een goede start kunnen maken met de uitvoering van het Klimaatakkoord. Het bedrag is in 2019 beschikbaar gesteld.

Zie: [Decembercirculaire gemeentefonds 2019 | Circulaire | Rijksoverheid.nl](#)

Er is een onderzoek uitgevoerd naar de hoogte van de uitvoeringskosten van de wijkaanpak voor gemeenten. In een onderzoek van de Raad voor het Openbaar bestuur (ROB) concludeert de raad onder andere dat de uitvoeringslasten voor gemeenten optellen van 450 miljoen euro in 2022 tot 599 miljoen euro in 2024. Wat dit betekent en hoe de kosten worden ondervangen is onderwerp van de kabinetsformatie.

Zie: [Kamerstuk 32813, nr. 342 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

Warmtefonds (vastgesteld en voorgenomen beleid)

Naast de kosten voor het inrichten van een goede wijkaanpak, moesten er kosten gemaakt worden voor het daadwerkelijk verduurzamen van woningen. Een deel hiervan zal bij bewoners zelf komen te liggen. Om bewoners hierbij te helpen worden er verschillende financiële instrumenten ontwikkeld. Het Warmtefonds is ingericht om een aantrekkelijke lening te kunnen bieden aan eigenaren-bewoners en VvE's. Het fonds wordt gevuld met publieke en private middelen. Het kabinet stelt hiervoor tot en met 2030 in totaal 900 miljoen euro beschikbaar (voor zowel Warmtefonds 1.0 en 2.0). In totaal is er vanuit het nationale Warmtefonds sinds 2014 (voorheen onder de naam Nationaal Energiebespaarfonds) voor bijna 565 miljoen euro aan financiering verstrekt aan woningeigenaren en VvE's.

Het Warmtefonds 1.0 is in februari 2020 gestart met het aanbieden van financiering met looptijden tot 20 jaar voor eigenaren-bewoners en 20 tot 30 jaar voor VvE's. De rente voor de financiering varieert, afhankelijk van de looptijd, van 1,5% (7 jaar) tot 2% (20 jaar) voor woningeigenaren en van 1,9% (10 jaar) tot 2,7% (30 jaar) voor VvE's. In 2020 hebben 12.500 woningen gebruikgemaakt van het Warmtefonds waarmee 28.000 maatregelen zijn gerealiseerd. Bron: periodieke managementinformatie Warmtefonds (t/m 31 januari 2021).

Halverwege 2020 zijn ook VvE's met gedeeltelijk corporatiewoningen als doelgroep toegevoegd. Overwogen wordt ook VvE's met minder dan 8 appartementen een lening te verstrekken. Nu kunnen individuele woningeigenaren in kleine VvE's wel individueel een lening aanvragen.

Huizenbezitters uit buurten met een wijkaanpak kunnen vanaf 2021 de Energiebespaarhypotheek afsluiten als zij niet in aanmerking komen voor reguliere financiering (mensen met weinig leenruimte of ouderen). Datzelfde geldt ook wanneer hun koopwoning onderdeel is van een aaneengesloten rij woningen of een appartementencomplex met veel corporatiewoningen, het zogeheten gespikkeld bezit, en de woningcorporatie de huizen gaat verduurzamen. Periodiek wordt bepaald

hoeveel een woningeigenaar volgens leennormen aan aflossing en rente kan betalen. Eventueel wordt de betaling opgeschort. Wanneer de woningeigenaar gedurende de looptijd van de financiering zijn woning verkoopt, wordt de uitstaande schuld aan het Warmtefonds, na de betaling van hypotheekverstrekkers die voorgaan, voor zover mogelijk voldaan uit de opbrengst van de woningverkoop. Wanneer dit niet mogelijk blijkt, wordt de restschuld kwijtgescholden.

Afspraken tussen het Rijk en AEDES (geagendeerd beleid)

In de annex over afspraken tussen het Rijk en AEDES in het Klimaatakkoord was afgesproken onderzoek te doen naar de kosten voor woningcorporaties voor verduurzaming van hun woningvoorraad. De conclusie van het onderzoek is dat corporaties over onvoldoende middelen beschikken om alle maatschappelijke opgaven tot en met 2035 op te pakken. Bij handhaving van het huidige beleid en bij het volledig oppakken van de berekende maatschappelijke opgave, ontstaan vanaf 2024 op regionaal niveau financiële knelpunten en is er vanaf 2028 sprake van een sectorbreed tekort. Dat betekent dat het overgrote deel van de corporaties vanaf dat moment niet genoeg huurwoningen kunnen bouwen, verduurzamen of betaalbaar kunnen houden. Een kwart van de opgave blijft zo liggen, ter grootte van 30 miljard euro. Het volgende kabinet zal hierin keuzes moeten maken voor een structurele oplossing.

[Kamerbrief over bestedingsruimte en opgaven voor woningcorporaties | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Wetgevende maatregelen

Gebouwgebonden financiering (voorgenomen beleid)

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gebouwgebonden financiering mogelijk wordt gemaakt door in het Burgerlijk Wetboek een bepaling op te nemen die kredietverstrekkers in staat stelt eigenaren-bewoners gebouwgebonden duurzaamheidsleningen aan te bieden. In het wetgevingstraject is het niet mogelijk gebleken om het uitgangspunt van volledig automatische overgang van de financiering van eigenaar op eigenaar te realiseren. Dit volgt uit Europese en nationale wet- en regelgeving rond kredietverlening en de rechten van consumenten en de zorgplicht die kredietverstrekkers hebben. Uit intensief overleg met kredietverstrekkers is vervolgens naar voren gekomen dat commerciële kredietverstrekkers naar verwachting niet in staat zullen zijn een gebouwgebonden duurzaamheidslening aan te bieden die voldoende aantrekkelijk is ten opzichte van bestaande financieringsopties. Dit komt doordat de overdraagbaarheid van het product zorgt voor een complexer product, hogere operationele en ontwikkelkosten, een hoger renterisico en duurdere funding met zich brengt.

[Kamerbrief over stand van zaken Klimaatakkoord Gebouwde Omgeving | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Momenteel wordt onderzocht of het nationale Warmtefonds een proef kan starten met een energiebespaarlening die bij verkoop van de woning optioneel kan worden overgedragen aan de nieuwe eigenaar.

Wetswijziging aansluitplicht aardgas bestaande bouw (geagendeerd beleid)

Om het aantal aardgasvrije woningen te versnellen, is in 2019 de aansluitplicht van nieuwbouw op aardgas opgeheven. Voor bestaande bouw is dit nog niet het geval. De wetswijziging ten behoeve van bevoegdheden aardgasvrij maken bepaalt onder welke voorwaarden gemeenten de bevoegdheid kunnen krijgen bestaande woningen af te sluiten van het aardgasnetwerk. Dit is een belangrijke wetswijziging die gemeenten een mandaat geeft om ook bestaande woningen van het gas af te halen. Het in consultatie brengen van een wetsvoorstel is aan een nieuw kabinet.

Warmtewet 2.0 (geagendeerd beleid)

In de Warmtewet 2.0 worden de regels herzien om de beoogde groei en verduurzaming van collectieve warmtesystemen te realiseren. In de Warmtewet 2.0 bepaalt de gemeente voor welk gebied (de warmtekavel) een warmtebedrijf wordt aangewezen via een aanwijzingsprocedure (zie verder factsheet warmtewet, nr 224)Warmtewet).

Ondersteunende maatregelen

Programma aardgasvrije wijken (vastgesteld beleid)

Het Programma aardgasvrije wijken (PAW) heeft als doel kennis en ervaringen over aardgasvrije wijken te verzamelen en te delen en om (proeftuin)gemeenten (financieel) te ondersteunen en adviseren bij de totstandkoming van aardgasvrije wijken. Daarnaast heeft het programma als doel informatie op te halen voor aanvullend beleid. Het Programma aardgasvrije wijken is in mei 2020 geëvalueerd door de Algemene Rekenkamer. De AR is kritisch. De invulling van het PAW zou in de huidige vorm onvoldoende bijdragen aan de doelstellingen van het ministerie van BZK om wijken aardgasvrij te maken. De AR geeft onder meer aan dat de decentralisatie-uitkering aan proeftuinen onrechtmatig is, dat de minister van BZK verwachtingen heeft gewekt die waargemaakt kunnen worden, dat niet duidelijk is hoe de financiële bijdrage aan gemeenten bijdraagt aan het daadwerkelijk aardgasvrij maken van woningen, dat de minister geen vastomlijnd plan had voor het PAW, dat de snelheid van uitgaven ten koste is gegaan van de kwaliteit en consistentie van het beleid en dat het instrumentarium niet toereikend is voor de doelstelling van het programma.

Belangrijk om te vermelden is dat deze evaluatie niet de doeltreffendheid of doelmatigheid van de proeftuinen omvat. Deze resultaten zijn onderwerp van de evaluatie in 2022. In de jaarlijkse monitor worden daarnaast de (tussen)resultaten van het programma beschreven: [Kamerbrief over voortgang Programma Aardgasvrije Wijken | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Leidraad en ECW ter ondersteuning gemeenten (vastgesteld beleid)

Met behulp van de Leidraad Aardgasvrije Wijken kunnen gemeenten op buurtniveau bepalen welk warmtealternatief de laagste nationale kosten kent per ton vermeden CO₂ en gemeenten helpen bij het opstellen van de Transitievisie Warmte. De Leidraad Aardgasvrije Wijken is beschikbaar gesteld door het Expertise Centrum Warmte in samenwerking met het PBL. De eerste werkbare versie van de Leidraad Aardgasvrije Wijken is in oktober 2019 opgeleverd. Het gebruik van de leidraad is geëvalueerd door de VNG in samenwerking met het ministerie van BZK. In september 2020 is er een update van de leidraad gepubliceerd.

[Kamerstuk 32813, nr. 399 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)
[De Leidraad - Expertise Centrum Warmte](#)

Transitievisie Warmte per gemeente en uitvoeringsplan per wijk inclusief monitoringstool en bijsturen via boringsoverleg (geagendeerd beleid)

Gemeenten stellen, met betrokkenheid van stakeholders, een Transitievisie Warmte (TVW) vast. Daar staat in welke wijken de gemeente voor 2030 aan de slag gaat. Gemeenten maken voor 2022 een Transitievisie Warmte waarin 1,5 miljoen gebouwen aardgasvrij worden gemaakt. Namens de VNG en het Rijk zijn alle 352 gemeenten gevraagd de stand van zaken omtrent (het opstellen van) de Transitievisie Warmte door te geven. Er is een enquête uitgezet onder gemeenten waarin is te zien dat veel gemeenten (149) op dat moment bezig waren met het opstellen van de Transitievisie Warmte. Zij kunnen die visie later dit jaar vaststellen, conform de afspraak in het Klimaatakkoord.

Medio maart 2021 waren er 20 gemeenten die hun visies al (in concept) hadden vastgesteld. Deze 20 visies tellen op tot het aardgasvrij maken van ongeveer 80.000 woningen. Daarnaast worden ongeveer 30.000 woningen geïsoleerd, maar nog niet aardgasvrij gemaakt. Verder is de ambitie om bijna 4.000 andere gebouwen (utiliteitsbouw) aardgasvrij te maken en ruim 1.000 gebouwen te isoleren, maar nog niet aardgasvrij te maken.

[Kamerbrief over voortgang Programma Aardgasvrije Wijken | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)
[Kamerstuk 32813, nr. 437 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

Het overgrote deel van de gemeentes is nog bezig met het opstellen van de TVW. De uitvoeringsplannen volgen daaruit. Er is dus nog nauwelijks sprake van concrete uitvoeringsplannen. Gemeenten bepalen in samenwerking met betrokken stakeholders de aanpak richting aardgasvrij wonen en leggen vast op welke datum de toelevering van gas wordt beëindigd. Deze aanpak wordt samen met bewoners vormgegeven en omvat mogelijkheden voor bezwaar en compensatie. De datum voor het beëindigen van de toelevering van aardgas wordt minimaal 8 jaar vooruit vastgelegd.

Arrangementen voor opschaling en kostenreductie (voorgenomen beleid)

De arrangementen die moeten leiden tot opschaling en kostenreductie moeten worden ontwikkeld in verschillende innovatieregelingen. Er is onduidelijkheid over mogelijke kostendalingen die via innovatieprojecten worden gerealiseerd. Er is geen monitoring van de (beoogde) kostendaling van de MMIP, MOOI en DEI-regeling. Ook de Renovatieversneller had daaraan moeten bijdragen, maar kreeg geen geschikte aanvragen in 2020. Het ministerie onderzoekt aanpassing van de regeling (zie hiervoor de aparte factsheet Renovatieversneller).

Standaard voor warmtevraag woningen (voorgenomen beleid)

De standaard en streefwaarden bieden woningeigenaren handelingsperspectief wanneer zij hun woning willen verduurzamen. De standaard beschrijft wat de warmtevraag van een bepaald type woning maximaal zou mogen zijn. De streefwaarden beschrijven isolatiewaarden voor losse gebouwonderdelen. De standaard wordt in 2050 verplicht voor woningen bestemd voor verhuur. In maart is er een Kamerbrief gestuurd over de invulling van de standaard en streefwaarden voor het isoleren van bestaande woningen. De isolatiestandaard is een advies aan woningeigenaren over wat zij zouden moeten doen aan isolatie in voorbereiding op de aardgasvrije wijken aanpak. Op basis van het doorrekenen van verschillende isolatieniveaus is gekozen voor een isolatieniveau dat overeenkomt met de maatregelen die op dit moment geadviseerd worden wanneer een professional wordt ingehuurd voor na-isolatie. De isolatiestandaard is een advies in de warmtevraag in kilowattuur per vierkante meter. Als een woningeigenaar wil weten welke maatregelen er genomen moeten worden om aan de standaard te voldoen, dan moet dit worden berekend door een adviseur. De standaard kan worden bereikt door dak-, gevel-, vloer- en glasisolatie, kierdichting en ventilatie aan minimumeisen te laten voldoen. Maar er is ook de mogelijkheid om het ene bouwdeel beter te isoleren en het andere iets minder. Dat geeft vrijheid in de uitvoering maar is ook minder eenduidig in de communicatie. De beslissing of de standaard ook verplicht wordt voor verhuurders is aan een nieuw kabinet.

[Isolatiestandaard en Streefwaardes voor woningen | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Ontzorgingsconcepten in combinatie met financiering (voorgenomen beleid)

Digitaal platform

Om woningeigenaren te ondersteunen bij hun keuzes is er een digitaal platform. Met het landelijk digitaal platform wordt een basisvoorziening voor ontzorging van woningeigenaren gerealiseerd.

Het platform is een startpunt voor algemene oriëntatie en voorlichting, meer op maat bezien welke maatregelen zinvol zijn in de woning, rekenen aan kosten en opbrengsten en het vinden van duurzame aanbieders en financierings- en subsidiemogelijkheden. Het platform ondersteunt in potentie alle te zetten stappen. Gebruikers zijn woningeigenaren zelf, maar ook de professionals/ontzorgers die hen begeleiden.

Een eerste versie van het platform is sinds 1 januari 2020 beschikbaar (zie www.verbeterjehuis.nl), ontwikkeld door Milieu Centraal. Een aanbestedingsprocedure voor ontwikkeling en beheer van modules waarin een rekentool wordt gerealiseerd met visualisatiemogelijkheden heeft vertraging opgelopen. De verwachting is dat een koppeling wordt verzorgd met uitvoerders en met financiers. In het derde kwartaal van 2021 worden meer functionaliteiten van het platform verwacht. De partij die de aanbesteding wint, zal in samenwerking met Milieu Centraal zorgen voor toevoeging van deze modules aan het platform.

De bouwstenen waar het platform mee wordt opgebouwd zullen zoveel mogelijk voor andere partijen ter beschikking worden gesteld. Zo stelt Milieu Centraal bijvoorbeeld nu al zogenoemde ‘snippets’ ter beschikking waarmee anderen op hun sites dezelfde informatie kunnen tonen als op het platform te vinden is, zoals kosten- en besparingsinformatie over maatregelen en informatie over toepassing van de maatregelen. Dit draagt ertoe bij dat er eenduidigheid van informatie voor woningeigenaren ontstaat.

Het aantal bezoeken aan verbeterjehuis.nl is met 54% gestegen, van 133.000 begin 2020 naar 205.000 bezoeken in de eerste twee maanden van 2021.

Uitwerking ontzorgingsconcepten

De wens is dat er voor elke gebouweigenaar lokaal, regionaal of op afstand een kwalitatief goed en betaalbaar ontzorgend aanbod beschikbaar is. Het digitaal platform en de kwaliteitscriteria energieloketten zijn hiervoor belangrijke bouwstenen. Daarnaast wordt ingezet op de doorontwikkeling en opschaling van ontzorgende concepten, gericht op het aanbieden van integrale maatregelenpakketten inclusief adequate begeleiding van woningeigenaren in de gehele verduurzaming. Trajecten die daartoe lopen zijn (1) het invoeren van een keurmerk voor ontzorgende concepten als stimulans voor verdere ontwikkeling van de markt, (2) praktijkexperimenten met een publiek geïntendeerd ontzorgingsmodel door de Bouwagenda en (3) ontzorgingsconcepten in relatie tot de bundeling van vraag en aanbod:

1. Het keurmerk is in ontwikkeling, er worden gesprekken over gevoerd. De lead hiervoor ligt bij de markt. De kwaliteit van (ontzorgende) marktpartijen zal worden getoetst via kwaliteitscriteria waaraan ze moeten voldoen om op het landelijk digitaal platform te mogen aanbieden. NVDE en TechniekNL hebben een voorzet gedaan voor kwaliteitscriteria. Deze worden nu verder uitgewerkt door de adviesgroep van het digitaal platform. Er komt waarschijnlijk geen apart keurmerk voor ontzorging dat buiten het landelijk digitaal platform gebruikt wordt.

2. In januari 2021 is een leerexperiment publieke ontzorging gestart in vier wijken in vier gemeenten. Het leerexperiment gaat lopen in de gemeenten Velthoven, Weert, Emmen en Leusden. Er wordt ervaring opgedaan met een publiek-private aanpak voor het verduurzamen/aardgasvrij maken van woningen, waarbij een gemeentelijk energieloket een sterke regie krijgt en namens de gemeente een ontzorgend aanbod doet voor integrale verduurzaming van de woning naar het niveau van de standaard of het niveau dat de Transitievisie Warmte voorschrijft, inclusief

energieprestatiegarantie. Het energieloket is het aanspreekpunt voor de woningeigenaar en coördineert de uitvoering.

3. Op verschillende plekken wordt ingezet op vraagbundeling, zoals bij de Renovatieversneller bij met name corporaties, op het digitaal platform voor particuliere woningeigenaren waar collectieve inkoop wordt ondersteund en overal waar de wijkaanpak aardgasvrij in de uitvoeringsfase komt en gemeenten in samenwerking met marktpartijen een collectief aanbod doet aan bouwweigenaren in de wijk. Deze initiatieven bevinden zich echter vaak nog in de opstartfase.

Bron: [Kamerbrief over financiering en ontzorging woningeigenaren | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Energieloket voor informatie over wijkaanpak naar gebouwweigenaren (vastgesteld beleid)

Energieloketten zijn voor veel woningeigenaren een startpunt voor oriëntatie en advies. In vrijwel alle gemeenten zijn energieloketten actief. Zij kunnen in hun advisering gebruikmaken van het landelijk digitaal platform. Veel energieloketten verwijzen ook door naar lokale bouwbedrijven en installateurs en spelen zo een rol in het ontsluiten van de lokale markt. Of ze bieden zelf verdergaande ontzorging aan gebouwweigenaren. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat er voorstellen worden uitgewerkt voor minimumcriteria, standaardisering en uniformering van de werkwijze van de energieloketten.

Inmiddels is de handreiking Kwaliteit energieloketten gereed en gedeeld via mailing en via de website van de VNG (<https://vng.nl/artikelen/handreiking-kwaliteit-energieloketten>). Op 1 april 2021 vond een (eerste) bijeenkomst met gemeenten en energieloketten plaats om over de handreiking te spreken en kennis en ervaring met energieloketten uit te wisselen. Het ministerie van BZK en de VNG zullen vervolgbijeenkomsten organiseren om het gebruik van de handreiking te blijven volgen. De handreiking betreft een levend document en zal daar waar nodig mede op basis van vervolgbijeenkomsten bijgesteld kunnen worden.

Bron: [Kamerbrief over financiering en ontzorging woningeigenaren | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De wijkgerichte aanpak is een complex geheel van verschillende deelinstrumenten die gezamenlijk moeten leiden tot het verduurzamen van 1,5 miljoen woningen en gebouwen. Elk van deze onderdelen is van belang voor het slagen van de aanpak. Een aantal belangrijke beleidsinstrumenten is nog niet uitgewerkt. Het is niet zinvol om van deelaspecten die al wel uitgewerkt zijn het specifieke effect te bepalen, omdat de effectiviteit hiervan afhankelijk is van de uitwerking van andere instrumenten.

Aan de wijkgerichte aanpak is daarom in de KEV 2021 geen effect toegekend in de ramingen. Een aantal belangrijke juridische, financiële en sociale beleidsinstrumenten van het beleidspakket aardgasvrije wijken heeft vertraging opgelopen. Hierdoor zal het voor decentrale overheden en andere uitvoerende partijen niet mogelijk zijn om het niveau van kleinschalige pilots te ontstijgen en het aantal aardgasvrije woningen op te schalen. Gezien deze situatie is het zeer onwaarschijnlijk dat het doel van 1,5 miljoen woningen in 2030 zal worden gehaald. Wel worden de woningen uit de proeftuinen en de Startmotor meegenomen in de ramingen. Tot nu toe zijn er 614 woningen aardgasvrij gemaakt binnen verschillende aardgasvrije proeftuinen. De doelstelling van het PAW is om in 2030 in de eerste 46 proeftuinen zo'n 40.000 woningen en andere gebouwen te hebben verduurzaamd (aardgasvrij of aardgasvrij-ready). De Startmotor en SAH-regeling leiden tot de aansluiting van maximaal 80.000 woningen op een warmtenet.

Toepassing van warmtepompen in de Stroomversnelling en via de ISDE-regeling leidt ook tot aardgasvrije woningen. Hoewel de meeste woningeigenaren in de ISDE-regeling waarschijnlijk subsidie aanvragen voor een hybride warmtepomp.

Omdat de aardgasvrije wijkenaanpak als geagendeerd beleid wordt meegenomen in de KEV 2021 zullen we een schatting maken van de potentiële bijdrage aan CO₂-reductie wanneer het wel lukt het gehele pakket te implementeren.

Warmtewet 2.0

Id nr | 224

Naam instrument | Warmtewet 2.0

Sector | GO

Status | Geagendeerd beleid

Beschrijving instrument

Met het oog op de realisatie van de doelen en afspraken in het Klimaatakkoord is een fundamentele aanpassing gewenst van de regelgeving voor collectieve warmtesystemen.

Op 20 december 2019 heeft minister Wiebes de Tweede Kamer geïnformeerd over dit wetstraject.

De Warmtewet is tot dusverre vooral een consumentenbeschermingswet, met regels voor de leveringszekerheid en de tarieven. In de Warmtewet 2.0 worden de regels herzien om de beoogde groei en verduurzaming van collectieve warmtesystemen te realiseren. In de Warmtewet 2.0 bepaalt de gemeente voor welk gebied (de warmtekavel) een warmtebedrijf wordt aangewezen via een aanwijzingsprocedure. Het warmtebedrijf wordt daarbij integraal verantwoordelijk voor de gehele warmteketen, van productie en distributie tot levering. De nieuwe tariefmethodiek zal (meer) kostengebaseerd worden. Wettelijke normen voor betaalbaarheid (tarieven), duurzaamheid en leveringszekerheid gelden in principe per warmtekavel (en bijvoorbeeld niet voor de sector als geheel of voor een portfolio van een warmtebedrijf). Het Rijk kan een warmtetransportbedrijf aanwijzen voor gecoördineerde inzet van grootschalige warmtebronnen in een bepaalde regio.

Van 22 juni tot 3 augustus 2020 heeft het wetsvoorstel voorgelegen ter internetconsultatie. In totaal zijn er 112 reacties ingediend. Er is nog discussie tussen het ministerie en de VNG over de invulling van de Warmtewet. Gemeenten willen meer ruimte voor maatwerk bij het invullen van hun regierol en de wijze waarop zij het warmtenet organiseren. Daarom is nog geen wetsvoorstel naar de Kamer gestuurd.

Referenties

[Kamerbrief over de voortgang wetstraject Warmtewet 2 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

[Kamerbrief over warmtetarieven 2020 en tariefregulering in Warmtewet 2 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

[Kamerbrief over resultaten internetconsultatie Wet Collectieve warmtevoorziening | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De regels in de Warmtewet spelen een rol bij de ontwikkeling van aardgasvrije wijken (zie factsheet nr 223). De Warmtewet 2.0 bevat regels voor verduurzaming. Het voornemen is om in de Warmtewet 2.0 een minimaal haalbaar pad voor verduurzaming (prestatienorm voor CO₂-uitstoot) op te

nemen waarbij een jaarlijkse norm vastgelegd wordt tot 2030, rekening houdend met het doel voor 2050. Hoe die prestatienorm eruit ziet is nog niet vastgelegd. In de KEV-raming is de verduurzaming van warmtenetten gebaseerd op trends in de statistiek en de huidige verwachtingen van warmtebedrijven over de verduurzaming van hun warmtebronnen uit de Monitoring Warmte 2019 en het Nationaal Warmtenet Trendrapport 2021.

3.4 Factsheets beleidsinstrumenten Mobiliteit

Het Klimaatakkoord bevat meer dan 140 afspraken voor de sector mobiliteit. Deze zijn verdeeld over vier pijlers:

1. Duurzame hernieuwbare energiedragers
2. Elektrisch vervoer
3. Verduurzaming in logistiek
4. Verduurzaming van personenmobiliteit

Voor elke pijler is in het vervolg van deze paragraaf een factsheet uitgewerkt waarin de bijbehorende maatregelen kort zijn beschreven en waarin is toegelicht of en zo ja, hoe ze in de KEV 2021 zijn verwerkt. Naast deze vier factsheets met maatregelen uit het Klimaatakkoord is ook een factsheet gewijd aan het luchtvaartbeleid en de wijze waarop dat in de KEV 2021 is verwerkt.

M1: Hernieuwbare energiedragers

Integraal duurzaamheidskader biomassa

Id nr | 317

Naam instrument | Integraal duurzaamheidskader biomassa

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

De SER heeft in juli 2020 op verzoek van het kabinet een richtinggevend advies uitgebracht over een duurzaamheidskader voor het gebruik van biograndstoffen. In het advies maakt de SER onderscheid tussen drie soorten toepassingen: laagwaardige, hoogwaardige en overbruggingstoepassingen. De inzet van biograndstoffen voor laagwaardige toepassingen moet volgens het advies worden afgebouwd. Hieronder valt onder meer de inzet van biobrandstoffen voor personenauto's en bestelauto's. Op lange termijn zouden biograndstoffen alleen nog moeten worden ingezet voor hoogwaardige toepassingen. Inzet in mobiliteit valt daar niet onder. In de tussenliggende periode zijn er echter overbruggingstoepassingen waar alternatieven voor CO₂-reductie nog niet voorhanden zijn. Hieronder valt onder meer het gebruik van biobrandstoffen in het zware wegvervoer en in de scheepvaart en luchtvaart. Daarbij moeten lock-in-situaties worden voorkomen, zo stelt de SER: de inzet van biobrandstoffen in deze toepassingen mag er niet toe leiden dat de ontwikkeling en toepassing van duurzame alternatieven stagneren.

Stand van zaken

Het kabinet heeft het SER-advies omarmd en op basis hiervan een Uitvoeringsagenda Biograndstoffen opgesteld. Hierin staat beschreven hoe aanpassingen in beleid en regelgeving worden voorbereid.

Referenties

- Ministerie van IenW (2020), Kamerbrief Duurzaamheidskader biograndstoffen, Den Haag: Ministerie van IenW <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/10/16/duurzaamheidskader-biograndstoffen>
- SER (2020), Biomassa in balans. Een duurzaamheidskader voor hoogwaardige inzet van biograndstoffen, Den Haag: SER.

<https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2020/biomassa-in-ba-lans.pdf?la=nl&hash=6E441F5E399C6398278A5B07D28E9146>

- Strengers, B. & H. Elzenga (2020), *Beschikbaarheid en toepassingsmogelijkheden van duurzame biomassa. Verslag van een zoektocht naar gedeelde feiten en opvattingen*, Den Haag: PBL.
https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2020-beschikbaarheid-en-toepassingsmogelijkheden-van-duurzame-biomassa-verslag-zoektocht-naar-gedeelde-feiten-opvattingen_4188.pdf

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het duurzaamheidskader van de SER is vastgesteld. De invulling van het beleid voor hernieuwbare energie in vervoer is beschreven onder maatregel 318.

Implementatie RED II via verplichting in Wet milieubeheer (inclusief 27 petajoule extra hernieuwbare brandstoffen in 2030)

Id nr | 318

Naam instrument | Implementatie RED II via verplichting in Wet milieubeheer (inclusief 27 petajoule extra hernieuwbare brandstoffen in 2030)

Sector | MOB

Status | Voorgenomen beleid

Beschrijving instrument

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de Rijksoverheid in de Wet milieubeheer een verplichting instelt voor de inzet van hernieuwbare energie in de vervoerssector in de periode tot 2030. Met de verplichting moet ook de afspraak uit het Klimaatakkoord in beleid worden omgezet om in 2030 maximaal 27 petajoule extra aan hernieuwbare brandstoffen in te zetten in het wegvervoer. Deze extra inzet van maximaal 27 petajoule komt boven op de destijds in het basispad reeds verwachte inzet van 33 petajoule aan biobrandstoffen in 2030.

Naast de doelstelling voor het wegvervoer, is in het Klimaatakkoord een minimale inzet van 5 petajoule hernieuwbare energie in de binnenvaart in 2030 afgesproken. De overheid heeft het voornemen de binnenvaart ook mee te nemen bij de implementatie van de RED II.

Stand van zaken

Het wetsvoorstel ter implementatie van de RED II in de Wet milieubeheer is inmiddels aangenomen. Binnen het 'Besluit energie vervoer' is een verplichting voorgesteld van 16,4% hernieuwbare energie in 2022, oplopend tot 27,1% in 2030. Het Besluit energie vervoer zal in oktober 2021 worden aangeboden aan de Tweede Kamer.

Referenties

- Ministerie van EZK (2019). Klimaatakkoord, Den Haag: Ministerie van EZK.
<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>
- PBL (2019), Effecten ontwerp Klimaatakkoord, Den Haag: PBL.
https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2019-effecten-ontwerp-klimaatakkoord_3619_1.pdf
- Ministerie van IenW (2021), Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

- Uslu, A. (2021), Role of biofuels in transport sector in 2030: a concise assessment, Amsterdam: TNO.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De jaarverplichting is als voorgenomen beleid meegenomen in de KEV 2021. TNO heeft 4 scenario's opgesteld voor de uitwerking van de voorgenomen jaarverplichting voor 2030 (Uslu 2021). Deze studie dient als basis voor de effectschattingen in de KEV 2021.

Verkenning Green Truck Fuel

Id nr | 319

Naam instrument | Verkenning Green Truck Fuel

Sector | MOB

Status | Niet meegenomen

Beschrijving instrument

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat IenW, TLN en evofenedex de mogelijkheden gaan verkennen voor de inzet van Green Truck Fuel. Dit gaat zowel om het gebruik van vloeibare als gasvormige biobrandstof in vrachtvervoer waar zero-emissie (nog) niet haalbaar is. In de verkenning zal worden gekeken naar de te behalen CO₂-reductie, of de brandstof voldoet aan de duurzaamheidseisen van het duurzaamheidskader (zie maatregel 317) en of er geen lock-in ontstaat die de introductie van zero-emissie voertuigen vertraagt.

Referenties

- Ministerie van EZK (2019). Klimaatakkoord, Den Haag: Ministerie van EZK.
<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>
- Ministerie van IenW (2021), Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit, Den Haag: Ministerie van IenW.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De verkenning was per 1 mei 2021 nog niet beschikbaar en is dus niet meegenomen in de KEV 2021. Eventuele afspraken en beleidsmaatregelen die voortvloeien uit de verkenning zullen zodra beschikbaar en indien voldoende concreet in de KEV worden meegenomen. Een verkenning heeft op zichzelf geen invloed op de KEV-ramingen.

Verbreding SDE++-regeling naar geavanceerde biobrandstoffen

Id nr | 320/519

Naam instrument | Verbreding SDE++-regeling naar geavanceerde biobrandstoffen

Sector | MOB

Status | Voorgenomen beleid

Beschrijving instrument

De SDE++-regeling is een vervolg op de bestaande SDE+. Grootschalige productie van hernieuwbare brandstoffen vraagt om kostenverlaging en industrialisatie. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat het Rijk 200 miljoen euro reserveert voor de vergroting van de productie van en de innovatie op duurzame geavanceerde biobrandstoffen en hernieuwbare synthetische brandstoffen. De subsidie is dus niet bedoeld voor partijen die bijmengen, maar specifiek voor producenten. Beoogd wordt om een aantal specifieke categorieën op te nemen in de SDE++-ronde van 2021. Dit gaat om: bio-ethanol uit lignocellulosehoudende biomassa, bio-Ing uit monomestvergisting, bio-Ing uit allesvergisting en ten slotte diesel- en benzinevervangers uit gehydrogeneerde pyrolyse-olie uit lignocellulose. De subsidie richt zich op het creëren van aanbod en daarmee het vergemakkelijken van het opschalen van de vraag.

Referenties

- Ministerie van EZK (2019). Klimaatakkoord, Den Haag: Ministerie van EZK. <https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>
- Ministerie van EZK (2021), Kamerbrief over openstelling Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++) 2021, Den Haag: ministerie van EZK <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/02/22/kamerbrief-over-openstelling-stimulering-duurzame-energieproductie-en-klimaattransitie-sde-2021>
- Ministerie van IenW (2020), Kamerbrief Duurzaamheidskader biograndstoffen, Den Haag: Ministerie van IenW. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/10/16/duurzaamheidskader-biograndstoffen>
- Ministerie van IenW (2021), Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit, Den Haag: Ministerie van IenW. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het kabinet is voornemens de verbreding in te voeren, en daartoe is deze meegenomen als voorgenomen beleid in de KEV 2021. De wijze waarop de SDE++ is meegenomen in de KEV is beschreven bij maatregel Id nr 106.

Uitrol alternatieve laad- en tankinfrastructuur

Id nr | 321

Naam instrument | Uitrol alternatieve laad- en tankinfrastructuur

Sector | MOB

Status | Deels vastgesteld, deels voorgenomen beleid

Beschrijving instrument

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat alternatieve laad- en tankinfrastructuur (inclusief opslag) zal worden uitgerold om te voldoen aan de vraag naar elektriciteit en alternatieve brandstoffen in het wegverkeer, zodat tank- en laadmogelijkheden geen belemmering vormen voor de marktpenetratie van alternatieve aandrijftechnologie. Deze infrastructuur moet voldoen aan de Europese AFID-richtlijn (Alternative Fuels Infrastructure Directive, Id nr 308).

Stand van zaken

In april 2020 is het eerste monitoringsrapport uitgekomen, waarin Nederland richting de EU rapporteert over de stand van zaken betreffende de uitrol van laad- en tankinfrastructuur. Nederland loopt voor een deel voor op streefwaardes uit de AFID-richtlijn (voornamelijk wat betreft elektrisch), en is voor een deel goed op weg deze te halen (voornamelijk wat betreft waterstof, CNG en lng).

De Europese Commissie heeft in het *Fit for 55*-pakket een voorstel gepresenteerd voor herziening van de AFID-richtlijn. Dit voorstel is niet meegenomen in de KEV. Nederland heeft hier een position paper voor opgeleverd.

Referenties

- Ministerie van EZK (2019). Klimaatakkoord, Den Haag: Ministerie van EZK.
<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>
- IenW (2019b), Nationale Agenda Laadinfrastructuur, Den Haag: Ministerie van IenW.
<https://www.klimaatakkoord.nl/mobiliteit/documenten/publicaties/2019/06/28/achtergrondnotitie-mobiliteit-laadinfrastructuur>
- Ministerie van IenW (2020), Monitoringsverslag AFID richtlijn, Den Haag: Ministerie van IenW.
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-950257>
- Ministerie van IenW (2021), Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit, Den Haag: Ministerie van IenW.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De maatregelen rond laad- en tankinfrastructuur worden als flankerend beleid meegenomen bij de fiscale maatregelen voor emissievrije auto's. In de modelanalyses wordt er impliciet van uitgegaan dat er voldoende laadmogelijkheden zijn en dat een gebrek aan laadinfrastructuur dus geen belemmering vormt voor de ingroei van elektrische auto's. Op dit moment is het niet mogelijk om de invloed te bepalen van het laadinfrastructuurbeleid op de vraag naar en het gebruik van elektrische auto's. In het hoofdrapport van de KEV 2021 wordt in een tekstkader nader ingegaan op de uitdagingen rond de laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen.

Convenant waterstofmobiliteit

Id nr | 322

Naam instrument | Convenant waterstofmobiliteit

Sector | MOB

Status | Geagendeerd beleid

Beschrijving instrument

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat het waterstofplatform in 2020 een *Convenant stimulering waterstofmobiliteit* opstelt, om de doelen rond waterstofmobiliteit te realiseren. Het convenant richt zich op het stimuleren van het gebruik van waterstof voor vervoer, zowel door burgers als door zakelijke partijen, en heeft als ambitie de realisatie van 50 waterstoftankstations (overlap met Id 321), 15.000 waterstofpersonenauto's en 3.000 zware voertuigen met een brandstofcel op waterstof in 2025, als strategische basis voor versnelde groei richting 2030 en met name 2050.

Stand van zaken

De opstelling van het convenant is uitgesteld. Het convenant zal naar verwachting eind 2021 verschijnen.

Referenties

-CSWW (2021), *Werkplan Nationaal Waterstof Programma*, Den Haag: CSWW.

<https://nationaalwaterstofprogramma.nl/cms/view/4b35b52e-ob73-4b17-8c54-06a5877864f4/cross-sectorale-werkgroep-waterstof>

-Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

-Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het convenant waterstofmobiliteit is in de KEV 2021 benoemd als geagendeerd beleid. Omdat nog niet duidelijk is wat voor afspraken in het convenant gemaakt gaan worden, kan in de KEV 2021 nog geen effect worden ingeschat van dit instrument.

Bestuursakkoord Zero Emissie Busvervoer (BAZEB)

Id nr | 323

Naam instrument | Bestuursakkoord Zero Emissie Busvervoer (BAZEB)

Sector | MOB

Status | Deels vastgesteld beleid, deels voorgenomen beleid

Beschrijving instrument

Provincies, vervoersregio's, netbeheerders, energieproducenten, de Rijksoverheid en het bedrijfsleven werken samen aan de uitrol en opschaling van zero-emissie busvervoer en de daarvoor noodzakelijke alternatieve tank- en laadinfrastructuur door middel van het *Bestuursakkoord Zero Emissie Busvervoer* (BAZEB). Afsproken is dat in 2025 alle nieuw instromende OV-bussen zero-emissie zijn, zodat in 2030 alle 5.500 OV-bussen zero-emissie zijn. De Rijksoverheid geeft in de periode 2019-2025 jaarlijks een impuls van 10 miljoen euro voor de uitwerking van het BAZEB.

In het akkoord hebben de partijen tevens het volgende afgesproken:

-Partijen streven ernaar de markt optimaal te betrekken bij het verwezenlijken van de ambitie en doelstellingen uit het akkoord.

-Partijen verkennen en zoeken nieuwe mogelijkheden voor de financieringsbehoefte die voortkomt uit de ambitie en doelstellingen.

-Partijen verkennen en zoeken nieuwe mogelijkheden om het huidige systeem van regionaal busvervoer te optimaliseren met het oog op de ambitie en doelstellingen.

Om kennis en ervaring op te doen voeren partijen in onderlinge afstemming pilots en validatieprojecten uit.

Stand van zaken

Per mei 2021 reden er ruim 1.200 emissievrije bussen in Nederland. In de Roadmap Zero Emissie Bus (2020) beschrijft het ministerie van IenW de voortgang en uitdagingen van het bestuursakkoord. In drie programmalijnen worden vervolgens de voorliggende opgaven en vervolgstappen benoemd.

APPM heeft in april 2019 een advies uitgebracht waarin de uitdagingen voor zero emissie busvervoer zijn beschreven. De belangrijkste conclusies zijn:

Partijen uit de hele sector achten de BAZEB-doelstellingen technisch haalbaar, maar er zijn nog enkele uitdagingen die moeten worden overwonnen. Dit zijn bijvoorbeeld de inzet van elektrische bussen voor het langeafstandsstreekvervoer, de hoge meerkosten voor sommige lijnen, de relatief hoge kosten van waterstofbussen en de inpassing van laadlocaties in binnenstedelijk gebied.

Techniek wordt nauwelijks meer als uitdaging genoemd; energie- en governancevraagstukken komen echter sterker naar voren en ook blijkt er behoefte aan kennisontwikkeling en -deling te zijn voor het prikkelen van de markt en het uitvragen en implementeren van zero-emissie busvervoer (ZEB).

Een aantal concrete beslissingen zijn nodig over hoe het toekomstige systeem ingericht wordt. Hiervoor is afstemming nodig met nieuwe partijen, overlegorganen en processen, zoals de regionale uitwerking van de NAL, ElaadNL, de RES en de RMP's.

Referenties

APPM (2019), *Inventarisatie van uitdagingen voor Zero Emissie Busvervoer*, Hoofddorp: APPM.

<https://platformduurzaamovenspoor.nl/nieuws/nieuws/2019/advies-werkgroep/>

Ministerie van IenW (2016). *Bestuursakkoord Zero Emissie Regionaal Openbaar Vervoer Per Bus*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://platformduurzaamovenspoor.nl/bestuursakkoord-zero/>

Ministerie van IenW (2020). *Roadmap naar 2030*. Den Haag: ministerie van IenW

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/10/05/bijlage-5-roadmap-zero-emissie-bus>

Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Vastgesteld beleid: alle reeds verleende concessies waarin nulmissiebusen zijn opgenomen en bestaande afspraken over inzet van nulmissiebusen in concessies in de komende jaren.

Voorgenomen beleid: de KEV 2021 gaat ervan uit dat de ambities vrijwel volledig gerealiseerd gaan worden in 2030. De uitdagingen die zijn geïdentificeerd in het rapport van APPM worden voldoende geadresseerd, zo blijkt uit gesprekken die het PBL met OV-autoriteiten en het ministerie van IenW heeft gevoerd. Zo kan VDL vanaf volgend jaar elektrische bussen leveren met een rijbereik van 500 tot 600 kilometer per laadbeurt. Lange lijnen kunnen daarmee ook worden bediend.

Bestuursakkoord Zero Emissie Doelgroepenvervoer (BAZED)

Id nr | 324

Naam instrument | Bestuursakkoord Zero Emissie Doelgroepenvervoer (BAZED)

Sector | MOB

Status | Voorgenomen beleid

Beschrijving instrument

Gemeenten, provincies, netbeheerders, energieproducenten, de Rijksoverheid en het bedrijfsleven hebben afgesproken te werken aan de uitrol en opschaling van zero-emissie doelgroepenvervoer. Dit gebeurt in het *Bestuursakkoord Zero Emissie Doelgroepenvervoer* en een convenant waarin de doelstelling uit dit bestuursakkoord wordt ondersteund door de sector. Het streven is zoveel mogelijk emissievrij te zijn in 2025 en volledig emissievrij in uiterlijk 2030. Onderdeel hiervan is dat 50% van de taxi's in 2025 emissievrij zal zijn. Het Rijk en opdrachtgevers hebben de volgende afspraken gemaakt:

-Opdrachtgevers vertalen de doelstelling door in de aanbestedingen voor doelgroepenvervoer die zij doen; delen hun kennis en stellen informatie beschikbaar aan hun collega's; zijn zich bewust van de behoefte aan adequate laad- of tankinfrastructuur en houden hiermee rekening.

-IenW staat voor het financieren van een vervolgfase van dit akkoord en bijbehorend convenant; draagt bij middels regelingen en financieringsmogelijkheden; biedt inkoopondersteuning; benadert andere opdrachtgevers om zich aan te sluiten; werkt proactief aan het wegnemen van belemmeringen in wet- en regelgeving.

-Partijen uit de volle breedte van de sector, verenigd in de *Coalition of the Willing* dragen ook bij aan de doelstelling van het bestuursakkoord en het convenant.

Onzekerheden zitten volgens het bestuursakkoord in de volgende thema's: ontwikkelen en delen van kennis en ervaring (bestaande onduidelijkheden kunnen hierdoor weggenomen worden); kosten, baten en financiering - er is een wens naar inzicht hierin, via Total Cost of Ownership (TCO); beleid, wet- en regelgeving (potentiële barrières); organisatie (potentiële organisatorische veranderingen). De voortgang ten aanzien van de doelstelling wordt jaarlijks gemonitord door het GNMI; de resultaten hiervan zullen openbaar zijn.

Stand van zaken

Begin 2021 waren er 139 deelnemers aan het bestuursakkoord en het bijbehorende convenant. Op initiatief van PIANOo is in samenwerking met gemeenten en provincies een leernetwerk opgesteld, genaamd 'Buyers Group doelgroepenvervoer'. Binnen dit netwerk worden de volgende doelen nastreeft:

- Ondersteuning van voorbereidingen van aanbestedingen en relevant beleid.
 - Drempels, kansen en voorwaarden in kaart brengen.
 - Creëren van een lerende omgeving om regio's te stimuleren tot gebruik van een getoetste marktstrategie voor aanbesteding van zero-emissie voertuigen binnen het doelgroepenvervoer.
- Hiernaast zal in Q3 2021 een nulmeting worden opgeleverd voor de verduurzaming van het doelgroepenvervoer.

Referenties

Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Ministerie van IenW (2018). *Zero Emissie Doelgroepenvervoer Bestuursakkoord*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://cdn.bullit.digital/zeroemissiedoelgroepenvervoer/20201203092446/bestuursakkoord-zed11okt2018.pdf>

Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

PIANOo (2021), https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen/buyer-groups/buyer-group-zero-emissie_geraadpleegd_op_17_augustus_2021.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het effect van deze afspraak kon in de KEV 2021 niet apart worden ingeschat. Daarvoor ontbrak het aan inzicht in de huidige omvang en samenstelling van het doelgroepenvervoer, de mogelijkheden voor verduurzaming, barrières die daarbij optreden en de stand van zaken rond afspraken om die barrières te slechten. De instroom van zero-emissie personen- en bestelauto's is in de KEV 2021 op generieke wijze geraamd, op basis van ontwikkeling in kosten, beschikbaarheid en veronderstellingen over overstapdrempels.

Convenant zero-emissie reinigingsvoertuigen

Id nr | 325

Naam instrument | Convenant zero-emissie reinigingsvoertuigen

Sector | MOB

Status | Voorgenomen beleid

Beschrijving instrument

Gemeenten, provincies, energieproducenten, de Rijksoverheid en het bedrijfsleven hebben begin 2019 een convenant voor zero-emissie reinigingsvoertuigen gesloten. In het convenant *Duurzame Voertuigen en Brandstoffen in de Reinigingsbranche* hebben overheden, reinigingsdiensten en

marktpartijen afgesproken om enkel zero emissie reinigingsvoertuigen aan te schaffen vanaf 1 januari 2030 of zoveel eerder als mogelijk.

Doelstellingen in het convenant zijn:

- Binnen 1 jaar na het sluiten van het convenant ligt er een Plan van Aanpak door gemeenten en publieke partijen;
- 1 jaar na het Plan van Aanpak, of waar eerder mogelijk, rijden nieuw aan te schaffen voertuigen zero-emissie of op een duurzame brandstof;
- Vanaf 2025 worden reinigingsvoertuigen op fossiele brandstoffen uitgefaseerd;
- Vanaf 2030, of waar eerder mogelijk, zijn alle nieuw aan te schaffen voertuigen zero-emissie.
- Reinigingsvoertuigen op duurzame brandstoffen worden uitgefaseerd.

Binnen het convenant zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Gemeenten en publieke partijen zorgen uiterlijk 1 jaar na ondertekening voor een Plan van Aanpak. Dit bevat in ieder geval een lijst met alle reinigingsvoertuigen en afschrijvingstermijnen en een voorstel voor het vervangende reinigingsvoertuig of type brandstof.
- IenW staat voor het financieren van een vervolgfase van dit convenant; draagt bij via regelingen en financieringsmogelijkheden (DKTI, Green Deal Zero Emissie Stadslogistiek, het Nationaal Samenwerkingsverband Luchtkwaliteit 2018, INEK), benadert andere opdrachtgevers om zich aan te sluiten en werkt proactief aan het wegnemen van belemmeringen in wet- en regelgeving.
- IenW, gemeenten en publieke partijen sluiten binnen een jaar na ondertekening van het convenant een bestuursakkoord waarin de doelen, afspraken en procedures over de onderlinge samenwerking voor de periode na 2020 worden vastgelegd.
- Private partijen steunen de doelstellingen en zetten zich actief in om de transitie te versnellen, onder meer door kennis te delen en drempels weg te nemen.

Zoals genoemd in het convenant, zitten onzekerheden in de volgende thema's, die daarom aandacht behoeven: ontwikkelen en delen van kennis en ervaring (bestaande onduidelijkheden kunnen hierdoor weggenomen worden); kosten, baten en financiering - er is een wens naar inzicht hierin, via berekeningen van de Total Cost of Ownership (TCO); beleid, wet- en regelgeving (potentiële barrières); organisatie (potentiële organisatorische veranderingen).

De voortgang ten aanzien van de doelstelling wordt jaarlijks gemonitord; de resultaten hiervan zullen openbaar zijn.

Stand van zaken

PIANOO heeft een handreiking geschreven 'Inkopen van zero emissie reinigingsvoertuigen' om gemeenten op weg te helpen.

Referenties

Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Ministerie van IenW (2019). *Convenant Duurzame Voertuigen en Brandstoffen in de Reinigingsbranche*, Den Haag: Ministerie van IenW.

https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/7434279/1/RIS302032_Bijlage

PIANOO (2020), *Inkopen van zero emissie reinigingsvoertuigen*, Den Haag: PIANOO.

[Handreiking ZE Reinigingsvoertuigen \(pianoo.nl\)](https://pianoo.nl/handreiking-zere-reinigingsvoertuigen)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het effect van deze afspraak kon in de KEV 2021 niet apart worden ingeschat. De instroom van zero-emissie vrachtvoertuigen is in de KEV 2021 op generieke wijze geraamd, op basis van ontwikkeling in kosten, beschikbaarheid en veronderstellingen over overstapdrempels.

M2: Elektrisch vervoer

Fiscale en financiële stimulering nulemissiepersonenauto's 2020-2025

Id nr | 327 & 328

Naam instrument | Fiscale en financiële stimulering nulemissiepersonenauto's 2020-2025

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

In het Klimaatakkoord is een stimuleringspakket afgesproken voor nulemissiepersonenauto's voor de periode 2020-2025. Tot en met 2024 geldt voor nulemissieauto's een vrijstelling van dan wel een korting op de aanschafbelasting (BPM) en de motorrijtuigenbelasting (MRB). Ook geldt een korting op fiscale bijtelling voor zakelijke rijders, die stapsgewijs wordt afgebouwd. Dit is vastgelegd in het Belastingplan 2020. Daarnaast is medio 2020 een subsidieregeling geïntroduceerd voor de aankoop van nieuwe of tweedehands nulemissiepersonenauto's. Deze subsidie vermindert jaarlijks tot 2025 voor nieuwe en tot 2024 voor tweedehands personenauto's. Voor 2021 is het subsidiebudget 14,4 miljoen euro voor nieuwe elektrische personenauto's en 13,5 miljoen voor tweedehands elektrische personenauto's. De gekochte auto moet minstens 3 jaar ononderbroken op naam van de ontvanger staan.

De budgettaire dekking van dit stimuleringsbeleid is onder meer vormgegeven via een verhoging van de dieselaccijns per 2021 en nogmaals per 2023 (Id nr 328).

Stand van zaken

De subsidieregeling voor aanschaf van een elektrische personenauto is voor dit jaar begin 2021 geopend. Het budget voor nieuwe elektrische personenauto's was al na enkele dagen opgebruikt, dat voor tweedehands auto's was er medio 2021 doorheen.

Referenties

-Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

-Ministerie van IenW (2020). *Subsidieregeling Elektrische Personenauto's Particulieren*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0043600/2020-10-30>

-RVO (2021), <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/sepp>, geraadpleegd op 22 september 2021

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De fiscale en financiële maatregelen ter stimulering van nulemissiepersonenauto's zijn als vastgesteld beleid meegenomen in de modellering van het personenautopark met het Carbon-Tax model. Het model bepaalt zowel de effecten op de nieuwverkoop in de zakelijke en privémarkt als op de tweedehandsmarkt.

Communicatiecampagne elektrisch rijden

Id nr | 329

Naam instrument | Communicatiecampagne elektrisch rijden

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat partijen in de sector de voordelen van en ervaring met elektrisch rijden onder de aandacht brengen. Daartoe heeft het Formule-E-Team in 2019 de website www.nederlandelektrisch.nl gelanceerd. De website bevat alle informatie voor consumenten, verkopers en beleidsmakers die relevant is voor de introductie van elektrisch vervoer,

en dient om (voor)oordelen jegens elektrisch rijden te adresseren. Goede voorbeelden in het mobiliteitsbeleid van bedrijven zullen actief gecommuniceerd worden.

Stand van zaken

Een communicatiecampagne met onder andere een autokeuze-hulptool van Milieu Centraal is gerealiseerd, evenals de website iedereen-doet-wat. De website www.nederlandelektrisch.nl is gereed voor vragen omtrent subsidie en elektrisch rijden.

Referenties

-Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

-Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De communicatiecampagnes rond elektrisch rijden zijn als flankerend beleid meegenomen in de KEV 2021. Er kan geen direct effect aan toegerekend worden omdat het effect van de campagnes op de voorkeuren van autokopers voor zover bekend nog niet is geëvalueerd. In het Carbontax-model wordt de keuze tussen elektrische en conventionele technologie primair op basis van kosten gemodelleerd. Via overstapcurves wordt impliciet rekening gehouden met de voorkeuren van autokopers voor bepaalde technologie. Deze overstapcurves veranderen in de tijd om rekening te houden met de groter wordende bekendheid van autokopers met elektrisch rijden. De gedragscampagnes dragen daaraan bij. De grotere bekendheid resulteert in lagere overstapdrempels.

Flankerend beleid; differentiatie parkeertarieven, batterijcheck en -garantie

Id nr | 330

Naam instrument | Flankerend beleid; differentiatie parkeertarieven, batterijcheck en -garantie
Sector | MOB

Status | Deels voorgenoemen beleid, deels niet meegenomen

Beschrijving instrument

Dit instrument bestaat uit verschillende (flankerende) instrumenten waarmee de drempel naar elektrisch vervoer moet worden verlaagd:

-Differentiatie parkeertarieven: dit gaat om een wijziging in de Gemeentewet, waarin gemeenten het recht krijgen om parkeertarieven te differentiëren op basis van uitstoot. Hiermee zouden voor zero-emissie voertuigen lagere tarieven gevraagd kunnen worden.

-Batterijcheck en -garantie: op dit moment is de garantie op een batterij gemiddeld 8 jaar met een maximumkilometrage van 100.000 km. Een universele batterijcheck is nog niet aanwezig; de BOVAG werkt hier aan. Het is nog niet bekend wanneer deze er precies zal zijn.

Deze flankerende instrumenten dienen om de drempel naar elektrisch vervoer te verlagen.

Stand van zaken

Het wetsvoorstel ter wijziging van de Gemeentewet in verband met differentiatie van parkeertarieven is controversieel verklaard door de Tweede Kamer en zal door het nieuwe kabinet behandeld moeten worden.

Referenties

-Eerste Kamer (2021), https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/35519_differentiatie, geraadpleegd op 24 augustus 2021.

-Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

- Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

- Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De batterijcheck was nog niet voldoende concreet per 1 mei 2021 en is daarom niet meegenomen in de KEV 2021. Het wetsvoorstel voor differentiatie van parkeertarieven is meegenomen als voorgenomen beleid, maar leidt op zichzelf niet tot een extra stimulans voor elektrisch rijden. Die ontstaat pas als gemeenten daadwerkelijk gebruik gaan maken van de mogelijkheid die de nieuwe wetgeving biedt en hun tarieven gaan differentiëren naar autotype.

Rijkswagenpark emissieloos in 2028

Id nr | 331

Naam instrument | Rijkswagenpark emissieloos in 2028

Sector | MOB

Status | Voorgenomen

Beschrijving instrument

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat het rijkswagenpark in 2028 volledig emissieloos is. Tevens ambiert het Rijk minimaal 50% CO₂-reductie op de eigen gerelateerde mobiliteit in 2030 via onder andere personeelsbeleid en cao-onderhandelingen. Hiervoor wordt de hiervoor benodigde laadinfrastructuur bij rijksgebouwen en overige rijkskantoren en locaties gerealiseerd (ongeveer 2.400).

Stand van zaken

Het ministerie van IenW heeft een plan 'IenW reist anders' gemaakt om in 2025 tot 50% CO₂-reductie te komen ten opzichte van 2016.

Referenties

- Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

- Ministerie van IenW (2020), https://magazines.rijksoverheid.nl/ienw/duurzaamheidsverslag/2021/01/duurzame-mobiliteit_geraadpleegd_op_24_augustus_2021.

- Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De plannen om het rijkswagenpark vanaf 2028 volledig emissievrij te maken zijn in de KEV 2021 meegenomen als voorgenomen beleid.

Versnellen (regionale) uitrol laadinfrastructuur

Id nr | 332

Naam instrument | Versnellen (regionale) uitrol laadinfrastructuur

Sector | MOB

Status | Vastgesteld en voorgenomen beleid

Beschrijving instrument

Onder regie van het ministerie van IenW is, in samenwerking met publieke en private partijen, de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) opgesteld. De afspraken in deze agenda moeten leiden tot een landelijke dekking van (snel)laadpunten en daarmee voorzien in de verwachte laadbehoefte van het toenemende aantal elektrische voertuigen. In de NAL is afgesproken dat elke Nederlandse gemeente een integrale visie op laadinfrastructuur vaststelt, en regio's of individuele gemeenten een plaatsingsbeleid voor de publieke laadinfrastructuur opstellen. Om samenwerking te bewerkstelligen zijn 6 regionale samenwerkingsverbanden opgesteld (RAL-regio's). Deze regio's hebben de taak om kennisdeling te faciliteren, gemeenten te mobiliseren, en aan de andere kant ook om afstemming met netbeheerders te bereiken. De ministeries van IenW en BZK onderzoeken daarnaast hoe via de Omgevingswet zekerheid geboden kan worden voor de tijdige realisatie van publieke laadinfrastructuur.

In de NAL worden bij 100% emissieloze nieuwverkoop van personenauto's in 2030 1,7 miljoen laadpunten voor personenvervoer in Nederland voorzien. Wat betreft logistiek wordt in de NAL niet in een bepaald aantal laadpunten voorzien. Een eerste doorrekening van TNO (2019) indiceert voor de stadslogistiek een laadbehoefte van 18.600 laadpunten voor bestelauto's en 7.400 laadpunten voor vrachtauto's. Daarnaast is er een groot aantal nodig voor elektrische bussen, binnenvaartschepen en LEV's (Light Electric Vehicles).

Vanuit de Europese EPBD III (Energy Performance of Buildings Directive) is er vanaf begin 2020 een verplichting voor het aanleggen van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen in de private gebouwde omgeving.

Stand van zaken

Het ministerie van IenW heeft de voortgang van de uitvoering van de NAL gerapporteerd. Het initiële doel voor het opstellen van een plaatsingsbeleid en integrale visie was eind 2020. Uit de voortgangsrapportage blijkt dat eind 2020 een klein deel van de gemeenten een vastgestelde integrale visie had, en iets meer dan de helft van de gemeenten een vastgesteld plaatsingsbeleid. In de integrale visie beschrijven gemeenten de verwachte toename van emissieloze voertuigen en de laadbehoefte en inzet op hoeveelheid en soort infrastructuur die zij daarbij verwachten. In het plaatsingsbeleid beschrijven gemeenten hun strategie en planning omtrent plaatsing van de palen. Regionale samenwerkingsovereenkomsten tussen de zes NAL-regio's, netbeheerders en de overheid zijn inmiddels ondertekend.

Er is een convenant 'Laadinfrastructuur in Parkeergarages' gesloten met Vexpan, met als doel de realisatie van laadinfrastructuur op 5% van de parkeerplekken in (openbare) parkeergarages in 2025 en 10% in 2030.

Ten slotte wordt binnen het *Fit for 55*-pakket van de Europese Unie ook een update voor de regulering rond laadinfrastructuur (AFID) gegeven. Dit betreft echter enkel nog een voorstel, waarvan de inhoud nog nader uitgewerkt gaat worden.

Referenties

-Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

-Ministerie van IenW (2019b), *Nationale Agenda Laadinfrastructuur*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.klimaatakkoord.nl/mobiliteit/documenten/publicaties/2019/06/28/achtergrondnotitie-mobiliteit-laadinfrastructuur>

-Ministerie van IenW (2021), *Convenant Laadinfrastructuur in Parkeergarages*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-11331.html>

-Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

- Ministerie van IenW (2021), Voortgangsrapportage Nationale Agenda Laadinfrastructuur, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-2-voortgangsrapportage-nal-31-mei-2021>

RVO (2020b), <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/gebouwen/wetten-en-regels/nieuwbouw/epbd-iii/laadinfrastructuur-elektrisch-vervoer>, geraadpleegd op 24 augustus 2021.

- TNO (2019a), *Behoeftes aan infrastructuur voor alternatieve energiedragers voor mobiliteit in Nederland*, Den Haag; TNO

[Behoeftes aan infrastructuur voor alternatieve energiedragers voor mobiliteit in Nederland | TNO Publications](#)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De maatregelen rond laadinfrastructuur worden als flankerend beleid meegenomen bij de fiscale maatregelen voor elektrische voertuigen. Impliciet wordt in de modellering van de ingroei van nulmissieauto's verondersteld dat er voldoende laad- en tankinfrastructuur beschikbaar is en dat die infrastructuur dus geen belemmering vormt voor de verdere marktpenetratie van nulmissieauto's. In de modellering kan momenteel niet expliciet rekening worden gehouden met laadmogelijkheden. In de KEV 2021 is in een apart tekstkader aandacht besteed aan de uitdagingen rondom de (tijdige) uitrol van laadinfrastructuur en hoe die zich verhoudt tot de prognoses van het aantal elektrische auto's.

Nationaal toegangspunt laadpuntendata

Id nr | 333

Naam instrument | Nationaal toegangspunt laadpuntendata

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Vanaf 1 juli 2021 zijn laadpaalexploitanten verplicht om data over hun laadpalen online ter beschikking te stellen. Hiertoe is in april 2021 een wetwijziging doorgevoerd. Bovendien is hierin vastgelegd dat de informatie via een nationaal toegangspunt vindbaar moet zijn. Dit nationale toegangspunt betreft de website van de Nationale Databank Wegverkeergegevens (NDW). Een nationaal toegangspunt maakt elektrisch rijden aantrekkelijker en leidt vermoedelijk tot een lagere drempel tot de aanschaf van een elektrische auto.

Referenties

- Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

- Ministerie van IenW (2019b), *Nationale Agenda Laadinfrastructuur*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.klimaatakkoord.nl/mobiliteit/documenten/publicaties/2019/06/28/achtergrondnotitie-mobiliteit-laadinfrastructuur>

- Ministerie van IenW (2021), <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2021-229.html>, geraadpleegd op 24 augustus 2021.

- Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het nationale toegangspunt laadpuntendata schept voorwaarden voor het aanbieden van data aan gebruikers over laadinfrastructuur, maar levert op zichzelf geen bijdrage aan het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen.

Slimme laadinfrastructuur stimuleren

Id nr | 334

Naam instrument | Slimme laadinfrastructuur stimuleren

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Het Rijk, gemeenten en netbeheerders ontwikkelen 'slimme' laadinfrastructuur; hierdoor wordt de vraag naar duurzame elektriciteit zo goed mogelijk afgestemd op het aanbod ervan en bijgedragen aan de stabiliteit van het elektriciteitsnetwerk. Ook de 'vehicle-to-grid'-techniek, waarbij een auto teruglevert aan het net, wordt verkend. ELaadNL, NKL en VNG maken afspraken rond pilots (laadpleinen) voor slim laden.

Stand van zaken

Met behulp van 5 miljoen euro subsidie wordt er momenteel geëxperimenteerd met ongeveer 50 proeftuinen van 'slimme' laadpleinen. De pilots zijn uiteindelijk gericht op het ontwikkelen van een standaard voor slim laden richting 2030, waarin aanbod en vraag zo goed mogelijk op elkaar afgestemd worden.

Referenties

Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Ministerie van IenW (2019b), *Nationale Agenda Laadinfrastructuur*, Den Haag: Ministerie van IenW

<https://www.klimaatakkoord.nl/mobiliteit/documenten/publicaties/2019/06/28/achtergrondnotitie-mobiliteit-laadinfrastructuur>

Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De maatregelen rond laadinfrastructuur worden als flankerend beleid meegenomen bij de fiscale maatregelen voor [elektrische voertuigen](#), zie de toelichting bij maatregel 332.

Stimuleren logistieke laadinfrastructuur

Id nr | 335

Naam instrument | Stimuleren logistieke laadinfrastructuur

Sector | MOB

Status | Geagendeerd beleid

Beschrijving instrument

De taskforce logistieke laadinfra (opgericht vanuit de NAL) heeft begin 2021 de 'Roadmap logistieke laadinfra' uitgebracht, waarin een beeld geschetst wordt van de opgave die er ligt rond de uitrol van logistiek laadinfra en welke stappen daartoe gezet moeten worden. Acties die in de roadmap benoemd worden zijn: het onderzoeken van de geschiktheid van laadinfra voor

personenauto's en voor bestelauto's, het opstellen van laadvisies voor de logistieke laadinfrastructuur en het realiseren van een basisnetwerk ten behoeve van nulemissiezones. Verder wordt beschreven dat snellaadfaciliteiten langs de snelweg ontwikkeld moeten worden en ten slotte dat ook in de binnenvaart met oplaadstations geëxperimenteerd moet gaan worden. In samenwerking met de RVO zal de ontwikkeling van de logistieke laadinfra worden gemonitord.

Stand van zaken

De uitrol van laadinfrastructuur voor de logistieke sector staat nog in de kinderschoenen. De roadmap vormt een start voor de verdere ontwikkeling hiervan. Onderzoek vindt onder andere plaats binnen een NAL-werkgroep 'Laden voor Logistiek'. Deze werkgroep verkent en identificeert noodzakelijke randvoorwaarden en ontwikkelstappen.

Referenties

Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Ministerie van IenW (2019b), *Nationale Agenda Laadinfrastructuur*, Den Haag: Ministerie van IenW

<https://www.klimaatakkoord.nl/mobiliteit/documenten/publicaties/2019/06/28/achtergrondnotitie-mobiliteit-laadinfrastructuur>

Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

NKL (2021), *Roadmap Logistieke Laadinfra*, Utrecht: Nationaal Kennisplatform Laadinfrastructuur.

https://www.nklnederland.nl/uploads/files/Roadmap_Logistieke_Laadinfra_DEF.pdf

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het stimuleren van logistieke laadinfrastructuur is in de KEV 2021 als geagendeerd beleid meegenomen. De plannen waren nog onvoldoende concreet om al als voorgenomen beleid te kunnen beschouwen.

Zero-emissie inkoop regionale overheden

Id nr | 336

Naam instrument | Zero-emissie inkoop regionale overheden

Sector | MOB

Status | Voorgenomen beleid

Beschrijving instrument

Zero-emissie inkoop wordt vastgelegd door regionale overheden en gestimuleerd door het opnemen van eisen in aanbestedingen. De herziene Europese Richtlijn ter bevordering van schone en energiezuinige auto's (ook wel Clean Vehicles Directive genoemd, CVD), is vanaf 2 augustus 2021 van kracht. De richtlijn bevat de volgende inkooppercentages voor zero-emissie en schone inkoop in aanbestedingen:

-Auto's en bestelbussen: 38,5% schoon in 2025 en 38,5% zero-emissie in 2030.

-Bussen: 45% schoon waarvan de helft ZE in 2025 en 65 % schoon waarvan de helft zero-emissie in 2030.

-Vrachtwagens: 10% alternatieve brandstoffen in 2025 en 15% alternatieve brandstoffen in 2030.

Het instrument is gericht op stimulering van zero-emissie inkoop, echter hier wordt deels ook al aan voldaan middels andere instrumenten als de BAZEB, BAZED, het convenant reinigingsbranche, en Rijkswagenpark emissieloos 2028.

Stand van zaken

Op 1 mei was de Clean Vehicles Directive nog in internetconsultatie, maar deze stond op de planning om eind 2021 in werking te treden.

Referenties

Ministerie van IenW (2021), *Regeling ter bevordering van schone wegvoertuigen ter ondersteuning van emissiearme mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.internetconsultatie.nl/cvd>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Deels is de zero-emissie inkoop in de KEV meegenomen via de effectschattingen van de (deels) overlappende afspraken rond zero-emissie bussen, reinigingsvoertuigen en doelgroepenvervoer, deels niet (specifiek vastleggen in alle aanbestedingen).

Uitwerking varianten van betalen naar gebruik

Id nr | 337

Naam instrument | Uitwerking varianten van betalen naar gebruik

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Het kabinet verkent mogelijkheden van betalen naar gebruik voor personenauto's, en werkt aan 3 varianten:

- Beprijzing per km voor elektrische auto's.
- Een tijd- en plaatsgebonden heffing voor het hele wagenpark (zonder spitsheffing).
- Een emissie-, tijd- en plaatsgebonden heffing voor het hele wagenpark.

Stand van zaken

Het kabinet heeft in oktober 2020 een tussenrapportage opgeleverd en in december 2020 een eindrapportage, waarin het een onderzoek presenteert naar de effecten van betalen naar gebruik en andere aspecten rondom de invoering.

Referenties

Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Rijksoverheid (2020), *Eindrapportages onderzoek betalen naar gebruik*, Den Haag: 2020.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/17/kamerbrief-eindrapportages-onderzoek-betalen-naar-gebruik>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het onderzoek naar betalen naar gebruik is uitgevoerd, maar er zijn nog geen verdere beleidskeuzes gemaakt waardoor het geen effect heeft op de prognoses van energiegebruik en uitstoot van broeikasgassen.

M3: Verduurzaming in logistiek

Opstellen uitvoeringsagenda Zero Emissie Stadslogistiek

Id nr | 338

Naam instrument | Opstellen uitvoeringsagenda Zero Emissie Stadslogistiek

Sector | MOB

Status | Deels vastgesteld, deels geagendeerd

Beschrijving instrument

TLN, Evofenedex en andere sectorpartijen, hebben samen met gemeenten, de Rijksoverheid en stichting Natuur&Milieu een uitvoeringsagenda opgesteld voor het realiseren van een middel-grote nulemissiezone voor goederenvervoer in 30-40 steden met ingang van 2025. Deze agenda bevat afspraken over financiering van oplossingen, communicatie, het faciliteren en ondersteunen van ondernemers, monitoring en governance. De afbakening van de zones diende door de gemeenten gedaan te worden in 2020. De nulemissiezones zullen leiden tot zero-emissie transportactiviteiten in de aangewezen zones; daarnaast zal er mogelijk een uitstralingseffect voor ritten van en naar de zones zijn.

Stand van zaken

Op 1 mei 2021 lagen er voor 20 gemeenten concrete plannen voor invoering van een nulemissiezone in 2025. Naar verwachting sluiten zich rond de zomer van 2021 nog meer gemeenten aan bij de uitvoeringsagenda. Het ministerie van IenW heeft in 2020 de afspraken over onder andere het ingroeipad voor de zones en de uitzonderingsregelingen vastgesteld.

Referenties

-Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

-Ministerie van IenW (2019), *Stappenplan voor invoeren zero-emissie-zone voor Stadslogistiek*, Den Haag: Ministerie van IenW.

-Ministerie van IenW (2020), *Afspraken zero-emissie stadslogistiek*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.greendealzes.nl/wp-content/uploads/2019/04/Stappenplan-voor-invoeren-zero-emissie-zone-voor-stadslogistiek.pdf>

-Zyl, S. van, G. Holmes & M. Verbeek (2021), *Data en overwegingen betreffend de ingroei en opschaling van elektrische bestel- en vrachtvoertuigen in de Nederlandse vloot tot 2030 en daarna*, Amsterdam: TNO.

(niet online beschikbaar)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De nulemissiezones in de 20 gemeenten die op 1 mei 2021 hadden aangekondigd een zone in te voeren zijn in de KEV 2021 meegenomen als vastgesteld beleid. De resterende 10 á 20 zones die worden beoogd worden als geagendeerd beleid beschouwd, omdat (deels) nog niet helder is in welke gemeenten die moeten komen en hoe groot die gaan worden. Deze 10 tot 20 extra zones waren dus nog niet concreet genoeg om als voorgenomen beleid te beschouwen.

De 20 reeds aangekondigde zones zijn meegenomen in de prognoses voor de toename van het aantal nulemissiebestelauto's en -vrachtauto's. Deze prognoses zijn gemaakt met behulp van analyses van TNO over de inzetbaarheid, betaalbaarheid en beschikbaarheid van nulemissiebestelauto's en -vrachtauto's (Van Zyl et al. 2021). De hieruit resulterende prognoses zijn naar verwachting ruim voldoende om de 20 zones die in het vastgestelde beleid zijn verondersteld te bedienen.

Stimuleringsprogramma's voor zero-emissie vracht- en bestelauto's (2021-2025)

Id nr | 339 & 340

Naam instrument | Stimuleringsprogramma's voor zero-emissie vracht- en bestelauto's (2021-2025)
Sector | MOB
Status | Deels vastgesteld, deels geagendeerd beleid

Beschrijving instrument

Om de ingroei van nulmissievrachtauto's en -bestelauto's te stimuleren komt de Rijksoverheid met een stimuleringsprogramma, overeengekomen met de sector, in de vorm van een subsidie voor de periode 2021-2025. Voor bestelauto's is er inmiddels een stimuleringsregeling van start gegaan; voor 2021 is hiervoor 22 miljoen euro beschikbaar en voor de gehele periode 2021-2025 185 miljoen euro. Met de stimuleringsregeling kan maximaal 40% van de meerkosten worden gefinancierd. Voor vrachtauto's wordt beoogd een stimuleringsregeling in te voeren waarin 94 miljoen euro ter beschikking gesteld wordt voor de periode tot en met 2025.

Stand van zaken

Voor bestelauto's is medio maart de eerste subsidieronde opengesteld; bedrijven kunnen tot het einde van het jaar een aanvraag indienen. Voor vrachtauto's is er in 2021 binnen de DKTI-regeling (Demonstratie Klimaattechnologieën- en Innovaties) de mogelijkheid geweest om een aanschafsubsidie te verkrijgen, binnen het type project 'learning by using'. Via deze regeling kopen partijen gezamenlijk voertuigen in om ervaring in de praktijk op te doen. De deelnemers zijn gebonden aan voorwaarden; zo wordt er van ze verwacht hun kennis en ervaringen te delen. In totaal gaat het om 11 miljoen euro en de subsidie kan zowel voor zero-emissie voertuigen als plug-in hybrides gebruikt worden. Inmiddels is de inschrijving gesloten.

Referenties

- Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.
<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>
- Ministerie van IenW (2020), *Conceptversie stimuleringsregeling ZE-bestelauto's*, Den Haag: Ministerie van IenW.
(niet online beschikbaar)
- Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De stimuleringsregeling voor nulmissiebestelauto's is als vastgesteld beleid meegenomen in de KEV 2021, de stimuleringsregeling specifiek voor vrachtauto's als geagendeerd beleid omdat deze op 1 mei 2021 nog onvoldoende uitgewerkt was. De 11 miljoen euro die binnen de DKTI beschikbaar is gesteld is wel meegenomen als vastgesteld beleid.

Wettelijke maatregelen om nulmissiezones per 2030 in te stellen

Id nr | 341
Naam instrument | Wettelijke maatregelen om nulmissiezones per 2030 in te stellen
Sector | MOB
Status | Niet meegenomen

Beschrijving instrument

Indien de uitvoeringsagenda's (Id 338) nog niet geleid hebben tot het instellen van middelgrote nulmissiezones in 30-40 steden in 2025, dan stelt de Rijksoverheid, in overleg met betrokken partijen, wettelijke maatregelen op om in 2030 nulmissiezones voor logistiek in te stellen.

Stand van zaken

Gezien de bereidheid van gemeenten is er op dit moment geen aanleiding om nulemissiezones wettelijk af te dwingen.

Referenties

Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Niet meegenomen in de KEV 2021.

Ontwikkelen en implementeren integrale sectorale aanpak logistieke efficiëntie

Id nr | 342

Naam instrument | Ontwikkelen en implementeren integrale sectorale aanpak logistieke efficiëntie

Sector | MOB

Status | Niet meegenomen

Beschrijving instrument

TLN en evofenedex stellen samen met de Topsector Logistiek een geïntegreerde sectorale aanpak op met als doel een jaarlijkse verbetering van de logistieke efficiëntie van 2%. Naast het creëren van een handelingsperspectief per logistieke deelsector, worden ook bestaande programma's en tools als Lean & Green en Bigmile ingezet. Efficiëntere logistiek kan naast duurzame voertuigen verkregen worden in logistieke ketens door bijvoorbeeld het reduceren van de vervoersbehoefte en het verbeteren van de beladingsgraad.

Referenties

Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Topsector Logistiek (2019), *Actieagenda Topsector Logistiek 2020-2023*, Den Haag: Topsector Logistiek.

<https://topsectorlogistiek.nl/wptop/wp-content/uploads/2020/02/Actieagenda-2020-2023.pdf>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het sectorprogramma was per 1 mei 2021 nog onvoldoende uitgewerkt om al mee te kunnen nemen in de KEV 2021.

Vrachtwagenheffing en terugsluis opbrengsten

Id nr | 343 & 344

Naam instrument | Vrachtwagenheffing en terugsluis opbrengsten

Sector | MOB

Status | Voorgenomen beleid

Beschrijving instrument

De Rijksoverheid is voornemens een vrachtwagenheffing in te voeren. Bij de invoering van de vrachtwagenheffing worden de netto-opbrengsten in overleg met de heffingsplichtige partijen primair ingezet voor verduurzaming en innovatie van het wegvervoer. Beoogd wordt om met de opbrengsten onder meer het gebruik van hernieuwbare brandstoffen te stimuleren en de instroom van elektrische vrachtvoertuigen, inclusief de daarvoor benodigde laainfrastructuur. Hoewel de invoering hiervan eerder voor 2023 was voorzien, is er vertraging opgelopen door onder andere onderzoek naar effecten op veiligheid en invulling van de uitvoering evenals de

invulling van de terugsluis. Vermoedelijk kan invoering 4 jaar na parlementaire goedkeuring plaatsvinden.

Bij invoering van de vrachtwagenheffing wijzigt het systeem van een vaste belasting naar een variabele heffing (per kilometer). In het wetsvoorstel, dat nog behandeld moet worden in de Eerste en Tweede Kamer, wordt beschreven dat de heffing zal gaan gelden voor nagenoeg alle autosnelwegen (A-wegen) en een aantal andere wegen (met name N-wegen), waarop naar verwachting uitwijkend vrachtverkeer van substantiële omvang zou ontstaan als de heffing alleen op autosnelwegen zou gelden. De MRB voor vrachtwagens gaat omlaag en het Eurovignet vervalt.

Stand van zaken

Het wetsvoorstel voor de invoering van de vrachtwagenheffing was per 1 mei 2021 nog niet naar de Tweede Kamer gestuurd.

Referenties

-Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

-Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

-TNO (2019b), *Effectbepaling van een vrachtwagenheffing en verschillende terugsluismaatregelen op de wagenparksamenstelling en emissies van het vrachtverkeer in Nederland*, Den Haag: TNO.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/06/29/bijlage-1-effect-vrachtwagenheffing-op-ontwikkeling-wagenpark>

-Tweede Kamer (2021), Vaststelling van de begrotingsstaat van het Infrastructuurfonds voor het jaar 2021

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-993576>

-Zyl, S. van, G. Holmes & M. Verbeek (2021), Data en overwegingen betreffend de ingroei en opschaling van elektrische bestel- en vrachtvoertuigen in de Nederlandse vloot tot 2030 en daarna, Amsterdam: TNO.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De vrachtwagenheffing en de terugsluis zijn meegenomen als voorgenomen beleid in de KEV 2021. Het effect op vrachtwagengebruik en modal shift naar spoor en binnenvaart is berekend met het goederenvervoermodel (Basgoed). De impact op de samenstelling van het wagenpark is overgenomen uit een studie van TNO (2019).

De effecten van de terugsluis op de ingroei van nulemissievrachtvoertuigen zijn meegenomen in de analyses van TNO over de inzetbaarheid, betaalbaarheid en beschikbaarheid van nulemissievrachtauto's (Van Zyl et al. 2021). Deze analyses liggen aan de basis van de prognoses voor de ingroei van nulemissievrachtauto's in de KEV 2021. Door de terugsluis verbetert de betaalbaarheid van de voertuigen, waardoor de instroom versnelt. De instroom van nulemissievrachtauto's ligt daardoor bij voorgenomen beleid wezenlijk hoger dan bij alleen het vastgestelde beleid.

Compensatieregeling (bio-)Ing

Id nr | 345

Naam instrument | Compensatieregeling (bio-)Ing

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

De stimuleringsregeling (bio-)Ing betreft een compensatie van 18,7 eurocent per kilogram Ing die een exploitant aan wegvervoerders verkoopt bij een Ing-vulpunt. De regeling geldt voor 2020 en

2021, waarbij in het jaar 2021 4,6 miljoen euro beschikbaar is gesteld. De korting van 18,7 cent wordt direct in de pomprijs verrekend. De regeling heeft effect op wegvervoerders die gebruikmaken van (bio-)lng en stimuleert het gebruik ervan.

Stand van zaken

De stimuleringsregeling is gerealiseerd.

Referenties

Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Ministerie van IenW (2019), *Subsidieregeling LNG*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2019-67206.html>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De stimuleringsregeling is meegenomen als vastgesteld beleid in de KEV 2021.

Stimulering groen bouwverkeer en zero-emissie bouwmachines

Id nr | 346

Naam instrument | Stimulering groen bouwverkeer en zero-emissie bouwmachines

Sector | MOB

Status | Deels voorgenomen beleid, deels geagendeerd beleid

Beschrijving instrument

Overheden nemen het initiatief om de inzet van zero-emissie mobiele werktuigen en de principes van Het Nieuwe Draaien op te nemen in inkoopprocessen van bijvoorbeeld bouwwerkzaamheden en groenvoorziening. Hierbij streven de Rijksoverheid en andere overheden naar afspraken voor standaardisatie van uitvragen voor zero-emissie werkmaterieel. De Rijksoverheid creëert randvoorwaarden binnen de regelgeving, zodat steden kunnen sturen op verduurzaming van bouwverkeer en mobiele werktuigen. Er wordt geïnventariseerd wat de mogelijkheden zijn die de Omgevingswet biedt om te sturen op duurzaam bouwverkeer en mobiele werktuigen. Het beoogde effect van inzet op duurzame bouwlogistiek en mobiele werktuigen is een CO₂-reductie van 0,4 megaton. Mocht deze verwachte reductie niet (tijdig) worden gerealiseerd dan komt er een wettelijke verplichting voor zero-emissie groen bouwverkeer en zero-emissie mobiele werktuigen. Er wordt nog gewerkt aan het opzetten van de monitoringssystematiek.

Stand van zaken

In het pakket stikstofmaatregelen dat in april 2020 is aangekondigd is onder meer een innovatieregeling bestaande uit 500 miljoen euro subsidie aangekondigd voor mobiele werktuigen in de bouwsector (Subsidie Schoon en Emissieloos Bouwen, SEB). Er wordt nog aan de uitwerking van deze regeling gewerkt.

Daarnaast staat de 'Routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen' op de planning voor begin 2022, waarin de verduurzaming van mobiele werktuigen en bouwlogistiek tot 2030 vorm moet krijgen. De routekaart bevat het definitieve reductiepad voor zowel stikstof als klimaat en schone lucht inclusief maatregelen en acties om dit te bewerkstelligen.

Ondertussen zijn er pilots bezig (door RWS in Rotterdam, door Prorail in 't Gooi) die gesubsidiëerd worden door de overheid.

Referenties

- Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

-Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

-Rijksoverheid (2021), <https://www.opwegnaarseb.nl/>, geraadpleegd op 7 oktober 2021.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De subsidieregeling voor schone en emissieloze bouwmachines en -voertuigen (SEB) is als voorgenomen beleid meegenomen in de KEV 2021. Het ministerie van IenW heeft hiertoe het concept van de regeling met het PBL gedeeld. De effecten van de regeling zijn in de KEV 2021 geraamd op basis van onderzoek van TNO. De wettelijke verplichting voor groen bouwverkeer en zero-emissie mobiele werktuigen en de routekaart zijn als geagendeerd beleid benoemd in de KEV 2021. Omdat niet duidelijk is hoe die verplichting eruit komt te zien en per wanneer die zou gelden, kon er nog geen effect van worden geraamd.

Klimaatneutraal en circulair aanbesteden in grond, weg en waterbouw

Id nr | 347

Naam instrument | Klimaatneutraal en circulair aanbesteden in grond, weg en waterbouw

Sector | MOB

Status | Geagendeerd beleid

Beschrijving instrument

De GWW-sector (Grond, Weg en Waterbouw) is vrijwel volledig afhankelijk van overheidsinkoop. Afsgesproken is dat de Rijksoverheid uiterlijk in 2020 afspraken zal maken met regionale overheden om in 2030 zoveel mogelijk klimaatneutraal en circulair te werken. Het aandeel groen bouwverkeer wordt vergroot door inzet van schone machines af te dwingen in aanbestedingen. Wanneer niet alle projecten op deze manier worden aanbesteed, dreigt een verschuiving van oudere machines tussen projecten. Het effect is onzeker en afhankelijk van de uitwerking door marktpartijen in aanbestedingen.

Stand van zaken

Het ministerie van IenW heeft een strategie (Naar Klimaatneutrale en Circulaire Rijksinfrastructuurprojecten) uitgebracht waarin het een aanzet schetst om rijksinfrastructuurprojecten te verduurzamen. In de strategie worden 8 transitiepaden geschetst, die nog nader uitgewerkt moeten worden. Hierbij beoogt het ministerie decentrale overheden en marktpartijen zoveel mogelijk mee te nemen.

Referenties

-Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

-Ministerie van IenW (2020), *Naar klimaatneutrale en circulaire rijksinfrastructuurprojecten*, Den Haag: Ministerie van IenW.

[Naar klimaatneutrale en circulaire rijksinfrastructuurprojecten | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

-Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Deze maatregel is als geagendeerd beleid benoemd in de KEV 2021. Omdat nog onduidelijk was hoe het nieuwe aanbestedingsbeleid eruit komt te zien is er nog geen effect van geraamd.

Uitwerking duurzame opties voor CO₂-reductie in de binnenvaart

Id nr | 348 & 326

Naam instrument | Uitwerking duurzame opties voor CO₂-reductie in de binnenvaart

Sector | MOB

Status | Deels voorgenomen, deels geagendeerd beleid

Beschrijving instrument

In het Klimaatakkoord is afgesproken om in 2030 minstens 5 petajoule aan duurzame energiedragers in de binnenvaart te gebruiken. Het ministerie van IenW brengt in samenwerking met de sector opties in kaart om de binnenvaart te verduurzamen, welke reeds onderdeel is van de Green Deal Zeevaart, Binnenvaart en Zeehavens die in 2019 opgesteld is. Hierin is een ambitie van 150 emissieloze binnenvaartschepen opgenomen.

Stand van zaken

Er is er een subsidie opgesteld voor de aanschaf van motoren die luchtkwaliteit verbeteren evenals voor het plaatsen van een elektrische aandrijflijn. Het totale budget voor de periode 2021-2023 bedraagt 11,7 miljoen euro.

De overheid heeft, naar aanleiding van de RED II, het voornemen om de binnenvaart mee te nemen in de jaarverplichting voor hernieuwbare energie (zie maatregel 318). Dit is beschreven in het wetsvoorstel Besluit energie vervoer.

Referenties

- Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

- Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

- Ministerie van IenW (2021), *Tijdelijke subsidieregeling verduurzaming binnenvaartschepen*

[Staatscourant 2021, 4018 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Op 1 mei 2021 was niet duidelijk wat de status was van de verkenning naar opties voor CO₂-reductie in de binnenvaart. Deze afspraak is daarom als geagendeerd beleid beschouwd. Overigens levert alleen een verkenning van opties geen veranderingen op van de CO₂-uitstoot. Het onderbrengen van de binnenvaart onder de jaarverplichting voor hernieuwbare energie is in de KEV 2021 meegenomen als voorgenomen beleid. Dit is beschreven bij maatregel 318.

M4: Verduurzaming van personenmobiliteit

Uitbreiding coalitie Anders Reizen naar 500 werkgevers in 2030

Id nr | 353

Naam instrument | Uitbreiding coalitie Anders Reizen naar 500 werkgevers in 2030

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

De coalitie Anders Reizen (AR) streeft naar een 'nieuw normaal' in het zakelijk reizen. Deelnemers gaan een vrijwillige afspraak aan met als doel een CO₂-reductie van 50% in 2030 ten opzichte van 2016 binnen het zakelijk reizen. AR telt momenteel ruim 70 deelnemende organisaties (met in totaal 500.000 medewerkers) en het doel is 500 organisaties in 2030. De coalitie richt zich op het creëren van een nieuwe norm voor zakelijk reizen (meer fiets/OV, deelauto's, minder reizen). De Rijksoverheid heeft getekend namens alle ministeries. Door ondertekening van de 'Dutch Business Sustainability Pledge' committeren partijen zich aan:

- Het onderzoeken van mogelijkheden tot reductie van CO₂-uitstoot binnen de eigen organisatie/bedrijf.
- Het jaarlijks rapporteren van een CO₂-footprint ten opzichte van een baseline in het eerste jaar.
- Het actief communiceren van de initiatieven met als doel bewustzijn, acceptatie en erkenning te creëren.
- Het opmerken en aangeven van belemmeringen in de transitie.
- Het stimuleren van andere bedrijven/organisaties om mee te doen.

Er ligt geen concreet stappenplan, maar voorbeelden van initiatieven van bedrijven zijn: samenvoeging van kantoren, hoge kilometervergoeding fiets, trein in plaats van vliegtuig voor zakelijk vervoer en gratis OV-reizen aanbieden voor medewerkers. Drijfveren voor deelname die genoemd worden zijn flexibiliteit, besparing van geld, vitaliteit en geluk van werknemers. In het Klimaatakkoord wordt een aantal punten genoemd waardoor de coalitie AR aantrekkelijk gemaakt zou kunnen worden voor werkgevers: er wordt gekeken of lidmaatschap van AR onderdeel kan worden van inkoopinstrumenten (bijvoorbeeld CO₂-prestatieladder), keurmerken en certificaten. Bedrijven worden ondersteund door een programmateam en een netwerk dat faciliteert in kennisdeling, samenwerking en voortgang op de onderwerpen.

CE Delft (2019) heeft onderzoek gedaan naar het effect van de coalitie AR. Zij ramen de maximale potentiële CO₂-reductie op 0,3 megaton in 2030. De uitbreiding van het aantal deelnemers is volgens CE Delft onzeker. CE Delft heeft ook de effecten van afzonderlijke 10 best practices-maatregelen onderzocht.

Stand van zaken

In juni 2021 telde de coalitie Anders Reizen ruim 70 deelnemers.

Referenties

- CAR (2020), <https://www.andersreizen.nu/>, geraadpleegd op 17 augustus 2021.
- CE Delft (2018), *CO₂-effect van Anders Reizen*, Delft: CE Delft.
<https://www.ce.nl/publicaties/2120/co-effect-van-anders-reizen>
- CE Delft (2019), *Energiebesparing verkeer en vervoer in de KEV2019*, Delft: CE Delft.
<https://www.ce.nl/publicaties/2414/energiebesparing-verkeer-en-vervoer-in-de-kev2019>
- Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.
<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>
- Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De uitbreiding van Anders Reizen naar de beoogde 500 deelnemers is nog niet verwerkt in de KEV 2021. Bij het maken van de KEV 2021 was onvoldoende duidelijk hoe de uitbreiding van het aantal deelnemers bewerkstelligd zou worden, welke maatregelen bedrijven nemen om de beoogde 50% reductie te realiseren, in hoeverre dit overlapt met andere maatregelen (zoals het stimuleren van elektrisch rijden) en op welke wijze dit gemonitord gaat worden. De door CE Delft berekende CO₂-reductie van maximaal 0,3 megaton is dus niet meegenomen in de KEV 2021. Wel zit in de KEV 2021 een minder sterke groei van het personenautoverkeer dan in de KEV 2020 was geraamd, onder andere vanwege de verwachting dat de reeds bestaande trend naar meer thuiswerken als gevolg van de coronacrisis versneld doorzet.

Betrekken regionale netwerken van werkgevers, regionale uitwerking aan MIRT-tafels

Id nr | 354

Naam instrument | Betrekken regionale netwerken van werkgevers, regionale uitwerking aan MIRT-tafels

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Het Rijk, IPO en VNG betrekken regionale netwerken van werkgevers bij de uitvoering van het Klimaatakkoord. Dit instrument richt zich op het faciliteren van werkgevers bij het doorvoeren van een nieuwe norm voor zakelijk reizen binnen regionale netwerken van werkgevers, door een-op-eenadvies, informatie verschaffing en communicatie. Doel is bovendien het committeren van minimaal 500 werkgevers tot 50% CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van 2016.

Stand van zaken

Er zijn circa 3.000 werkgevers lid van regionale netwerken en er zijn bovendien afspraken gemaakt over de ondersteuning van werkgevers door de regionale netwerken. De netwerken geven concrete hulp en adviezen aan werkgevers. Via de netwerken wordt ook hybride werken gestimuleerd.

Referenties

Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering Klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Dit instrument wordt beschouwd als flankerend beleid bij de afspraken en ambities rond Anders Reizen.

Normstelling werkgerelateerde mobiliteit

Id nr | 355

Naam instrument | Normstelling werkgerelateerde mobiliteit

Sector | MOB

Status | Geagendeerd beleid

Beschrijving instrument

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de Rijksoverheid samen met betrokken partijen gaat werken aan een normstellende regeling voor werkgerelateerd verkeer, eigen wagenparken en logistiek. Deze afspraak zou samen met de afspraken rond Anders Reizen moeten resulteren in

een CO₂-besparing van 1 megaton in 2030. De Rijksoverheid is voornemens om voor het gedeelte werkgebonden personenmobiliteit (exclusief logistiek) deze afspraak zo in te vullen dat de 1 megaton-doelstelling tot 2030 ook afdwingbaar wordt. In de aanloop naar de introductie van deze nieuwe regelgeving binnen de Omgevingswet is met stakeholders en experts overlegd over de mogelijkheden van normering. De norm kan gefaseerd worden aangescherpt en geldt voor werkgevers met 100+ medewerkers (ruim 7.000 werkgevers en 4,9 miljoen werknemers). De verplichting richt zich op het vergroten van inspanningen van werkgevers gericht op doelbereik, het creëren van een level playing field en het meenemen van achterblijvers.

Stand van zaken

Er is inmiddels een wetsvoorstel 'CO₂-prestatie werkgebonden personenmobiliteit' ter internetconsultatie geweest. Naar aanleiding van de resultaten van de consultatie en op verzoek van de toenmalige staatssecretaris is meer tijd genomen om tot een goede regelgeving te komen. Er vindt nog overleg plaats met stakeholders over de uitvoerbaarheid van de regeling en implementatie van de wet wordt overgelaten aan het volgende kabinet.

Referenties

-Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

-Ministerie van IenW (2019). *Kennis en informatiebehoefte verduurzamen zakelijke personenmobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/05/15/kennis-en-informatiebehoefte-verduurzamen-zakelijke-personenmobiliteit>

-Ministerie van IenW (2020), *Normerende regeling werkgebonden personenmobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW

https://www.internetconsultatie.nl/norm_werkgebonden_personenmobiliteit

-Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De normstelling is in de KEV 2021 als geagendeerd beleid benoemd. Omdat nog onduidelijk is hoe de norm eruit komt te zien, in hoeverre in de KEV reeds veronderstelde trends naar meer thuiswerken en meer elektrisch vervoer al invulling geven aan de beoogde norm en ten opzichte van welke referentie de beoogde besparing van 1 megaton gerealiseerd moet worden, kon nog geen effect worden geraamd van deze afspraak.

Publieksvoorlichting duurzaam reisgedrag werknemers

Id nr | 356

Naam instrument | Publieksvoorlichting duurzaam reisgedrag werknemers

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Er zijn verschillende informatie- en communicatie-instrumenten die dienen als flankerend beleid bij werkgerelateerde personenmobiliteit, en gericht zijn op het verduurzamen hiervan. Partijen die hierbij betrokken zijn, zijn VNO-NCW, regionale werkgeversnetwerken, platform zowerkthet. Voorbeelden van voorlichtingsmaatregelen zijn: online platform, inzet social media.

Stand van zaken

De Rijksoverheid heeft een online platform opgesteld, waar reeds een vijfde e-zine is uitgekomen. Hierin wordt uitleg gegeven over regelingen, fiscale mogelijkheden, voorbereiding op normering en best practices voor werkgevers op het terrein van verduurzamen van

werkgerelateerde personenmobiliteit. In samenwerking met de regionale netwerken is het online platform zowerkthet opgericht, waar informatie wordt gedeeld en campagnes worden gevoerd.

Referenties

-Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

-Ministerie van IenW (2021), <https://magazines.rijksoverheid.nl/ienw/werkenaanduurzamemobiliteit>, geraadpleegd op 24 augustus 2021

-Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Dit instrument wordt beschouwd als flankerend beleid bij de afspraken en ambities rond Anders Reizen.

Borging duurzame mobiliteit in cao's

Id nr | 357

Naam instrument | Borging duurzame mobiliteit in cao's

Sector | MOB

Status | Deels vastgesteld, deels geagendeerd

Beschrijving instrument

De Rijksoverheid waarborgt duurzame mobiliteit in haar cao. Daarnaast is de coalitie Anders Reizen in gesprek met vakbonden om duurzame mobiliteit te waarborgen in afspraken in cao's. Deze borging is gericht op het motiveren van werknemers tot het verduurzamen van hun mobiliteit.

Stand van zaken

De Rijksoverheid heeft in de 'cao Rijk' aanpassingen gedaan ter verduurzaming van de eigen mobiliteit. Hierin zijn de volgende afspraken gemaakt:

-Zakelijke reizen korter dan 8 uur worden niet meer met het vliegtuig gedaan, tenzij het nemen van een alternatief ertoe leidt dat de reistijd minstens 1,5 keer zo groot wordt.

-Het gebruik van de fiets voor woon-werkverkeer wordt financieel extra gestimuleerd.

-In mei 2021 wordt gestart met een rijksbrede pilot voor het gebruik van de leasefiets.

Gesprekken met vakbonden over borging van duurzame mobiliteit in cao's zijn nog gaande.

Referenties

-Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

-Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De cao-afspraken van de Rijksoverheid worden beschouwd als flankerend beleid bij de afspraken en ambities rond Anders Reizen. Afspraken in andere cao's worden beschouwd als geagendeerd beleid. Zolang niet duidelijk is wat die afspraken behelzen kan daar nog geen effect van worden berekend.

Ruimere fietsparkeernormen bij bedrijven en woningen vastleggen binnen de NOVI

Id nr | 358

Naam instrument | Ruimere fietsparkeernormen bij bedrijven en woningen vastleggen binnen de NOVI

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Binnen de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en regionale uitwerkingen daarvan, spreken IPO, VNG en de Rijksoverheid ruimere fietsparkeernormen bij bedrijven en woningen als nieuwe norm en eis af. Deze norm is gericht op het stimuleren van het fietsgebruik voor werkgerelateerd vervoer.

Stand van zaken

CROW heeft onderzoek gedaan naar fietsproblematiek in centrumgebieden. In Tour de Forceverband (een samenwerking tussen overheden, marktpartijen en maatschappelijke organisaties) wordt gekeken welke acties nodig zijn om de tekorten aan fietsparkeerplekken in de stadscentra aan te pakken. Ook worden vanuit Tour de Force gemeenten ondersteund bij het moderniseren van hun fietsparkeernormen. De gezamenlijke overheden werken aan het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF) waarin de gewenste fietsnetwerken in beeld gebracht worden. Onderdeel hiervan is het in beeld brengen van welke investeringen nodig zijn om het aantal fietsparkeerplekken in de steden op peil te brengen. Maart 2021 is het 'NTF op hoofdlijnen' uitgebracht.

Referenties

-CROW (2020), *Fietsen en lopen in een beweegvriendelijke Omgevingswet*, Ede: CROW

<https://www.fietsberaad.nl/getattachment/47c360c4-d89b-449b-82b6-c20aef69433e/Inspiratiedocument-lopen-en-fietsen-def.pdf.aspx?lang=nl-NL&ext=.pdf>

-Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

-Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

-Tour de Force (2021), *Nationaal Toekomstbeeld Fiets op hoofdlijnen*, Den Haag: Tour de Force

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/03/08/bijlage-nationaal-toekomstbeeld-fiets-op-hoofdlijnen>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het beleid voor stimuleren van het fietsgebruik is voor zover de modellen dat toelaten verwerkt in de modelprognoses voor de groei van de personenmobiliteit.

Internationaal reizen tot 700 km

Id nr | 359

Naam instrument | Internationaal reizen tot 700 km

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

De NS en Rijksoverheid onderzoeken gelijke omstandigheden in relatie tot de prijs van internationaal vliegen en treinen tot 700 km. Dit onderzoek is erop gericht om de internationale treinreis hoger op de EU-agenda te krijgen en om EU-breed een meer geharmoniseerde kostenopbouw voor internationale treinkaartjes te realiseren.

Stand van zaken

Er zijn reeds verschillende onderzoeken afgerond rondom dit onderwerp. Zo heeft het Kennisinstituut voor Mobiliteit (KiM) onderzoek gedaan naar de kosten van infrastructuur en externe kosten van verschillende manieren van reizen en heeft CE Delft de prijs van een vliegreis onderzocht.

Referenties

Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Deze maatregel gaat om het doen van onderzoek. De afspraken die de Rijksoverheid binnen de cao Rijk heeft vastgelegd omtrent internationaal reizen (geen vliegtuig voor reizen tot 8 uur) hebben mogelijk wel een effect, maar omdat de mate van dit effect onduidelijk was bij het maken van de KEV 2021, is dit niet meegenomen.

Investing van 75 miljoen euro in fietsenstallingen bij OV-knooppunten

Id nr | 360

Naam instrument | Investering van 75 miljoen euro in fietsenstallingen bij OV-knooppunten

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

De Rijksoverheid trekt 75 miljoen euro uit voor de cofinanciering van investeringen in fietsenstallingen bij OV-knooppunten, op basis van afspraken uit het Klimaatakkoord. De financiering is gericht op het bevorderen van het gebruik van de fiets.

Stand van zaken

In de Bestuurlijke Overleggen voor het MIRT (BO-MIRT) zijn enkele concrete afspraken gemaakt voor de besteding van een deel van de 75 miljoen euro voor fietsstallingen.

Referenties

- Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

- Ministerie van IenW (2020), *Afspraken Bestuurlijke Overleggen MIRT*, Den Haag: Ministerie van IenW

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/11/26/afsprakenlijst-bestuurlijke-overleggen-mirt-25-en-26-november-2020>

- Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De extra investering in fietsenstallingen is als vastgesteld beleid meegenomen in de KEV 2021. Modelmatig worden investeringen in fietsenstallingen meegenomen via kortere reistijden in het voor- en natransport voor het OV.

Aanpak hyperspits

Id nr | 361

Naam instrument | Aanpak hyperspits
Sector | MOB
Status | Geagendeerd beleid

Beschrijving instrument

De Rijksoverheid verkent de mogelijkheden om de drukte in de trein in de spits te verminderen. Hierbinnen vallen afspraken met de NS over vraagbeïnvloeding, capaciteitsbenutting en optimalisatie van de dienstregeling. Ook gaat de Rijksoverheid in gesprek met regio's over een regionale aanpak voor het spreiden van onderwistijden.

Stand van zaken

Door corona is de term hyperspits in een ander daglicht komen te staan, al is het belang van spreiding niet minder groot geworden. Het ministerie van IenW is bezig met een plan van aanpak om, onder andere via prijsdifferentiatie, spreiding te bewerkstelligen.

Referenties

-Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

-Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Dit instrument is als geagendeerd beleid meegenomen in de KEV 2021. Omdat de plannen nog in voorbereiding zijn kon nog niet worden ingeschat wat het effect is van deze afspraak.

Mobility as a Service (MaaS)

Id nr | 362

Naam instrument | Mobility as a Service (MaaS)

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

In 7 verschillende regio's voert de Rijksoverheid zogenoemde Mobility as a Service-pilots uit waarin verschillende doelgroepen en beleidsdoelen worden aangesproken via een app waarin verschillende duurzame vervoersmodaliteiten samenkomen. De pilots zijn erop gericht duurzame vervoersmodaliteiten aantrekkelijker te maken.

Stand van zaken

Door corona is de uitvoering van de pilots in vertraging geraakt, wel wordt er gewerkt aan de werking van de apps die relevant zijn bij de MaaS-projecten.

Referenties

-Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

-Rijksoverheid (2019), <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/mobiliteit-nu-en-in-de-toekomst/mobility-as-a-service-maas>, geraadpleegd op 24 augustus 2021.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Dit gaat om een pilot. Aan pilotstudies kan nog geen emissiereductie worden toegekend. Daarvoor is de schaal te klein en de uitkomst onzeker.

Kies de beste band

Id nr | 363

Naam instrument | Kies de beste band

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Het streven van dit programma is om via communicatie, informatie en faciliterende maatregelen in 2030 een toename van 50% van het aantal voertuigen met de juiste bandenspanning te hebben gerealiseerd ten opzichte van 2018. Bestaande platformen zijn www.kiesdebesteband.nl, professionals.kiesdebesteband.nl en www.geefjebandenlucht.nl.

Stand van zaken

Websites www.watismijnbandenspanning.nl en www.vindbandenpomp.nl zijn gelanceerd; via deze websites is te vinden op welke locaties banden (gratis of betaald) opgepompt kunnen worden. Binnen Europa is sinds 1 mei 2021 een nieuw bandenlabel van kracht met bijbehorende verplichtingen voor verkopers en distributeurs van nieuwe banden en voertuigen. Het bandenlabel laat voor een nieuwe band onder meer de prestatie op rolweerstand zien.

Het ministerie van IenW heeft in 2018 door ingenieursbureau M+P een nulmeting laten uitvoeren om jaarlijks te kunnen monitoren hoe de bandenspanning van het Nederlandse personenwagenvoertuigenpark zich ontwikkelt. Daarnaast worden voor en na elke campagne flight-effectmetingen gedaan om bij te kunnen houden hoeveel effect de campagne 'Kies de Beste Band' heeft. M+P heeft begin 2021 een tweede monitoringsmeting gedaan. Uit dit onderzoek, waarin van 1.000 voertuigen de bandenspanning gemeten is, volgt dat in 2020 64% van de voertuigen minimaal één band met onderspanning heeft. In de nulmeting van 2018 was dit 52%, bij de meting in 2019 47%. De onderzoekers vermoeden dat de toename deels komt doordat er ten gevolge van de coronamaatregelen in 2020 veel minder is gereden, auto's vaak voor langere tijd stilstonden en ook met het feit dat op een ander moment gemeten is dan in eerdere jaren.

Referenties

- Europese Unie (2020), *Regulation (EU) 2020/740*, Brussel: Europese Unie

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0740&from=EN>

Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

- Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

- M+P (2021), *Monitoring bandenspanning – de tweede monitoringsmeting*, Aalsmeer: M+P

https://professionals.kiesdebesteband.nl/wp-content/uploads/2021/04/rapport-MP.MIW_20.02.1-rev2-2-meting-bandenspanning.pdf

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het effect van bandenspanning gaat mee via de monitoring van TNO van het praktijkverbruik van personen- en bestelauto's op basis van tankpassegevens.

Green Deal Autodelen II

Id nr | 364

Naam instrument | Green Deal Autodelen II

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Rijksoverheid, decentrale overheden, marktpartijen en Natuur & Milieu (in totaal 42 partijen) hebben in de Green Deal Autodelen II de ambitie uitgesproken om te groeien naar 100.000 deelauto's en 700.000 gebruikers van deelauto's in 2021. Partijen hebben afgesproken om:

- de beschikbare kennis (zoals beschikbaar op autodelen.info) te delen met andere partijen;
- de dialoog over autodelen te blijven voeren, het te promoten en bijeenkomsten te organiseren;
- aanbevelingen uit te voeren zoals die zijn geformuleerd in de Rode Loper voor autodelen.

Stand van zaken

In maart 2020 stond de teller op 730.000 autodelers. CROW komt in het najaar van 2021 met een update van de ontwikkeling van het aantal deelauto's, autodelers en het aandeel elektrische deelauto's.

Referenties

CE Delft (2019), *Energiebesparing verkeer en vervoer in de KEV2019*, Delft: CE Delft.

<https://www.ce.nl/publicaties/2414/energiebesparing-verkeer-en-vervoer-in-de-kev2019>

Ministerie van EZK (2019). *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Ministeries van EZK, IenW & BZK (2019), <https://www.greendeals.nl/green-deals/green-deal-autodelen-ij>, geraadpleegd op 24 augustus 2021.

Ministerie van IenW (2021), *Stand van zaken Uitvoering klimaatakkoord Mobiliteit*, Den Haag: Ministerie van IenW.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/bijlage-1-stand-van-zaken-uitvoering-klimaatakkoord-mobiliteit-2021>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De Green Deal Autodelen II is vastgesteld beleid. Het effect ervan kon in de KEV 2021 nog niet worden ingeschat. Hiervoor is meer inzicht nodig in het effect van autodelen op het autogebruik.

M5: Luchtvaart

Luchtvaartemissies onder EU-ETS en CORSIA

Id nr | 374 & 380

Naam Instrument | Luchtvaartemissies onder EU-ETS en CORSIA

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

De Europese Unie heeft in 2008 besloten om de emissies van de luchtvaart in het Europese emissiehandelssysteem op te nemen (ETS). In 2012 is besloten om de emissies van vluchten van Europese luchthavens naar niet-Europese luchthavens en vice versa tot en met 2023 buiten het systeem te laten (EC 2017). Momenteel vallen dus alleen intra-Europese vluchten onder het ETS.

Het totale aantal rechten binnen het ETS voor de luchtvaart betreft 95% van het gemiddelde emissieniveau over de periode 2004-2006. Het aantal gratis luchtvaartemissierechten is tot en met 2020 vastgesteld op 85% van het totale aantal rechten. Vanaf 2021 gaat het luchtvaartemissierechtenplafond jaarlijks met 2,2% per jaar omlaag. Bij gelijkblijvend percentage daalt ook het aantal gratis rechten.

De internationale burgerluchtvaartorganisatie (ICAO) van de Verenigde Naties heeft in 2016 besloten om een *Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation* (CORSIA) in te voeren, waarmee de uitstoot van broeikasgassen van internationale vluchten naar landen die deelnemen aan CORSIA boven het niveau van 2019 moet worden gecompenseerd met offsets. CORSIA bestaat uit drie implementatiefasen: de pilotfase (2021-2023), een eerste fase (2024-2026) en een tweede fase (2027-2035). Nederland neemt deel aan de pilotfase van CORSIA die per 1 januari 2021 is gestart (IenW 2020). Tijdens de pilotfase en de eerste fase zijn compensatievereisten alleen van toepassing op vluchten tussen staten die zich vrijwillig hebben aangemeld om deel te nemen. De tweede fase (van 2027 tot en met 2035) is van toepassing op alle staten die in 2018 een aandeel van meer dan 0,5% in internationale gevlogen tonkilometers (rtk's¹) hebben, met uitzondering van de minst ontwikkelde landen, *Small Island Developing States*, en *Landlocked Developing Countries*, tenzij ze vrijwillig deelnemen aan deze fase.

Stand van zaken

Over de invulling van het ETS voor luchtvaart voor de periode na 2023 moet nog een besluit worden genomen, terwijl CORSIA vanaf 2021 in werking is getreden. Er zijn meerdere scenario's mogelijk waarin het ETS en CORSIA kunnen worden gecombineerd of waarin één van beide systemen wordt gekozen. De Europese Commissie heeft de emissiereductiedoelstelling aangescherpt naar 55% emissiereductie in 2030 ten opzichte van 1990, wat mogelijk ook gevolgen heeft voor de luchtvaart. Zo is onder de Green Deal voorgesteld om het aantal gratis rechten onder het ETS voor luchtvaart te verlagen in aanvulling op de al ingevoerde jaarlijkse verlaging van het emissieplafond (IenW 2020; EC 2020). De Europese Commissie heeft in juli 2021 haar *Fit for 55*-wetsvoorstel gepresenteerd; dit is niet meer meegenomen in deze KEV.

Bronnen

-European Commission (EC) (2017), *Verordening (EU) 2017/2392 van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2017 tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG om de huidige beperkingen van het toepassingsgebied voor luchtvaartactiviteiten voort te zetten en de tenuitvoerlegging van een wereldwijde marktgebaseerde maatregel vanaf 2021 voor te bereiden.*

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A32017R2392>

¹ Revenue Tonne Kilometers of RTK is de gebruikte (of verkochte) capaciteit voor passagiers en vracht, uitgedrukt in ton (10001.000 kg), vermenigvuldigd met de gevlogen afstand (km).

-European Commission (2020), *Revision of the EU Emission Trading System Directive 2003/87/EC concerning aviation*.

https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/aviation_en

-Ministerie van IenW (2020), Kamerbrief *Verduurzaming van de luchtvaart*.

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z24450&did=2020D51364

-Significance & To70 (2019), *Actualisatie AEOLUS en geactualiseerde luchtvaartprognoses*. Eindrapport. Significance: Den Haag.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/05/17/bijlage-1-aeolus-rapport-met-gecorrigeerde-2030-groeifactoren>

-Umwelt Bundesamt (2020), *Further development of the EU ETS for aviation against the background of the introduction of a global market-based measure by ICAO*. Report No. FBo00360/ENG door Öko-Institut, CE Delft & TAKS.

<https://ce.nl/publicaties/further-development-of-the-eu-ets-for-aviation-against-the-background-of-the-introduction-of-a-global-market-based-measure-by-icao/>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Bij het vaststellen van de beleidsuitgangspunten voor de KEV 2021 had de Europese Commissie nog geen plannen gepresenteerd voor hoe het ETS en CORSIA zich ten opzichte van elkaar moesten gaan verhouden. In de KEV 2021 is aangenomen dat beide instrumenten naast elkaar blijven bestaan. De concrete invulling van deze aanname is gebaseerd op de optie 'ETS-CORSIA clean cut' in de *Inception Impact Assessment* (EC 2020), en volgt zoveel mogelijk het 'referentie'-scenario in het rapport van de Umwelt Bundesamt (2020).

In de KEV 2021 is daarmee aangenomen dat de intra-Europese luchtvaart onder het EU-ETS valt en dat CORSIA zal gelden voor vluchten op alle routes van of naar niet-Europese landen die deelnemen aan de betreffende fase van CORSIA. Dit is in beide beleidsvarianten zo verondersteld.

De CO₂-prijzen onder het EU-ETS en CORSIA zijn verwerkt in de ticketprijzen die in de modelanalyses met Aeolus zijn gedaan voor de KEV 2021. Daarbij is in lijn met het onderzoek van de Umwelt Bundesamt (2020) verondersteld dat de prijzen van offsets onder CORSIA 50% lager liggen dan de EU-ETS prijzen.

Ongeveer 85% van de emissies op de uitgaande en inkomende internationale EU/EFTA-vluchten is gerelateerd aan vluchten van en naar ICAO-lidstaten die naar verwachting in 2030 tot CORSIA zullen zijn toegetreden (Umwelt Bundesamt 2020). De toename van deze emissies ten opzichte van 2019 moet worden gecompenseerd met CORSIA en wordt ingeschat op 22% in 2030.

Van transferpassagiers (vanuit Nederland via hubs) is niet bekend op welke luchthaven zij overstappen. Als de overstapluchthaven in Europa ligt en de eindbestemming niet, valt de route tot aan de overstapluchthaven onder het ETS, en het overige deel van de transfervlucht niet. Om dit niet buiten beschouwing te laten is hiervoor aangenomen dat 20% van de emissies van vluchten via een hub-luchthaven onder het ETS valt.

Capaciteitsrestricties Schiphol

Id nr | 375 & 376

Naam Instrument | Capaciteitsrestricties Schiphol

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

Het aantal vluchten van en naar Nederlandse luchthavens wordt beperkt om de belasting van vliegverkeer op de leefomgeving binnen vooraf vastgestelde grenzen te houden. Verschillende

luchthavens kennen daarom restricties die in het Luchthaven(verkeer)besluit zijn vastgelegd, waaronder een maximum aantal vliegbewegingen.

Stand van zaken

Op 16 februari 2021 is het ontwerpbesluit tot wijziging van het Luchthavenverkeerbesluit Schiphol (LVB) naar de Tweede Kamer gestuurd, met daarin de limiet van 500.000 vliegbewegingen op Schiphol, waarvan 29.000 in de nacht en vroege ochtend (lenW 2021). Deze Kamerbrief is controversieel verklaard en zal behandeld worden na het aantreden van het nieuwe kabinet.

Om na 2020 groei op Schiphol mogelijk te maken was in het Regeerakkoord van het kabinet-Rutte III aangekondigd dat de helft van de milieuwinst door stiller wordende vliegtuigen gebruikt mag worden voor extra vliegbewegingen boven de cap van 500.000 vliegbewegingen per jaar (50/50-regel). Dit is niet in wet- en regelgeving vastgelegd. In de Luchtvaartnota 2020-2050 wordt bevestigd dat het Akkoord Duurzame Luchtvaart ruimte biedt voor 'gematigde groei', ook na 2030 (lenW 2020), en in de voorkeursstrategie wordt uitgegaan van 540.000 vliegbewegingen op Schiphol in 2030, en 25.000 vliegbewegingen op Lelystad. De Luchtvaartnota is controversieel verklaard, en zal verder uitgewerkt worden door een nieuw kabinet. Er is op dit moment geen beleid voorgenomen over de capaciteit(sbeperking) op Schiphol.

Bronnen

- Ministerie van EZK (2019), *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

[Klimaatakkoord | Publicatie | Klimaatakkoord](#)

- Ministerie van lenW (2018), Kamerbrief *Aansluitroutes en MER-actualisatie Lelystad Airport*.

[Kamerbrief over aansluitroutes en MER-actualisatie Lelystad Airport | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

- Ministerie van lenW (2019), Kamerbrief *Ontwikkeling Schiphol en hoofdlijnen Luchtvaartnota*.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/07/05/ontwikkeling-schiphol-en-hoofdlijnen-luchtvaartnota>

- Ministerie van lenW (2020), *Verantwoord vliegen naar 2050 - Luchtvaartnota 2020-2050*.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/11/20/bijlage-1-luchtvaartnota-2020-2050>

- Ministerie van lenW (2021a), *Ontwerp voorkeursbeslissing luchtruimherziening*.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/01/13/bijlage-ontwerp-voorkeursbeslissing-luchtruimherziening>

- Ministerie van lenW (2021b), *Ontwerpwijziging Luchthavenverkeerbesluit Schiphol*, Kamerbrief 16 februari 2021.

[Kamerbrief bij ontwerpwijziging Luchthavenverkeerbesluit Schiphol | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

- Regeerakkoord (2017), *Vertrouwen in de toekomst*. <https://www.rijksoverheid.nl/regering/regeerakkoord-vertrouwen-in-de-toekomst>

- RHDHV, NLR & BCI (2020), *PlanMER Luchtvaartnota*.

<https://planmerlvn.ireport.royalhaskoningdhv.com/download-rapporten>

- Significance & T070 (2019), *Actualisatie AEOLUS en geactualiseerde luchtvaartprognoses*. Eindrapport. Significance: Den Haag.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/05/17/bijlage-1-aeolus-rapport-met-gecorrigeerde-2030-groefactoren>

- T070 (2020), Addendum '*Relatie piekruimcapaciteit en jaarcapaciteit*' bij rapport 'T070 (2019), Verkenning effecten geluid en capaciteit bij aanpassing van het banenstelsel Schiphol.

<https://www.luchtvaartindetoekomst.nl/ontwikkeling+luchtvaart/documenten-luchtvaartnota/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=1560998>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Bij vastgesteld beleid is er in de KEV 2021 van uitgegaan dat Schiphol niet verder mag groeien dan 500.000 vluchten.

Omdat er geen ander beleid rond de capaciteitsontwikkeling is voorgenomen, zijn bij voorgenomen beleid dezelfde uitgangspunten gehanteerd als in de KEV 2019 en KEV 2020. Daarmee blijft het uitgangspunt gehandhaafd: de afspraak uit het Regeerakkoord dat de helft van de milieuwinst door stillere vliegtuigen mag worden benut voor groei van het aantal vluchten (50/50-regel). Als bovengrens van de capaciteit van Schiphol hanteert deze KEV ook veiligheidsgrenzen zoals aangegeven door Luchtverkeersleiding NL (LVNL): een maximum van 540.000 vluchten in de huidige luchtruimindeling (IenW 2019; 2021a) en een maximum van 630.000 op basis van een hogere piekcapaciteit met een toekomstig luchtruim zonder uitbreiding van het banenstelsel (RHDHV et al. 2020; To70 2020). De luchtruimherziening wordt verwacht ruim vóór 2030.

Opening Lelystad Airport voor commerciële vluchten

Id nr | 377 & 378

Naam instrument | Opening Lelystad Airport voor commerciële vluchten

Sector | MOB

Status | Voorgenomen beleid

Beschrijving instrument

De opening van Lelystad Airport voor commerciële vluchten was voorzien in november 2021 (IenW 2019c), waarna deze luchthaven een deel van het vliegverkeer van Schiphol moet overnemen. Lelystad Airport krijgt volgens het Luchthavenbesluit uit 2015 de ruimte om door te groeien naar 25.000 en later maximaal 45.000 vliegbewegingen per jaar. In het businessplan dat hierop is gebaseerd, wordt de daadwerkelijke afhandeling van 25.000 vluchten in 2034 verwacht (waarbij het uitgangspunt was openstelling in 2018).

Stand van zaken

Op dit moment is het wijzigingsbesluit met betrekking tot het Luchthavenbesluit bij de Tweede Kamer controversieel verklaard en zal een nieuw kabinet hierover een besluit nemen. Pas als het wijzigingsbesluit wordt vastgesteld, zal de Lelystad Airport daadwerkelijk open kunnen gaan voor groot verkeer.

Bronnen

- Ministerie van EZK (2019), *Klimaatakkoord*, Den Haag: Ministerie van EZK.

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

- Ministerie van IenW (2018), *Kamerbrief over aansluitroutes en MER-actualisatie Lelystad Airport*, Den Haag: Ministerie van IenW.

www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/02/21/aansluitroutes-en-mer-actualisatie-lelystad-airport

- Ministerie van IenW (2019c), *Diverse onderwerpen luchtvaart*, Kamerbrief 5 september 2019.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/09/05/diverse-onderwerpen-luchtvaart>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Voor voorgenomen beleid is het uitgangspunt dat Lelystad Airport opengaat voor commerciële luchtvaart en groeit tot maximaal 25.000 vluchten in 2030. Voor de groei van het aantal vluchten op Lelystad is aangenomen dat zodra Schiphol het aantal van 500.000 vluchten nadert, een deel van de verdere groei wordt uitgeplaatst naar Lelystad.

Voor vastgesteld beleid is uitgegaan van de situatie zonder commercieel verkeer op Lelystad Airport, aangezien het wijzigingsbesluit nog niet is vastgesteld.

Vliegbelasting

Id nr | 379

Naam instrument | Vliegbelasting

Sector | MOB

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving instrument

De vliegbelasting betreft een ticketbelasting van 7,845 euro per vertrekkende O/D-passagier (transferpassagiers zijn vrijgesteld), en is ingegaan per 2021. De luchtvaartmaatschappij is gehouden tot betaling van de vliegbelasting die de exploitant van de luchthaven bij haar in rekening brengt, voor zover deze belasting door de exploitant van de luchthaven is verschuldigd ter zake van het vertrek van passagiers met een vliegtuig van die luchtvaartmaatschappij.

Bronnen

-Rijksoverheid (2020), *Vliegbelasting*, Den Haag: Rijksoverheid

[Vliegbelasting | Milieubelastingen | Rijksoverheid.nl](#)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De vliegbelasting is als vastgesteld beleid meegenomen in de KEV 2021. De belasting wordt door AEOLUS toegevoegd aan de ticketprijzen.

Stimuleringsregeling elektrisch taxiën

Id nr | 381

Naam Instrument | Stimuleringsregeling elektrisch taxiën

Sector | MOB

Status | Niet meegenomen

Beschrijving instrument

De Rijksoverheid, Schiphol en andere partijen uit de sector hebben in het Akkoord Duurzame Luchtvaart uit 2021 de ambitie vastgelegd om in 2030 elektrisch taxiën als standaardprocedure toe te passen. Hierin spreken zij af nader te onderzoeken in hoeverre de bestaande fiscale regelingen MIA/VAMIL en EIA mogelijkheden bieden voor eigenaren van *ground support equipment* dan wel welke aanpassingen aan de regelingen hiervoor nodig zijn.

Het Adviescollege Stikstofproblematiek stelt in het luchtvaarrapport van begin 2020 dat elektrisch taxiën de voornaamste methode is om kosteneffectief emissies te reduceren binnen de LTO-cyclus. Het PBL geeft aan dat het technisch potentieel wordt geraamd op 0,4 mol stikstof/hectare/jaar in 2030. Schiphol heeft een haalbaarheidsstudie gedaan naar elektrisch taxiën, met de bevinding dat gemiddeld 50% brandstof bespaard kan worden.

Stand van zaken

Het ministerie van LNV kondigde eind april 2020 in een brief aan de Kamer aan dat er richting 2030 10 miljoen euro gereserveerd is ter stimulering van elektrisch taxiën. Dit betreft een innovatiesubsidie. Op basis van de resultaten van pilots op Schiphol wordt besloten of de subsidie in 2024 ingezet gaat worden.

Bronnen

-Adviescollege Stikstofproblematiek (2020), *Advies Luchtvaartsector*, Amersfoort: Adviescollege Stikstofproblematiek.

www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/01/14/advies-luchtvaartsector

-Amsterdam Logistics (2021), <https://amsterdamlogistics.nl/duurzaam-taxien-halveert-brandstofverbruik-vliegtuigen-luchthaven/>, geraadpleegd op 31 augustus 2021.

-Ministerie van IenW (2021), *Akkoord Duurzame Luchtvaart*, Den Haag: Ministerie van IenW.
<https://duurzaam-vliegen.nl/wp-content/uploads/2021/03/Akkoord-Duurzame-Luchtvaart.pdf>

-Ministerie van LNV (2020), *Voortgang Stikstofproblematiek: structurele aanpak*, Den Haag: Ministerie van LNV.
www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak

-PBL (2020), *Analyse Stikstofbronmaatregelen*, Den Haag: PBL.
www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl_analyse_stikstofbronmaatregelen_24_april_2020.pdf

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De innovatiesubsidie voor elektrisch taxiën is niet meegenomen in de KEV 2021. Per 1 mei 2021 was niet duidelijk hoe die regeling eruit komt te zien. Meer algemeen geldt dat aan innovatiegerelateerde activiteiten geen emissie-effecten kunnen worden toegekend. Dat heeft enerzijds te maken met het feit dat de uitkomst van de gestimuleerde innovatietrajecten onzeker is. Anderzijds zal ook bij succesvolle innovatietrajecten het product in de regel niet goedkoper zijn (in aanschaf en/of gebruik) dan het conventionele product dat het moet vervangen, en zal opschaling dus niet vanzelf gaan. Daarvoor is additioneel beleid nodig. Daarin is momenteel niet voorzien.

Nationale of Europese bijmengverplichting duurzame luchtvaartbrandstoffen

Id nr | 382

Naam instrument | Nationale of Europese bijmengverplichting duurzame luchtvaartbrandstoffen
Sector | MOB
Status | Geagendeerd beleid

Beschrijving instrument

Het kabinet heeft aangekondigd zich in te zetten voor de invoering van een Europese bijmengverplichting van duurzame luchtvaartbrandstoffen (IenW 2020a). Indien de invoering van een Europese verplichting niet (tijdig) wordt bereikt, zal Nederland er naar streven om per 2023 een nationale bijmengverplichting in te voeren. De ambitie is volgens de Luchtvaartnota en het Actieprogramma van de Werkgroep Duurzame Brandstoffen (WDB 2021) om 14% duurzame luchtvaartbrandstoffen in te zetten in 2030. Verder heeft de WDB het streven om in 2050 100% van de fossiele kerosine te vervangen door SAF (WDB 2021). De WDB is onderdeel van de Duurzame Luchtvaarttafel, waarin de Nederlandse overheid en luchtvaartindustrie de doelen en acties bespreken om te werken aan een emissievrije luchtvaart.

Stand van zaken

De Europese Commissie heeft op 14 juli 2021 als onderdeel van het *Fit for 55*-wetsvoorstel ook een voorstel tot bijmengverplichting gedaan. Indicatieve doelen voor deze *ReFuelEU Aviation SAF mandate* worden genoemd: van 2% in 2025, via 5% in 2030 en 20% in 2035 naar 32% in 2040 en 63% in 2050 (ICCT 2021; Euractiv 2021). Het is niet bekend of Nederland aanvullend op de Europese verplichting een scherpere Nederlandse doelstelling kan of wil hanteren.

Bronnen

-Euractiv (2021), [A mandate for green jet fuel, agreement on CEF, and accelerating the shift to zero-emission vehicles – EURACTIV.com](https://www.euractiv.com/news/mandate-for-green-jet-fuel-agreement-on-cef-and-accelerating-the-shift-to-zero-emission-vehicles), geraadpleegd op 16 maart 2021.

ICCT (2021), *Potential tankering under an EU sustainable aviation fuels mandate*, Working Paper 2021-19, International Council on Clean Transportation.

[Potential tankering under an EU sustainable aviation fuels mandate \(theicct.org\)](https://www.theicct.org/publications/potential-tankering-under-an-eu-sustainable-aviation-fuels-mandate)

-Ministerie van IenW (2020a), *Kamerbrief Bijmengverplichting Luchtvaart en andere ontwikkelingen duurzame brandstoffen luchtvaart*, Den Haag: Ministerie van IenW

[Kamerbrief ontwikkelingen duurzame brandstoffen luchtvaart | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/kamerbrief-ontwikkelingen-duurzame-brandstoffen-luchtvaart)

-WDB (2021), *WDB Action programme*, Bijlage bij de Aanbiedingsbrief actieprogramma Duurzame - Brandstoffen van Ministerie van IenW aan de Tweede Kamer, Den Haag: Werkgroep Duurzame Brandstoffen van de Duurzame Luchtvaarttafel.

[Aanbiedingsbrief actieprogramma Duurzame Brandstoffen | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Bij het vaststellen van de beleidsuitgangspunten voor de KEV 2021 was het voorstel van de Europese Commissie nog niet beschikbaar. De Nederlandse voorstellen voor een bijmengverplichting waren nog net voldoende concreet om als voorgenomen beleid te beschouwen. Daarom zijn deze Nederlandse voorstellen als geagendeerd beleid meegenomen in de KEV 2021.

Biokerosineproductie in Nederland

Id nr | 383

Naam instrument | Biokerosineproductie in Nederland

Sector | MOB

Status | Deels vastgesteld beleid, deels voorgenomen beleid

Beschrijving instrument

SkyNRG bouwt vanaf 2022 een fabriek in Delfzijl voor de productie van 100.000 ton biokerosine per jaar. De KLM neemt hiervan 75% af, vanaf de ingebruikname in 2024. KLM en SHV Energy investeren 250 miljoen euro (SkyNRG 2019).

Neste breidt de productiecapaciteit voor biokerosine uit door 500.000 ton biokerosine per jaar te produceren in de Rotterdamse fabriek per jaar vanaf 2024 (Neste 2021). In deze communicatie is niet duidelijk welke bron voor de biokerosine wordt toegepast.

Synkero maakt concrete plannen om jaarlijks 50.000 ton synthetische kerosine te produceren uit groene waterstof en CO₂. Deze startup, met partners KLM, Schiphol, SkyNRG en Port of Amsterdam, streeft naar start van de bouw van de fabriek in de Amsterdamse haven in 2025 en start van de productie in 2027.

Daarnaast zijn verschillende haalbaarheidsonderzoeken gedaan in 2019/2020 naar de productie van synthetische kerosine. Hierbij wordt gebruikgemaakt van CO₂ uit industriële bron of direct uit de lucht. Volgende stappen zijn onder andere nog vervolgonderzoek, het beschikbaar maken van voldoende duurzame elektriciteit (voor waterstofproductie), duidelijkheid over CO₂-allocatie en duurzaamheidsregels, en de ontwikkeling van demonstratiefabrieken (IenW 2020a).

Bronnen

-Ministerie van IenW (2020a), Kamerbrief *Bijmengverplichting Luchtvaart en andere ontwikkelingen duurzame brandstoffen luchtvaart*, Den Haag: Ministerie van IenW.

[Kamerbrief ontwikkelingen duurzame brandstoffen luchtvaart | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

-Neste (2021), [Neste to enable production of up to 500,000 tons/a of Sustainable Aviation Fuel at its Rotterdam renewable products refinery | Neste](#), geraadpleegd op 29 april 2021.

-SkyNRG (2019), [SkyNRG, KLM and SHV Energy announce project first European plant for sustainable aviation fuel | SkyNRG](#), geraadpleegd op 27 mei 2019.

-Synkero (2021). [Synkero bouwt fabriek in de Amsterdamse haven, die van CO₂ duurzame kerosine maakt - Synkero](#), geraadpleegd op 8 februari 2021.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Uitgangspunt in de KEV 2021 is dat bij vastgesteld beleid 75% van de productie van de fabriek van SkyNRG in Delfzijl in Nederland wordt geleverd aan de luchtvaart vertrekkend uit Nederland, zoals afgesproken met KLM. Onder voorgenomen beleid is aangenomen dat de volledige productie in Delfzijl zal worden geleverd aan de vertrekkende luchtvaart in Nederland.

3.5 Factsheets beleidsinstrumenten Industrie

Auditprogramma industriële elektrische aandrijfsystemen

Id nr | 501

Naam instrument | Auditprogramma industriële elektrische aandrijfsystemen

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Het doel van het Programma Audits Industriële Elektrische Aandrijfsystemen is om energie te besparen door audits uit te voeren en businesscases te implementeren bij industriële midden- en grootverbruikers. Het programma is gericht op het energiebesparingspotentieel bij industriële elektrische aandrijfsystemen.

Het ministerie van EZK heeft aan de ondernemersorganisatie UNETO-VNI een subsidie beschikbaar gesteld voor een pilot voor dit programma. De oorspronkelijke planning was 10 audits uit te voeren in 2018, 60 in 2019 en 80 in 2020. Er is subsidie beschikbaar gesteld voor 30 audits. In de pilot, die in maart 2021 is afgerond, zijn circa 25 audits uitgevoerd. EZK is niet van plan om hieraan een vervolg te geven met een subsidieregeling voor audits, maar bekijkt wel of een audit van elektrische aandrijfsystemen in de wettelijke verplichtingen voor energiebesparing ondergebracht kan worden.

Bronnen/referenties

KEEA (2021), Kennisnetwerk voor Efficiënte Elektrische Aandrijfsystemen in Nederland, <http://keea.nl>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De pilot voor het programma is afgerond. Na de pilotfase wordt er geen effect toegekend.

Belasting verbranden en storten buitenlands afval

Id nr | 502

Naam instrument | Belasting verbranden en storten buitenlands afval

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Bedrijven in Nederland met een afvalverbrandingsinstallatie of stortplaats betalen afvalstoffenbelasting. De belasting geldt ook voor bedrijven die afvalstoffen naar het buitenland overbrengen om ze daar te laten storten of verbranden. Sinds 1 januari 2020 geldt de belasting ook voor afval dat afkomstig is uit het buitenland. Het tarief voor de afvalstoffenbelasting is in 2021 33,15 euro per ton.

Bronnen/referenties

Rijksoverheid (2021), Afvalstoffenbelasting <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/milieubelastingen/afvalstoffenbelasting>
Kamerbrief over uitvoering Urgenda-vonnis (28 juni 2019)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/06/28/kamerbrief-over-uitvoering-urgenda-vonnis>

Rijkswaterstaat (2020), Afvalverwerking in Nederland, gegevens 2018, Werkgroep Afvalregistratie, Rijkswaterstaat, 2020.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De prognose voor de korte termijn is dat de import van afval daalt. Op basis van de ontwikkelingen tot het voorjaar van 2021 is een import die stabiliseert naar een niveau van ongeveer 500-700 kiloton per jaar, het meest waarschijnlijk (RWS 2021). In de KEV-raming veronderstellen we een stabilisatie van de import van afval tot en met 2030 op het niveau van 550 kiloton per jaar met een bandbreedte van 0 tot 700 kiloton per jaar. Voor het binnenlandse aanbod van afval zijn de ontwikkelingen en het beleid rond recycling en circulariteit van invloed, maar het is onzeker welk effect dadie hebben op het aanbod.

Bronnen/referenties

RWS (2021), Persoonlijke communicatie Dhr. O. van Hunnik, Rijkswaterstaat.

Beperken van de vraag naar laagcalorisch gas van grote afnemers

Id nr | 503

Naam instrument | Beperken van de vraag naar laagcalorisch gas van grote afnemers

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

De maatregel betreft een wijziging van de Gaswet betreffende het beperken van de vraag naar laagcalorisch gas van grote afnemers. De wetwijziging is op 20 juni 2020 in werking getreden.

Met ingang van 1 oktober 2022 is het voor de grootste afnemers van het gastransportnet verboden om laagcalorisch gas te onttrekken en wordt een generiek verbruiksplafond ingesteld voor laagcalorisch gas. De wet voorziet in een grondslag voor nadeelcompensatie.

Bij de ombouw van vier industriële grootverbruikers was sprake van vertraging. GTS heeft aangegeven dat deze grootverbruikers in de loop van het gasjaar 2022/2023 kunnen worden omgebouwd.

Bronnen/referenties

Paragraaf 1.5 Gaswet

<https://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0011440&hoofdstuk=1¶graaf=1.5&z=2020-07-10&g=2020-07-10>

Kamerbrief Raming Gaswinning Groningen 2021/2022, 24 februari 2021.

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33529-848.html>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Vanwege interacties met ander beleid wordt het effect van dit instrument niet apart bepaald.

Besparingsakkoord energie-intensieve industrie (Addendum op het MEE-convenant)

Id nr | 504

Naam instrument | Besparingsakkoord energie-intensieve industrie (Addendum op het MEE-convenant)

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Vanwege achterblijvende besparingsresultaten is begin 2017 een besparingsakkoord afgesloten tussen de minister van EZK en de MEE-bedrijven. Dit besparingsakkoord voor de energie-intensieve industrie is uitgewerkt in een Addendum van het MEE-convenant. Het is erop gericht de ETS-ondernemingen in de periode tot en met 2020 samen 9 petajoule aan additionele finale energiebesparing te laten realiseren.

Elk MEE-bedrijf heeft een aanvullende besparingsopgave gekregen die proportioneel is met zijn energieverbruik. Wanneer in totaal een energiebesparing van 9 petajoule wordt gerealiseerd, worden de ETS-ondernemingen geacht aan hun individuele besparingsopgaves te hebben voldaan. Als het totaal lager uitkomt, kan een onderneming haar besparingsopgave invullen door het uitvoeren van additionele maatregelen, door middel van verevening en door compensatie. Verevening houdt in dat een onderneming een overschot aan energiebesparing overdraagt binnen de onderneming zelf, of aan een andere onderneming. De ETS-ondernemingen hebben zich verplicht tot een compensatie gelijk aan 12 euro per gigajoule, indien en voor zover zij geen invulling geven aan hun besparingsopgave.

RVO monitort de voortgang jaarlijks. De minister van EZK heeft op basis van de monitoring tot en met 2019 geconcludeerd dat de gezamenlijke doelstelling (9 petajoule) waarschijnlijk niet zou worden gehaald binnen de looptijd van het Addendum. Er is een wijzigingsovereenkomst gesloten die het Addendum met een jaar verlengt. Ondernemingen die hebben aangegeven dat hun projecten door corona vertraagd zijn hebben zo een extra jaar de tijd om hun besparingsprojecten te realiseren.

In het Addendum staat dat de betaalde compensatiegelden worden aangewend voor een investeringspremie aan ETS-ondernemingen voor het realiseren van additionele finale energiebesparing. De minister van EZK heeft de mogelijkheid geboden om met de geïnde middelen, vanaf een drempel van 1 miljoen euro, de VEKI-regeling op te hogen.

Bronnen/referenties

RVO (2020), Addendum MEE

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/energie-besparen/mja3-mee/addendum/addendum-mee>

Addendum Meerjarenafpraak Energie-efficiëntie ETS-ondernemingen (MEE)

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-31828.html>

Wijzigingsovereenkomst bij ADDENDUM Meerjarenafpraak Energie-efficiëntie ETS-ondernemingen

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/01/wijzigingsovereenkomst-bij-addendum-meerjarenafspraken--energie-efficiencie-ets-ondernemingen>

Kamerbrief Verlenging Addendum MEE 9 PJ energiebesparing (4 december 2020).

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z23991&did=2020D50407

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

RVO voert jaarlijks een monitoring van de besparingsmaatregelen uit en beoordeelt of de maatregelen additioneel zijn en tijdig genomen worden. Het geraamde effect van de maatregel wordt gebaseerd op de prognose van RVO.

Circulaire maatregelen in de grond-, weg- en waterbouw (Urgenda)

Id nr | 505

Naam instrument | Circulaire maatregelen in de grond-, weg- en waterbouw (Urgenda)

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

De maatregel houdt in dat het budget bij Rijkswaterstaat voor circulaire maatregelen in de grond-, weg- en waterbouw opgehoogd wordt. Het budget is bedoeld om in contracten voor de aanleg of het onderhoud van droge en natte infrastructuur te sturen op CO₂-emissiereductie. Te denken valt aan het toepassen van nieuwe asfalt- of betonmengsels of de toepassing van gerecycled staal.

Bronnen/referenties

Kamerbrief over uitvoering Urgenda-vonnis (24 april 2020)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/kamerbrief-over-uitvoering-urgenda-vonnis>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Vanwege een gebrek aan concrete informatie wordt er geen effect bepaald voor de KEV.

CO₂-heffing industrie

Id nr | 506

Naam instrument | CO₂-heffing industrie

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Per 2021 is de Wet CO₂-heffing industrie in werking getreden. De CO₂-heffing belast een deel van de emissies van industriële installaties en vormt daarmee een prikkel voor bedrijven om emissies te verminderen. Zowel het tarief als de grondslag van de heffing neemt in de tijd toe.

De scope van de heffing sluit grotendeels aan bij het EU-ETS. In beginsel zijn alle ETS-emissies gerelateerd aan industriële productie en warmteproductie ten behoeve van de industrie onder de heffing gebracht. Emissies van WKK-installaties die onder het ETS vallen zijn gesplitst in een deel dat samenhangt met warmteproductie en een deel dat samenhangt met elektriciteitsproductie. De emissies als gevolg van warmteproductie ten behoeve van de industrie vallen onder de Wet CO₂-heffing industrie; het elektriciteitsgerelateerde deel zal komen te vallen onder de Wet minimum CO₂-prijs elektriciteitsopwekking. Ook emissies als gevolg van verbranding van industriële restgasen in de elektriciteitssector vallen onder de Wet CO₂-heffing industrie. Verder vallen ook emissies van warmteproductie door elektriciteits- en warmtecentrales ten behoeve van de glastuinbouw en de gebouwde omgeving onder de Wet CO₂-heffing industrie. Er is een uitzondering gemaakt voor de emissies van ETS-installaties die grotendeels (meer dan 75%) zijn gerelateerd aan warmteproductie voor stadsverwarming. Emissies van niet-ETS-bedrijven vallen niet onder de heffing, met uitzondering van emissies van afvalverbrandingsinstallaties (AVI's) en uitstoters van substantiële hoeveelheden lachgas (voor zover die niet al onder het ETS vallen).

Het tarief van de CO₂-heffing voor de industrie, inclusief de CO₂-prijs in het EU-ETS, loopt op van 30 euro per ton CO₂ in 2021 tot 125 euro per ton CO₂ in 2030, naar het prijspeil geldend voor het jaar 2020. De nationale belasting voor de CO₂-uitstoot wordt bepaald door het verschil tussen het in dat jaar geldende heffingstarief en de EU-ETS-prijs. Indien de EU-ETS-prijs boven het heffingstarief ligt, is de nationale belasting nihil. Voor de bedrijven die wel onder de heffing maar niet onder het EU-ETS vallen, geldt dat zij wel het volledige tarief voor dat jaar moeten betalen.

Alleen de emissies die hoger zijn dan een vrijgesteld deel worden belast. Bedrijven krijgen jaarlijks een bepaalde vrijgestelde uitstootruimte toegekend; aangeduid als dispensatierechten. Het aantal dispensatierechten is gelijk aan de 'benchmark-emissie' vermenigvuldigd met een reductiefactor. De benchmark-emissie is gebaseerd op de EU-benchmarks die in het EU-ETS worden gebruikt voor het vaststellen van de omvang van de gratis allocatie. Voor AVI's en installaties met substantiële uitstoot van lachgas die niet onder het EU-ETS vallen, is de benchmark-emissie gebaseerd op historische emissies. Het aantal dispensatierechten daalt lineair in de tijd, doordat de reductiefactor in de tijd daalt. In 2021 is de reductiefactor 1,2. In de daaropvolgende jaren wordt deze reductiefactor jaarlijks verminderd met 0,057. In 2030 is de reductiefactor 0,687. Op deze manier neemt het deel van de emissies dat wordt belast dus toe in de tijd.

Bedrijven hebben de mogelijkheid dispensatierechten onderling te verhandelen. Ook hebben bedrijven de mogelijkheid om een overschot aan dispensatierechten in een zeker jaar te verrekenen met tekorten aan dispensatierechten in het verleden (tot vijf jaar), en op die manier eerder betaalde heffingen weer terug te krijgen.

Bronnen/referenties

Wet CO₂-heffing industrie (16 december 2020)

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0044578/2021-01-01>

Wet CO₂-heffing industrie (23 december 2020)

https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/35575_wet_co2_heffing_industrie

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

In de KEV worden investeringsbeslissingen van bedrijven gemodelleerd, evenals de operationele inzet van aanwezige installaties, zoals WKK-installaties. De CO₂-heffing maakt investeringen in technologieën met lage of geen CO₂-uitstoot aantrekkelijker dan de alternatieven met hogere CO₂-

uitstoot. Bij de modellering wordt ook rekening gehouden met interacties met ander beleid, met name de beschikbaarheid van subsidies via de SDE++.

Bronnen/referenties

Koelmeijer R. et al. (2019), Effect kabinetsvoorstel CO₂-heffing industrie, Den Haag: PBL, <https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2019-effect-kabinetsvoorstel-CO2-heffing-industrie-3737.pdf>

R. Koelmeijer, B. Daniëls en W. Wetzels (2020), Actualisatie inzichten CO₂-heffing industrie, Den Haag: PBL.

<https://www.pbl.nl/publicaties/actualisatie-inzichten-co2-heffing-industrie#:~:text=In%202030%20moet%20de%20industrie,om%20het%20doel%20te%20halen.>

Marit van Hout, Wouter Wetzels, Bert Daniëls (2019), Korte modelbeschrijving SAVE Productie, Den Haag: PBL.

https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2019-korte-modelbeschrijving-save-productie_4033.pdf

EED Energie-auditplicht

Id nr | 507

Naam instrument | EED Energie-auditplicht

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

De EED Energie-audit is een verplichting die voortkomt uit de Europese richtlijn voor energie-efficiëntie (EED). Grote ondernemingen² zijn verplicht om elke vier jaar energie-auditverslagen met informatie over hun actuele energieverbruik en besparingsmogelijkheden in te dienen.

Naar aanleiding van een evaluatie van de auditregelgeving is de uitvoering van het toezicht en handhaving van energie-audits sinds juli 2019 verschoven van de gemeenten, provincies en omgevingsdiensten naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

In 2020 is de Wet implementatie EU-richtlijnen energie-efficiëntie aangenomen. De wet is echter nog niet in werking getreden. De inhoudelijke eisen voor de energie-audit en het auditverslag zijn in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) vastgelegd. Ook deze is nog niet in werking getreden. Bij het in werking treden van de wet krijgen ondernemingen de mogelijkheid om een energie-audit in te dienen per onderneming in plaats van per inrichting.

Bronnen/referenties

RVO (2021), Energie-audit EED

[https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/energie-besparen/europese-energie-efficiency-richtlijn-eed/energie-audit-eed.](https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/energie-besparen/europese-energie-efficiency-richtlijn-eed/energie-audit-eed)

² De verplichting geldt voor grote ondernemingen die geen MKB-status hebben volgens de Europese uitgangspunten. MJA3- en MEE-bedrijven zijn niet langer vrijgesteld van de audit omdat de convenanten zijn afgelopen.

Wet implementatie EU-richtlijnen energie-efficiëntie

<https://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0029672&z=2020-10-25&g=2020-10-25>

Regeling van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van 24 mei 2019, nr. WJZ/18322739, tot wijziging van de Tijdelijke regeling implementatie artikelen 8 en 14 Richtlijn energie-efficiëntie met betrekking tot de energie-audit

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2019-30626.html>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het doel van de EED Energie-audit is om bedrijven en instellingen bewust te maken van hun energieverbruik en van de mogelijkheden om energie te besparen en te verduurzamen. Het effect is in de KEV niet zelfstandig bepaald, maar meegenomen als flankerend beleid.

Juridisch kader transport en opslag van CO₂

Id nr | 508

Naam instrument | Juridisch kader transport en opslag van CO₂

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

In Hoofdstuk 3 van de Mijnbouwwet is het juridisch kader voor het opsporen van CO₂-opslagcomplexen en het opslaan van CO₂ in opslagcomplexen beschreven. Het transport van CO₂ via buisleidingen moet passen binnen omgevingsvisies en voldoen aan externe veiligheidseisen.

In de Mijnbouwwet zijn eisen gesteld ten aanzien van financiële zekerheden voor vergunninghouders van CO₂-opslagcomplexen. Investeerders in CO₂-opslagfaciliteiten zijn onder andere blijvend aansprakelijk in geval van calamiteiten als gevolg van aantoonbare tekortkomingen. Dit soort risico's is voor zover bekend toereikend ingeprijsd in de SDE++-tarieven.

Bronnen/referenties

Mijnbouwwet; Hoofdstuk 3. Vergunningen voor het opslaan van stoffen en voor het opsporen van CO₂-opslagcomplexen

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0014168/2020-03-18#Hoofdstuk3>

Nationale Omgevingsvisie (NOVI): 1 visie voor het omgevingsbeleid van Nederland (10 september 2020)

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet/documenten/rapporten/2020/09/11/nationale-omgevingsvisie>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het juridisch kader biedt randvoorwaarden voor het realiseren van CO₂-opslag en bepaalt in combinatie met andere instrumenten (zoals de SDE++ en de CO₂-heffing) of projecten gerealiseerd worden. Opgeslagen CO₂ telt onder het ETS mee als emissiereductie, ook als CO₂ per schip of as wordt getransporteerd naar een pijpleidingnetwerk of opslagfaciliteit, mits de monitoring op orde is.

MEE-convenant (afgelopen per 2021)

Id nr | 509

Naam instrument | MEE-convenant (afgelopen per 2021)

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

De Meerjarenaafsprak Energie-efficiency ETS-ondernemingen (MEE) was bedoeld om de energie-efficiëntie van grote, industriële bedrijven die meedoen aan het emissiehandelssysteem van de Europese Unie te verbeteren. De convenantsperiode is geëindigd op 1 januari 2021.

De deelnemers aan de meerjarenaafspraken hebben elke vier jaar energie-efficiëntieplannen (EEP's) opgesteld. Deze plannen bevatten niet alleen maatregelen om te besparen op het eigen energiegebruik (procesefficiëntie), maar ook maatregelen die tot besparingen in de productieketen leiden.

De beoordeling van de plannen voor deze laatste periode was strenger dan voor eerdere periodes. Verder is een voortgangsverklaring geweigerd wanneer een bedrijf zekere of voorwaardelijke energiebesparingsprojecten niet heeft uitgevoerd zonder valide reden.

Bronnen/referenties

RVO (2021), Meerjarenaafspraken energie-efficiëntie (MJA3/MEE)

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/energie-besparen/mja3-mee>

RVO (2020). Resultatenbrochure convenanten, Meerjarenaafspraken energie-efficiëntie, RVO, 2020.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Deelname aan de meerjarenaafspraken is een van de diverse prikkels die bedrijven aanzetten tot energiebesparing. Bij de modellering wordt verondersteld dat de meerjarenaafspraken leiden tot een positievere houding van bedrijven tegenover energiebesparende technieken. Hoewel het convenant geen invloed heeft op de economische aantrekkelijkheid of de risico's van de specifieke techniek, is er toch een grotere bereidheid om bepaalde technieken toe te passen.

Bronnen/referenties

Marit van Hout, Wouter Wetzels, Bert Daniëls (2019), Korte modelbeschrijving SAVE Productie, Den Haag: PBL.

https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2019-korte-modelbeschrijving-save-productie_4033.pdf

Brunsting, S., Straver, K., Vringer, K., Industriële energiebesparing vanuit bedrijfs perspectief, ECN-E--15-054, ECN, 2015.

<https://www.pbl.nl/publicaties/industriële-energiebesparing-vanuit-bedrijfsperspectief>

MJA3-convenant (afgelopen per 2021)

Id nr | 510

Naam instrument | MJA3-convenant (afgelopen per 2021)

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

De Meerjarenafpraak energie-efficiëntie (MJA3) is voornamelijk afgesloten met bedrijven die niet onder het emissiehandelssysteem vallen. De convenantsperiode is geëindigd op 1 januari 2021.

De deelnemers aan de meerjarenafspraken hebben elke vier jaar energie-efficiëntieplannen (EEP's) opgesteld. Deze plannen bevatten niet alleen maatregelen om te besparen op het eigen energiegebruik (procesefficiëntie), maar ook maatregelen die tot besparingen in de productieketen leiden. In de MJA3 zijn bovendien afspraken gemaakt over het gebruik van hernieuwbare energie.

Bronnen/referenties

RVO (2021), Meerjarenafspraken energie-efficiëntie (MJA3/MEE)

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/energie-besparen/mja3-mee>

RVO (2020). Resultatenbrochure convenanten, Meerjarenafspraken energie-efficiëntie, RVO, 2020.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Deelname aan de meerjarenafspraken is een van de diverse prikkels die bedrijven aanzetten tot energiebesparing. Bij de modellering wordt verondersteld dat de meerjarenafspraken leiden tot een positievere houding van bedrijven tegenover energiebesparende technieken. Hoewel het convenant geen invloed heeft op de economische aantrekkelijkheid of de risico's van de specifieke techniek, is er toch een grotere bereidheid om bepaalde technieken toe te passen.

Bronnen/referenties

Marit van Hout, Wouter Wetzels, Bert Daniëls (2019), Korte modelbeschrijving SAVE Productie, Den Haag: PBL.

https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2019-korte-modelbeschrijving-save-productie_4033.pdf

Brunsting, S., Straver, K., Vringer, K., Industriële energiebesparing vanuit bedrijfs perspectief, ECN-E--15-054, ECN, 2015.

<https://www.pbl.nl/publicaties/industriële-energiebesparing-vanuit-bedrijfsperspectief>

Nationale Investeringsregeling Klimaatprojecten Industrie (NIKI)

Id nr | 511

Naam instrument | Nationale Investeringsregeling Klimaatprojecten Industrie (NIKI)

Sector | Industrie

Status | Geagendeerd

Beschrijving beleidsinstrument

Het kabinet werkt een Nationale Investeringsregeling Klimaatprojecten Industrie (NIKI) uit om zogenoemde flagship-projecten te kunnen ondersteunen. Dit instrument is te zien als een nationale variant op het EU Innovation Fund. Het kabinet wil first-of-a-kind-toepassingen op commerciële schaal realiseren voor vier technieken (CO₂-afvang en -gebruik (CCU), chemische recycling, elektrificatie en biobased grondstoffen) om ervaring op te bouwen.

Bronnen/referenties

Kamerbrief met visie kabinet op verduurzaming basisindustrie 2050 (15 mei 2020)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/05/15/kamerbrief-met-visie-kabinet-op-verduurzaming-basisindustrie-2050>

Kamerbrief 'Beantwoording resterende vragen Commissiedebat Klimaat en Energie' (24 juni 2021)
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/06/24/beantwoording-resterende-kamervragen-commissiedebat-klimaat-en-energie>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Dit betreft geagendeerd beleid dat nog onvoldoende concreet was om in de KEV mee te nemen.

Opschalingsinstrument waterstof uit elektrolyse

Id nr | 512

Naam instrument | Opschalingsinstrument waterstof uit elektrolyse

Sector | Industrie

Status | Voorgenomen

Beschrijving beleidsinstrument

Het kabinet beoogt de opschaling van waterstofproductie uit elektrolyse te faciliteren door per 2022 een subsidieregeling hiervoor open te stellen. Het ministerie van EZK gaf aan dat voorzien is om cumulatief 250 miljoen euro hiervoor in te zetten gedurende de looptijd van de regeling (20 jaar). Het gaat om een hybride vorm van investeringssubsidie vooraf, met een maximale realisatie-termijn van 3 jaar, gevolgd door 15 jaar operationele steun voor maximaal 6.000 vollasturen. Voor projecten met een directe koppeling aan een ongesubsidieerde hernieuwbare bron is dit maximum aan vollasturen niet van toepassing. Projecten die hieruit worden gestimuleerd kunnen, zolang dat past binnen alle subsidievoorwaarden en de Europese staatssteunkaders, ook een bijdrage ontvangen vanuit andere regelingen of fondsen, zoals de MIA, het Nationaal Groeifonds, of EU-fondsen zoals de Faciliteit voor herstel en veerkracht (RRF). Alleen met SDE++ is geen cumulatie mogelijk, omdat het instrument dezelfde juridische grondslag heeft.

Bronnen/referenties

Kabinetsvisie waterstof (30 maart 2020)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/03/30/kamerbrief-over-kabinetsvisie-waterstof>

Kamerbrief met visie kabinet op verduurzaming basisindustrie 2050 (15 mei 2020)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/05/15/kamerbrief-met-visie-kabinet-op-verduurzaming-basisindustrie-2050>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Verondersteld is dat het budget van deze regeling volledig wordt ingezet voor de productie van groene waterstof.

Programma Infrastructuur Duurzame Industrie (PIDI)

Id nr | 513

Naam instrument | Programma Infrastructuur Duurzame Industrie (PIDI)

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Volgens het kabinet is een passende en tijdig beschikbare infrastructuur een noodzakelijke voorwaarde voor het behalen van de klimaatdoelen, het behouden van al aanwezige industrie en het aantrekken van nieuwe bedrijven. De Taskforce Infrastructuur Klimaatakkoord Industrie (TIKI) heeft in kaart gebracht welke infrastructurele knelpunten en potentiële oplossingen er zijn voor het behalen van de doelstelling van de sector industrie.

Het kabinet wil zijn regiorol versterken om het proces om te komen tot concrete uitvoeringsprogramma's en investeringen te versnellen. In het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK) maken partijen afspraken over de infrastructuur van nationaal belang voor de industrie. Het Programma Infrastructuur Duurzame Industrie (PIDI) ondersteunt dit proces. De basis voor het programma zijn de Cluster Energie Strategieën (CES-en). Elk CES vormt de verdere energie- en infrastructuuruitwerking van het Koplopersprogramma van een industriecluster.

Bronnen/referenties

Programma Infrastructuur Duurzame Industrie; Plan van aanpak (20 mei 2021)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/05/20/programma-infrastructuur-duurzame-industrie-plan-van-aanpak>

Kamerbrief met kabinetsreactie op advies van Taskforce Infrastructuur Klimaatakkoord Industrie (TIKI)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/10/16/kamerbrief-over-kabinetsreactie-op-advies-van-taskforce-infrastructuur-klimaatakkoord-industrie-tiki>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Beschikbaarheid van infrastructuur is een belangrijke voorwaarde om emissiereducerende maatregelen te kunnen realiseren. Onzekerheden met betrekking tot beperkingen aan beschikbare infrastructuur worden meegenomen in de onzekerheidsanalyses.

SDE++: industriële emissiereductieopties

Id nr | 514

Naam instrument | SDE++: industriële emissiereductieopties

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Zie voor de algemene beschrijving de factsheet SDE++ (106).

Met ingang van 2020 heeft de overheid de SDE++ ook opengesteld voor niet-hernieuwbare CO₂-emissiereducerende technieken. Bij de openstellingronde in 2021 gaat het om benutting van restwarmte, elektrische boilers, industriële warmtepompen, CO₂-afvang en -opslag (CCS), CO₂-afvang en -gebruik (CCU), en waterstofproductie via elektrolyse. Deze technieken kunnen voor SDE++ in aanmerking komen indien er geen belemmeringen zijn ten aanzien van uitvoerbaarheid en haalbaarheid. Enkele technieken die door het PBL zijn onderzocht zullen, om uiteenlopende redenen, in 2021 niet voor subsidie in aanmerking komen. Dit betreft: chemische en fysische recycling van kunststoffen, etheenproductie uit bionafta en etheenproductie uit bio-ethanol en elektrificatie op offshore-productieplatformen.

De SDE++ voor deze categorieën houdt waar relevant rekening met onder andere de lagere behoefte aan ETS-rechten. Dit wordt verrekend in het correctiebedrag. Waar toepassing van technieken ertoe leidt dat bedrijven minder gratis ETS-rechten krijgen (elektrische boiler en industriële warmtepomp) wordt dit ook verrekend.

De subsidiëring van CCS is begrensd: er is een subsidieplafond van 7,2 megaton voor de industrie en een subsidieplafond van 3 megaton voor de elektriciteitsopwekking. Ook is er een plafond van 550 miljoen euro ten aanzien van de kasuitgaven in 2030 voor CO₂-reducerende opties in de industrie, anders dan opwekking van hernieuwbare energie.

Bij de industrie is de grote spreiding in kosten binnen categorieën een uitdaging voor de SDE++-regeling. Dat geldt vooral voor technieken met een grote variatie in inpassingskosten, zoals industriële warmtepompen en elektrische boilers. Een subsidie die net toereikend is voor het ene project kan voor een ander project binnen dezelfde categorie tot forse oversubsidiëring leiden. Oversubsidiëring kan worden ondervangen door de Rijksoverheid via een overstimuleringsstoets. In de modellering wordt hier geen rekening mee gehouden.

De subsidieparameters voor CCS-categorieën zijn gebaseerd op processen met relatief zuivere CO₂-stromen, met name waterstofproductie op basis van Steam Methane Reforming. Onderscheid is gemaakt naar toepassing bij bestaande en nieuwe installaties, pre-combustion en post-combustion CCS en transport in gasvormige of vloeibare vorm. Hoewel de subsidieparameters zijn gebaseerd op CCS bij processen met relatief zuivere CO₂-stromen, kunnen ook andere CCS-projecten (met ook minder geconcentreerde CO₂-stromen) op deze categorieën intekenen.

Voor waterstof uit elektrolyse geldt dat de SDE++-subsidie niet toereikend is om de hele onrendabele top te compenseren. Om waterstof uit elektrolyse te stimuleren wordt ook een opschalingsinstrument groene waterstof ontwikkeld (zie factsheet 512). Verder zijn middelen voor groene waterstof voorwaardelijk toegekend of gereserveerd via het Nationaal Groeifonds. Subsidie uit de SDE++ en uit het opschalingsinstrument mogen echter niet worden gecombineerd.

Bronnen/referenties

PBL (2021), Publicaties SDE++

<https://www.pbl.nl/sde/publicaties>

RVO (2021), Kamerbrieven SDE

<https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/kamerbrieven-sde>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Indien technologieën die in aanmerking komen voor SDE++ aantrekkelijker worden dan alternatieven (volgens de criteria van de industrie voor de beoordeling van een businesscase), zullen bedrijven overwegen om SDE++-subsidie aan te vragen en, indien de subsidie wordt gehonoreerd, te investeren in de betreffende technieken. Voorwaarden zijn dat de technieken passen in de bedrijfsvoering en er geen andere barrières zijn. De onderhoudscyclus van bedrijven zal een belangrijke rol spelen bij het tempo waarin technieken toegepast worden. Indien bedrijven ook onder de CO₂-heffing industrie vallen, kan dit een motivatie vormen om SDE++ aan te vragen.

Stimulering specifieke maatregelen in de industrie (Urgenda)

Id nr | 515

Naam instrument | Stimulering specifieke maatregelen in de industrie (Urgenda)

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Het kabinet heeft diverse projecten geïdentificeerd waarmee bedrijven op korte termijn CO₂-reductie kunnen realiseren. Het gaat bijvoorbeeld om maatregelen voor versnelde ombouw van installaties, procesoptimalisaties of installaties van CO₂-arme technieken.

Een project betreft een investering gericht op lachgasemissiereductie bij het bedrijf Fibrant dat caprolactam produceert op Chemelot. De staat heeft een rentevrije lening van 30 miljoen euro ter beschikking gesteld om dit project uit te voeren. Het totale investeringsbedrag bedraagt 42 miljoen euro. Bij andere projecten gaat het onder andere om CO₂-afvang met levering aan de glastuinbouw en pyrolyse van plastic afval. Het ministerie van EZK was met andere bedrijven in gesprek over andere projecten, maar vanwege vertrouwelijkheid was hierover maar beperkte informatie beschikbaar.

Bronnen/referenties

Kamerbrief over uitvoering Urgenda-vonnis (28 juni 2019)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/06/28/kamerbrief-over-uitvoering-urgenda-vonnis>

Beantwoording Kamervragen over lachgas Chemelot (12 juli 2020)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/07/12/beantwoording-kamervragen-over-lachgas-chemelot>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het effect van het project voor lachgasemissiereductie bij Fibrant is meegenomen. Voor projecten die met subsidie gerealiseerd worden, zie de factsheet over "Subsidieregelingen industrie", nr (518).

Stimulering toepassing biobased en gerecyclede plastics (Urgenda)

Id nr | 516

Naam instrument | Stimulering toepassing biobased en gerecyclede plastics (Urgenda)

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

De maatregel heeft als doel de toepassing van biobased plastics en gerecyclede plastics te vergroten en de kwaliteit van het gerecyclede materiaal te verbeteren. Hiervoor is wettelijke verankering en Europese afstemming nodig. Ook wordt onderzoek gedaan naar een hergebruiksdoelstelling. Hierop vooruitlopend wordt ingezet op voortvarende uitvoering van het Nederlandse en Europese Plastic Pact.

Het Plastic Pact NL richt zich op het sluiten van de kringloop van eenmalige plastic producten en verpakkingen. De partijen die de Denim Deal hebben ondertekend streven naar het sluiten van de denimkringloop door de toepassing van hoogwaardig gerecyclede katoenvezels in nieuwe jeans en andere denimkledingstukken te bevorderen.

Bronnen/referenties

Kamerbrief over uitvoering Urgenda-vonnis (24 april 2020)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/kamerbrief-over-uitvoering-urgenda-vonnis>

Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2020-2023 (25 september 2020)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/09/25/uitvoeringsprogramma-2020-2023>

C-233 Green Deal Circulaire Denim; "Denim Deal" (29 oktober 2020)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/10/29/green-deal-circulaire-denim>

Kamerbrief over Plastic Pact NL (20 februari 2019)

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/02/20/plastic-pact-nl>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Vanwege een gebrek aan concrete informatie over deze maatregel is er geen effect bepaald. Voor projecten op het gebied van biobased en gerecyclede plastics die met subsidie (bijvoorbeeld DEI+: Circulaire economie) gerealiseerd worden, zie de factsheet over "Subsidieregelingen industrie", nr (518).

Subsidieregeling indirecte emissiekosten ETS

Id nr | 517

Naam instrument | Subsidieregeling indirecte emissiekosten ETS

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

De subsidieregeling indirecte emissiekosten is gericht op bedrijven die relatief veel elektriciteit inkopen voor hun productieprocessen. De regeling biedt subsidie aan bedrijven die worden geacht te zijn blootgesteld aan een significant CO₂-weglekrisico ten gevolge van in de elektriciteitsprijzen doorberekende ETS-kosten.

Bedrijven konden voor kosten gemaakt in de jaren tot en met 2020 een beroep doen op compensatie van het prijsverhogende effect. Deze bedrijven moesten dan wel aangesloten zijn bij de energieconvenanten (MJA3 of MEE) en behoren tot één van de 15 geselecteerde bedrijfs- of deeltakken.

Deze regeling is gesloten. De minister van EZK heeft laten weten te verwachten dat in 2021 een besluit zal worden genomen over eventuele voortzetting van de regeling.

Bronnen/referenties

RVO (2021), Subsidieregeling Indirecte emissiekosten ETS

<https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/subsidieregeling-indirecte-emissiekosten-ets>

Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies; Titel 4.4. Indirecte emissiekosten ETS

<https://wetten.overheid.nl/jci.3:c:BWBR0035474&hoofdstuk=4&titeldeel=4.4&z=2020-06-09&g=2020-06-09>

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (XIII) voor het jaar 2021; Verslag houdende een lijst van vragen en antwoorden (3 november 2020)

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35570-XIII-9>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De subsidie is niet beschikbaar voor kosten die gemaakt zijn in de jaren vanaf 2021.

Subsidieregelingen industrie

Id nr | 518

Naam instrument | Subsidieregelingen industrie

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Er bestaan diverse Nederlandse subsidieregelingen voor CO₂-emissiereductie in de industrie.

Dit betreft onder andere subsidies voor onderzoek en ontwikkeling, waarin kennis wordt opgedaan om nieuwe of verbeterde producten en processen mee te ontwikkelen, zoals:

- Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk (WBSO)
- Missiegedreven Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie (MOOI)
- Topsector Energiestudies Industrie
- TSE Industrie
- PPS-toeslag

Er zijn ook subsidies voor de demonstratiefase, waarin een techniek in de praktijk wordt toegepast door een eindgebruiker, zoals:

- Demonstratie Energie- en Klimaatinnovatie (DEI+)
- Demonstratie Energie- en Klimaatinnovatie Circulaire economie (DEI+ CE)
- Hernieuwbare energie

Verder zijn er subsidies voor de fase van opschaling en marktintroductie, zoals:

- Versnelde klimaatinvesteringen in de industrie (VEKI)
- Milieu-investeringsaftrek (MIA) en Willekeurige afschrijving milieu-investeringen (Vamil)
- Energie-investeringsaftrek (EIA)
- Stimulering duurzame energieproductie en klimaattransitie (SDE++)

Bronnen/referenties

RVO (2021), CO₂-reductie industrie; Regelingen per fase van het innovatietraject

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/co2-reductie-industrie/regelingen-fase-van-het-innovatietraject>

RVO (2021), Subsidies energie-innovatie - Topsector Energie

<https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/subsidies-energie-innovatie-topsector-energie>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Met deze regelingen worden vaak kleine pilots, toegepast onderzoek of opschaling van productie op semicommerciële schaal gesubsidieerd. Dit is te beschouwen als voorbereiding op de uitrol van

technologieën. Ook kan het gaan om steun voor projecten op commerciële schaal (ook op het gebied van circulariteit). Er wordt rekening gehouden met effecten van de VEKI-regeling, de EIA, de MIA/Vamil en de SDE++.

Teruggaaf Energiebelasting en Opslag Duurzame Energie (ODE) (verbruik boven 10 miljoen kilowattuur en meerjarenafpraak (MJA))

Id nr | 519

Naam instrument | Teruggaaf Energiebelasting en Opslag Duurzame Energie (ODE) (verbruik boven 10 miljoen kilowattuur en meerjarenafpraak (MJA))

Sector | Industrie

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Een bedrijf kan teruggaaf van de Energiebelasting en Opslag Duurzame Energie (ODE) vragen als het bedrijf meer dan 10 miljoen kilowattuur verbruikt en een meerjarenafpraak met de overheid heeft afgesloten ter verbetering van de energie-efficiëntie.

Bronnen/referenties

Belastingdienst (2021), Teruggaaf energiebelasting en opslag duurzame energie, verbruik boven 10 miljoen kilowattuur en meerjarenafpraak (MJA)

https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/overige_belastingen/belastingen_op_milieugrondslag/teruggaafregelingen/energiebelasting_zakelijk_verbruik_van_elektriciteit_meer_dan_10_miljoen_kwh

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De teruggaaf van de Energiebelasting blijft bestaan, maar bedrijven kunnen er vanaf 1 januari 2021 geen gebruik meer van maken zolang ze geen nieuwe meerjarenafpraak met de overheid hebben afgesloten.

3.6 Factsheets beleidsinstrumenten Landbouw en glastuinbouw KEV 2021

Kas als Energiebron (KaE)

Id nr | 600-609

Naam instrument | Kas als Energiebron (KaE)

Sector | Glastuinbouw

Status | Vastgesteld en voorgenomen beleid

Beschrijving beleidsinstrument

Kas als Energiebron (KaE) is een langlopend overkoepelend programma van de glastuinbouwsector en de overheid (sinds 2005). Glastuinbouw Nederland en het ministerie van LNV trekken hierin samen op. Het innovatieprogramma stimuleert energiebesparing en het gebruik van duurzame energie in de glastuinbouw.

Het programma ontwikkelt kennis en (teelt)technieken om energie te besparen in kassen en om meer duurzame energie zoals bio-energie, zonlicht en geothermie te gebruiken. Hiertoe worden regelmatig onderzoekstrajecten uitgezet waarvan de resultaten publiek beschikbaar worden gesteld. Met de inbreng van ondernemers en teeltadviseurs worden innovaties die een doorbraak voor de sector kunnen betekenen gestimuleerd. Om duurzame investeringen te stimuleren, zijn er kennisuitwisseling en subsidieregelingen voor technieken. Andere thema's onder het programma zijn CO₂ (als plantbemesting), restwarmte, biomassatoepassing en WKK.

Een aantal beleidsmaatregelen valt onder het KaE-programma:

- Proof-of-principle KaE;
- Het Nieuwe Telen (HNT): bewustwordingsprogramma voor en stimulering van nieuwe teelttechnieken bij telers en teeltadviseurs door middel van cursussen en kennisuitwisseling;
- Subsidieprogramma marktintroductie energie-innovaties glastuinbouw (MEI) : investeringssubsidieprogramma voor innovatieve technieken, beheerd door RVO;
- Versnellingsplan aardwarmte en RNES-aardwarmte : garantiefonds voor geothermieprojecten bij te laag thermisch vermogen na boren (< P₉₀);
- Energiebesparing in de Glastuinbouw (EG) : jaarlijks investeringssubsidieprogramma voor energiebesparende technieken, beheerd door RVO. De volgende technieken komen in aanmerking:
 - ze energiescherm
 - Aansluiting op warmtenetwerk of -cluster
 - Aansluiting op biogas- of kooldioxidenetwerk of -cluster
 - Luchtbehandelingssysteem;

In 2021 is deze lijst uitgebreid met : led-belichting, hogedrukvernevelinginstallatie voor kaskoeling en energiescherm inclusief ophogen kas en verdedken met diffuus glas met tweezijdige AR-coating.

- Sectoraal CO₂-systeem, met een bijgesteld doel van 4,6 megaton CO₂ in 2020. Bij een overschrijding van de jaarlijkse doelstelling – afgeleid van het doel voor 2020 – worden de kosten van deze overschrijding verrekend met de individuele bedrijven op basis van CO₂-emissies uit het gasverbruik in het betreffende jaar, inclusief dat van (netleverende) WKK. Momenteel voert RVO de afrekening voor 2017 uit. Dit sectorale systeem loopt ook door na 2020 en is gekoppeld aan de Europese goedkeuring voor het verlaagde Energiebelastingstarief voor aardgas voor de glastuinbouw. In 2024 volgt een evaluatie. Een sectoraal CO₂-doel voor 2030 is nog niet bepaald.

- Individuele CO₂-prikkel : zal deel uitmaken van een nieuw sectorconvenant 2021-2030 (Convenant Energietransitie Glastuinbouw 2021-2030), dit convenant wordt eind 2021 verwacht (geagendeerd beleid).

Bronnen/referenties

- <https://www.kasalsenergiebron.nl/>
- <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/investeringen-energie-glastuinbouw-ehg>
- <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/marktintrouductie-energie-innovaties-mei>
- <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/risicos-dekken-voor-aardwarmte-2020>
- <https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/gecombineerde-opgave-2020/co%E2%82%82-regeling-voor-de-glastuinbouw>
- <https://www.glastuinbouwnederland.nl/energie/co2-sectorsysteem/>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Aan EG Energiebesparing in de Glastuinbouw worden in de KEV berekenbare effecten onder vastgesteld beleid toegerekend. Het betreft:

- extra energieschermen in kassen
- led-verlichting

Voorheen werd geen expliciet besparingseffect voor HNT (vastgesteld beleid) berekend, hoewel er uit disseminatie en kennisdeling, dus zonder investeringen, wel effect te verwachten is, maar moeilijk te berekenen. De geschatte besparing op warmte in 2020 door HNT zonder investeringen is 1 tot 5 m³/m² voor een totaal van circa 1.950 hectare (0,6 tot 3,1 petajoule).

3.7 Factsheets beleidsinstrumenten Landbouw Veehouderij en Akkerbouw KEV 2021

Eerst zijn de factsheets voor vastgesteld beleid en voorgenomen beleid opgenomen, aan het einde staan de factsheets voor geagendeerd beleid.

Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv)

Id nr | 653/654/655

Naam instrument | Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv)

Sector | Landbouw

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Doel van de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv) is het wegnemen van geuroverlast door varkenshouderijen voor omwonenden. Dit wordt bereikt door varkenshouderijlocaties definitief en onherroepelijk te sluiten, waarbij ook de varkensrechten uit markt worden gehaald. Deze regeling draagt ook bij aan een vermindering van de broeikasgas- en stikstofuitstoot.

De Srv is aangekondigd in het Regeerakkoord Rutte III in 2017 (120 miljoen euro). In het kader van Urgenda is extra budget aan de Srv toegevoegd (60 miljoen euro). Daarnaast is een extra budget van 275 miljoen euro toegevoegd, als onderdeel van de structurele aanpak stikstof. Deze laatste uitbereiding van het budget is erop gericht om alle aanvragen die zijn ontvangen in het kader van de Srv te honoreren, mits deze aan de gestelde vereisten voldoen.

Bronnen

- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/veehouderij/tijdelijk-subsidieregeling-sanering-varkenshouderijen#:~:text=De%20subsidie%20voor%20het%20saneren,kabinet%20%E2%82%AC%2060%20miljoen%20gereserveerd.>

- <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2019-55830.html>

- <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak>

- <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/06/18/kamerbrief-stand-van-zaken-subsidieregeling-sanering-varkenshouderijen>

- www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/06/30/kamerbrief-stand-van-zaken-subsidieregeling-sanering-varkenshouderijen

- Gegevens ontvangen RVO ten behoeve van KEV 2021 (medio april): Informatie saneringsregeling varkenshouderijen voor PBL (gebaseerd op voortgangsbericht nummer 50, 15 april 2021)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV 2021 meegenomen?

De gehele regeling valt onder vastgesteld beleid. Het budget afkomstig van het Regeerakkoord in 2017 was onderdeel van de KEV2019 en KEV2020 (vastgesteld beleid). Het toegevoegde budget vanwege Urgenda werd in de KEV2020 meegenomen als vastgesteld beleid en het toegevoegde budget uit structurele aanpak stikstof-pakket werd in de KEV2020 meegenomen als voorgenomen beleid. Dit jaar is de gehele regeling vastgesteld beleid, omdat de regeling in zijn geheel opengesteld is geweest. De deadline voor het inleveren van een getekende overeenkomst door deelnemers van de regeling is verstreken op 1 april 2021). De maanden erna is er nog de mogelijkheid voor bedrijven om deze aanvraag toch in te trekken, bijv. als er geen overeenstemming komt voor het herbestemmen van hun locaties. Uit de stand van zaken vanuit RVO (medio april) is gebleken dat er minder belangstelling was voor de deelname dan vorig jaar bekend was voor de KEV2020. Naar verwachting wordt het budget dan ook niet uitgeput. Dit heeft ook invloed op de uiteindelijke inschatting van deze regeling op de krimp van de varkensstapel; die was in de KEV2020 geraamd op 5-7% ten opzichte van de huidige varkensrechten (vastgesteld

beleid) en een extra 4 % voor vastgesteld + voorgenomen beleid. Voor de KEV2021 is deze geraamd op circa 6% (vastgesteld beleid). Zie Vonk et al. (2021) voor verdere informatie. N.B. Op 30 juni is in een nieuwe kamerbrief over de stand van zaken van de Srv gepubliceerd, waarbij er wordt bevestigd dat er 580.447 productierechten doorgehaald gaan worden. Dit komt overeen met 6,7% van de productie-eenheden beschikbaar in 2019. Dit is iets hoger dan de geraamde hoeveelheid van 6%, maar dit verschil valt binnen de bandbreedte van de onzekerheden m.b.t CH₄-emissie.

Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant

Id nr | 656

Naam instrument | Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant

Sector | Landbouw

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving beleidsinstrument

Voor varkens, pluimvee, melkkoeien en vleeskalveren zijn er verschillen tussen de eisen die gesteld worden volgens het nationale beleid (Besluit emissiearme huisvesting; Beh) en het provinciale beleid in Noord-Brabant. Daarnaast stelt Noord Brabant eisen aan diercategorieën waaraan het Beh geen maximale emissiewaarden stelt (bijvoorbeeld vrouwelijk jongvee en geiten). In Noord-Brabant gelden al vanaf 2010 strengere emissie-eisen voor stallen (bij nieuwbouw en renovatie) dan voor de rest van Nederland (Verordening Stikstof en Natura 2000). Tevens was voor bepaalde diercategorieën sprake van verdergaande aanscherping (streefwaarden) voor de toekomst, ook al waren die toen nog niet altijd haalbaar. Verder was het doel dat alle bestaande bedrijven in 2028 aan de streefwaarden zouden voldoen. De verordening heeft in de loop van de tijd een aantal naamswijzigingen en ook inhoudelijke wijzigingen ondergaan: vanaf 2013 is de verordening gewijzigd in de Verordening Stikstof en Natura 2000 Noord Brabant 2013, vanaf 2017 gewijzigd in de Verordening Natuurbescherming Noord-Brabant en vanaf 25 oktober 2019 maakt laatstgenoemde verordening samen met de voormalige Verordening Ruimte onderdeel uit van de Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant. Varkens en melkkoeien vormen de twee diercategorieën met de belangrijkste bijdrage aan de ammoniakemissie in Noord Brabant.

Varkens

Voor varkens is de provinciale emissie-eis van meet af aan (vanaf 2010) 85% reductie ten opzichte van een traditionele stal (overige huisvestingssystemen). Dat is tot op heden alleen te realiseren via luchtwassers, op één uitzondering na (gekoelde mestpan voor kraamzeugen). Voor biologische varkens zijn de eisen minder strikt; daar geldt 40% reductie; dat kan ook via bestaande vloer- en kelderaanpassingen bereikt worden. Ter vergelijking: de eis voor gangbare en biologische varkens is in Noord Brabant stringenter dan de vanaf 2015 vanuit het nationale beleid geldende aangescherpte emissiereductie-eisen. Voor gangbare varkens gelden reductie-eisen variërend van 40 tot 70% afhankelijk van de subcategorie varkens, die vanaf 2020 zijn aangescherpt tot 65 tot 75% reductie voor grote bedrijven. Voor biologische varkens gelden geen reductie-eisen op nationaal niveau. Wel is het zo dat er in verband met geureisen vaak ook in de rest van Nederland voor een luchtwasser gekozen wordt.

Melkkoeien

Bij melkkoeien dient vanaf 2010 ook in geval van beweiding bij nieuwbouw/renovatie een emissiearm huisvestingssysteem te worden gebouwd; op nationaal niveau was dit pas vanaf 2015 vereist. Er geldt geen ontheffing voor biologische houderijsystemen of systemen met vaste mest. Wel is in 2020 middels een wijziging van de Interim Omgevingsverordening (zie verderop: Wijzigingen in 2020) een uitzondering opgenomen voor natuurinclusieve landbouw. Dit biedt – onder voorwaarden – ruimte aan bedrijven om andere huisvestingssystemen toe te passen dan volgens de verordening zou moeten, dus ook voor toepassing van vrijloopstallen met strooiselsystemen (vaste mest).

In 2010 was de beoogde stalemissiereductie voor melkkoeien bij nieuwbouw en renovatie circa 22% (maximale RAV-emf van 10,2). Als streefwaarde voor emissiearme huisvesting werd 40% reductie bij beweiding genoemd en 70 en 85% reductie bij permanent opstallen in respectievelijk open en mechanisch geventileerde stallen. In de loop van de tijd zijn de emissie-eisen verder aangescherpt: vanaf 2013 naar circa 26% reductie (RAV-emf 9,6) en vanaf 2017-2020 naar minimaal 46% reductie (RAV-emf 7). De minimale reductie geldt voor bedrijven met beweiding. Bij permanent opstallen (geen beweiding) gelden strengere eisen van ruim 60% reductie (RAV-emf 5). Deze eisen, die gelden vanaf 2017, zijn de vigerende eisen. Ter vergelijking: de eis van -46% ammoniak voor stallen met melkkoeien die ook weidegang krijgen is stringenter dan de vanaf 2018 vanuit het nationale beleid geldende aangescherpte emissiereductie-eis van 34% (RAV-emf 8,6), waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen eisen voor melkveestallen op bedrijven met en zonder beweiding.

Verordening Natuurbescherming Noord Brabant 2017-2020

Op 19 juli 2017 is in de Verordening Natuurbescherming een aantal aanpassingen opgenomen. Huisvestingssystemen mochten vanaf een bepaalde ouderdom niet meer worden toegepast als ze niet aan de op dat moment geldende emissie-eisen voldeden. Voor de rundveehouderij betreft het huisvestingssystemen die 20 jaar of ouder zijn, voor de varkens-, geiten- en pluimveehouderij gaat het om huisvestingssystemen die 15 jaar of ouder zijn. Uiterlijk op 1 januari 2020 moeten verouderde stalsystemen die in 2017 niet voldeden aan het landelijke Besluit emissiearme huisvesting voldoen aan de emissie-eisen van de provinciale verordening. Overige verouderde huisvestingssystemen die in juli 2017 wel voldeden aan het landelijk besluit zouden op 1 januari 2022 moeten voldoen aan de provinciale verordening. Hiermee kwam de eis dat alle bestaande stallen in 2028 aan de streefwaarden moesten voldoen te vervallen.

Er zijn in 2017 enkele verdere aanscherpingen van de normstelling opgenomen in de tijd (2020, 2024 en 2028). Bijvoorbeeld voor 2020-2024 voor melkkoeien vooral voor de bedrijven met permanent opgestalde melkkoeien, maar vanaf 2024 ook voor de bedrijven met beweiding.

Wijzigingen in 2020

Op 7 mei 2020 werd er een nieuw bestuursakkoord gesloten door het nieuwe provinciale bestuur (Gedeputeerde Staten) van Noord-Brabant. Eind 2019 was er onvoldoende steun in het vorige coalitiebestuur voor de stikstofaanpak van Noord-Brabant. In dit nieuwe bestuursakkoord is een wijziging van de Interim Omgevingsverordening overeengekomen. Dit was in navolging op een reeds op 14 februari 2020 overeengekomen wijziging door Provinciale Staten van Noord-Brabant, waarbij ingestemd werd met een wijziging van de Interim Omgevingsverordening. Het ging daarbij om een wijziging van de data waarop veehouders verouderde stalsystemen (>15 en >20 jaar verstreken sinds een omgevings-/milieuvergunning is verleend dan wel melding is ingediend) voor respectievelijk varkens/kippen en melkvee aangepast zouden moeten hebben, namelijk 1-10-2022 in plaats van 1-1-2022. In het bestuursakkoord werd vervolgens voorgenomen de datum van 1-10-2022 nog verder naar achteren te schuiven, namelijk naar 1-1-2024. Daarbij was nog geen sprake van een voornemen om de oorspronkelijke aanscherpingen van de emissie-eisen te versoepelen.

Provinciale Staten hebben op 27 november 2020 de Wijziging Interim omgevingsverordening vastgesteld. De oorspronkelijke eisen uit Verordening Natuurbescherming Noord-Brabant, zoals overgenomen in de Interim Omgevingsverordening, zijn nog steeds grotendeels van kracht, maar worden deels getemporiseerd. Naast de al eerder overeengekomen wijziging van de ingangsdatum waarop veehouders met verouderde huisvestingssystemen uiterlijk moeten voldoen aan de nieuwe emissie-eisen van 1-1-2024 zijn de belangrijkste wijzigingen:

-de oorspronkelijke aanscherping van de emissie-eisen tussen 1-1-2020 en 31-12-2023 vindt niet plaats; de eisen van voor 1-4-2020 blijven tot en met 2023 van kracht. Dit zijn: -85% reductie bij varkensstallen, -46% bij melkveestallen op bedrijven met beweiding (RAV-emf 7) en -60% (RAV-emf 5) bij melkveestallen waar koeien permanent staan opgesteld;

- emissie-eisen 2024-2028: -54% (RAV-emf 6,0) bij beweiden en resp. -60% (RAV-emf 5,0) en -69% (RAV-emf 4,0) voor stallen met permanent opgestalde koeien (bij zowel natuurlijke als mechanisch geventileerde stal);
- emissie-eisen vanaf 2028: resp RAV-emf 6,0 (-54%) en 4,0 kg (-69%) NH₃/dierplaats/jaar voor respectievelijk stallen met beweiden en met permanent opstallen;
- de emissie-eisen gelden gemiddeld per bedrijf in plaats van per stal. Oftewel boeren kunnen intern salderen. Een oudere stal met een lagere (of geen) emissiereductie dan vereist mag blijven staan indien bij een nieuwe stal dusdanige emissiearme maatregelen worden getroffen dat het bedrijf gemiddeld aan de emissie-eisen voldoet;
- er is een uitzondering voor natuurinclusieve veehouderij opgenomen;
- de eisen gelden niet meer voor kleine aantallen dieren,.

Voor een natuurinclusieve bedrijfsvoering gelden bepaalde voorwaarden waaronder bedrijven vrijgesteld zijn van het toepassen van een emissiearm huisvestingssysteem dat voldoet aan de emissie-eisen. Er dienen bijvoorbeeld aanvullende maatregelen te worden getroffen waardoor de gemiddelde emissie op bedrijfslocatieniveau gelijk is aan de eisen van een huisvestingssysteem bij een niet-natuurinclusieve (emissiearme) bedrijfsvoering. Deze uitzonderingsregel biedt ruimte voor toepassing van vrijloopstallen met strooiselsystemen (vaste mest).

Bronnen

- [Verordening stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant - Provincie Noord-Brabant \(archief-web.eu\)](#)
- https://www.brabant.nl/actueel/regelingen/cvdr95365_4
- https://www.brabant.nl/actueel/regelingen/cvdr600901_1
- <https://www.brabant.nl/bestuur/bestuursakkoord-2020-2023>
- https://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Noord-Brabant/628718/CVDR628718_3.html

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV 2021 meegenomen?

In de emissieraming voor de KEV 2021 is rekening gehouden met de aandelen en emissiefactoren van stalsystemen in Noord-Brabant ten opzichte van de rest van Nederland.

Hierbij wordt voor Noord-Brabant voor de melkveehouderij ervan uitgegaan dat in 2030 alle stallen voldoen aan de emissie-eisen voor zover daar nu stallen voor beschikbaar zijn. Dat houdt dus in dat hooguit een emissiereductie van 60% (RAV-emf 5) is toegepast in de berekeningen. Hierbij moet wel de opmerking worden geplaatst dat er op dit moment nog geen stalsystemen met vaste mest bekend zijn die aan een dergelijke emissie-eis kunnen voldoen. Verondersteld is dat dit circa 10% van de melkkoeien betreft in 2030. Mochten dergelijke systemen voor vaste mest niet beschikbaar komen, dan biedt de uitzondering voor natuurinclusieve bedrijfsvoering wellicht een uitweg (zie eerder). De vervangingsgraad tot 2030 is ruim 6% per jaar, waarbij wordt aangenomen dat de helft van de nog te vervangen stallen voor 2024 vernieuwd wordt en de rest erna.

Voor varkens is de verwachting dat de varkensstallen (die merendeels al vergaand emissiearm zijn) voor 2024 allemaal (op bedrijfsniveau) gemiddeld voldoen aan de geldende provinciale eis voor ammoniak reductie. Hierbij wordt er ook van uitgegaan dat circa 60% van de varkens in Nederland via stallen met luchtwassers zal voldoen aan de gestelde eisen in 2030; een groot deel (50%) van het nationale totaal aan varkens) bevindt zich in Noord Brabant.

Meer gedetailleerde informatie is te vinden in Vonk et al. (2021).

Subsidieregeling brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen (Sbv)

Id nr | 678

Naam instrument | Subsidieregeling brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen (Sbv)

Sector | Landbouw

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

De Subsidieregeling brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen (Sbv) is gericht op ondersteuning voor (stal)innovatie en eerste investeringen in nieuwe staltechniek. Veehouders kunnen subsidie krijgen om minder broeikasgassen, ammoniak, geur en fijnstof/endotoxinen uit te stoten (integraal emissiearm).

Dit instrument bestaat uit twee modules: een eerste subsidiemodule richt zich op onderzoek naar en ontwikkeling van het gebruik van innovaties en managementmaatregelen (innovatiemodule). De tweede subsidiemodule focust op de uitrol van bewezen innovaties (investeringsmodule). De investeringsregeling is voor de eerste keer opengesteld op 16-06-2020 voor pluimvee (vooral gericht op fijnstofreductie) en is op 19-04-2021 voor de tweede keer opengesteld, wederom voor pluimvee. De innovatieregeling is in maart 2021 voor de tweede keer opengesteld voor meerdere diercategoriën. De eerste openstelling van de innovatieregeling op 19-05-2020 heeft geresulteerd in circa 40 veehouders die de komende jaren een innovatief stalsysteem gaan bouwen, ontwikkelen en laten bemeten.

Vanuit rijks gelden is er in totaal 172 miljoen euro beschikbaar voor de Sbv: 112 miljoen vanuit het Klimaatakkoord en 60 miljoen vanuit het Regeerakkoord. Vanuit het Regeer- en Hoofdlijnenakkoord was 40 miljoen euro beschikbaar voor varkensstallen (waarvan 10 miljoen voor innovatie en 30 miljoen voor investeringssubsidies), 15 miljoen voor de pluimveehouderij en 5 miljoen voor andere sectoren (melkgeiten). Het bedrag van 40 miljoen euro voor varkens vanuit het Regeerakkoord wordt nog aangevuld met 40 miljoen vanuit CoVivA (Coalitie Vitalisering Varkenshouderij) voor de uitrol van nieuwe duurzame stallen. Van de 112 miljoen euro vanuit het Klimaatakkoord is 11 miljoen beschikbaar voor de uitvoering, 41 miljoen voor innovatie en 60 miljoen voor investeringen voor alle veehouderijtakken.

Bronnen

<https://www.aanpakstikstof.nl/themas/landbouw/documenten/kamerstukken/2020/02/07/kamer-brief-7-februari-2020>

<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/05/19/kabinet-stimuleert-innovatie-en-verduurzaming-stallen-subsidieregeling-sbv-opent-op-25-mei>

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2020-27006.html>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak>

Gegevens ontvangen RVO ten behoeve van KEV 2021: SBV innovatiemodule 2020 in cijfers en Mogelijk effect SBV-2020 op emissiereductie

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Hoewel de subsidie gericht is op onderzoek en ontwikkeling en ondersteuning van first movers bij investeringen en onder vastgesteld beleid valt, is het hierbij moeilijk om de emissie te berekenen; de uiteindelijke verminderde emissies zijn onzeker, omdat informatie over het type innovaties, de honorering ervan en het uiteindelijke effect daardoor nog ontbreekt. In veel gevallen zal de reductie ook nader bepaald moeten worden in de onderzoeksfase die in de Sbv voorzien is (zie Vonk et al. 2021 voor verdere informatie).

Van de eerste openstelling van de innovatiemodule zijn wel gegevens bekend van de circa 40 veehouders die de komende jaren een innovatief stalsysteem gaan bouwen. Aan de hand van de onderliggende informatie over de dieren aantallen in de stalsystemen is door RVO geschat welke reductie maximaal bereikt kan worden door deze 40 veehouders.³ De dieren aantallen bij deze veehouders bedragen circa 0,1% van de melkkoeien en 0,1% van de varkens in Nederland. De methaanreductie bij mestopslag (kelder + buitenopslag) is bij realisatie van 50 tot 85% reductie door een innovatief stalsysteem hooguit 7 kiloton (<0,01 megaton) CO₂-equivalenten methaanreductie (wat overeenkomt met circa 0,2% van de totale methaanemissie door mestopslag (kelder + buitenopslag) bij melkkoeien en varkens in Nederland. Met deze beperkte maximaal haalbaar geachte reductie is, mede gezien de onzekerheden die spelen (onder andere omdat de effectiviteit van de stalsystemen nog niet bewezen is), geen rekening gehouden in de emissieberekeningen.

Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Gerichte opkoop piekbelasters veehouderij

Id nr | 681

Naam instrument | Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Gerichte opkoop piekbelasters veehouderij

Sector | Landbouw

Status | Voorgenomen

Beschrijving beleidsinstrument

De gerichte opkoop van piekbelastende veehouderijbedrijven is gericht op het verlagen van de depositie van ammoniak op stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden. Deze maatregel is gericht op selectieve opkoop van veehouderijbedrijven die een hoge stikstofdepositie veroorzaken op één of meerdere natuurgebieden in de nabijheid van het bedrijf, de zogenoemde piekbelasters. De provincies zijn in dit instrument de actieve opkopende partij en de opkoop vindt plaats op basis van een minnelijke schikking. Deze bedrijven worden inclusief de agrarische grond gekocht en krijgen daarvoor een passende vergoeding. Productierechten worden doorgehaald. De veehouder mag ook niet op een andere locatie een nieuw veehouderijbedrijf beginnen of een bestaand bedrijf overnemen.

Er is voor dit instrument 350 miljoen euro beschikbaar vanuit het Rijk, voornamelijk afkomstig uit de structurele aanpak stikstof; 100 miljoen hiervan is afkomstig uit het Klimaatakkoord. De eerste tranche bestaat uit 100 miljoen, die per november 2020 is vrijgekomen.

Bronnen

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak>

<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/11/03/regeling-gerichte-opkoop-veehouderijen-gestart>

zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2020-57568.html (bevat de inhoud van de regeling, inclusief drempelwaarde).

PBL (2020). Analyse stikstofbronmaatregelen, Analyse op verzoek van het kabinet van zestien maatregelen om de uitstoot van stikstofoxiden en ammoniak in Nederland te beperken. Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag. PBL-publicatienummer: 4073.

Aanvullende informatie vanuit LNV, zoals vanuit de Stuurgroep Gerichte Opkoop: Stand van zaken gerichte opkoopregeling (3-2-2021).

³ Hierbij gaat RVO uit van referentiegegevens die ook in de regeling worden toegepast (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2020-27006.html>). Deze wijken iets af van de waarden zoals gebruikt in de KEV2021/KEV 2021 (zie Vonk et al. 2021 voor de gegevens en methode toegepast in de landbouwraming van de KEV2021).

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Voorgenomen beleid. De eerste tranche is inmiddels opengesteld geweest, waarbij LNV gehele uitputting verwacht. De verwachting is dat in de loop van het jaar (2021) een tweede tranche open zal gaan. De uitwerking wisselt per provincie.

Voor het inschatten van de raming in het kader van de KEV 2021 was geen informatie bekend over alle specifieke provinciale regelingen, de deelnemende bedrijven en bijbehorende bedrijfsomvang. Daarom is gebruikgemaakt van een inschatting door experts en informatie uit eerdere studies. Hierbij is er uitgegaan (in navolging van Van den Born et al. 2020) dat er van het totale beschikbare budget 175 miljoen euro bestemd was voor melkveehouderij; 44 miljoen voor zeugen en 44 miljoen voor vleesvarkens. In de raming is aangenomen dat het gereserveerde budget voor pluimvee (88 miljoen) niet wordt besteed, omdat het onduidelijk is in hoeverre er vanuit de pluimveesector interesse is getoond voor deelname. Gezien de inkomenssituatie wordt verwacht dat er weinig animo zal zijn. Volgens berekeningen resulteert dit in een krimp van circa 1% voor melkveehouderij, 2,3% voor vleesvarkens en 2,6% voor fokvarkens, te realiseren tussen 2021 en 2025. Voor meer informatie over de aannames bij deze berekening, zie Vonk et al. (2021). Voor pluimvee is de verwachting dat er gezien de inkomenssituatie weinig animo zal zijn voor deelname aan deze regeling. Informatie over mogelijke interesse uit de pluimveesector is niet bekend.

POP3-subsidie deelname erkende kwaliteitsregeling kalversector

Id nr | 689

Naam instrument | POP3-subsidie deelname erkende kwaliteitsregeling kalversector

Sector | Landbouw

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Deze regeling komt vanuit het Europese plattelandontwikkelingsprogramma (POP3). Het doel van deze subsidieregeling is om de kalversector te stimuleren deel te nemen aan vrijwillige kwaliteitssystemen. Hierbij gaat het specifiek om de deelname aan het Certificaat Vitaal Kalf, een kwaliteitsregeling gericht op verbetering van de gezondheid of vitaliteit van kalveren (onder andere een vermindering van het gebruik van antibiotica) en het ontwikkelen van een beter volgsysteem ter versterking van de (samenwerking in de) keten.

Er is voor deze regeling vanaf 2017 voor 5 jaar lang 6 miljoen euro per jaar beschikbaar, waarbij individuele kalverhouderijen voor maximaal 3 jaar subsidie krijgen om mee te doen aan de kwaliteitsregeling (jaarlijkse kosten).

Bronnen

<https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/subsidie-deelname-erkende-kwaliteitsregeling-kalversector>.

<https://www.kalversector.nl/wp-content/uploads/2019/12/SBK-KVK-BIJL-200-07-20200101-Certificatiecriteria-1.pdf>

<https://www.kalversector.nl/wp-content/uploads/2020/07/SBK-KVK-BIJL-110-09-20200801-Voorschriften-Kalverhouderij-website.pdf>

Gabe Venema, Harold van der Meulen, Ruud van der Meer, Petra Berkhout, Rob Stokkers, Nico Bondt, Piet Rijk, 2019. Tussenevaluatie POP3-maatregelen cluster Concurrentiekracht. Wageningen, Wageningen Economic Research, Rapport 2019-065.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Deze regeling heeft mogelijk effect op emissies, bijvoorbeeld door een verbeterde voederconversie, maar het effect is naar verwachting klein en ook niet direct te kwantificeren (er is o.onder andere in de voorschriften weinig opgenomen over voedingsvoorschriften). In samenwerking met experts vanuit de

WUR, betrokken bij de raming van de landbouwemissies voor de KEV 2021, is er daarom gekozen om geen emissie-effect aan deze regeling toe te kennen.

Vrijwillige opkoopregeling kalverhouderijen provincie Gelderland

Id nr | 690

Naam instrument | Vrijwillige opkoopregeling kalverhouderijen provincie Gelderland

Sector | Landbouw

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

De provincie Gelderland heeft als onderdeel van de provinciale stikstofaanpak een provinciale vrijwillige opkoopregeling kalverhouderijen in het leven geroepen. Gelderse kalverboeren die geen toekomstperspectief in hun bedrijf zien, konden zich tot uiterlijk 1 december 2020 bij de provincie melden om in aanmerking te komen voor de regeling. Voor deze regeling is 20 miljoen euro beschikbaar.

Voor deelnemende kalverhouderijen gelden drie criteria:

1. 75% van het bedrijf moet kalverhouderij zijn.
2. De vestiging heeft een drempelwaarde van 1 mol p/ha p/jr voor de Veluwe en 10 mol voor overige Natura 2000 gebieden (max. van gemiddelde waarde per hectare per jaar conform Aerius)
3. De vestiging heeft een minimale totale stikstofbelasting van 17.500 mol N per jaar.

Op dit moment is de regeling al gesloten en zijn er 114 aanmeldingen, waar na analyse van de criteria 25% van de aanmeldingen aan deze drie criteria lijken te voldoen. Van de overgebleven kalverhouderijen heeft 10% zich teruggetrokken, 20% mogelijk in reserve (hierbij is het nog onduidelijk of ze wel of niet voldoen) en 45% lijken af te vallen. Bij deze regeling worden geen productierechten doorgehaald, omdat er geen productierechten zijn voor de vleeskalverhouderij. Kalverhouders die zich laten uitkopen, kunnen daarom (als ze dat willen) op een andere plek een nieuw kalverbedrijf opstarten.

Bronnen

- Statenbrief provincie Gelderland 09-03-2021. Voortgang Gelderse Maatregelen Stikstof 2021. [gelderland.stateninformatie.nl/modules/1/ingekomen%20stukken/654611](https://www.gelderland.nl/modules/1/ingekomen%20stukken/654611)

-Gedeputeerde staten van Gelderland. Beleidsregels aankoop vleeskalverhouderijen 2020.

https://www.gelderland.nl/bestanden/Gelderland/Subsidi-es/DOC_Beleidsregels_aankoop_vleeskalverhouderijen_2020.pdf

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Er is geen specifieke informatie bekend over de omvang van de bedrijven die zich hadden aangemeld voor deze regeling en/of die aan de criteria voldoen. Voor de KEV 2021 is daarom een inschatting gemaakt aan de hand van de balanswaarde van een gemiddeld vleeskalverbedrijf in 2019 (1,4 miljoen; zie Vonk et al. 2021 voor meer informatie). Dit komt uit op een krimp van ongeveer 0,8% ten opzichte van de huidige situatie voor vleeskalveren. Aangenomen wordt dat de krimp vanaf 2022 wordt gerealiseerd en structureel van aard zal zijn richting 2040.

Bestuursovereenkomst aanvullende aanpak nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwaterbeschermingsgebieden

Id nr | 692

Naam instrument | Bestuursovereenkomst aanvullende aanpak nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwaterbeschermingsgebieden

Sector | Landbouw

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Er is in 2017 een Bestuursovereenkomst aanvullende aanpak nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwaterbeschermingsgebieden gesloten door LTO Nederland, de Vereniging van drinkwaterbedrijven in Nederland (Vewin), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de ministeries van IenW en LNV. Het doel van deze overeenkomst is het terugdringen van nitraatuitspoeling in 34 kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden. Deze gebieden hebben betrekking op circa 1% van het landbouwareaal.

Bronnen

- <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-828620>.
- https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z14147&did=2020D30075

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De inschatting is dat deze bestuursovereenkomst naar verwachting niet tot een merkbaar effect leidt. Het betreft een beperkt areaal en daardoor ook een klein deel van de bemesting. Zie ook Vonk et al. (2021).

Meerjarige Missiegedreven Innovatie Programma's (MMIP's) - Geïntegreerde aanpak methaan en ammoniak via voer- en dierspoor en Brongerichte maatregelen pilots en demo's

Id nr | 693

Naam instrument | Meerjarige Missiegedreven Innovatie Programma's (MMIP's) - Geïntegreerde aanpak methaan en ammoniak via voer- en dierspoor en Brongerichte maatregelen pilots en demo's

Sector | Landbouw

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

De Nederlandse overheid heeft vijf missiethema's opgesteld voor innovatie binnen verschillende Topsectoren, die de basis vormen voor Kennis- en InnovatieAgenda's (KIA's). Missie B: Klimaatneutrale landbouw- en voedselproductie bestaat uit meerdere subdoelen. Hierbij bestaat het doel Emissiereductie Methaan Veehouderij uit twee delen; 1) het reduceren van de methaanemissie door pens- en darmfermentatie en 2) het reduceren van methaan- en lachgasemissies uit de stal en mestopslag inclusief het opwaarderen van mest. De aanpak van deze doelen is gericht op onderzoek, pilots en demo's met als doel emissiereducties van ammoniak, methaan en lachgas.

Voor Emissiereductie Methaan Veehouderij zijn twee verschillende budgetten beschikbaar voor de periode 2020-2030, gefinancierd vanuit het Klimaatakkoord:

- 57 miljoen euro voor de Geïntegreerde aanpak methaan en ammoniak via voer- en dierspoor, wat alleen betrekking heeft op de melkveehouderij; en
- 44 miljoen euro voor Brongerichte maatregelen pilots en demo's, wat betrekking heeft op zowel de melkvee- als de varkenshouderij en onderzoek, pilots en demo's behelst gericht op methaan- en lachgasemissiereductie vanuit stallen en mestopslagen en het opwaarderen van mest.

Bronnen

<https://www.topsectorenergie.nl/sites/default/files/uploads/MMIP/MMIP%2011%20en%2012%20-%20Onopgemaakte%20uitsnede%20van%20missie%20B%20en%20de%20KIA%20Landbouw%2C%20water%20en%20voedsel%20tbv%20missie%20E%20van%20de%20KIA.pdf>

<https://topsectoragrifood.nl/nieuws/kennis-en-innovatieagenda-landbouw-water-voedsel-geeft-invulling-aan-missiegedreven-innovatiebeleid/>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Er is in samenspraak met experts van de WUR, die betrokken zijn bij de landbouwraming van de KEV 2021, besloten om geen effect toe te kennen aan het MMIP. Dit omdat het onderzoek en de pilots en demo's nog in een ontwikkelfase zijn.

3.7.1 Achtergrondinformatie beleidsmaatregelen Landbouw Veehouderij + Akkerbouw KEV 2021 (geagendeerd beleid)

Regeling voor extra investeringssubsidie integraal emissiearme stallen vanaf 2023 in combinatie met aanscherpen normen voor de emissie van ammoniak uit stallen vanaf 2025 (structurele aanpak stikstof)

Id nr | 679

Naam instrument | Regeling voor extra investeringssubsidie integraal emissiearme stallen vanaf 2023 in combinatie met aanscherpen normen voor de emissie van ammoniak uit stallen vanaf 2025 (structurele aanpak stikstof)

Sector | Landbouw

Status | Geagendeerd

Beschrijving beleidsinstrument

Uiterlijk eind 2023 komen er per diergroep aangescherpte emissienormen voor ammoniak voor nieuwe stallen en geplande renovaties van stallen, die per 2025 ingaan. Bij het opstellen hiervan zal gebruikgemaakt worden van een sectoranalyse en de resultaten (bestaande en nieuwe innovatieve technieken) vanuit de Subsidieregeling brongerichte verduurzaming (Sbv). Het streven is de investering ook te richten op de reductie van broeikasgassen en fijnstof en de normering zoveel mogelijk te laten aansluiten bij de streefwaarden van de Sbv.

Ter ondersteuning (via subsidie) van boeren voor het doorvoeren van benodigde aanpassingen zijn middelen beschikbaar vanuit de structurele aanpak stikstof: 280 miljoen euro. Op een later moment wordt bekeken hoe deze regeling specifiek vorm gaat krijgen: gekoppeld aan de Sbv of met een nieuwe regeling.

Bronnen

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak>

PBL (2021), Analyse Leefomgevingseffecten verkiezingsprogramma's 2021-2025, CDA, D66, GroenLinks, SP, PvdA en ChristenUnie, Den Haag: PBL.

Van den Born et al. (2020), Analyse stikstof-bronmaatregelen, Analyse op verzoek van het kabinet van zestien maatregelen om de uitstoot van stikstofoxiden en ammoniak in Nederland te beperken, Den Haag: PBL.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Geagendeerd beleid. Het technische reductiepotentieel van deze maatregel in 2030 is door het PBL voor ammoniak in het kader van de structurele aanpak stikstof doorgerekend (Van der Born et al. 2020) ten opzichte van de KEV 2019. Deze berekening is voor de Analyse Leefomgevingseffecten verkiezingsprogramma's (PBL 2021) aangepast, waarbij ook het effect op broeikasgassen ten opzichte van de KEV 2020 is bepaald. Volgens deze berekening kan er voor de melkveehouderij een technisch reductiepotentieel van 0,24 megaton CO₂-equivalenten worden verwacht,

voor de varkenshouderij bedraagt dit 0,17 megaton CO₂-equivalenten.⁴ Hierbij wordt ervan uitgegaan dat na ontwikkeling van de 'de integraal emissiearme stal' de eerste implementatie plaatsvindt door 'first movers' (ruim 5% gedurende enkele jaren vanaf circa 2022 gezien het beschikbare budget).⁵

Vanaf 2025 wordt via aangescherpte emissienormen voor ammoniak afgedwongen dat op reguliere vervangingsmomenten alleen geïnvesteerd kan worden in (onderdelen van) stallen met de nieuwste technieken voor ammoniakreductie. Omdat alle bedrijven binnen 20 jaar aan de strengere ammoniakeisen dienen te voldoen zou jaarlijks vervanging van de stallen bij gemiddeld 5% van de dieren kunnen plaatsvinden. Het streven is dit gepaard te laten gaan met de reductie van meerdere emissies, zoals broeikasgassen en fijnstof. Er dient een minimale methaanreductie gerealiseerd te worden om voor subsidie in aanmerking te komen. In 2030 zou naar schatting 30% van de varkens en melkkoeien zich in integraal emissiearme stallen kunnen bevinden, waarvan 5% in 2025 (first movers) en 25% tussen 2025 en 2030. In de berekening is voor de methaanreductie voor melkkoeien en varkens gerekend met de minimumwaarde die wordt geëist in de huidige Sbv: 50% reductie van methaan uit de mest (vanuit kelder en buitenopslag). Hier is voor gekozen omdat er begin 2021 nog nauwelijks resultaten van metingen van methaanreductie bij integraal emissiearme stallen beschikbaar zijn.

Subsidie mestverwerking/verwaarding - subsidieregeling hoogwaardige mestverwerking

Id nr | 680

Naam instrument | Subsidie mestverwerking/verwaarding - subsidieregeling hoogwaardige mestverwerking

Sector | Landbouw

Status | Geagendeerd

Beschrijving beleidsinstrument

LNV werkt momenteel in het kader van het klimaat- en stikstofbeleid aan een subsidieregeling hoogwaardige mestverwerking. Doel is om stikstof uit dierlijke mest te herwinnen tot meststoffen die kunstmest kunnen vervangen. Daarbij wordt aangesloten bij de criteria die door het Joint Research Center voor dergelijk meststoffen zijn voorgesteld (Renure-criteria). Op het moment dat de Europese Commissie de lidstaten de mogelijkheid biedt om dergelijke producten als kunstmest te erkennen kan Nederland de toepassing van dergelijke technieken, die nu al in de pilot mineralenconcentraat en in de pilot kunstmestvrije Achterhoek worden toegepast, verder uitbreiden.

Met de subsidieregeling is daar in de komende tien jaar 48 miljoen euro voor gereserveerd. Hiervan komt 33 miljoen uit het Klimaatakkoord en 15 miljoen uit stikstofmiddelen.

Bronnen

LNV begroting: https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/begrotingen/2020/09/15/xiv-landbouw-natuur-en-voedselkwaliteit-rijksbegroting-2021/14_Landbouw_Natuur_en_Voedselkwaliteit.pdf - pagina 23: Klimaatakkoord en Aanpak Stikstof Kunstmestvervanging en mestverwerking Art. 21

⁴ Gelijk aan 0,27 megaton CO₂-eq.equivalenten en 0,19 megaton CO₂-eqequivalenten volgens de nieuwe GWP-waarden (AR5) die in de KEV2021KEV 2021 worden gehanteerd.

⁵ Daarbij is rekening gehouden met het beschikbare investeringssubsidie van ruwweg 70 miljoen subsidie voor melkkoeien en varkens vanuit het Regeer- en hoofdlijnen akkoord en vanuit het Klimaatakkoord (zie factsheet 678 - Sbv)

Renure criteria: ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/technical-proposals-safe-use-processed-manure-above-threshold-established-nitrate-vulnerable.

<https://www.mestverwaarding.nl/kenniscentrum/830/kunstmestvervangers-geen-kunstmest-geen-dierlijke-mest-maar-renure>.

Velthof, G.L., P.A.I Ehlert en O.F. Schoumans, 2021. *Ammoniak- en broeikasgasemissies bij toepassing kunstmestvervangers; een quick scan*. Wageningen, Wageningen Environmental Research.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Geagendeerd beleid. Het effect van deze maatregel is in een quickscan gekwantificeerd door Velthof et al. (2021).⁶ Hoewel er uit wordt gegaan van een lichte reductie van broeikasgassen door middel van een afname van lachgas (circa -0,1 kiloton N₂O), wordt verwacht dat de ammoniakemissie iets toeneemt (0,5 kiloton NH₃). Daarnaast wordt aangegeven dat de berekeningen erg onzeker zijn, omdat er weinig gegevens beschikbaar zijn over emissies bij de productie en toepassing van kunstmestvervangers. Meer experimenteel onderzoek en onderzoek naar energieverbruik tijdens mestbewerking zijn daarom in de toekomst nodig.

Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties

Id nr | 68z

Naam instrument | Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties

Sector | Landbouw

Status | Geagendeerd

Beschrijving beleidsinstrument

De generieke beëindigingsregeling veehouderijen is gericht op het verminderen van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden door een subsidie te verlenen voor het definitief sluiten van veehouderij-productielocaties. Rangschikking van subsidieaanvragen zal gaan plaatsvinden op basis van kostenefficiëntie (euro per mol/ha/jr). De omvang van de stikstofdepositie op voor stikstof gevoelige Natura 2000-gebieden wordt daarbij vastgesteld met het AERIUS-model. De kosten worden gevormd door het subsidiebedrag voor de beëindiging van de betreffende veehouderijlocatie. De meest kostenefficiënte locatie komt als eerste in aanmerking voor een subsidie. Er geldt een ondergrens van depositie (in mol/ha) als drempelwaarde.

Voor de landelijke beëindigingsregeling is een budget van 750 miljoen euro gereserveerd door het Rijk, afkomstig uit de structurele aanpak stikstof (eerste tranche, zie Kamerbrief juni 2020). Daarna zal bekeken worden hoe om te gaan met de resterende gelden (inzetten op innovatie of opkoop). Wel zal dit instrument eerst door de Europese Commissie moeten worden goedgekeurd, omdat deze staatssteun gevoelig is.

Bronnen

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak>

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35334-85.html>

⁶ Deze berekeningen zijn gemaakt t.o.v. van het KEV 2020-basispad.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/06/17/kamerbrief-reactie-eind-advies-adviescollege-stikstofproblematiek> (kamerbrief 17-06-2020)

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Geagendeerd beleid. Het bedrag is gereserveerd, maar het beleid nog niet concreet uitgewerkt. De verwachting is dat deze in Q4 2021 zal worden gepubliceerd. Ook moet de regeling nog door de Europese Commissie worden goedgekeurd.

In het kader van het kwantificeren van de mogelijke effecten van het pakket structurele stikstofmaatregelen (Van der Born et al. 2020) is aan deze maatregel een broeikasgasreductie van circa 0,3 megaton CO₂-equivalenten toegekend.⁷ Hierbij werd ervan uitgegaan dat het subsidiebedrag (let op: toen 1.000 miljoen in plaats van de huidige 750 miljoen euro) werd besteed aan de opkoop van dierrechten/fosfaatrechten en het vergoeden van de stallen die binnen een bepaalde tijd gesloopt dienen te worden. Voor melkveehouders werd er daarnaast van uitgegaan dat de grond in eigendom wordt opgekocht. Voor de subsidieverdeling werd 25:25:50% voor respectievelijk de varkenshouderij, de pluimveehouderij en de melkveehouderij aangehouden. Dezelfde uitgangspunten zijn ook voor de Analyse Leefomgevingseffecten verkiezingsprogramma's (PBL 2021) toegepast, waarbij – uitgaande van 750 miljoen euro en 5% administratieve lasten – een broeikasreductie van 0,31 megaton CO₂-equivalenten werd geraamd.

Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Maatregel mestverdunnen op zandgrond

Id nr | 683

Naam instrument | Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Maatregel mestverdunnen op zandgrond

Sector | Landbouw

Status | Geagendeerd

Beschrijving beleidsinstrument

Dit instrument is een investeringssubsidie en sectorafspraken, gericht op de bevordering van het verdunnen van mest die met een zodenbemester op zandgrond wordt uitgereden. Hierbij gaat het om een verdunning 2:1 (2 delen mest, 1 deel water). Gebruik van met water verdunde mest kan leiden tot een reductie van ammoniakemissies (NH₃) bij bemesting. Dit is eerder experimenteel aangetoond voor bemesting met verdunde mest met een sleepvoet op klei of veen en bij bovengronds bemesten. De mogelijke reductie door het toepassen van verdunde mest die wordt uitgereden met een zodenbemester op zandgronden moet nog empirisch worden onderzocht.

Deze maatregel is in een recente Kamerbrief (20-07-2021), samen met twee andere managementmaatregelen voor de melkveehouderij ten behoeve van stikstofreductie, verder uitgewerkt (zie ook factsheet 684 en 685). Deze bronmaatregelen maken deel uit van het structurele stikstofmaatregelen-pakket. Hierbij is alleen invulling gegeven aan managementmaatregelen in de melkveehouderij, waarbij afspraken zijn gemaakt (inclusief geformuleerde doelstellingen) op sectorniveau. Voor deze maatregel is de doelstelling om samen met de sector te komen tot een afspraak om in 2025 de helft van de mest die met een zodenbemester op grasland op zandgrond wordt uitgereden te verdunnen met water in bovengenoemde verhouding. Eventueel wordt dit later aangepast, deels ook afhankelijk van hoe de maatregel in de praktijk werkt en de resultaten van een te starten innovatieprogramma mestaanwending. De verantwoordelijkheid voor het halen van de doelstellingen is hierbij ook aan de sector.

⁷ Deze berekeningen zijn gemaakt ten opzichte van het KEV 2019-basispad.

Er is voor deze maatregel een budget van circa 100 miljoen euro beschikbaar (structurele aanpak stikstof), gericht op een subsidieregeling voor investeringskosten (40% vergoeding van investeringskosten).

Bronnen

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/07/20/kamerbrief-uitwerking-managementmaatregelen-melkveehouderij-voor-stikstofreductie>

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35334-82.html>

Van den Born et al. (2020), Analyse stikstof-bronmaatregelen, Analyse op verzoek van het kabinet van zestien maatregelen om de uitstoot van stikstofoxiden en ammoniak in Nederland te beperken, Den Haag: PBL.

Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM), 2021. CDM-advies 'Doorrekening bronmaatregelen stikstof in de melkveehouderij'. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Geagendeerd beleid. Het PBL heeft het mogelijke effect van deze maatregel gekwantificeerd voor ammoniak, uitgaande van een gehele overstap naar verdunde mest op zandgronden op basis van een toen beschikbare eerste analyse van het effect van het verdunnen van mest met water door de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM 2019). Het PBL is destijds uitgegaan van een bandbreedte van de emissiereductie van 1 tot 2 kiloton ammoniak in 2030. Dat was lager dan het emissiereductiepotentieel tussen de 1,9 en 2,8 kiloton ammoniak in 2030 dat de CDM destijds schatte, vanwege de grote onzekerheden, met name omdat er nog empirische gegevens over het effect ontbraken (Van den Born et al. 2020). Momenteel wordt hier onderzoek naar uitgevoerd, waarvan de resultaten op zijn vroegst eind 2021/begin 2022 worden verwacht. De CDM (2021) geeft deze beperkingen ook wederom aan in haar recente analyse van de huidige vorm van de managementmaatregelen. Zij komen hierbij op een mogelijk effect van 0,4-1 kiloton ammoniak in 2025.⁸

De broeikasgasemissies zijn voor deze maatregel niet gekwantificeerd in de KEV. Wel wordt er door de CDM aangegeven dat er een risico is op afwenteling naar lachgasemissies. Hier wordt in het kader van de Klimaatenvolop empirisch onderzoek naar gedaan. Eind 2021/begin 2022 wordt ook hier meer informatie over verwacht.

Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Maatregel weidegang

Id nr | 684

Naam instrument | Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Maatregel weidegang

Sector | Landbouw

Status | Geagendeerd

Beschrijving beleidsinstrument

Dit instrument is gericht op het vergroten van de weidegang (gemiddelde aantal uren weidegang per jaar). De (geherformuleerde) doelstelling is een toename van het gemiddelde aantal uren weidegang met 180 uur ten opzichte van 2018, berekend over alle melkkoeien in Nederland (weidend en niet-weidend), met 90 extra uren in 2022 en 180 extra uren per jaar vanaf 2023. De extra

⁸ Deze berekeningen zijn gemaakt tten opzichte van een gecorrigeerde versie van het KEV 2020-basispad.

uren betreffen zowel extra uren weidegang van melkvee als (omgerekend naar emissie) extra uren weidegang van jongvee.

De verantwoordelijkheid voor het stimuleren van de extra weidegang is een gedeelde verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid en sectorpartijen uit de melkveehouderij. Om de ambitie voor weidegang te realiseren zal de inzet van diverse instrumenten worden gezien, zoals kennisontwikkeling en kennisverspreiding, het ontwikkelen van een aangepaste systematiek voor borging en registratie van extra uren weidegang, het verzoeken van provincies om nadrukkelijk in te zetten op het versterken van grondgebondenheid en het vergroten van huiskavels en de inzet van subsidiemogelijkheden (GLB, via de Ecoregeling) om weidegang te faciliteren.

Voor deze maatregel is 3 miljoen euro beschikbaar, afkomstig uit de structurele aanpak stikstof.

Bronnen

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak>

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35334-82.html>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/07/20/kamerbrief-uitwerking-managementmaatregelen-melkveehouderij-voor-stikstofreductie>

Van den Born et al. (2020), Analyse stikstof-bronmaatregelen, Analyse op verzoek van het kabinet van zestien maatregelen om de uitstoot van stikstofoxiden en ammoniak in Nederland te beperken, Den Haag: PBL.

Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM), 2021. CDM-advies 'Doorrekening bronmaatregelen stikstof in de melkveehouderij'. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Geagendeerd beleid. Deze maatregel is in een eerdere vorm door het PBL gekwantificeerd wat betreft ammoniak (Van den Born et al. 2020) op basis van een toen beschikbare eerste analyse van het CBS die op verzoek van het kabinet was uitgevoerd. Recent is de geherformuleerde doelstelling geanalyseerd door de CDM (2021). Hierbij is de reductie-inschatting iets hoger (-0,7 kiloton ammoniak in 2025) dan wat eerder door het PBL is ingeschat (0,2-0,5 kiloton ammoniak in 2030).

In beide studies in het effect op broeikasgassen niet geanalyseerd. Wel geeft de CDM aan dat er een risico is op hogere netto-emissie broeikasgassen: beweiden leidt tot hogere lachgasemissies en lagere methaanemissies. Het netto-effect kan nihil zijn, maar kan mogelijk ook tot hogere broeikasgasemissies leiden. De onzekerheidsanalyse beweiding van deze KEV 2021 geeft hierbij enig inzicht.: 25% meer beweiding leidt tot een kleine nettostijging in broeikasgassen van circa 0,1 megaton CO₂-equivalenten. Het verhogen van het gemiddelde van weidegang (1.031 uur in 2018 volgens het CBS) met 180 uur staat gelijk aan circa 17%.

Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Maatregel optimalisatie melkveevoerrantsoen

Id nr | 685

Naam instrument | Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Maatregel optimalisatie melkveevoerrantsoen

Sector | Landbouw

Status | Geagendeerd

Beschrijving beleidsinstrument

Dit beleidsinstrument bestaat uit een afsprakenkader, gericht op voermanagementmaatregelen ter verdunding van de stikstofdeken. Deze maatregel is in een recente Kamerbrief (20-07-2021), samen met twee andere managementmaatregelen voor de melkveehouderij ten behoeve van stikstofreductie, verder uitgewerkt (zie ook factsheet 683 en 684). Deze bronmaatregelen maken deel uit van het structurele stikstofmaatregelen-pakket. Hierbij is alleen invulling gegeven aan managementmaatregelen in de melkveehouderij, waarbij afspraken zijn gemaakt (inclusief geformuleerde doelstellingen) op sectorniveau. Met betrekking tot het ruw eiwitgehalte in het melkveerantsoen is de afspraak met de sector om deze de komende jaren stapsgewijs te verlagen tot maximaal 160 gr RE/kg ds (ruw eiwit per kilogram droge stof) in 2025. Ook zullen er veevoerpilots starten, om te kijken of er kosteneffectieve maatregelen mogelijk zijn die inpasbaar zijn in de bedrijfsvoering en weinig andere negatieve effecten hebben (onder andere op diergezondheid en welzijn). In 2024 wordt samen met de sector gekeken naar nieuwe afspraken voor verdere optimalisatie in de periode na 2025.

Voor de implementatie van veevoermaatregelen is de komende jaren 73 miljoen euro beschikbaar (structurele aanpak stikstof).

Bronnen

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/regelingen/2020/05/06/bijlage-1-bij-kamerbrief>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/08/19/kamerbrief-bijstelling-pakket-aanpak-stikstofproblematiek>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/07/20/kamerbrief-uitwerking-managementmaatregelen-melkveehouderij-voor-stikstofreductie>

Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM), 2021. CDM-advies 'Doorrekening bronmaatregelen stikstof in de melkveehouderij'. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Geagendeerd beleid. Effecten van deze maatregel zijn alleen voor ammoniak gekwantificeerd. Hierbij schat de CDM (2021) een reductie van 3,5 kiloton ammoniak in voor 2025. Het PBL (Van den Born et al. 2020) heeft het effect ingeschat van een eerdere versie van de regeling, die uitgang van een grotere daling van g RE (en dus N) per kg droge stof (namelijk van 165 naar 150 g RE/kg DS). Hierbij was het effect 3,2 tot 6,4 kiloton ammoniak in 2030. De effecten op broeikasgassen zijn niet gekwantificeerd. De verwachting is dat er een beperkt effect zal zijn op broeikasgassen. De lachgasemissie in de weide en de stal zou iets lager kunnen worden, maar als de stikstofnormen voor bemesting hetzelfde blijven wordt het lagere stikstofgehalte in de dierlijke mest (lagere stikstofexcretie door lager stikstofgehalte in het voer) mogelijk tenietgedaan door meer kunstmestgebruik.

Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Omschakelprogramma

Id nr | 686

Naam instrument | Beleidsinstrumenten structurele aanpak stikstof: Omschakelprogramma

Sector | Landbouw

Status | Geagendeerd

Beschrijving beleidsinstrument

Met het omschakelprogramma 'Duurzame landbouw' wordt beoogd om de omschakeling financieel mogelijk te maken voor agrarische ondernemers die in het kader van stikstofreductie en op basis van een levensvatbaar duurzaam bedrijfsplan willen omschakelen naar duurzame landbouw, maar daarbij tegen financiële belemmeringen aanlopen.

Er zijn twee focuspunten:

- Tijdelijk verlichten van de kasstroom wanneer een bedrijf wil omschakelen naar een meer duurzame bedrijfsvoering ('omshakelspoor'). Dit spoor bestaan uit twee subsidieregelingen (Regeling Bedrijfsplan voor omschakeling en Regeling Demonstratiebedrijven) en het Investeringsfonds Nationaal Groenfonds.
- Een 'overbruggingsspoor' om agrarische ondernemers te ondersteunen in de omschakeling, door tijdelijke financiële dips tijdens omschakelperiode te verzachten/te overbruggen. Dit spoor bestaat uit een werkkapitaalregeling.

Er is voor dit instrument 175 miljoen euro beschikbaar gesteld door het Rijk (structurele aanpak stikstof). In 2021 start een pilot van 10 miljoen.

Bronnen

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/01/26/kamerbrief-over-stand-van-zaken-omshakelprogramma>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/11/18/contouren-van-het-omshakelprogramma-duurzame-landbouw-omshakelfonds>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Geagendeerd beleid. Er komt eerst een pilot van 10 miljoen euro via het Nationaal Groenfonds. Deze maatregel is in eerdere studies nog niet gekwantificeerd.

Gebruiksnormen en -voorschriften Meststoffenwet uit 7e AP Nitraatrichtlijn, inclusief eventueel gewasderogatie

Id nr | 694

Naam instrument | Gebruiksnormen en -voorschriften Meststoffenwet uit 7e AP Nitraatrichtlijn, inclusief eventueel gewasderogatie

Sector | Landbouw

Status | Geagendeerd

Beschrijving beleidsinstrument

Er is in april 2021 een Kamerbrief aan de Tweede Kamer gestuurd over de stand van zaken van het 7^e actieprogramma Nitraatrichtlijn. Ook is er in april 2021 een Kamerbrief gestuurd over de plannen van het kabinet voor het nieuwe mestbeleid (Routekaart toekomstig mestbeleid). De Nitraatrichtlijn vereist dat lidstaten elke vier jaar een actieprogramma opstellen, waarin de maatregelen beschreven worden die nodig zijn om te voldoen aan het doel van die richtlijn. Het doel van de Nitraatrichtlijn is het voorkomen en verminderen van waterverontreiniging veroorzaakt door nitraten uit agrarische bron. Het nieuwe actieprogramma dient eind 2021 ingediend te zijn bij de Europese Commissie.

Met een nieuw mestbeleid wil de Rijksoverheid de waterkwaliteit verbeteren, het meststelsel vereenvoudigen en verduurzamen. Het nieuwe mestbeleid richt zich op drie hoofdlijnen: grondgebondenheid, afvoer en verwerking van mest en een gebiedsgerichte aanpak.

Bronnen

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/04/13/kamerbrief-stand-van-zaken-7e-actieprogramma-nitraatrichtlijn>

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/mest/plannen-kabinet-nieuw-mestbeleid>

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/mest/documenten/kamerstukken/2021/04/13/kamerbrief-over-routekaart-toekomstig-mestbeleid>

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/mest/documenten/kamerstukken/2021/06/25/kamerbrief-over-proces-over-7e-actieprogramma-nitraatrichtlijn-en-verlening-van-derogatie-van-de-nitraatrichtlijn>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Geagendeerd beleid. Deze maatregel is in eerdere studies nog niet gekwantificeerd.

Sectorplannen Klimaatakkoord

Id nr | 695

Naam instrument | Sectorplannen Klimaatakkoord

Sector | Landbouw

Status | Geagendeerd

Beschrijving beleidsinstrument

De nationale doelstelling van 49% minder emissie in 2030 ten opzichte van 1990 is vertaald naar indicatieve opgaven per sector, met hierbij 1 megaton CO₂-equivalenten voor de veehouderij, 1 megaton CO₂-equivalenten uit de glastuinbouw, en 1,5 megaton CO₂-equivalenten uit landgebruik⁹ (additioneel aan basispad NEV 2017). Sectorplannen spelen een belangrijke rol in het Klimaatakkoord voor de veehouderij en akkerbouw, zoals ook beschreven in de Monitor Klimaatakkoord (RVO 2021).

Voor de melkveehouderij heeft de Duurzame Zuivelketen¹⁰ als doelstelling een reductie van 1 megaton CO₂-equivalenten geformuleerd, te realiseren via managementmaatregelen en technische innovaties.¹¹ Dit aantal is verdeeld in 0,8 megaton CO₂-equivalenten (methaan)daling voor maatregelen op het gebied van dier en voeding, mestopslag en bemesting. Daarnaast een reductie van 0,2 megaton CO₂-equivalenten via bodem- en gewasmaatregelen. Te denken valt aan diermanagement (fokkerij en selectie, minder jongvee door levensduurverlenging), rantsoenaanpassingen, stalinnovaties (gericht op snelle verwijdering van mest uit stal en mestkelder) gevolgd door mestbewerking (bijvoorbeeld vergisting of methaanoxidatie) en maatregelen gericht op bodem en gewas (verhogen leeftijd grasland door niet scheuren, grasklaver). Voor de varkenssector heeft de Coalitie Vitale Varkenshouderij als doelstelling 0,3 (resultaatverplichting) tot 1,3 megaton CO₂-equivalenten (ambitie) methaanemissiereductie geformuleerd,¹² Beoogd wordt dit te bereiken via enerzijds stalinnovaties en mestverwerking en anderzijds via ingeleverde dierrechten. Dit laatste wordt bereikt via de saneringsregeling varkenshouderij, die oorspronkelijk in het leven is geroepen om ernstige geurhinder te verminderen (zie factsheet 653/654/655). De

⁹ De 1,5 megaton CO₂-equivalenten uit landgebruik telt niet mee voor het halen van de 49%.

¹⁰ De samenwerking van melkveehouders verenigd in LTO Melkveehouderij, de Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV), Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK) en zuivelondernemingen verenigd in de Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO). Duurzame Zuivelketen (DZK) is gepositioneerd als een themagroep binnen de ketenorganisatie ZuivelNL

¹¹ Deze doelstelling komt bovenop boven op de doelstelling om 0,6 Mtonmegaton CO₂-emissiereductie te realiseren in 2030 met energiebesparing en productie van duurzame energie.

¹² Deze doelstelling komt bovenop boven op het doel van het realiseren van een energieneutrale varkensketen in 2050

akkerbouw valt in het Klimaatakkoord onder Landbouwbodems en vollegrondsteelt (beschreven bij landgebruik – zie 3.8.3).

Bronnen

Rijksoverheid (2019). Klimaatakkoord. C4 Landbouw en Landgebruik. <https://www.klimaatakkoord.nl/landbouw-en-landgebruik/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord-hoofdstuk-landbouw-en-landgebruik>

Rijksoverheid (2021). Monitor Klimaatbeleid 2021. Bijlage bij de Klimaatnota.

LTO, Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt, Nederlandse Melkveehouders Vakbond en de Nederlandse Zuivel Organisatie (2018). Klimaatverantwoorde zuivelsector in Nederland. Naar een energieneutrale melkveehouderij in 2030. <https://www.nzo.nl/media/uploads/2018/07/NZO-Rapport-Klimaatverantwoorde-zuivelsector-in-Nederland-december-2018.pdf>

CoViVa (2019). Programma Vitale Varkenshouderij. Holland Varken als kwaliteitsproduct van een duurzame en concurrerende keten. <https://www.vitalevarkenshouderij.nl/ambities/programma-vitale-varkenshouderij>

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV 2021 meegenomen?

Geagendeerd. Voor de veehouderij en akkerbouw geldt dat er in de KEV 2021 nog weinig effect kan worden toegekend aan de sectorplannen. Het betreft grotendeels maatregelen waar nog onderzoek en ontwikkeling voor nodig is (zoals stalinnovaties) of waarvoor nog concrete plannen uitgewerkt moeten worden. Een uitzondering is hierbij de varkenshouderij, waarbij een effect van circa -0,15 megaton CO₂-equivalenten is geraamd als gevolg van de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv). Hoewel binnen de KEV ontwikkelingen binnen de sector wel worden meegenomen/beschouwd, worden die voornamelijk ingeschat door sectorexperts als onderdeel van de autonome ontwikkeling. Daarom zijn deze (op dit moment) niet direct te herleiden tot activiteiten/maatregelen vanuit de sectorplannen. Hierbij ontbreekt het aan een instrument om de voortgang en maatregelen/activiteiten richting het realiseren van de doelen van het Klimaatakkoord te monitoren, al worden daar wel stappen toe gezet.

3.8 Factsheets beleidsinstrumenten Landgebruik (veenweiden, bomen/bos/natuur en landbouwbodems) KEV 2021

3.8.1 Veenweiden

Klimaatvelop 2018 en 2019

Id nr | 800

Naam instrument | Klimaatvelop 2018 en 2019

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Vanuit de middelen uit de Klimaatvelop 2018 en 2019 is het Nationaal Onderzoeksprogramma Broeikasgassen Veenweide (NOBV) gestart. Het onderzoeksprogramma maakt gebruik van kennis van vier universiteiten en kennisinstelling Deltares en wordt begeleid vanuit de STOWA. In het programma worden pilots uitgevoerd en op diverse manieren de bodemdaling en het effect van maatregelen gemeten.

Referenties

[NOB Veenweiden | Nationaal Onderzoeksprogramma Broeikasgassen Veenweiden voortgangsrapportage | NOB Veenweiden](#)

Monitoringsdata

Betreft een onderzoeksprogramma.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Niet.

Veenplan

Id nr | 801a en 801b

Naam instrument | Veenplan

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

801a: Veenplan eerste fase. Geaccordeerd 13 juli 2020.

801b: De actie is nu het opstellen van een veenplan tweede fase. Dat plan is voorzien gereed te zijn in 2022 voor toezending naar Tweede Kamer.

Referenties

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Monitoringsdata

Betreft planvorming.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Niet.

Regionale Veenweide Strategie

Id nr | 802a

Naam instrument | Regionale Veenweide Strategie

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | Voorgenomen

Beschrijving beleidsinstrument

Het opstellen van een regionale Veenweide Strategie is een van taken die in het Klimaatakkoord is afgesproken. De veenprovincies hebben zich gecommitteerd aan het uitwerken van een regionale strategie voor de veenweidegebieden binnen hun provincie.

Van de provincie Fryslan is inmiddels een afgerond ontwerp beschikbaar. Kosten van het plan zijn 549 miljoen euro.

Referenties

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>
ontwerp-Veenweideprogramma 2021-2030 Foarút mei de Fryske Feangreiden
(veenweidefryslan.frl)

Monitoringsdata

In voorbereiding door de WG LULUCF.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De benodigde tools en kennis zijn nog in ontwikkeling en ook ontbreekt het aan gegevens waar- door het niet mogelijk was om het effect van de impuls gelden in deze KEV op te nemen.

Regionale Veenweide Strategie Sector Landbouw (LULUCF)

Id nr | 802b

Naam instrument | Regionale Veenweide StrategieSector Landbouw (LULUCF)

Status | Geagendeerd

Beschrijving beleidsinstrument

Het opstellen van een regionale Veenweide Strategie is een van taken die in het Klimaatakkoord is afgesproken. De veenprovincies hebben zich gecommitteerd aan het uitwerken van een regionale strategie voor de veenweidegebieden binnen hun provincie.

Van de zes provincies die een strategie schrijven zijn vijf strategieën nog in voorbereiding en is er nog geen inzicht in de plannen.

Referenties

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Monitoringsdata

In voorbereiding door de WG LULUCF.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Niet meegenomen.

Impulsgelden

Id nr | 803

Naam instrument | Impulsgelden

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat 100 miljoen euro beschikbaar is gesteld voor de emissie-reductie in veenweidegebieden. De beschikbare middelen, gelabeld als impulsgelden, zijn verdeeld over de zes veenprovincies. Doel is dat met deze middelen ook in de opbouwfase al concrete stappen tot het tegengaan van bodemdaling en reductie van CO₂-emissies worden gezet. Het doel is om met deze middelen het gebiedsproces te ondersteunen en op gang te helpen. Het geld wordt ingezet voor onder andere het opkopen of verplaatsen van bedrijven, kavelruil en extensivering.

Referenties

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>
[Veenplan 1e fase | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Monitoringsdata

In voorbereiding.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De benodigde tools en kennis zijn nog in ontwikkeling en ook ontbreekt het aan gegevens waardoor het niet mogelijk was om het effect van de impulsgelden in deze KEV op te nemen.

Pilots en onderzoek in veenweiden

Id nr | 804a en 804j

Naam instrument | Pilots en onderzoek in veenweiden

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | Vastgesteld/voorgenomen

Beschrijving beleidsinstrument

Er zijn vier instrumenten van waaruit pilots en onderzoek worden gefinancierd: het programma Veenweiden, InterBestuurlijke Programma Vitaal Platteland, GLB en Sabe-regeling

Nader toegelicht:

- 804a: Pilots en onderzoeksmiddelen vanuit het programma Veenweiden zijn ingezet voor de inrichting en het opstarten van circa 10 meetlocaties waar in het kader van het NOBV onderzoek wordt gedaan (12,5 miljoen euro).
- 804c: Pilots en onderzoeksmiddelen vanuit het programma Veenweiden zijn ingezet in het IBP-VP (Overijssel, Friesland, Hollands-Utrechts veenweidegebied en Amsterdam Wetlands (10,8 miljoen euro)) en ten behoeve van de Regiodeal Bodemdaling. Het Nationaal Innovatie Programma Veenweide i.o. beoogt dat er voldoende geschikte meetsites komen zodat het NOBV daar nieuwe maatregelen en kennisleemtes kan onderzoeken.
- 804d: GLB-middelen voor pilots veenweiden. De openstelling is voor 5,3 miljoen euro waarvan een deel EU-gelden. Samenwerkingsverbanden kunnen een nieuwe combinatie van bestaande maatregelen uitproberen en de effecten onderzoeken.
- 804e: Middelen zijn ingezet voor opbouw van kennis en onderwijs over veenweidemaatregelen (Sabe-regeling). Hiermee worden bijvoorbeeld veenweidenetwerken ondersteund (0,5 miljoen euro). Voorzien is dat de regeling nog meerdere keren zal worden opgesteld. Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling is betrokken bij kennisdeling over nieuwe ontwikkelingen (deelepedities).

Deze vier genoemde instrumenten/programma's zijn beoordeeld als vastgesteld beleid.

Daarnaast wordt gewerkt aan een monitoringssystematiek, ondersteuning Valuta voor Veen en een vervolg op het NOVB.

Nader toegelicht:

- 804f: Opstellen van een monitoringssystematiek van de veenweidemaatregelen. Dit vindt plaats via samenwerking tussen STOWA, Deltares en experts uit overheden en landbouw en natuursector. NOBV- en LULUCF-experts stemmen af ten behoeve van accountancy LULUCF. Voorzien is een jaarlijkse inpassing van de genomen maatregelen in de KEV.
- 804g: Ondersteuning van het project Valuta voor Veen. Met de middelen kunnen twee pilots worden gestart met het certificatiesysteem van de Green Deel Nationale Koolstofmarkt.
- 804b) Voorzien is een vervolg op het onderzoeksprogramma NOBV.

Deze drie genoemde acties/instrumenten zijn beoordeeld als voorgenomen beleid.

Dan zijn er nog drie instrumenten die geagendeerd zijn en passen onder pilots en onderzoek: onderzoek in natuurgebieden, het Nationaal Innovatie Programma Veenweide en nieuwe GLB-pilots.

- 804h: Vanuit het programma Veenweiden is een quickscan ondersteund van kansrijke gebieden. Dit is gedaan nadat Urgenda heeft doorgerekend dat het verbeteren van de grondwaterstand in natuurgebieden op veengrond kan bijdragen aan CO₂-emissiereductie.
- 804i: Nationaal Innovatie Programma Veenweiden wat zich richt op de uitrol van de meest effectieve en passende maatregelen zoals die in beeld zijn gebracht met de NOBV-studie.
- 804j: Nieuwe GLB-pilots uit de tussenperiode die het mogelijk maken extra pilots uit te voeren.

Referenties

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord-NOB-Veenweiden> | Nationaal Onderzoeksprogramma Broeikasgassen Veenweiden

Monitoringsdata

Betreft onderzoeksprogramma's en monitoringsmethodiek. Met name de geagendeerde maatregelen zullen uiteindelijk leiden tot maatregelen die in de monitor een plaats moeten hebben.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De benodigde tools en kennis zijn nog in ontwikkeling en ook ontbreekt het aan gegevens waardoor het niet mogelijk was om het effect van de genoemde maatregelen in deze KEV op te nemen.

Uitrol van maatregelen in veenweidegebieden

Id nr | 804k en 804l

Naam instrument | Uitrol van maatregelen in veenweidegebieden

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | Geagendeerd

Beschrijving beleidsinstrument

Uitrol van maatregelen:

- 804k) De feitelijke uitrol van maatregelen: de Regionale Veenweide Strategie en de tussenresultaten uit het onderzoeksprogramma naar de effectiviteit van maatregelen, bedrijfseconomische en ruimtelijke effecten zullen bijdragen aan een eerste voorstel voor uitrol van maatregelen. Hiervoor is 100 miljoen euro beschikbaar.
- 804l) NSP-GLB, dat op dit moment nationaal wordt uitgewerkt door LNV, biedt mogelijkheden voor een compensatieregeling voor gebieden met natuurlijke beperkingen, zoals bij veenweidegebieden met een hoger peilbesluit. Hierover valt pas later in 2021 een nationaal besluit en vervolgens in 2022 een besluit door de Europese Commissie. RVO heeft berekend dat er 145 kha agrarische veengronden in het kustvlakteveengebied is. Deze gronden zouden een bijdrage kunnen krijgen bij een besluit om het peil te verhogen. Bij doorrekenen voor het hele kustvlakteveengebied zou dit een reductie betekenen van 0,9 megaton, met circa 68 miljoen euro per jaar aan kosten.

Referenties

GLB pilots veenweidegebieden 2021 | RVO.nl | Rijksdienst

zie: <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/anlb-collectieven/glb-pilots-veenweidegebieden-2021>

Monitoringsdata

In voorbereiding.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Word niet meegenomen. De uitrol zal niet op korte termijn plaatsvinden.

3.8.2 Bomen, bos, natuur

Klimaatenvelop 2019

Id nr | 805

Naam instrument | Klimaatenvelop 2019

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Klimaatenvelop is gericht op het initiëren van initiatieven waaronder gereedschapskist. De effecten op de emissie verlopen via de projecten die uiteindelijk in de praktijk plaatsvinden en dan kan lopen van kennis en pilots die weer de basis vormen van uitrol van maatregelen.

Referenties

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Monitoringsdata

Niet van toepassing.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Is geen onderdeel van de doorrekening.

Compensatie voor ontbossing

Id nr | 806

Naam instrument | Compensatie voor ontbossing

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | Vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Tot nu toe was een dergelijke compensatie in het geval van natuurontwikkeling vrijgesteld van compensatie. Het totale oppervlak waar nog plannen voor omvorming voor liggen wordt door de provincies geschat op 3.400 hectare. Provincies en terreinbeheerders hebben afgesproken om die omvorming wel te gaan compenseren en om die compensatie op te hogen om rekening te houden met het feit dat de uitstoot door het verwijderen van bos een directe emissie oplevert, terwijl de hergroei van bos elders meerdere decennia beslaat.

Op basis van deze discussie is een compensatiefactor van 1,5 genomen, wat neerkomt op een totale extra bosuitbreiding van 5.100 hectare tot 2035. De bosuitbreiding is gesimuleerd in het landgebruiksinstrument door 5.100 hectare (agrarisch) grasland om te zetten naar bos in de periode 2017-2035. Er is de nodige onzekerheid rondom het tijdspad waarin de compensatie gerealiseerd zou moeten worden en over de compensatiefactor, maar deze vallen tot op zekere hoogte tegen elkaar weg. Bovendien is het totale effect op de emissies klein.

De basis voor het autonome landgebruik, zonder de compensatie, is het gerealiseerde gebruik en beheer. Dat wordt via een wall-to-wall-analyse van een serie van remote sensing landgebruiksbeelden samengesteld. Het historisch verloop vormt in principe de basis voor een extrapolatie. De extrapolatie van het landgebruik in deze KEV is afgeleid van de methodiek die voor de KEV 2019 is gebruikt (zie Velthof et al. 2019). De trends in landgebruik zoals waargenomen in de periode 2009-2017 zijn doorgetrokken tot 2035 (voor de KEV 2019 was dat tot 2030, maar de snelheid van veranderingen blijft hetzelfde). De landgebruiksk kaart van 2013 wordt hiermee genegeerd. De voornaamste reden hiervoor is dat er enkele eenmalige correcties in deze periode hebben plaatsgevonden, waardoor een extrapolatie gebaseerd op 2013-2017 (te) extreme verschuivingen zou laten zien.

Referenties

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Velthof et al., 2019 zie <https://edepot.wur.nl/507100>

Bossenstrategie zie <https://edepot.wur.nl/518121>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak>

Monitoringsdata

Maakt nu geen deel uit van de LULUCF-landgebruiksmodellering. Mogelijk wordt administratieve informatie over boskap ten behoeve van natuurontwikkeling verzameld.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Het effect van de compensatie is voor het eerst in de KEV 2020 meegenomen in de modellering van landgebruik, landgebruiksverandering en bosbouw (LULUCF). Dit gebeurt via vierjaarlijkse ruimtelijke informatie (met behulp van remote sensing) in combinatie met informatie uit de vierjaarlijkse bosinventarisatie (voor het bepalen van de vastgelegde koolstof).

Vergroten koolstofvastlegging via bestaande bossen, natuur en landschapselementen

Id nr | 807a t/m 807i

Naam instrument | Vergroten koolstofvastlegging via bestaande bossen, natuur en landschapselementen

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | Geagendeerd

Beschrijving beleidsinstrument

Het gaat hier om de aanpak van omgevingsfactoren, een kwaliteitsimpuls voor het bos, maatregelen in het regulier beheer, antiverdrogingsmaatregelen in natuur op veen, blue carbon en overige koolstofrijke beheertypen binnen het NNN.

Nadere beschrijving

Aanpak van omgevingsfactoren, waaronder:

- 807a: Het terugdringen van de stikstofneerslag in alle grote boscomplexen. Er is geen specifieke actie vanuit de Bossenstrategie, de maatregelen worden uitgewerkt via het stikstofbeleid van het Rijk en provincies.
- 807b: Herstel van watersystemen met prioriteit bij zandgronden. Bos wordt als functie en als oplossing voor knelpunten opgenomen in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) en er wordt gewerkt aan het leggen van een verbinding tussen het Programma Natuur en het DPRA.
- 807c: Bosverjonging als doel opnemen in faunabeheerplannen.
- 807d: Verbeteren van verbinding tussen bestaande bossen. Mogelijkheden worden verkend om boscompensatie in te zetten om verbindingen tussen bossen te realiseren.

Kwaliteitsimpuls voor het bos:

807e: Klimaatbestendig maken van het bos. Door mogelijkheden te verkennen voor invulling van de kwaliteitsimpuls voor het bos en deze op te nemen in een uitvoeringsplan. Onder andere het versterken van de structuur en samenstelling, gerichte aanplant van rijksstrooiselsoorten en toepassing steenmeel. Daarnaast het verkennen van mogelijkheden voor financiering van het uitvoeringsplan voor invulling van de kwaliteitsimpuls voor het bos.

Meer toegelicht:

- Garanderen dat er voldoende geschikt plantmateriaal is. Dit door het opstellen van het plan 'Genenbronnen en Plantmateriaal Bomen'.
- Financiering vanuit natuurbeleid. Bij uitwerking van het plan voor de kwaliteitsimpuls verduidelijken waar stikstofherstelmaatregelen uit het Programma Natuur en revitalisering van bos kunnen worden gecombineerd om mogelijkheden voor financiering vanuit dat programma te verduidelijken.
- Financiering revitalisering vanuit overige middelen. Uitwerken hoe revitalisering van bos kan worden gefinancierd via koolstofcertificaten en andere middelen.

Maatregelen in regulier beheer:

807f: Meer natuurlijk bos, klimaatbestendig bos, hoge bosbiodiversiteit. Dit door te verkennen hoe via aanpassingen van SNL-subsidie meer natuurbos en kleinschalig klimaatslim beheer kunnen worden gestimuleerd.

Overig:

808g: Anti-verdrogingsmaatregelen in veengebieden met natuur als landgebruik. Maatregel is gericht op het vernatten van natuur op veen. Betreft een areaal van circa 28.000 hectare veen.

808h: Blue Carbon. Gaat om bescherming, herstel en ophoging kwelders en uitbreiding van kwelders.

808i: Koolstofrijke beheertypen binnen het NNN. Maatregelen in natuur anders dan bos (bijvoorbeeld heide) op minerale gronden.

Referenties

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Informatie vanuit klimaattafel Werkgroep Bomen, Bossen en Natuur (WG is onderdeel Klimaattafel Landbouw en Landgebruik)

Monitoringsdata

In voorbereiding.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De voorstellen zijn nog onvoldoende concreet om meegenomen te worden in de KEV. Geagendeerd is op dit moment de meest passende status. De huidige aanpak zal naar verwachting geleidelijk leiden tot een verdere concretisering van de plannen en kunnen leiden tot aanpassingen van de status.

Uitbreiding bos en landschap

Id nr | 8o8a t/m 8o8g

Naam instrument | Uitbreiding bos en landschap

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | Geagendeerd / nieuw beleid

Beschrijving beleidsinstrument

Het doel is om 15.000 hectare bosuitbreiding binnen het NNN te realiseren. Hiervoor moet eerst een plan voor worden opgesteld. Dit doel is opgedeeld in:

- 8o8a: Het opstellen van een plan.
- 8o8b: Het bevorderen van bosuitbreiding in beekdalen en kreekruigen (2.000 hectare). Deze bosuitbreiding waar mogelijk opnemen in (uitvoerings)plannen voor beekdalen en koppeling met het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Verkenning doen naar mogelijke voorstellen voor financiering.
- 8o8c: Het bevorderen van bosuitbreiding langs grote rivieren (2.000 hectare). Hiervoor wordt een koppeling gelegd tussen de Bossenstrategie en PAGW en IRM. Er komt een uitvoeringsplan, inclusief verkenning van de benodigde financiële dekking voor de uitbreiding van bossen langs rivieren.
- 8o8d: Het bevorderen van bosuitbreiding in combinatie met de energietransitie (3.000 hectare). Beoogd is een verkenning van kansen voor bosontwikkeling in de volgende versies van de Regionale Energiestrategieën (RES). Als dat meerwaarde heeft kunnen hierover uitgangspunten worden opgenomen in het Nationaal Programma RES.
- 8o8e: Het bevorderen van bosuitbreiding in steden en dorpen (5.000 hectare). Opzet leer-netwerk vergroening steden en dorpen.
- 8o8f: Geen kind verlaat de basisschool zonder een boom te planten. Financiële impuls leveren aan Boomfeestdag tot en met 2024 (is voorgenomen beleid).
- 8o8g: Het bevorderen van bosuitbreiding in combinatie met landbouw (7.000 hectare). Onderzoeken of bescherming van landschapselementen en solitaire bomen in de Wet natuurbescherming kan worden verbeterd. Daarnaast het uitwerken van een aanvalsplan en opstellen uitvoeringsprogramma, verbinding leggen met regeling landschapselementen en verankeren landschapselementen in het nieuwe GLB. Dit laatste wordt onderzocht bij het Nationaal Strategisch Plan. Daarnaast is er onderzoek naar mogelijkheden om bedrijven die willen omschakelen naar agroforestry te ondersteunen, bijvoorbeeld via voordelige fiscale regelingen en het aangekondigde Omschakelfonds Kringlooplandbouw. En er wordt onderzoek gedaan naar mogelijkheden om

ecosysteemdiensten (koolstofvastlegging-koolstofcertificaten, water vasthouden) te vergoeden. Door de focus op onderzoek is het bevorderen van bosuitbreiding in combinatie met landbouw beschouwd als nieuw beleid. Aandachtspunt is ook het wegnemen van knelpunten in wet- en regelgeving (oprichten taskforce) en in de perceelsregistratie.

- Nieuw beleid: gemeenten stimuleren om in een jaarlijks congres aandacht te geven aan bomen en het opzetten van een expertgroep over bomen en ruimtelijke ordening

Referenties

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Informatie vanuit klimaattafel Werkgroep Bomen, Bossen en Natuur (WG is onderdeel Klimaattafel Landbouw en Landgebruik)

Monitoringsdata

In voorbereiding.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

De voorstellen zijn nog onvoldoende concreet om meegenomen te worden in de KEV. Geagendeerd geldt voor een deel van de onderdelen en deels is het ook nieuw beleid waarvan de kansen nog nader worden onderzocht. De uitzondering is 'Boomfeestdag', dat beschouwd is als voorgenomen beleid. De huidige aanpak zal naar verwachting geleidelijk leiden tot een verdere concretisering van de plannen en kunnen leiden tot aanpassingen van de status.

Koolstofvastlegging in de keten (hout, maaisel en dergelijke, aandacht cascadering)

Id nr | 809

Naam instrument | Koolstofvastlegging in de keten (hout, maaisel en dergelijke, aandacht cascadering)

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | Nieuw beleid

Beschrijving beleidsinstrument

Met het stimuleren van het gebruik van hout, maaisel en dergelijke wordt koolstof gedurende langere tijd duurzaam vastgelegd in gebouwen en/of producten. Onderdeel van het instrument is een cascadering waardoor de koolstof zo langdurig als mogelijk vastgelegd wordt.

Verkennen van de mogelijkheden om een verdienmodel van bestaand bos te versterken door stimulering houtoogst voor hoogwaardige toepassingen, bijvoorbeeld in woningbouw, GWW-sector en chemie. Ontwikkelen stimuleringsregeling voor bio-based bouwen.

Referenties

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Informatie vanuit klimaattafel Werkgroep Bomen, Bossen en Natuur (WG is onderdeel Klimaattafel Landbouw en Landgebruik)

Monitoringsdata

Nog geen voorbereiding getroffen rond monitoring.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Wordt niet meegenomen. Instrument wordt verkend.

3.8.3 Landbouwbodems

Klimaatvelop 2018 en 2019

Id nr | 810

Naam instrument | Klimaatvelop 2018 en 2019

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | vastgesteld

Beschrijving beleidsinstrument

Opstarten van onderzoek en voorlichting.

Referenties

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Monitoringsdata

Niet van toepassing, gaat om planvorming.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Niet.

Uitrol via het NSP-GLB

Id nr | 811

Naam instrument | Uitrol via het NSP-GLB

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | Nieuw beleid

Beschrijving beleidsinstrument

NSP-GLB biedt mogelijkheden voor ondersteuning bij het vastleggen van bodemkoolstof. Hierover valt pas later in 2021 een nationaal besluit en vervolgens in 2022 een besluit door de Europese Unie. Actie is om NSP-GLB-middelen (periode 2022-2027) toegankelijk te maken via ecoschema's.

Referenties

[Het NSP in opbouw | Toekomst GLB 552685 \(wur.nl\)](#)

Monitoringsdata

Niet van toepassing, gaat voorlopig om planvorming.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Niet.

Nationaal Programma Landbouwbodems

Id nr | 812a t/m 812f

Naam instrument | Nationaal Programma Landbouwbodems

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | Vastgesteld beleid

Beschrijving beleidsinstrument

Onder het Nationaal Programma Landbouwbodems vallen een aantal activiteiten: kennisontwikkeling en verspreiding, beleidsimpuls duurzaam beheer, innovatieopgaven in de keten, versterken regionale initiatieven met duurzaam bodembeheer en ondersteuning via NSP-GLB.

812a: Kennisontwikkeling en verspreiding van kennis. Het gaat om stimulerend beleid met tot 2025 het accent op stimuleren en na 2025 op monitoring. Het gaat onder andere om voorstellen voor metingen voor maatregelen in de akkerbouw: niet-kerende grondbewerking, verbeteren gewasrotaties, compost en mest, groenbemesters/vanggewassen en akkerranden. In de veehouderij: niet-scheuren, niet-kerende grondbewerking in mais, wisselteelt (gras-mais), kruidenrijk grasland, compost en mest veehouderij en aanplant bomen/bossages.

Als onderdeel van spoor 1 lopen op dit moment binnen het onderzoeksprogramma Slim Landgebruik diverse onderzoeken naar de onderbouwing van de effectiviteit van een aantal koolstofvastleggende maatregelen en wordt onderzoek verricht naar mogelijke afwenteling naar lachgasemissie. Omdat sprake is van onder andere onderzoeken in Lange Termijn Experimenten (LTE's) en meerjarig praktijkonderzoek is de verwachting dat hiervoor nog een paar jaar onderzoek noodzakelijk zal zijn.

812b: Beleidsimpuls duurzaam beheer.

812c: Innovatie-opgaven in de agroketen.

812d: Versterken van regionale initiatieven met duurzaam bodembeheer.

Nieuw beleid binnen het NPL:

812e: Specifieke maatregelen en pilots ondersteunen via NSP-GLB.

812f: Monitoring van maatregelen.

Referenties

Document en Kamerbrief: zie [Nationaal Programma Landbouwbodems | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Monitoringsdata

In voorbereiding.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Niet. Op termijn via het landgebruiksinstrumentarium van de WG LULUCF.

Eiwitstrategie

Id nr | 813

Naam instrument | Eiwitstrategie

Sector | Landbouw (LULUCF)

Status | Nieuw beleid

Beschrijving beleidsinstrument

I. Teelt van typisch Nederlandse eiwitrijke gewassen (aardappelen, gras en vlinderbloemigen); II. Innovatie en ontwikkeling van alternatieve eiwitbronnen voor mens en dier, zoals microbiële eiwitten en kweekvlees.; III. Insecten als veevoer, voedsel en bij het benutten van reststromen.; IV. Benutting van reststromen (tegengaan van verspilling en het circulair gebruik van reststromen, waaronder potentiële, nog niet toegestane reststromen (diermeel, keukenafval).; V. Verhogen van het aandeel plantaardige consumptie.

De Nationale Eiwitstrategie draagt bij aan de zelfvoorzieningsgraad van Nederland en de Europese Unie, door de productie van plantaardige en innovatieve eiwitten te stimuleren en de benutting van reststromen te vergroten. Tevens is deze strategie richting een gezonde en duurzame balans in plantaardige en dierlijke eiwitconsumptie.

Eind 2020 is de Kamer geïnformeerd (Kamerbrief 35570-XIV-70) omtrent de Nationale Eiwitstrategie, zoals is aangekondigd in het Realisatieplan van de LNV-visie. Het doel is om de productie van plantaardige eiwitten en de benutting van eiwitten uit reststromen en andere bronnen te vergroten. De focus ligt hierbij op de productie van gewassen die binnen dit doel passen. Deze strategie biedt daarmee tevens invulling aan de motie-Moorlag om in kaart te brengen met welke beleidsinstrumenten en strategieën de verschuiving van consumptie kan worden bevorderd en versneld.

Opmerking: het is onduidelijk hoe de eiwitstrategie past binnen LULUCF. Indirect kan de eiwitstrategie een positieve invloed hebben op bijvoorbeeld een toename van bodemkoolstof. Deels zal de strategie ook positief uitpakken voor lachgasemissie uit bodems. Het is op dit moment moeilijk de bijdrage te kwantificeren, zowel binnen de sector LULUCF als de landbouw.

Referenties

[20298471.bijlage.pdf](#)

Monitoringsdata

Onduidelijk op dit moment.

Hoe wordt het beleidsinstrument in de KEV meegenomen?

Niet.